

SZW

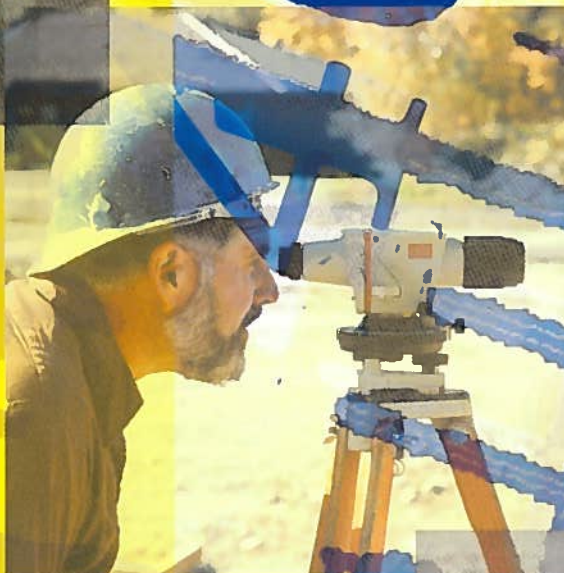

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Stichting Beheer
Collectieve Middelen

Indicatie

Sociale Werkvoorziening

Praktijkvoorbeelden

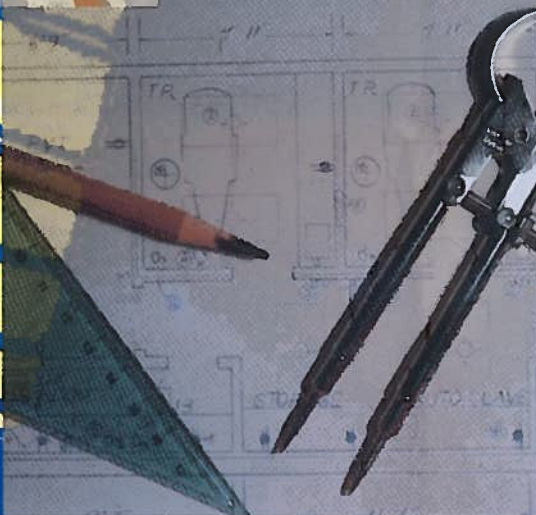
Drs. A.M. Hazelzet

C.W.J. Wevers

Dr. R. Cremer

C.J. Koene

L. Lindhout

INDICATIE
SOCIALE WERKVOORZIENING

TNO ARBEID
BIBLIOTHEEK
POSTBUS 718
2130 AS HOOFDDORP
TEL. 023-5549 468

NR. 46777
plaats LZ, Arbo 5

Voorwoord

Met de nieuwe Wet sociale werkvoorziening zijn de gemeentebesturen ingaande 1 januari 1998 voorzien van instrumenten voor een meer onafhankelijke en deskundige indicatiestelling. Het is ons een genoegen dat daar in de vorm van een praktijkvoorbeeldenboek een bijzonder hulpmiddel aan toegevoegd kan worden.

Deze praktijkvoorbeelden bieden de indicatiecommissies voor de sociale werkvoorziening een extra houvast om tot juiste oordelen te komen. Een zo juist mogelijk oordeel is immers om redenen van rechtvaardigheid van belang. Allereerst jegens gegadigden die in aanmerking willen komen voor arbeid met behulp van één van de instrumenten van de Wsw, maar ook jegens de samenleving in verband met de verdeling van beschikbare middelen.

Dat wat de commissies vanaf 1998 ter beschikking staat heeft in dat licht zijn nut al bewezen. Meer dan bij de *oude* Wet sociale werkvoorziening gebruikelijk was, biedt de *nieuwe* regelgeving de deskundigen een effectiever instrumentarium bij het vervullen van hun in de wet vastgelegde adviestaak. Dit wordt ook geïllustreerd door het feit dat het idee om 'indiceerders' een extra houvast te bieden in de vorm van beslisschema's ook in andere regelgeving navolging vond.

Bij de constatering dat de kwaliteit van de indicatiestelling in de afgelopen jaren aanmerkelijk vooruit is gegaan, dient evenwel opgemerkt te worden dat in het beoordelingsproces een weging van individuele gegevens en argumenten plaatsvindt, waarbij een zekere graad van vrijheid bij de professionele oordeelsvorming onvermijdelijk en onontbeerlijk is. Individuele kenmerken en omstandigheden die bij de indicatiestelling een rol spelen zijn immers niet zodanig in maat en getal te vatten, dat daaruit dwingende conclusies volgen. Dit is ook de reden dat de wetgever de indicatiestelling niet heeft willen beperken tot een administratieve afhandeling, maar een onafhankelijke commissie van deskundigen daarover laat adviseren. Maar deze vrijheidsgraad impliceert ook dat de ene commissie tot een ander advies kan komen dan een andere commissie gekomen zou zijn bij dezelfde gegadigde. Uit het oogpunt van rechtvaardigheid zou dit echter niet het geval mogen zijn. Daarom is het van belang om de onbedoelde effecten van de bedoelde interpretatieruimte zoveel mogelijk te beperken. Het ligt derhalve in de rede dat allen die met de indicatiestelling sociale werkvoorziening te maken hebben, waaronder in de eerste plaats de deskundigen in de indicatiecommissie, daar een opdracht en uitdaging in zien.

Deze uitdaging is ook opgepakt door het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening, dat door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid was ingericht om de gemeentebesturen gedurende een zekere periode ondersteuning te bieden bij het invoeren van de nieuwe wijze van indiceren. Het Bureau heeft het plan opgevat om een boek te maken, waarmee de deskundigen in de indicatiecommissies de beschikking zouden krijgen over *bakens* ten behoeve van de oordeelsvorming. Dit plan leidde tot een gezamenlijke opdracht van het ministerie en de sociale partners in de Stichting Beheer Collectieve Middelen van de sociale werkvoorziening aan TNO Arbeid te Hoofddorp om zulk een boek te stellen. Dit Praktijkvoorbeeldenboek is daarvan het resultaat.

Het boek bevat niet alleen de bedoelde praktijkvoorbeelden, maar ook een inleidend deel waarin het proces van oordeelsvorming bij de indicatiestelling stap voor stap wordt doorgenomen en de moeilijkheden, knelpunten en dilemma's bij de beslismomenten worden uitgelicht

Al met al is het een bijzonder boek geworden dat kan worden gezien als een vernieuwend hulpmiddel voor professionals, belast met individuele beoordelingen over de beperkingen en de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie. We zijn trots op het resultaat, dat zichzelf tot aanbeveling is. Het is een hulpmiddel dat navolging verdient.

December 2000,

de Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

W.A.F.G. Vermeend

de Voorzitter van de Stichting
Beheer Collectieve Middelen,

J. Smit

AUTEURS

- Mevrouw drs. A.M. (Astrid) Hazelzet**, arbeids- en organisatiepsycholoog, onderzoeker/adviseur bij TNO Arbeid, deskundig op het terrein van reïntegratie(-maatregelen) en oordeelsvorming dat plaatsvindt in de sociale zekerheid. Daarnaast heeft zij ervaring als auditor bij de ISO-certificatie van uitvoeringsinstellingen.
- De heer drs. C.W.J. (Kees) Wevers**, arbeids- en bedrijfsgeneeskundige van huis uit, teammanager/senioronderzoeker bij TNO Arbeid, deskundig op het terrein van verzuim en reïntegratie, wettelijke reïntegratieregelingen, WAO-beoordeling, organisatie/uitvoering van de sociale zekerheid.
- De heer dr. R. (Roel) Cremer**, arbeids- en organisatiepsycholoog, onderzoeker/adviseur bij TNO Arbeid, deskundig op het terrein van inhoudelijke processen van arbeidstoeleiding, mentale werkbelasting en kwaliteit van de reïntegratiedienstverlening.
- De heer drs. C.J. (Casper) Koene**, gz-psycholoog en arbeids- en organisatiepsycholoog, regionaal procesmanager van en psycholoog-deskundige bij het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hij was als senior beleidsmedewerker betrokken bij de inhoudelijke vormgeving van de nieuwe Wet sociale werkvoorziening en de lagere regelgeving, met name bij de opzet en de inrichting van de indicatiestelling. Als procesmanager heeft hij vervolgens een aandeel gehad in de implementatie-ondersteuning van de nieuwe wijze van indiceren.
- De heer L. (Leen) Lindhout**, secretaris van het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening en deskundige op arbeidsmarktdeskundig gebied. Hij was nauw betrokken bij de implementatie en ondersteuning van de indicatiestelling, met name bij het door het Bureau uitgegeven Nieuwsbulletin. Het Bureau behoort tot de directie Arbeidsmarkt van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Met medewerking van:

- De heer drs. W.E.L. (Wout) de Boer**, verzekeringsarts, senioronderzoeker en adviseur bij TNO Arbeid. Zijn aandachtsgebied is vooral het bevorderen van de kwaliteit van allerlei vormen van claimbeoordeling door het verzamelen van bestaande kennis op dat gebied, het maken van nieuwe kennis en het uitdragen van die kennis.
- Mevrouw drs. J.M. (Julie) Meijers**, gezondheidswetenschapper, junior onderzoeker bij TNO Arbeid, deskundig op het gebied van oordeelsvorming.
- Mevrouw M.M.J.A. (Maud) Roijen**, vierde jaarsstudent aan de faculteit Gezondheidswetenschappen van de Universiteit Maastricht, afstudeerrichting Arbeidsrehabilitatiewetenschappen.

INHOUDSOPGAVE

DEEL I. INTRODUCTIE VOORBEELDENBOEK

Hoofdstuk 1. Context van het Voorbeeldenboek

1.1. Introductie	1
1.2. De kwaliteit van de professional als kritisch punt bij de oordeelsvorming	2
1.3. Doel van het Voorbeeldenboek	3
1.4. De totstandkoming van het Voorbeeldenboek.....	4
1.5. Leeswijzer.....	5

Hoofdstuk 2. De werkwijze van de commissie: van onderzoek tot advies

2.1. Algemeen	7
2.2. Reikwijdte van de indicatiestelling	7
2.3. Kwaliteit en onafhankelijkheid van onderzoek door externe deskundigen	8
2.4. Actualiteit van de onderzoeksgegevens	9
2.5. Volledigheid van de dossiergegevens	9
2.6. De beoordelingswijze van de indicatiecommissie	10
2.7. Het advies van de indicatiecommissie	11
2.8. Het besluit van de gemeente	11

Hoofdstuk 3. Het gebruik van de beslistabellen

3.1. Inleiding	13
3.2. De beslistabel 'behoren tot doelgroep'.....	16
3.3. De beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie'	24
3.4. De beslistabel 'geïndiceerd voor scholing'.....	28
3.5. De beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken'	31

DEEL II. DE CASUSBESCHRIJVINGEN

Introductie casusbeschrijvingen	35
--	-----------

Overzicht casussen naar beoordelingsproblematiek	39
---	-----------

De casusbeschrijvingen	43
-------------------------------------	-----------

Casus 1, 1a, 1b, 1c	45
Casus 2, 2a, 2b	54
Casus 3, 3a	61
Casus 4, 4a	67
Casus 5	76
Casus 6	79
Casus 7, 7a	85
Casus 8, 8a	92
Casus 9	98
Casus 10	105
Casus 11	110
Casus 12	116
Casus 13	123
Casus 14, 14a	128
Casus 15	137

Casus 16, 16a	144
Casus 17	151
Casus 18	157
Casus 19	162
Casus 20	167
Casus 21, 21a	172
Casus 22	181
Casus 23	187
Casus 24	195
Casus 25, 25a	201
Trefwoordenregister casusbeschrijvingen	211
Lijst met afkortingen.....	215
Gebruikte literatuur.....	217
Verantwoording en inhoudsopgave andere boeken in deze serie.....	219

Voorbeeldenboek
introductie

DEEL I. INTRODUCTIE VOORBEELDENBOEK

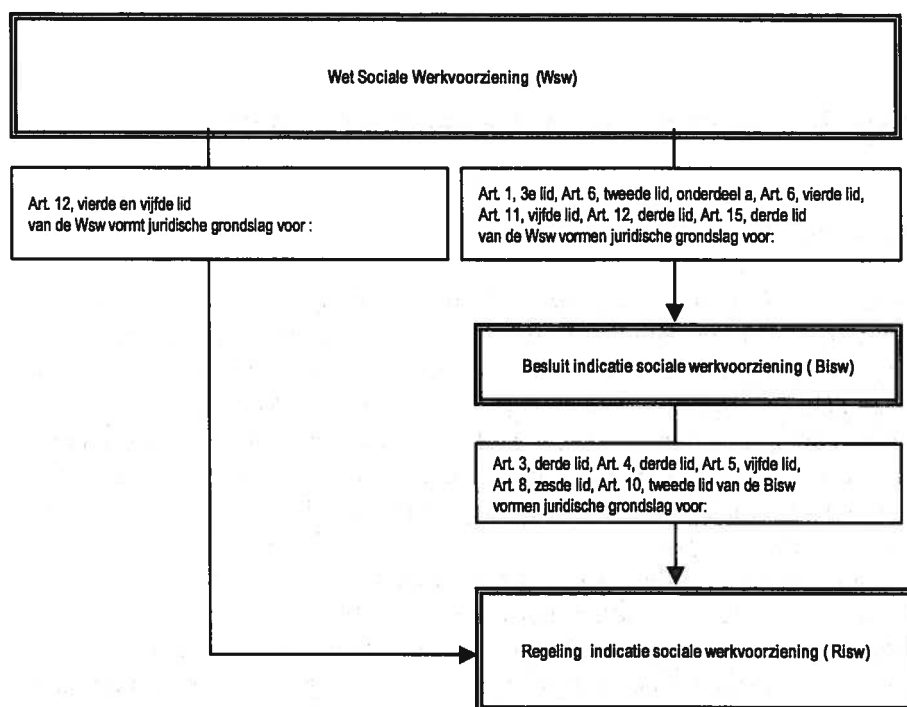
Hoofdstuk 1. Context van het Voorbeeldenboek

1.1. Introductie

Sinds 1 januari 1998 is de nieuwe Wet sociale werkvoorziening (Wsw) van kracht. Een belangrijke wijziging van de Wsw in vergelijking met haar voorganger de WSW betreft onder andere een strakkere omschrijving van de doelgroep en een daarmee samenhangende nieuwe wijze van indiceren. Niet genoeg kan worden benadrukt dat de nieuwe Wsw exclusief bedoeld is voor mensen met beperkingen van lichamelijke, verstandelijke of psychische aard die alleen tot werken in staat zijn onder aangepaste omstandigheden die niet realiseerbaar zijn in een normale arbeidsomgeving.

Om de besluitvorming over de toelating tot de sociale werkvoorziening zorgvuldig te laten verlopen, onafhankelijk van de behoeften van het bedrijfsproces van de SW-organisatie, zijn er in de Wsw speciale regels opgenomen. De gemeente moet een onafhankelijke commissie van deskundigen instellen of aanwijzen om zich te laten adviseren over de toelating van personen die zich voor de sociale werkvoorziening hebben aangemeld. In deze commissie hebben in elk geval zitting een arbeidskundige, een arbeidsmarktdeskundige, een arts en een psycholoog (art. 12 Wsw). Als het advies van de indicatiecommissie luidt dat de persoon tot de doelgroep van de Wsw gerekend kan worden, geeft zij vervolgens ook advies over de indeling in arbeidshandicapcategorie (de ernst van de arbeidshandicap bepaalt de hoogte van de subsidie), over scholing en over begeleid werken. Op grond van deze adviezen neemt het gemeentebestuur op genoemde onderdelen een indicatiebesluit (art. 11 Wsw).

De wetgeving en lagere regelgeving geven kaders en gedetailleerde richtlijnen over de taken en de verantwoordelijkheden van gemeenten en onafhankelijke indicatiecommissies in het gehele uitvoeringsproces, vanaf het moment dat een kandidaat zich aanmeldt voor een indicatie tot en met het indicatiebesluit. Over de werkwijze van de commissie, de oordeelsvorming en de advisering in het kader van de indicatiestelling wordt in de Wsw, het Besluit indicatie sociale werkvoorziening (Bisw), de Regeling indicatie sociale werkvoorziening (Risw) en de toelichtingen daarop het nodige gezegd. Dit is in een hiërarchisch verband te zien: van wet naar besluit en regeling, van besluit naar bijlage van het besluit. Hierbij gaat dan telkens weer het artikel boven de toelichting. In die hiërarchie verschuift het perspectief: van wat naar hoe, van contouren naar details. Voor een goed begrip van de plaatsbepaling van de indicatiestelling in het geheel van het wettelijk kader is het kennismaken van de originele bronnen in hun samenhang dan ook aan te bevelen. De samenhang tussen de Wsw, het Bisw en de Risw wordt in de onderstaande afbeelding schematisch weergegeven.

Naast de wetgeving en lagere regelgeving is nadere uitleg verstrekt in de nieuwsbulletins van het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening. In de teksten van de nieuwsbulletins, die geactualiseerd zijn heruitgegeven in het Handboek Indicatie SW, wordt een aantal zaken nog eens op een rij gezet en wordt nadere uitleg gegeven.

1.2. De kwaliteit van de professional als kritisch punt bij de oordeelsvorming

- **Kwaliteitsborging van professionals**

De Wsw-indicatiestelling is een kennisintensief beoordelingsproces waarbij een multidisciplinair team is betrokken. Een kennisintensief beoordelingsproces kenmerkt zich doordat de verzameling en de verwerking van een grote hoeveelheid informatie niet kan worden vastgelegd in objectieve regels (Hazelzet & Mul, 2000). Daarom is het niet mogelijk, maar bovenal niet wenselijk het gehele proces van oordeelsvorming en de output ervan volledig vast te leggen in richtlijnen. Dit betekent dat de wet- en regelgeving voor de indicatiestelling sociale werkvoorziening aan de deskundigen een zekere (bedoelde!) ruimte overlaat voor een eigen interpretatie van de algemene regels om zo aan de individuele omstandigheden recht te kunnen doen. De deskundigen dienen zich daarbij wel te laten leiden door de doelstelling van de wet en zich te baseren op de actuele stand van zaken in hun vakgebied.

Kortom: de beoordeling door de professional, hier de deskundige van de indicatiecommissie, is cruciaal bij de vertaling van de intentie van de wet naar de toepassing in het individuele geval. Als men de kwaliteit van de professional wil borgen, zijn er twee mogelijkheden: men kan kiezen voor een persoonsgerichte dan wel voor een procesgerichte vorm van borgen.

Persoonsgerichte borging heeft ook weer twee mogelijkheden. Dit kan met een vak-/beroepsregister, veelal door de beroepsgroep zelf ingesteld. Ook kan men kiezen voor een certificaat. Om in aanmerking te komen voor opname in een register of voor een certificaat dient men meestal aan meer eisen te voldoen dan alleen het hebben van een relevant diploma. Andere eisen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op regelmatige bijscholing, recente relevante werkervaring en intervisie.

Als men kiest voor procesgerichte borging van kwaliteit, worden in het werkproces voorwaarden gesteld om deze kwaliteit te verkrijgen en op peil te houden (Mul e.a., 1999).

De wetgever heeft voor de kwaliteitsborging van de professionals die deel uit maken van een onafhankelijke indicatiecommissie gekozen voor zowel een persoonsgerichte als een procesgerichte vorm.

Ten behoeve van de persoonsgerichte borging heeft zij specifieke kwalificatie-eisen gesteld aan de arts, de psycholoog, de arbeidskundige en de arbeidsmarktdeskundige. Deze eisen zijn opgenomen in de Risw, art. 6.

Ten behoeve van de procesgerichte kwaliteitsborging zijn als bijlagen bij het Bisw vier beslistabellen opgenomen die de beoordeling van de indicatiecommissie structureren in circa zes te onderscheiden beslissingen. Voor de helderheid en toetsbaarheid van de gedachtegang zijn deze beslissingen geformuleerd als opeenvolgende ja/nee keuzen. Bij elke beslistabel hoort een toelichting die nader expliciteert wat bedoeld wordt met de korte omschrijvingen in de tabel en hoe te komen tot de ja/nee keuzen. Zo worden de deskundigen van de indicatiecommissie als het ware door de tabel 'geloodst'.

- **Kwaliteitsbevordering van professionals**

Naast de kwaliteitsborging van het handelen van de professionals is het noodzakelijk (continu) aandacht te besteden aan de deskundigheidsbevordering van professionals, gericht op de specifieke kennis die zij nodig hebben voor hun oordeelsvorming in het kader van de Wsw. Vanuit de optiek dat hierbij advisering en ondersteuning van het veld alle aandacht verdient, hebben het ministerie van Sociale Zaken en de Stichting Beheer Collectieve Middelen (samenwerkingsverband tussen sociale partners waarin de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) van werkgeverszijde en ABVAKABO-FNV en CFO van werknemerszijde participeren) gezamenlijk het initiatief genomen een Voorbeeldenboek te (laten) ontwikkelen. Zij hebben daarbij TNO Arbeid de opdracht gegeven een boek te maken waarin levensechte gevalbeschrijvingen worden gepresenteerd die illustraties geven van argumenten, overwegingen en taxaties die een rol spelen bij de oordeelsvorming tijdens de indicatiestelling sociale werkvoorziening.

1.3. Doel van het Voorbeeldenboek

Zowel het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als de Stichting Beheer Collectieve Middelen is zich bewust van het feit dat de deskundigen van de indicatiecommissies in de praktijk geconfronteerd worden met complexe indicatieaanvragen. Bij de beoordeling van deze aanvragen is het vaak lastig, zelfs voor terzake kundige personen, argumenten te formuleren én af te wegen zodat deze leiden tot een juist, volledig en onderbouwd indicatieadvies. Daarom wordt in dit Voorbeeldenboek het veld een groot aantal levendige casusbeschrijvingen gepresenteerd, die hun handreikingen bieden bij het komen tot een advies op

aspecten waarover de regelgeving geen concrete aanwijzingen geeft, omdat de beoordeling van deze aspecten juist een zorgvuldige professionele afweging vereist. Hiermee worden de indicatiecommissies suggesties gedaan hoe zij deze bedoelde interpretatieruimte het best kunnen benutten, mét in achtneming van de bedoeling van de wet en de laatste stand van zaken in de respectievelijke vakgebieden.

Het praktijkvoorbeeldenboek is bedoeld als een informatief, handzaam en bruikbaar naslagwerk dat professionals van indicatiecommissies ondersteunt bij het opstellen van een volledig en onderbouwd indicatieadvies. In het Voorbeeldenboek worden geen uitspraken gedaan over te prefereren werkwijzen en procedures, gebruik van onderzoeksinstrumenten etc. De Richtlijnen en Standaards van de deskundigen in de indicatiecommissie zijn in dat verband van belang. Dus het Voorbeeldenboek gaat niet in op wie, wanneer en hoe, maar op wat (de uitkomst van de oordeelsvorming) en waarom (argumentaties en afwegingen die ten grondslag liggen aan de oordeelsvorming).

De informatie is relevant voor alle betrokken deskundigen: de arts, de psycholoog, de arbeidskundige en de arbeidsmarktdeskundige. Het Voorbeeldenboek leent zich voor gebruik door zowel deskundigen met veel ervaring en kennis van de Wsw-indicatiestelling als door minder geroutineerde deskundigen. Daarnaast is het een informatiebron voor anderen die rechtstreeks of zijdelings zijn betrokken bij de indicatiestelling, zoals intakefunctionarissen, casemanagers en degenen die namens de gemeente verantwoordelijk zijn voor het nemen van het indicatiebesluit.

1.4. De totstandkoming van het Voorbeeldenboek

Ter voorbereiding van het materiaal, waaruit de casusbeschrijvingen zijn geconstrueerd, heeft een speciaal daartoe samengestelde indicatiecommissie van deskundigen uit het veld en van het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening onder leiding van TNO Arbeid een aantal door twee veldorganisaties aangeleverde dossiers behandeld. In deze commissie hadden zitting:

de heer F.G. Disse, mevrouw K.A.M.H. Keulers, de heer F.H. Moria, de heer H. Velterop, de heer Th.J. Damming, de heer C.J. Koene, de heer L. Lindhout en mevrouw I. van Werven-Bruijne.

Bij de behandeling van de dossiers hebben de leden van deze zogenaamde 'speciale indicatiecommissie', zoals de wet voorschrijft, gebruikgemaakt van de beslistabellen. Zij hebben alle vragen behandeld en argumentatie gegeven voor een 'ja-' of een 'nee-' antwoord. De argumentatie van de speciale indicatiecommissie vormde het basismateriaal voor de constructie van de casusbeschrijvingen. Dit materiaal heeft een zodanige bewerking ondergaan dat feitelijk sprake is van fictieve gevallen op grond van levensechte situaties.

De casusbeschrijvingen zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen TNO Arbeid en de deskundigenleden en medewerkers van het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening.

Het ministerie en de Stichting Beheer Collectieve Middelen hebben erop toegezien dat de motiveringen en besluitvorming gepresenteerd in de casussen nimmer in strijd zijn met de (intentie) van de wet. Uiteindelijk hebben al deze inspanningen geresulteerd in casusbeschrijvingen die 'schoolvoorbeelden' zijn voor de wijze waarop de oordeelsvorming van de indicatiecommissie tot stand dient te komen.

TNO Arbeid heeft na overleg met het ministerie en de Stichting Beheer Collectieve Middelen gemeend dat het nuttig is om, voorafgaand aan de casussen, relevante passages uit de wetgeving en lagere regelgeving aangevuld met toelichtende teksten uit het Handboek Indicatie SW bij elkaar te plaatsen, gegroepeerd naar de diverse stappen in het proces van oordeelsvorming en advisering.

Immers, er blijken in het veld onduidelijkheden te bestaan over de grote lijnen van het proces van indicatiestelling en er blijken ook verschillende interpretaties te leven ten aanzien van het gebruik van (de toelichtingen op) de beslistabellen. Bovendien blijken deze beslistabellen niet altijd in de context van het Bisw gezien te worden en soms worden ze los van de toelichtingen bij de beslistabellen gebruikt. Zeker dat laatste is erg ongelukkig, omdat vanwege de aard van de beslistabellen de inhoud noodzakelijkerwijs zeer gecondenseerd is weergegeven.

1.5. Leeswijzer

In hoofdstuk twee van deel I van dit praktijkvoorbeeldenboek wordt, op de eerste plaats aan de hand van citaten uit de regelgeving, een beeld gegeven van wat de wetgever voor ogen had bij de inrichting van het indicatieproces: de kwaliteit en onafhankelijkheid van het onderzoek verricht door externen, de geldigheidsduur van onderzoeksgegevens, de beoordeling en het advies van de indicatiecommissie. In hoofdstuk drie van deel I van dit Voorbeeldboek wordt nader ingegaan hoe bij de beoordeling de beslistabellen gezien, begrepen, geïnterpreteerd en gebruikt moeten worden.

Bij de samenstelling van hoofdstuk twee en drie is gebruikgemaakt van de regelgeving en van de informatie die hierover is verschenen in de door het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening opgestelde Nieuwsbulletins. Deze bulletins zijn geactualiseerd opgenomen in het Handboek Indicatie SW dat deel uitmaakt van dezelfde serie waarin een compilatie van relevante Wsw-regelgeving en dit Voorbeeldenboek zijn uitgebracht. Bij de tekst die ontleend is aan de wet- en regelgeving en het Handboek wordt dit expliciet vermeld. Daarbij is deze informatie ook omgeven door beschouwingen en opmerkingen, die in de casusbeschrijvingen zijn opgenomen.

In deel II van dit Voorbeeldenboek worden de vijftwintig levensechte casusbeschrijvingen gepresenteerd.

Hoofdstuk 2. De werkwijze van de indicatiecommissie: van onderzoek tot advies

2.1. Algemeen

De Wet sociale werkvoorziening geeft in artikel 11 (eerste lid) aan wat het doel is van de indicatiestelling:

'Het gemeentebestuur stelt van personen, die voor indicatie zijn aangemeld dan wel die zich daartoe hebben aangemeld, gehoord de commissie, bedoeld in artikel 12, bij beschikking vast:

- a. of deze behoren tot de doelgroep;
- b. nadat is vastgesteld dat een persoon tot de doelgroep behoort, de indeling van de persoon in één van de arbeidshandicapcategorieën, die bepaald worden door de zwaarte van de aanpassing van de omstandigheden en de productiviteit;
- c. welke aanpassing van omstandigheden nodig is bij het verrichten van arbeid door de betrokkene;
- d. of de betrokkene in aanmerking komt voor toepassing van hoofdstuk 3;
- e. of de betrokkene in aanmerking komt voor een scholingstraject.'

In artikel 12, eerste lid van de Wsw, staat dat een onafhankelijke commissie de gemeente adviseert omtrent de indicatie:

'Het gemeentebestuur stelt een onafhankelijke commissie in dan wel wijst een onafhankelijke commissie aan, die haar, na het verrichten van een onderzoek, adviseert omtrent de indicatie.....'

2.2. Reikwijdte van de indicatiestelling

'Ten behoeve van de advisering over de aanvraag tot indicatie verricht de commissie onderzoek naar:

- a. de beperkingen van betrokkene van lichamelijke, verstandelijke en psychische aard;
- b. de mogelijkheid, dat betrokkene in staat is passende arbeid te verrichten onder normale omstandigheden, zonder dat er sprake is van voorzieningen of maatregelen;
- c. de voorzieningen of maatregelen die voor betrokkene noodzakelijk zijn en de vraag of deze binnen redelijke grenzen in een normale arbeidsomgeving kunnen worden gerealiseerd;
- d. de mogelijkheid, dat betrokkene met de voorzieningen of maatregelen in staat is regelmatig arbeid in de sociale werkvoorziening te verrichten;
- e. de indeling in een arbeidshandicapcategorie als bedoeld in artikel 6;
- f. de wenselijkheid en mogelijkheid, dat betrokkene in aanmerking komt voor begeleid werken;
- g. de wenselijkheid en mogelijkheid, dat betrokkene in aanmerking komt voor een scholingstraject.' *(Bisw, art. 3, eerste lid)*

De commissie dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bij externe deskundigen beschikbare gegevens:

'Om tot haar advies te komen, zal de commissie een onderzoek moeten (laten) verrichten...

... bij het onderzoek wordt ervan uitgegaan, dat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van bij andere beschikbare gegevens over betrokkene. Het raadplegen van

derden behoort niet zonder toestemming van betrokkene te geschieden.' (Bisw, Nota van Toelichting, art. 3)

2.3. Kwaliteit en onafhankelijkheid van onderzoek door externe deskundigen

Wanneer gebruik wordt gemaakt van het door anderen verricht onderzoek, dan dient de commissie wel de kwaliteit en onafhankelijkheid daarvan te wegen:

(.....) 'Het door anderen verricht onderzoek zal door de indicatiecommissie gewogen dienen te worden op kwaliteit en onafhankelijkheid. Daarbij dient ook de rapportage van deze bevindingen aan behoorlijke kwaliteitseisen te voldoen. Vanzelfsprekend kan er voorts geen sprake van een onafhankelijk oordeel zijn, als de gegevens waarop het oordeel gevormd wordt uitsluitend geleverd worden door niet-onafhankelijke onderzoekers, bijvoorbeeld in het geval van een stage- of functioneringsverslag van de sociale werkvoorziening. In dat geval zal het in de rede liggen een onafhankelijk nader onderzoek te laten verrichten, tenzij de mening van de niet-onafhankelijke rapporteurs overeenkomt met die van de te beoordelen persoon.'

'In het geval de commissie testonderzoek of arbeidssimulatie laat uitvoeren moet zij er op toezien dat dergelijk onderzoek op een zorgvuldige wijze plaatsvindt. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de vraag of een dergelijk onderzoek onbevangen en zonder belangentegenstelling wordt uitgevoerd. De commissie moet alert zijn in het geval dat een test- en trainingsafdeling van een Sw-bedrijf wordt ingeschakeld waar betrokkene tijdens een stageperiode al heeft gewerkt of in het geval dat zijn uiteindelijke plaatsing bij dat Sw-bedrijf het meest voor de hand ligt. Een dergelijk onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de commissie. Volgens artikel 3:9 van de Algemene wet bestuursrecht behoort het gemeentebestuur er op toe te zien dat een dergelijk onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.' (Bisw, Bijlage I, Toelichting algemeen)

In het Handboek Indicatie SW staat dat de beschikbare informatie en onderzoeksresultaten niet altijd de gewenste kwaliteit kunnen hebben en dat de commissieleden dat als volgt kunnen compenseren:

'Is (nu) het totaal van de vergaarde informatie en van de onderzoeksresultaten voldoende relevant en toereikend om te komen tot voldoende gemotiveerde adviezen, en is de kwaliteit van de informatie en van het onderzoek voldoende op het punt van de geldigheidsduur van de informatie, de onderzoekswerkwijze .... en het onderzoeksinstrumentarium? ...

Nu is het zo dat .... de beschikbare informatie en onderzoeksresultaten niet altijd de gewenste kwaliteit kunnen hebben. Het eerst recentelijk tot stand komen van werkstandaards en het ten dele ontbreken van toegesneden onderzoeksinstrumentarium als tests moet dan worden gecompenseerd door het multidisciplinaire karakter van de oordeelsvorming en door het werken aan intersubjectieve overeenstemming door middel van intervisie en dergelijke.'

(Handboek, hoofdstuk 5)

2.4. Actualiteit van de onderzoeksgegevens

Over de actualiteit van de onderzoeksgegevens wordt in het Handboek Indicatie SW het volgende opgemerkt:

'De beroepsgroepen zullen overigens in de door hen te ontwikkelen professionele standaards een algemene geldigheidsduur voor medische en psychologische gegevens formuleren. Daarvan kan alleen worden afgeweken als naar het oordeel van de betreffende deskundige argumenten aanwezig zijn om oudere gegevens wél te gebruiken.

Overigens geldt een en ander ook voor extern ingewonnen informatie bij de eerste indicatiestelling.

Arbeidskundige gegevens dienen altijd te worden geactualiseerd. Op grond van de aangepaste situatie in de werkvoorziening mogen immers andere gegevens worden verwacht.

Naar hun aard moeten ook de arbeidsmarkt mogelijkheden telkens opnieuw worden gezien.' (*Handboek, hoofdstuk 7*)

In het Handboek is de vraag 'Kan bij herindicatie gebruik worden gemaakt van uit eerder indicatieonderzoek verkregen medische gegevens?' als volgt beantwoord: 'Nee, tenzij. De herindicatie is juist verplicht gesteld uitgaande van de gedachte dat de (medische) toestand van betrokkene, en de daaruit voortvloeiende beperkingen niet op voorhand als onveranderlijk mogen worden aangenomen. Dit geldt overigens zeker ook voor psychologische gegevens.' (*Handboek SW, hoofdstuk 11*)

2.5. Volledigheid van de dossiergegevens

'De commissies geven het indicatieadvies op grond van scholing en opleiding van betrokkene, het arbeidsverleden en verder de relevante medische, psychologische en arbeidskundige gegevens, voorzover mogelijk op grond van wat reeds beschikbaar is bij aanmelding en zo nodig aangevuld met gegevens verkregen uit aanvullend onderzoek.' (*Bisw, Nota van Toelichting, Algemeen*)

Naast de eisen die worden gesteld aan de geldigheidsduur van de onderzoeksgegevens is het ook van belang dat in het dossier informatie wordt opgenomen over de gevolgde onderzoekswijze (eventuele werkstandaards of protocollen) en het gebruikte onderzoeksinstrumentarium. Daaruit moet tevens blijken of het onderzoek betreft dat door externe deskundigen of door de commissieleden zelf is uitgevoerd. Daarnaast zou het te behandelen dossier gegevens over de kandidaat moeten bevatten met betrekking tot:

- reden van aanmelding bij de sociale werkvoorziening;
- gevolgde school en opleiding(en), stages;
- arbeidsverleden, reden van beëindiging dienstverband, reden van niet-werkzame periodes;
- arbeidsprestaties (kennis en ervaring, omgaan met werkdruk, communicatieve vaardigheden, stressbestendigheid);
- mening en verlangens van de kandidaat;
- pogingen die zijn gedaan om kandidaat te plaatsen op de reguliere arbeidsmarkt;
- betekenisvolle veranderingen in de levens- of arbeidssituatie;
- het te verwachte functioneren in een arbeidssituatie.

In de Richtlijnen en Standaards van de deskundigen wordt onder meer ingegaan op wat zij aan gegevens nodig hebben.

Uiteindelijk zal de commissie moeten uitmaken of zij over dusdanige gegevens beschikt, zodat zij naar eigen verantwoordelijkheid tot een professioneel verantwoorde uitspraak kan komen. Zo niet, dan kan de commissie besluiten nader onderzoek te (laten) verrichten.

2.6. De beoordelingswijze van de indicatiecommissie

Over de beoordeling van de indicatieaanvraag door de indicatiecommissie wordt in de diverse bronnen nader ingegaan:

'Het is voor de toetsbaarheid van de beoordeling van belang dat alle overwegingen die tot het eindoordeel leiden, schriftelijk worden vastgelegd, onder verwijzing naar in het dossier aanwezige bevindingen van eigen of door anderen verricht onderzoek.' *(Bisw, Bijlage I, Toelichting algemeen)*

'De meningsvorming door de deskundigen van de indicatiecommissie zal niet altijd tot stand komen op grond van uitsluitend overduidelijke, doorslaggevende feiten. Soms zal het eindoordeel het resultaat zijn van afwegingen en taxaties. Hierom ook kan de (adviserende) indicatiestelling niet zonder meer gereduceerd worden tot een louter administratieve afhandeling, maar zal de beoordeling moeten geschieden door inhoudelijk deskundigen.'

'Het gehele indicatieproces van de commissie zal een min of meer circulair karakter hebben, waarbij de stappen in de beslistabellen niet altijd strikt volgtijdelijk plaatsvinden, en soms herhaald zullen worden om inmiddels gevormde hypothesen te toetsen. Zo zal, om een eerste aanduiding voor noodzakelijke aanpassingen te geven, een voorlopige inschatting van geschikte branches en functieniveau noodzakelijk zijn; anderzijds zal de noodzaak tot bepaalde aanpassingen van invloed kunnen zijn op de aanduiding van branche en functie.

Een precieze bepaling van de noodzakelijke aanpassingen, en van de beperkingen waarmee rekening gehouden moet worden kan uiteraard pas gegeven worden na een functiegericht onderzoek bij de feitelijke plaatsing.' *(Bisw, Bijlage I, Toelichting algemeen)*

In de bijlagen bij het Bisw (art. 3, eerste lid) zijn vier beslistabellen opgenomen: 'behoren tot doelgroep', 'indeling in arbeidshandicapcategorie', 'geïndiceerd voor scholing' en 'geïndiceerd voor begeleid werken'. Bij elke beslistabel hoort een toelichting die de indicatiecommissie uitleg en richtlijnen geeft over hoe zij tot de ja/nee keuzes kan komen. In hoofdstuk 3 van dit Voorbeeldenboek wordt uitgebreid ingegaan op de interpretatie en het gebruik van de beslistabellen.

De kwaliteit van de beoordeling is er zeer mee gediend, als de informatie (dossiergegevens) duidelijk, volledig én consistent is. De leden van de commissie dienen zich niet alleen voorafgaande aan de beoordeling van het dossiers (zie paragraaf 2.5) maar ook tijdens de beoordeling (behandeling van de dossiers aan de hand van de beslistabellen) af te vragen of de aangeleverde dossiers compleet zijn en of zij alle relevante details bevatten die noodzakelijk zijn voor oordeelsvorming op hun eigen vakgebied. Daarbij wordt geadviseerd na te gaan

of de mededelingen van de cliënt, eigen waarnemingen en/of die van derden (externe deskundigen) met elkaar in overeenstemming zijn. In zijn algemeenheid is de verantwoording van het oordeel ofwel de argumentatie van het advies gediend met het gebruiken van meerdere bronnen en kritisch navragen. Ook de betrokkene moet zichtbaar zijn gebruikt als bron. Een analyse van inconsistentie verleent het geheel nog meer gezag.

2.7. Het advies van de indicatiecommissie

Over het advies van de indicatiecommissie wordt in de diverse bronnen nader ingegaan:

‘De commissie adviseert het gemeentebestuur over de aanvraag tot indicatie. Het advies bevat naast persoonsgegevens van betrokkene in ieder geval het schriftelijk rapport van het onderzoek’. *(Bisw, art. 4, lid 1)*

‘In het uit te brengen advies... worden stoornissen en functionele beperkingen met name genoemd en welomschreven, en daarnaast weergegeven in termen en codes uit de ...ICD-10, ... en de ...ICIDH, ... een en ander onder verwijzing naar de betreffende rapporten en de gebruikte onderzoeksmethoden. Daar waar de terminologie verouderd is ... zullen toegevoegde eigentijdse benamingen natuurlijk meer op hun plaats zijn...’ *(Bisw, Nota van toelichting, Algemeen)*

‘Om een goede voorbereiding van de uiteindelijke plaatsing te bevorderen wordt bovendien een eerste indruk gegeven welke aanpassingen en maatregelen noodzakelijk zijn, en voor welke branche(s), en welk functieniveau betrokkene geschikt is. Hierbij wordt verwezen naar de functievoorbeelden in de SW.’ *(Bisw, Nota van toelichting, Algemeen)*

(...) ‘Over de uit te brengen adviezen wordt niet besloten dan in aanwezigheid van de leden of plaatsvervangend leden van elke deskundigheid genoemd in artikel 12, tweede lid, van de wet...’ *(Risw, Art. 8)*

‘Over uit te brengen adviezen wordt niet besloten dan in aanwezigheid van alle in de commissie benoemde deskundigen. Alleen zo kan een werkelijk interdisciplinair overleg tussen de deskundigen plaatsvinden en een gedifferentieerd en evenwichtig oordeel tot stand komen.’ *(Handboek, hoofdstuk 7)*

‘Zoals uit de toelichtingen in het Bisw blijkt, moet in het advies zélf duidelijk zijn wat er precies aan de hand is en, voor zover de zeer vertrouwelijke aard van de gegevens dit soms beletten, duidelijk verwezen worden naar het commissiedossier, waarin wél de precieze beschrijving is opgenomen.’ *(Handboek, hoofdstuk 5)*

2.8. Het besluit van de gemeente

Op basis van het advies van de commissie stelt de gemeente de indicatie vast:

‘De indicatie bevat:

- a. het advies van de commissie...;
- b. de vermelding of betrokkene tot de doelgroep behoort;
- c. de eventuele voorzieningen of maatregelen die in eerste aanleg noodzakelijk worden bevonden;

- d. de arbeidshandicapcategorie waarin betrokkene .... is ingedeeld;
- e. de vermelding of betrokkene in staat wordt geacht tot begeleid werken;
- f. de vermelding of betrokkene in staat wordt geacht deel te nemen aan een scholingstraject en van het daarbij voorgestelde scholings- en trainingsniveau;
- g. het intakeprofiel...
- h. de geldigheidsduur van de indicatie.' (*Bisw, art. 5, derde lid*)

De wet- en regelgeving laat zich niet uit over in welke gevallen of situaties de gemeenten af kunnen wijken van het advies van de indicatiecommissie. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht vraagt een afwijkende beslissing echter wel een grondige motivering. Het advies van de indicatiecommissie weegt zwaar in de besluitvorming van het gemeentebestuur. Een grond waarop van het advies kan worden afgeweken is bijvoorbeeld het ontbreken van voor het oordeel relevante gegevens, een gebrekkige onderbouwing van de conclusies of een niet beredeneerde afwijking van de bevindingen van verricht onderzoek.

Hoofdstuk 3. Het gebruik van de beslistabellen

3.1. Inleiding

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de in de bijlagen bij het Bisw (art. 3, eerste lid) opgenomen beslistabellen: 'behoren tot doelgroep', 'indeling in arbeidshandicapcategorie', 'geïndiceerd voor scholing' en 'geïndiceerd voor begeleid werken'. Met die werkwijze ordent de indicatiecommissie haar beoordeling in een aantal te onderscheiden beslisstappen. Deze beslissingen zijn geformuleerd als opeenvolgende ja/nee keuzes. Bij elke beslistabel hoort een toelichting die de indicatiecommissie uitleg en richtlijnen geeft over hoe zij tot de ja/nee keuzes kan komen.

Het Bisw zegt over het gebruik van de beslistabellen:

'Voor de helderheid en de toetsbaarheid van de gedachtegang zijn deze te nemen beslissingen geformuleerd als opeenvolgende ja/nee keuzes, hoewel het gaat om oordelen die in de praktijk in samenhang gevormd zullen worden'. (*Bisw, Bijlage I, Toelichting algemeen*)

Als de commissie van oordeel is dat de kandidaat tot de doelgroep behoort, dan bepaalt zij de indeling in arbeidshandicapcategorie en geeft zij vervolgens een positief of negatief indicatieadvies voor scholing. Daarna pas is de indicatie begeleid werken aan de orde. Indien de commissie tot het oordeel komt dat de kandidaat niet tot de doelgroep behoort, dan dient zij toch de beslistabel 'geïndiceerd voor scholing' te doorlopen. Overweging hierbij is dat het 'scholingsadvies' óók van belang kan zijn bij arbeidsinpassing in een normale werkomgeving en ook nodig kan zijn als de gemeente - in afwijking van de commissie - bepaalt dat betrokkene wél tot de doelgroep behoort.

• De argumentatie op de vragen van de beslistabellen

Met betrekking tot de argumentatie van de antwoorden op de vragen van de beslistabellen valt het volgende op te merken. De beoordelingsaspecten die samenhangen met behandeling van de beslistabel 'behoren tot doelgroep' hebben het karakter van een claimbeoordeling. Daarbij staat de vraag centraal of het terecht is dat de kandidaat in aanmerking wenst te komen voor een gesubsidieerde arbeidsplaats. De tweede beslistabel, de beoordeling over de indeling in arbeidshandicapcategorie licht, matig of ernstig, is in feite een specificatie van de eerste beoordeling. De derde en vierde beslistabel, de beoordelingen of de kandidaat geïndiceerd is voor scholing en begeleid werken, kunnen gezien worden als potentieelschattingen. In deze beoordelingen wordt geanalyseerd op welke wijze het arbeidsvermogen van de kandidaat behouden kan blijven of verbeterd kan worden. Daarbij wordt meer in de toekomst gekeken, waarbij onzekerheidsmarges per definitie groter zijn.

Het type beoordeling, dus aan de ene kant de beoordeling of betrokkene wel tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening behoort en aan de andere kant de potentieelschatting, heeft consequenties voor de eisen die gesteld worden aan de (opbouw van de) argumentatie van het indicatieadvies. Uiteraard dienen beide type beoordelingen goed onderbouwd te worden met argumenten. Maar bij de beoordeling of betrokkene tot de doelgroep behoort, geldt als (extra) eis de juistheid van het advies, terwijl bij een potentieelschatting de juistheid van het

advies alleen na verloop van tijd op zijn waarde geschat kan worden. De wetgever heeft hier ook op ingespeeld: de toelichtingen op de beslistabellen 'behoren tot de doelgroep' en 'indeling in arbeidshandicapcategorie' (Bijlage I en II bij het Bisw) geven door middel van welomschreven criteria en normen de kaders aan waarbinnen de oordeelsvorming moet plaatsvinden. Dit is bij de beslistabellen 'geïndiceerd voor scholing' en 'geïndiceerd voor begeleid werken' veel minder het geval. Bij deze beoordelingen hebben de deskundigen een grotere argumentatievrijheid. Concreet betekent dit dat de toegestane variatiebreedte in argumentaties bij 'behoren tot doelgroep' en 'indeling in arbeidshandicapcategorie' kleiner is dan bij de beoordeling of de kandidaat in aanmerking komt voor scholing of begeleid werken. Overigens doet dit niets af aan het feit dat alle typen beoordelingen goed onderbouwd moeten zijn.

- **De samenhang tussen stoornis, beperking en handicap**

In de vorige paragraaf is reeds gezegd dat de commissie aan de hand van de beslistabel 'behoren tot doelgroep' beoordeelt of de kandidaat al dan niet in aanmerking komt voor een arbeidsplaats in de sociale werkvoorziening. Vastgesteld dient te worden dat er voor de kandidaat aangepaste omstandigheden nodig zijn om zijn lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking te compenseren, of deze alleen in de SW-organisatie realiseerbaar zijn en of hij onder deze aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat is.

De vragen die de commissie in dit kader dient te beantwoorden hebben betrekking op elk van de niveaus die in de ICDH (International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps) worden onderscheiden: stoornissen, beperkingen en handicaps.

Het blijkt in de praktijk dat het begrippenkader van de ICDH door elkaar wordt gebruikt en niet altijd juist wordt toegepast. Daarom wordt in deze paragraaf nog eens aandacht besteed aan de samenhang tussen de begrippen stoornis, beperking en handicap.

De ICDH bestaat uit drie classificaties, namelijk voor stoornissen (I-code), beperkingen (D-code) en handicaps (H-code):

- **Stoornis**

Een stoornis is op ORGAAN niveau een afwijking in de lichaamsbouw, het uiterlijk of de orgaan/systeem-functies, door welke oorzaak dan ook. Het is de uitdrukking van ziekte(n) in een bepaalde verschijningsvorm. Een stoornis wordt gedefinieerd als:

elke afwezigheid of afwijking van een psychologische, fysiologische of anatomische structuur of functie.

Stoornissen zijn in de I-code omschreven in psychologische, fysiologische of anatomische parameters.

- **Beperking**

Een beperking is het gevolg van stoornissen op PERSOON niveau voor een samengesteld geheel van activiteiten, zoals tot uiting komt in taken vaardigheden en gedragingen. De definitie van beperking luidt:

elke vermindering of afwezigheid (tengevolge van een stoornis) van de mogelijkheid tot een voor de mens normale activiteit zowel wat de wijze als de reikwijdte van de uitvoering betreft.

Beperkingen duiden hoofdzakelijk op problemen bij het uitvoeren van individuele activiteiten (taken, vaardigheden, gedragingen), waarbij de ICDH zich vooral richt

op de dagelijkse bezigheden. Beperkingen kunnen een direct gevolg zijn van een stoornis of een persoonlijke reactie - vooral psychologisch - daarop. Stoornissen worden in professionele termen omschreven, beperkingen meestal in termen uit het dagelijks taalgebruik.

- Handicap

De handicap is het MAATSCHAPPELIJK aspect van een stoornis of een beperking. Het verwijst naar nadelige gevolgen van een stoornis/beperking voor een persoon in vergelijking met anderen die dergelijke nadelen niet ondervinden; een handicap is daarmee een sociaal (intermenselijk) verschijnsel. De ICDH definieert handicap als volgt:

een nadelige positie van een persoon als gevolg van een stoornis of een beperking welke de normale rolvervulling van de betrokkene (gezien leeftijd, geslacht en sociaal- culturele achtergrond) begrenst of verhindert.

Kenmerkend is de tegenstelling tussen prestatie en toestand van de persoon in het sociaal functioneren enerzijds en de eigen verwachtingen of die van de sociale omgeving anderzijds. Handicaps zijn de socialisering van stoornissen/beperkingen tot een bepaald aspect van de sociale context en weerspiegelen de culturele, sociale en economische gevolgen van beperkingen en stoornissen voor de betrokkene. *(Bron: COG, 1980)*

Over de samenhang tussen de drie kernbegrippen van de ICDH zijn tot slot van deze toelichting nog enkele opmerkingen te maken.

Een uiterst belangrijk principe van de ICDH is dat er geen sprake is van strikt dwingende, causale relaties tussen stoornissen, beperkingen en handicaps. Stoornissen kunnen leiden tot beperkingen, maar dat hoeft niet. En ook als er geen sprake is van beperkingen, kunnen stoornissen leiden tot handicaps, maar ook dat is geen wetmatigheid. Daarnaast kunnen beperkingen optreden zonder dat er sprake is van goed aantoonbare stoornissen die op hun beurt al dan niet handicaps tot gevolg hebben. Het is van belang te onderkennen dat voor het vaststellen van de (aard van de) handicap het er meestal niet toe doet welke specifieke ziekte of diagnose er aan ten grondslag ligt.

Voorts bestaat binnen de ICDH de mogelijkheid van omkering van de oorzaak-gevolg keten: soms kunnen handicaps en/of beperkingen stoornissen veroorzaken: gevoelens van gehandicapt- zijn kunnen de ernst van de beperking versterken en zelfs tot stoornissen leiden. Tot slot wordt erop gewezen dat revalidatie, compensatie, hulpmiddelen en hulp van anderen het prestatieniveau kunnen verhogen en dat daarmee de ernst van de gevolgen van de stoornissen kan verminderen.

De ICDH sluit goed aan bij de problematiek van de arbeidsongeschiktheid, omdat het een verband legt tussen gezondheidsproblemen en de maatschappelijke gevolgen ervan, tussen klachten en het functioneren in de werksituatie. Dit verschaft een theoretisch kader voor het verschijnsel dat twee personen met dezelfde gezondheidsproblemen daarvan zeer verschillende effecten in hun arbeidssituatie kunnen ondervinden.

In een internationale werkgroep is een bètaversie van de vernieuwde ICDH tot stand gekomen. Het betreft een bewerking die verschilt van de huidige versie. De verschillen liggen met name op het vlak van functionele eisen en beperkingen. De definitieve publicatie van de ICDH-2 wordt verwacht in het jaar 2001.

3.2. De beslistabel 'behoren tot doelgroep'

• Algemeen

In de Wet sociale werkvoorziening wordt de doelgroep als volgt gedefinieerd: '...personen, die nog niet de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt en die door lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn;' (*Wsw art 1*)

Voor de beoordeling of een persoon al dan niet met behulp van voorzieningen en/of maatregelen in staat is arbeid onder normale omstandigheden te verrichten, is het van belang zicht te hebben op de mogelijkheden die de Wet Rea en de WIW daarbij bieden, en deze bij de oordeelsvorming te betrekken.

Volgens art. 12 Wet Rea en art. 2 WIW heeft de gemeente de taak om de inschakeling in het arbeidsproces van langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten te bevorderen. Voor de uitvoering van deze taak kan de gemeente middels subsidie voorzieningen inzetten die strekken tot behoud, herstel of bevordering van de arbeidsgeschiktheid. Hieronder worden op grond van de artikelen 15, 22 en 31 Wet Rea in ieder geval verstaan:

- scholing, training en begeleiding (15);
- noodzakelijke aanpassingen met betrekking tot de arbeid, arbeidsplaats, werkmethoden, te gebruiken hulpmiddelen, inrichting van het bedrijf (15);
- scholing of opleiding (22);
- noodzakelijke voorzieningen voor het kunnen volgen van scholing of opleiding (22);
- noodzakelijke voorzieningen voor het kunnen verrichten van arbeid op een proefplaats en het kunnen deelnemen aan andere activiteiten gericht op inschakeling in de arbeid (22);
- vervoersvoorzieningen om de werkplek te kunnen bereiken (31);
- noodzakelijke persoonlijke ondersteuning van de werknemer bij het verrichten van de hem opgedragen taken ter compensatie van met de handicap samenhangende beperkingen (31);
- communicatievoorzieningen voor doven (31).

Via artikel 13a WIW kunnen bovengenoemde voorzieningen ook bij de uitvoering van de WIW worden ingezet.

In de casusbeschrijvingen die in deel II van dit Voorbeeldenboek zijn opgenomen, is geen expliciete aandacht besteed aan de bezinning op deze vaak wat impliciet gebleven mogelijkheden. Daaruit moet niet worden afgeleid dat deze beoordeling niet is gebeurd of niet zou behoeven te gebeuren.

Deze indruk kan nog worden versterkt door de sterk gecondenseerde wijze waarop de gebruikte kopjes de stappen uit de beslistabellen weergeven. En dit terwijl de stappen uit de beslistabellen al een compacte weergave zijn van wat in de toelichting bij het Bisw en in de toelichtingen bij de beslistabellen wordt vermeld.

De basisbegrippen van de ICIDH spelen een belangrijke rol bij de beoordeling of een kandidaat behoort tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening of niet. Ze laten de leden van de indicatiecommissie de samenhang zien tussen de begrippen stoornis, beperking en handicap (zie paragraaf 3.1. voor een uitleg van de ICIDH).

In dit hoofdstuk zijn soms andere omschrijvingen gebruikt voor de beslisstappen/vragen dan die in de originele beslistabellen zijn opgenomen. Er is gekozen voor bondiger 'samenvattingen' die omwille van de leesbaarheid ook later in de gevalsbeschrijvingen worden gebruikt. Om dezelfde reden zijn sommige beslisstappen samengevoegd.

- **De vragen**

Vraag 1. Zijn er beperkingen?

In de regelgeving en in het Handboek Indicatie SW hebben de volgende passages betrekking op deze eerste beslisstap:

'Onder beperkingen van lichamelijke aard worden alle beperkingen verstaan ten gevolge van stoornissen, die niet van verstandelijke ... of van psychische aard ... zijn. Deze beperkingen kunnen rechtstreeks van functionele betekenis zijn bij arbeidstaken, zoals een bewegingsbeperking, of van sociale aard, indien er bijvoorbeeld een extreme lichaamsgeur of een zeer misvormd uiterlijk ... een onoverkomelijke barrière vormt voor werken onder normale omstandigheden. Ook de beperkingen van psychische aard kunnen soms geheel of in belangrijke mate sociaal van aard zijn. Te denken is daarbij aan ernstige persoonlijkheidstoornissen en zware motorische- en/of vocale tic-stoornissen.

Bij beperkingen van verstandelijke aard gaat het om beperkingen in het functioneren in de arbeidssituatie, die samenhangen met een duidelijk onder het gemiddelde intelligentieniveau functioneren, zoals geformuleerd in de ICD-10 en ICDH criteria.' (*Bisw, Nota van toelichting. Algemeen*)

Het Handboek voegt hieraan toe dat:

'Andere aan de persoon gerelateerde beperkingen, zoals leeftijd, niet-Nederlandstaligheid of lage opleiding, blijven voor de vaststelling van de beperkingen buiten beschouwing.' (*Handboek, hoofdstuk 7*)

'... in de Beslistabel 'behoren tot de doelgroep' wordt bij de stappen 1 en 3 telkens om een specificering gevraagd. Dat het hierbij niet gaat om slechts een keuze uit de in de blokken genoemde categorieën blijkt wel uit de letterlijke tekst.' (*Handboek, hoofdstuk 5*)

TNO Arbeid relateert deze vraag aan de begrippen stoornissen en beperkingen in de zin van ICDH.

Deze eerste vraag refereert aan de ICDH begrippen stoornissen en beperkingen. De commissie moet voor de beantwoording van deze vraag nagaan of er sprake is van beperkingen in de zin van de ICDH. Hiermee wordt een lastig punt aangesneden, namelijk de constatering dat de huidige ICDH-coderingen betrekking hebben op het niveau van stoornissen en dat deze geen concrete handvatten bieden voor de benoeming van beperkingen. Kortom: vooralsnog ontbreken beperkingencoderingen, terwijl deze wel in het antwoord op deze vraag gespecificeerd moeten worden.

In dit verband wordt benadrukt dat de indicatiecommissie zich moet afvragen of de constellatie van stoornissen en beperkingen plausibel is. Want in de uiteindelijke argumentatie van de commissie dient helder en controleerbaar gemotiveerd te worden welke gezondheidsklachten en functioneringsproblemen

leiden tot de vaststelling dat er sprake is van stoornissen en beperkingen. Dit is dus niet louter een kwestie van ICDH-codes 'opplakken'!

In het algemeen geldt dat psychische stoornissen moeilijker te objectiveren zijn. Er is bovendien in de medische praktijk een tendens om sommige fysieke beperkingen die lastig te duiden zijn, om deze reden als psychisch aan te merken. De indicatiecommissie wordt geadviseerd alle gegevens en waarnemingen op een rijtje te zetten en vervolgens te beoordelen of deze consistent zijn. Zo worden de beschikbare gegevens ook geïnterpreteerd in het licht van het maatschappelijk functioneren van de kandidaat.

In geval van twijfel wordt de indicatiecommissie aanbevolen deze vraag niet te snel met 'nee' te beantwoorden. Bij de verdere behandeling van de beslistabel wordt namelijk al snel duidelijk of de kandidaat 'te goed' is om tot de doelgroep gerekend te kunnen worden. Want dan blijkt of de beperkingen van dien aard zijn dat er aanpassingen nodig zijn om deze te compenseren (indien nee: geen doelgroep) en of deze gerealiseerd kunnen worden in een reguliere arbeidsomgeving (indien ja: geen doelgroep).

Vraag 2. Is betrokkene ondanks deze beperkingen – afzonderlijk, dan wel in samenhang gezien – in staat passende arbeid te verrichten onder normale omstandigheden, zonder noodzaak van voorzieningen en/of maatregelen?

In het Bisw en het Handboek Indicatie SW hebben de volgende passages betrekking op de tweede vraag:

'Bij het beantwoorden van de tweede vraag gaat het meer in het bijzonder in hoeverre de geconstateerde beperkingen - afzonderlijk, dan wel in samenhang gezien - het functioneren van betrokkenen in een normale arbeidsomgeving in de weg staan. Dit is mede afhankelijk van wat in de betreffende regio en in de betreffende branches gebruikelijk is, rekening houdend met wat voor de betrokkene als passende arbeid beschouwd kan worden.

In het algemeen kan gesteld worden dat lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen strikt genomen gezien moeten worden in het licht van feitelijk te verrichten activiteiten, om te kunnen beoordelen of er sprake is van een handicap. Daarbij moet dan bovendien in beschouwing genomen worden in hoeverre er compensatiemogelijkheden zijn...

In extremo kan dit inhouden dat een vergaand of volledig verlies van doorgaans onmisbare lichamelijke functies in sommige gevallen óf geen rol van betekenis speelt bij bepaalde activiteiten, óf nagenoeg geheel gecompenseerd wordt door... buitengewone vaardigheden van de persoon zelf, ondanks de forse beperkingen. Aan de andere kant kan het zijn dat forse fysieke beperkingen bij anderen op voorhand een onmiskenbare handicap betekenen in vele situaties, zeker als de verstandelijke capaciteiten en de psychische gesteldheid geen beduidend tegenwicht bieden. Evenzo zullen aanmerkelijke verstandelijke of psychische beperkingen in veel omstandigheden een niet te miskennen handicap zijn, die een als normaal geaccepteerd functioneren in de weg staan. In het bijzonder kan het samengaan van meerdere beperkingen leiden tot een beduidende handicap in uiteenlopende situaties, zelfs als deze beperkingen afzonderlijk mogelijk relatief mild zijn.' (Bisw, Nota van toelichting, Algemeen)

'Beperkingen behoeven dus niet per definitie een normale arbeidsparticipatie in de weg te staan. Zo kan bij een relatief geringe beperking en een recent arbeidsverleden de nadruk sterker liggen op de vraag in hoeverre het mogelijk is

te werken onder normale omstandigheden.' *(Bisw, Nota van toelichting, Algemeen)*

In het Handboek Indicatie SW wordt nog het volgende opgemerkt:

'Pas nadat de beperkingen van de persoon zijn vastgesteld, dient de vraag te worden beantwoord of de persoon (op het moment van indicatie of herindicatie) al dan niet in staat is om passende arbeid te verrichten. Voor de beantwoording van die vraag kan de richtlijn passende arbeid houvast bieden (zo ook bij de advisering over opzegging)...

Met name de arbeidsmarktdeskundige zal vanuit zijn deskundigheidsgebied een speciale inbreng hebben in de oordeelsvorming over de plaatsbaarheid van de persoon op de regionale arbeidsmarkt. Hierbij gaat het om directe of indirecte plaatsbaarheid, met inachtneming van vóórliggende voorzieningen als Rea, WIW en dergelijke beperking-compenserende voorzieningen. Andere regelingen in aanmerking nemende zou bij deze beoordeling een 32-urige werkweek en een reistijd van maximaal 2 uur per dag als richtsnoer gehanteerd kunnen worden.' *(Handboek, hoofdstuk 7)*

Deze vraag wordt gerelateerd aan het begrip arbeidshandicap in termen van ICIDH.

Op basis van het antwoord op deze tweede vraag beoordeelt de commissie in feite of er sprake is van een arbeidshandicap in termen van ICIDH.

Antwoordt de commissie op vraag 2 'ja', dan is er geen sprake van een arbeidshandicap: de beperkingen hebben geen gevolgen voor het functioneren in een arbeidssituatie, want er zijn geen aanpassingen nodig.

Antwoordt de commissie op vraag 2 'nee', dan is er wel sprake van een arbeidshandicap: de beperkingen hebben zodanige gevolgen voor het vervullen van een arbeidsrol dat er aanpassingen noodzakelijk zijn.

Vraag 3. Is het mogelijk dat betrokkene in staat is arbeid te verrichten met behulp van voorzieningen en/of maatregelen op het gebied van: a. technische aanpassingen in de werkplek en werkomgeving; b. organisatorische aanpassingen; c. speciale werkbegeleiding; d. aanpassing van werktijd en e. aanpassing van werktempo, en zo ja welke?

In artikel 11 van de wet is bepaald dat vastgesteld moet worden welke aanpassing van omstandigheden nodig is bij het verrichten van arbeid door de betrokkene:

'Een precieze aanduiding van de noodzakelijke aanpassingen en van de beperkingen waarmee rekening gehouden moet worden, kan uiteraard pas gegeven worden na een functiegericht onderzoek bij de feitelijke plaatsing.' *(Bisw, Nota van toelichting, Algemeen)*

De consequentie van een negatief oordeel van de commissie bij beslisstap 3 is volgens de toelichting bij de beslistabel:

'Diegenen, die vanwege hun beperkingen ook niet met behulp van voorzieningen of maatregelen tot arbeid in staat zijn, worden geacht tot de doelgroep van zorgvoorzieningen te behoren.' *(Bisw, Bijlage 1, Toelichting ad 3.)*

Op het punt van de vaststelling welke aanpassingen nodig zijn, treffen we in hoofdstuk 5 van het Handboek Indicatie SW de volgende passage aan:

(...) 'in de Beslistabel 'behoren tot de doelgroep' wordt bij de stappen 1 en 3 telkens om een specificering gevraagd.... Dit betekent dat bij het indicatieadvies de aanpassingen zo nauwkeurig moeten worden weergegeven als op dát moment mogelijk is. In algemene zin moet er dus iets gezegd worden over bijvoorbeeld de aard van de noodzakelijk aanpassing, zoals visuele hulpmiddelen, stofvrije omgeving, concrete instructies of een structurerende begeleiding.' (*Handboek, hoofdstuk 5*)

In het Handboek wordt op de vraag 'Worden onder noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen ook faciliteiten begrepen die voor het woon-/werkverkeer nodig zijn?' het volgende antwoord gegeven:

'Ja. Bij de beantwoording van de vraag of de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden, hetzij in een overigens normale arbeidsomgeving, hetzij in de sociale werkvoorziening ....., worden die faciliteiten daarbij betrokken.' (*Handboek, hoofdstuk 11*)

In termen van ICIDH betekent een 'ja' of een 'nee' het volgende. De commissie behandelt alleen vraag 3 als zij van oordeel is dat in ICIDH- termen gesproken kan worden van beperkingen ('ja' bij vraag 1) en een arbeidshandicap ('nee' bij vraag 2). De voorgestelde aanpassingen dienen de beperkingen te compenseren.

Vraag 4. Kunnen de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen binnen redelijke grenzen gerealiseerd worden in een overigens normale arbeidsomgeving?

Bij het beantwoorden van deze vraag blijken zich twee beoordelingsproblemen te kunnen voordoen. Ten eerste: wat is nog als redelijk is te beschouwen? Ten tweede: voor welke werkgever moet dat worden bepaald? In relatie tot dit probleem wordt veelal de indicatiestelling van mensen met ernstige lichamelijke beperkingen genoemd, voor wie veel ingrijpende voorzieningen en technische aanpassingen noodzakelijk zijn. In verschillende bronnen worden handreikingen geboden hoe de praktijk het beste kan omgaan met dit dilemma:

'Beperkingen behoeven dus niet per definitie een normale arbeidsparticipatie in de weg te staan. Zo kan bij een relatief geringe beperking en een recent arbeidsverleden de nadruk sterker liggen op de vraag in hoeverre het mogelijk is te werken onder normale omstandigheden, al dan niet gefaciliteerd met een aanpassing van de arbeidsplaats of met een loonkostensubsidie ter compensatie van een substantieel verminderde arbeidsprestatie. Redelijkerwijs geldt hierbij wat gebruikelijk is bij toepassing van voorzieningen op basis van de arbeidsongeschiktheidswetten, rekening houdend met wat voor de persoon als passende arbeid beschouwd kan worden.' (*Bisw, Nota van toelichting, Algemeen*)

'Voor de grens van het redelijke geldt hierbij wat bij toepassing van voorzieningen op basis van de arbeidsongeschiktheidswetten in de regio gebruikelijk is, rekening houdend met wat voor de persoon als passende arbeid beschouwd kan worden, gegeven de genoten opleiding, het arbeidsverleden en de beperkingen. Ingrijpende technische voorzieningen, vergaande taakdelingen, speciale werkbegeleiding en vergaande aanpassing van werktempo zullen in een normale arbeidsomgeving veelal in de praktijk niet mogelijk zijn. Diegenen, die tot arbeid in staat zijn en voor wie de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen in het

algemeen gerealiseerd kunnen worden in een overigens normale arbeidsomgeving in de regio, worden geacht tot de normale doelgroep van arbeidsvoorziening, of die van de WIW te behoren.' (*Bisw, Bijlage I, Toelichting ad 4.*)

'De vraag waar het nu om draait bij de indicatiestellingpraktijk van alledag is hoe te bepalen óf de noodzakelijke voorzieningen en maatregelen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving in de regio.' (*Handboek, hoofdstuk 7*)

Het Handboek Indicatie SW geeft een nadere uitleg over wanneer een aanpassing nu wel en wanneer niet in een normale arbeidsomgeving te realiseren is:

'Het komt in specifieke gevallen voor dat mensen met een arbeidshandicap vanwege de situatie op de arbeidsmarkt geen werk kunnen vinden (langdurig werklozen met een arbeidshandicap), daar is niet de Wsw voor bedoeld maar wél de WIW, die immers ook de financiering van werkplekaanpassingen en begeleiding op de werkplek (begeleid werken) mogelijk maakt.

Bij de vraag hoe te bepalen óf voorzieningen en maatregelen in het algemeen gerealiseerd kunnen worden in de regio, zal moeten worden beoordeeld in hoeverre de realisatie van soortgelijke voorzieningen haalbaar is in branches en functies, soortgelijk aan welke voor betrokkene in aanmerking zouden komen.

Allereerst kan blijken dat in de regio voor vergelijkbare werkzaamheden personen met behulp van de Wet Rea naar de arbeidsmarkt toegeleid worden. In zo een geval zal er geen Wsw-indicatie worden gegeven, ook niet indien dergelijk werk niet (direct) beschikbaar is. Dan dient in geval van langdurige werkloosheid dus een oplossing via de WIW met aanpassingen te worden gezocht.

In de praktijk zal dit betekenen dat, in de lijn van de nota van toelichting bij het Bisw (de hoofdstukken 2 en 3), nagegaan dient te worden of voor de betreffende persoon in het kader van de Wet Rea een traject tot toeleiding naar de arbeidsmarkt is of kan worden vastgesteld.

Is dit niet het geval, dan zal dat in principe reden zijn om vooralsnog geen Wsw-indicatie te adviseren, omdat niet uitgesloten is dat betrokkene - indien een Rea-traject zou zijn vastgesteld - wel naar de arbeidsmarkt toegeleid zou kunnen worden. Van dit principe zal de commissie afwijken als er sprake is van zodanige beperkingen, dat het evident is dat de noodzakelijke maatregelen en voorzieningen uitsluitend in de sociale werkvoorziening zijn te realiseren...

Als er wel een arbeidsmarkttoeleidingstraject is geweest, dan is het van belang welk resultaat dat heeft opgeleverd. Indien een traject werd vastgesteld, zonder dat dit resulteerde in een succesvolle plaatsing, zal in het algemeen moeten worden aangenomen dat er sprake is van werkloosheid.

Indien er echter zwaarwegende argumenten zijn om aan te nemen dat het mislukken meer is gelegen in een algemene niet-realiseerbaarheid van de betreffende voorzieningen en maatregelen, dan kan dat voor de indicatiecommissie - afhankelijk van de oorzaak - reden zijn om betrokkene een Wsw-indicatie te adviseren.

Dat laatste zal ook het geval zijn als het de commissie blijkt dat bij de opzet van het eerdere traject bepaalde beperkingen van betrokkene, en de consequenties daarvan voor een noodzakelijke aanpassing van de arbeidssituatie niet in beschouwing zijn genomen.

Niet genoeg kan worden benadrukt dat in het advies grondig moet worden gemotiveerd waarom bepaalde voorzieningen en maatregelen niet in de regio zouden kunnen worden gerealiseerd.' (*Handboek, hoofdstuk 7*)

Bij de vraag of werkaanpassingen in het vrije bedrijf realiseerbaar zijn mag geen rol spelen of de realisatie in de praktijk, zeker bij complexe werkaanpassingen wel eens moeizaam verloopt. Zo is bekend dat de realisatie van vervoersvoorzieningen in het kader van de WVG en de realisatie van werkgever/werknemervoorzieningen in het kader van de Wet Rea vaak niet gecoördineerd plaatsvindt. Deze gang van zaken mag in de argumentatie geen rol spelen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de commissie tot een 'ja' op vraag 4 kan komen (dus negatief indicatieadvies) als er sprake is van de volgende situaties of omstandigheden:

- Wanneer gebleken is dat in de regio voor vergelijkbare werkzaamheden personen met vergelijkbare aanpassingen met behulp van de wet Rea naar de arbeidsmarkt toegeleid worden.
- Wanneer voor de betreffende persoon in het kader van de wet Rea nog geen traject tot toeleiding naar de arbeidsmarkt is vastgesteld.
- Indien een arbeidstoeleidingstraject werd vastgesteld, betekent dit dat de kandidaat niet is aangewezen op de sociale werkvoorziening. Maar wanneer er geen sprake is van een succesvolle plaatsing betekent dat niet dat de kandidaat wél tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening behoort. In het algemeen moet dan worden aangenomen dat er sprake is van werkloosheid.

Overigens kan de commissie hiervan beargumenteerd afwijken.

Vraag 5. Kunnen de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen binnen redelijke grenzen gerealiseerd worden in de sociale werkvoorziening?

Evenals bij vraag 4 spelen bij vraag 5 twee beoordelingsproblemen: wat is nog als 'redelijk' te beschouwen en voor wie moet dat worden bepaald? Voor de sociale werkvoorziening in het algemeen of voor het specifieke SW-bedrijf waarvoor wordt geïndiceerd? In verschillende bronnen wordt aangegeven hoe de commissie tot een onderbouwd antwoord op deze vraag kan komen:

'Het kan zijn dat het niet mogelijk is op deze manier de noodzakelijke specifieke aanpassingen (in het reguliere bedrijf, red.) te realiseren. Het zal dan gaan om een breed scala van aanpassingen, die praktisch alleen binnen de sociale werkvoorziening kunnen worden gerealiseerd. Hieronder kunnen worden verstaan technische aanpassingen aan de werkplek en werkomgeving die niet door de uitvoeringsinstelling worden vergoed, omdat ze in de gegeven omstandigheid te kostbaar zijn. Ook kan het gaan om aanpassingen die, ongeacht de kosten, alleen al op technische gronden binnen het gewone bedrijf niet goed te realiseren zijn. Andere aanpassingen kunnen op een meer organisatorisch vlak liggen. Hiervoor geldt eveneens dat sommige op dit gebied niet in het gewone bedrijf kunnen worden gerealiseerd, omdat het productieproces een dergelijke aanpassing eenvoudig niet toelaat.

Hierbij valt te denken aan een noodzakelijke specifieke vergaande taakdeling in het uitvoerende productiewerk, gelet op de lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking van betrokkene.

Dergelijke taakdelingen zijn in beginsel wel mogelijk in de sociale werkvoorziening.

Verder zijn er aanpassingen op het organisatorisch gebied denkbaar die in het geheel niet van het gewone bedrijf kunnen worden vereist of gerealiseerd, zoals een permanente specifiek deskundige werkbegeleiding.' (*Bisw, Nota van toelichting, algemeen*)

'Voor een redelijke grens van aanpassingen geldt 2 maal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur bij een eenmalige investering, en een vierde van het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur bij structurele kosten.

Voor een redelijke grens van de kwaliteit van speciale begeleiding geldt een opleiding op MBO-niveau, aangevuld met cursus(sen) specifiek gericht op het werken met mensen met beperkingen van lichamelijke, verstandelijke of psychische aard; voor de aanvullende cursus(sen) geldt een studiebelasting van 300 uren als redelijke bovengrens.

Verder moet betrokkene tenminste in staat geacht worden te kunnen functioneren op een rustige plek in een kleine industriële afdeling, kantoor of buitenobject; enig contact met collega's zal daarbij niet uitgesloten zijn. Voor een redelijke grens van aanpassing van de werktijd geldt een maximale reductie tot een dagdeel per werkdag.

Diegenen voor wie de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen redelijkerwijs niet gerealiseerd kunnen worden binnen de sociale werkvoorziening worden geacht tot de doelgroep van zorgvoorzieningen te behoren.' (*Bisw, Bijlage I, Toelichting ad 5.*)

Vraag 6. Is betrokkene in staat – mét de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen – regelmatig arbeid in Wsw-verband te verrichten? (toetsing ondergrens)

'Hierbij moet sprake zijn van een redelijke minimumprestatie, een zekere inzetbaarheid, enig vermogen om aan het werk te blijven, en een zekere grens aan de noodzaak van organisatorische aanpassingen, van voorzieningen, en van persoonlijke begeleiding.

Wat betreft taakdelingen is de toelaatbare limiet het verrichten van de eenvoudigste functies zoals beschreven in de functievoorbeelden in de SW (een bijlage bij het in de Regeling indicatie sociale werkvoorziening vastgestelde intakeprofiel). De noodzaak tot uitsplitsing kan immers niet zodanig zijn dat zelfs het vervullen van de allereenvoudigste functies het vermogen van betrokkene te boven gaat.' (*Bisw, Nota van toelichting, algemeen*)

Ten aanzien van de toetsing van de ondergrens zegt het Bisw het volgende:

'Vergaande taakdelingen zijn in beginsel wel mogelijk in de sociale werkvoorziening, waarbij de toelaatbare limiet is het verrichten van de eenvoudigste functies zoals beschreven in de functievoorbeelden in de SW (een bijlage bij het in de Regeling indicatie sociale werkvoorziening vastgestelde intakeprofiel, red.). De noodzaak tot uitsplitsing kan immers niet zodanig zijn dat zelfs het vervullen van de allereenvoudigste functies het vermogen van betrokkene te boven gaat.

Een functieniveau, waarbij betrokkene aangewezen is op intensievere begeleiding dan hierboven (bij vraag 5, red.) aangegeven, minder dan een uur aaneengesloten kan werken, of slechts een prestatie kan leveren van minder dan 10 procent, wordt beschouwd als niet (meer) passend binnen een arbeidsorganisatie.

Diegenen, die niet tot regelmatige arbeid in staat zijn vanwege de aard van hun beperkingen, worden geacht tot de doelgroep van zorgvoorzieningen te behoren.' (Bisw, Bijlage I, Toelichting ad 6.)

Over 'enig vermogen om aan het werk te blijven' wordt in het Handboek Indicatie SW het volgende opgemerkt:

'De wetgever doet geen uitspraak over het aantal dagdelen dat betrokkene ten minste per week moet kunnen werken. Dat wil zeggen dat een persoon voldoet aan het werktijd criterium als hij/zij bijvoorbeeld op 3 dagdelen per week en daarbij ten minste ook één uur aaneengesloten kan werken.' (Handboek, hoofdstuk 11)

3.3. De beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

• Algemeen

In artikel 1 Wsw worden de volgende definities gegeven voor arbeidshandicap en arbeidshandicapcategorie, zoals die in deze wet worden verstaan:

'...arbeidshandicap: het vanwege lichamelijke, verstandelijke psychische beperkingen verminderd vermogen om arbeid te verrichten...'

'...arbeidshandicapcategorie: een groep van tot de doelgroep behorende personen, die in dezelfde orde arbeidsgehandicapt is...' (Wsw art. 1)

In artikel 11 Wsw worden vervolgens de bepalende elementen van het begrip arbeidshandicapcategorie gegeven :

'...arbeidshandicapcategorieën, die bepaald worden door de zwaarte van de aanpassing van de omstandigheden en de productiviteit...' (Wsw art. 11)

In artikel 6 van het besluit is vervolgens een nadere detaillering te vinden van deze determinanten:

'... Bij de noodzakelijke voorzieningen of maatregelen wordt onderscheid gemaakt tussen vérstreckende voorzieningen en maatregelen en niet vérstreckende voorzieningen en maatregelen....'

'... Betrokkene wordt bij het vaststellen van zijn prestatieniveau ingedeeld in één van de volgende categorieën:

- a. een prestatie van 50% of meer van een normale prestatie;
- b. een prestatie van minder dan 50% doch meer dan 10% van een normale prestatie...' (Bisw art. 6)

Met voorzieningen of maatregelen worden dan de in de wet aangeduide aanpassing van de omstandigheden bedoeld.

In de toelichting bij de beslistabel (Bisw, Bijlage II), wordt uiteengezet hoe de bepaling van de arbeidshandicapniveaus tot stand komt, en hoe daarbij in een aantal gevallen aannames gedaan mogen worden over de vérstreckendheid van de aanpassingen en over het prestatieniveau:

'De vaststelling van arbeidshandicapniveaus wordt als volgt bepaald aan de hand van de prestatiemogelijkheden (meer - minder), in combinatie met het niveau van de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen (vérstreckend - niet vérstreckend):

licht arbeidsgehandicapt:	meer prestatiemogelijkheden + niet vérstreckende voorzieningen
matig arbeidsgehandicapt:	meer prestatiemogelijkheden + vérstreckende voorzieningen of minder prestatiemogelijkheden + niet vérstreckende voorzieningen
ernstig arbeidsgehandicapt:	minder prestatiemogelijkheden + vérstreckende voorzieningen.

De arbeidshandicap zal in veel gevallen rechtstreeks kunnen worden afgeleid uit de aard van de stoornis en van de beperkingen die daarmee gepaard gaan. Zo mag op voorhand worden aangenomen dat verstandelijk gehandicapten en psychisch gehandicapten aangewezen zijn op speciale werkbegeleiding. Van matig verstandelijk gehandicapten en van ernstig psychisch gehandicapten mag bovendien worden verondersteld dat zij niet in staat zijn tot het leveren van arbeidsprestaties... boven de 50% ....

Het merendeel van de lichamelijke gehandicapten zal niet aangewezen zijn op speciale werkbegeleiding, of op andere voorzieningen, die als vérstreckend worden beschouwd .... Evenmin hoeft er bij lichamelijke gehandicapten op voorhand worden uitgegaan van een 'prestatieplafond' van 50% .... In een hulptabel is de a priori-indeling gegeven.

In individuele gevallen kunnen bovenstaande veronderstellingen leiden tot het toekennen van een te lichte arbeidshandicap. In die gevallen zal, in afwijking van de a-priori-indeling, de vaststelling van de arbeidshandicap geschieden aan de hand van het beargumenteerde oordeel van de deskundigen van de indicatiecommissie, zo nodig mede op basis van een arbeidskundig onderzoek. Hierbij valt bij voorbeeld te denken aan licht verstandelijk gehandicapten, die vanwege forse lichamelijke beperkingen niet in staat zijn tot het leveren van arbeidsprestaties boven de 50%, of aan lichamelijke gehandicapten met aanzienlijke beperkingen, voor wie vérstreckende voorzieningen op de werkplek noodzakelijk zijn.' (*Bisw, Bijlage II, Toelichting algemeen*)

In het Handboek Indicatie SW wordt benadrukt dat niet op grond van de a-priori-tabel beoordeeld kan worden of de kandidaat tot de doelgroep behoort:

(...) 'Het is dus niet zo, dat op grond van de a-priori-tabel dit behoren tot de doelgroep kan worden bepaald. De a-priori-tabel kan worden toegepast als er geen overwegingen zijn om volgens de beslistabel betrokkene in te delen in een zwaardere arbeidshandicapcategorie. De a-priori-indeling mag wél worden toegepast, ook al zou de beslistabel leiden tot een lichtere arbeidshandicap...

Zoals onder andere uit de betreffende beslistabel blijkt, worden bij die indeling alleen de elementen prestatie en voorzieningen in aanmerking genomen. Het functieniveau blijft hierbij dus buiten beschouwing. Het is overigens alleszins mogelijk dat personen die bijvoorbeeld zijn ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie ernstig vaak in een lagere loonschaal (A of B1) worden ingedeeld.

Dat het functieniveau van de persoon niet bepalend kan zijn voor de categorie-indeling, is als volgt te illustreren: een hoog opgeleide persoon heeft met inzet van vérstreckende voorzieningen en maatregelen een prestatieniveau beneden de 50%; hierbij hoort enerzijds een indeling in de arbeidshandicapcategorie ernstig en anderzijds een hogere loonschaal ... Overigens is het ook een misvatting dat het 'optellen' van meerdere beperkingen vanzelf zou leiden tot een zwaardere

arbeidshandicap. Indien de noodzakelijke voorzieningen niet vérstrekkender (kunnen) worden zal dat niet het geval zijn.' (*Handboek, hoofdstuk 11*)

Bij personen, die vanwege verstandelijke of psychische beperkingen tot de doelgroep worden gerekend, mag op voorhand de noodzaak tot speciale begeleiding (vérstrekkende aanpassing) worden verondersteld. (*Bisw, algemene toelichting bij beslistabel 1*).

In dat geval dient alleen op grond van het prestatieniveau te worden bepaald of indeling in een zwaardere arbeidshandicapcategorie moet worden geadviseerd. Bepalend voor indeling in arbeidshandicap is immers de mate van vérstrekkendheid van aanpassingen enerzijds en het prestatieniveau anderzijds.

De indeling in arbeidshandicapcategorie vindt plaats om de grondslag voor de subsidie te bepalen. Uitgangspunt daarbij is dat hogere subsidie wordt toegekend als compensatie voor hogere kosten en geringere opbrengsten ten gevolge van vérstrekkende voorzieningen en lage productiviteit. Werken in deeltijd heeft geen invloed op kosten en baten, omdat bij werken in deeltijd zowel loonlasten als subsidie naar rato wordt vastgesteld. Daarom wordt aanpassing van de werktijd bij de bepaling van de vérstrekkendheid van aanpassingen niet in de beschouwing betrokken. Om 'dubbeltelling' te voorkomen is dit evenmin het geval met aanpassing van het werktempo, omdat dit immers tot uitdrukking wordt gebracht in het prestatieniveau.

- **De vragen**

Vraag 1, 2, 5. Wat is het prestatieniveau?

In de algemene toelichting op het Bisw wordt daarover het volgende opgemerkt:

'Voor de vaststelling van het prestatieniveau wordt uitgegaan - rekening houdend met de geïndiceerde aangepaste omstandigheden - van het beargumenteerd oordeel van de deskundigen van de commissie, waarbij in geval van twijfel de uitkomsten op arbeidskundige testonderzoek of arbeidssimulatie duidelijkheid zullen verschaffen. De uiteindelijke feitelijke arbeidsprestatie, die sterk mede afhankelijk is van buiten de persoon gelegen factoren, wordt niet als criterium beschouwd.

Op voorhand wordt aangenomen dat personen met lichamelijke beperkingen een prestatieniveau hebben van meer dan 50%, tenzij het tegendeel wordt aannemelijk gemaakt.

Van personen met een matige verstandelijke handicap (doorgaans het niveau van ZMLK-schoolverlaters) wordt voorshands een prestatieniveau van minder dan 50% verondersteld, evenals van personen met een ernstige psychische handicap (diegenen die in een beschermd woonvorm verblijven en zij, die in de laatste vijf jaar voor de aanmelding twee jaar of langer in een psychiatrisch ziekenhuis verbleven).' (*Bisw, Nota van toelichting, Algemeen*)

In het Handboek Indicatie SW wordt nader uitgelegd dat:

'Door verdergaande ontwikkelingen op het gebied van de psychiatrische zorgverlening is er enige onduidelijkheid ontstaan over wat verstaan moet worden onder 'beschermd woonvorm'. Aanvankelijk werd hiermee de RIBW bedoeld, de regionale instelling voor beschermd wonen. Inmiddels zijn er naast de RIBW's ook de sociale pensions en het begeleid wonen voor (ex-) psychiatrische patiënten,

die onder deze definitie vallen (en niet dus voor mensen met een verstandelijke handicap!).' (*Handboek, hoofdstuk 11*)

Vraag 3, 4, 6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend?

Het Bisw, artikel 6 geeft de operationalisering van weging van de vérstrekkendheid:

(...) 'Niet verstrekkende voorzieningen en maatregelen zijn:

- a. algemene voorzieningen voor gehandicapten betreffende toegankelijkheid, gebruik en veiligheid;
- b. eenmalige individuele aanpassingen in de werkplek en werkomgeving, voorzover de eenmalige kosten ervan niet de helft van het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur te boven gaan;
- c. individuele voorzieningen met structurele kosten, voorzover die kosten ervan niet een achtste van het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur te boven gaan;
- d. organisatorische aanpassingen aan functies die, na aanpassing, gewaardeerd worden op of boven een bij ministeriële regeling vastgesteld functieniveau.

(...) Verstrekkende voorzieningen of maatregelen zijn:

- a. combinaties van twee of meer van de niet verstrekkende voorzieningen en maatregelen;
- b. eenmalige individuele aanpassingen in de werkplek en de werkomgeving, voorzover deze de helft van het maximale subsidiebedrag te boven gaan;
- c. individuele voorzieningen met structurele kosten, voorzover die kosten een achtste van het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur te boven gaan;
- d. organisatorische aanpassingen die inherent zijn aan alle functies die gewaardeerd worden beneden het niveau vastgesteld op basis van het derde lid, onder d;
- e. speciale werkbegeleiding, waarbij speciale kennis en vaardigheden van de leidinggevende vereist zijn, of waarbij de noodzakelijke intensiteit van begeleiding meer dan 50% hoger is dan bij een soortgelijke functie onder normale werkomstandigheden het geval zou zijn.' (*Bisw, art. 6*)

Het hierbij onder d. genoemde functieniveau wordt in de Regeling indicatie sociale werkvoorziening vastgesteld:

(...) 'op B2, volgens de functievoorbeelden sociale werkvoorziening die als bijlage bij het in het eerste lid bedoelde intakeprofiel zijn opgenomen.' (*Risw art. 10*)

Uit de eerder geciteerde passage van de toelichting bij de beslistabel wordt vermeld dat op voorhand mag worden aangenomen dat verstandelijk gehandicapten en psychisch gehandicapten aangewezen zijn op speciale werkbegeleiding en dat het merendeel van de lichamelijke gehandicapten niet aangewezen is op speciale werkbegeleiding of op andere voorzieningen die als vérstrekkend worden beschouwd. Hieruit mag volgens TNO Arbeid worden opgemaakt dat deze speciale begeleiding voor verstandelijk gehandicapten en psychisch gehandicapten altijd als verstrekkend kan worden beschouwd. Dit blijkt overigens ook uit de a-priori-indeling.

3.4. De beslistabel 'geïndiceerd voor scholing'

- Algemeen

In artikel 5, tweede lid, Bisw is bepaald dat de indicatie onder meer de vermelding bevat of de persoon in staat wordt geacht deel te nemen aan een scholingstraject. De gemeente stelt de indicatie vast na de ontvangst van het advies de commissie. Dit voorschrift is in hoofdstuk drie van het Handboek met betrekking tot de scholing nader toegelicht:

'Ook indien betrokkene volgens de commissie niet tot de doelgroep behoort, adviseert ze over een scholingstraject. Overweging hierbij is dat het 'scholingsadvies' óók van belang kan zijn bij arbeidsinpassing in een normale werkomgeving en alsnog nodig is in het geval de gemeente -in afwijking van de commissie- bepaalt dat betrokkene wél tot de doelgroep behoort.' (*Handboek, hoofdstuk 3*)

'Bij de indicatiestelling voor scholing gaat het expliciet en uitsluitend om scholing in het kader van het leerlingwezen, in termen van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) de beroepsbegeleidende leerweg, en om scholing voor uitsluitend in de Wsw voorkomende functies. De meest relevante soorten beroepsopleidingen zullen de assistent-opleidingen en basisberoepsopleidingen (het vroegere niveau primair leerlingwezen) en de vakopleidingen zijn. De overige beroepsopleidingen in de WEB, mits gerealiseerd via de beroepsbegeleidende leerweg, zijn niet uitgesloten, maar slechts incidenteel van toepassing. Andere vormen van scholing, zoals voltijd dagopleidingen, deeltijd dagopleidingen waarbij de werkcomponent geen onderdeel van de opleiding vormt, korte interne bedrijfsopleidingen, avond- en weekendcursussen zijn geen doel van de indicatiestelling.

Wel kán de indicatiecommissie aanbevelingen doen met betrekking tot andersoortige scholingsactiviteiten, bijvoorbeeld gericht op het wegnemen van lacunes in de startkwalificaties, zoals een cursus Nederlandse taal voor niet-Nederlands sprekenden. Deze aanbevelingen maken echter geen deel uit van de formele indicatiestelling.' (*Bisw, Bijlage III, Toelichting algemeen*)

'De scholingsindicatie zal in het geval er door betrokkene geopteerd wordt voor begeleid werken geen dwingende indicatie zijn, omdat de arbeidsvoorwaarden worden vastgesteld in onderhandelingen tussen werkgever en werknemer of diens vertegenwoordiger.' (*Bisw, Bijlage IV, Toelichting algemeen*)

Wanneer de kandidaat scholing in het kader van de beroepsbegeleidende leerweg gaat volgen, dan is volgens het bepaalde in artikel 20, 2° lid, van de CAO voor de sector Sociale Werkvoorziening sprake van een beloning op het niveau van het wettelijk minimumloon gedurende het opleidingstraject tot maximaal twee jaar. Daarna wordt de werknemer ingepast in één van de bestaande loonschalen. *Deze bepaling lijkt met name te zijn gericht op beginnende werknemers en niet op werknemers die eerder al zijn ingepast in een loonschaal en bij herindicatie alsnog of weer een scholingsindicatie krijgen* (cursivering TNO). In het Handboek Indicatie SW wordt in dit verband het volgende opgemerkt:

'Scholing is - naast andere instrumenten - een middel om de wettelijke doelstelling (bevorderen van de arbeidsbekwaamheid en de doorstroming naar reguliere arbeidsmarkt) te realiseren. Dat is niet vrijblijvend, wat betekent dat de

commissie haar oordeel over de mogelijkheid tot deelname aan scholing niet laat afhangen van de motivatie van betrokkenen'. (*Handboek, hoofdstuk 3*)

Een scholingsindicatie is niet functiegebonden. Het Handboek merkt daarover op:

'Een scholingsindicatie is niet functiegebonden, er kan dus scholing worden geïndiceerd als die niet direct nodig is voor de eventueel beoogde functie(s). Zoals eerder is toegelicht, is scholing - naast andere instrumenten - primair een middel om zoveel mogelijk de arbeidsbekwaamheid van betrokkenen te behouden en te bevorderen en hen te doen doorstromen naar reguliere arbeid. Ook in geval sprake is van een (directe) koppeling tussen de scholing en een bepaalde functie, dan dient de doelstelling (arbeidsbekwaamheid en doorstroom bevorderen) in acht te worden genomen.' (*Handboek, hoofdstuk 3*)

'Als betrokkene begeleid gaat werken geldt voor hem/haar de arbeidsvoorwaardenregeling die bij de betreffende werkgever van toepassing is. Omdat in die situatie de CAO/SW *dit* niet geldt, zijn ook de artikelen 20 (minimumloon gedurende het scholingstraject) en 43 (scholingsvormen voor indicatiestelling) niet van toepassing. ... Een eventuele scholing van begeleidwerkenden kan slechts geïnitieerd worden op basis van de arbeidsvoorwaardenregeling die bij de betreffende werkgever van toepassing is.' (*Handboek, hoofdstuk 3*)

In hoofdstuk drie van het Handboek is de 'indicatie scholing' als geheel in samenhang op een rij gezet. Naar dit hoofdstuk wordt dan ook verwezen voor zaken waarop in dit praktijkvoorbeeldenboek niet is ingegaan.

- **De vragen**

Vraag 1. Is er BBL-scholing die verdergaat dan het bereikte niveau?

Voor de beantwoording van deze vraag wordt in het Bisw het volgende gezegd:

'Allereerst moet worden vastgesteld of betrokkene beroepsonderwijs heeft ontvangen, en zo ja welke vorm, en vervolgens in hoeverre deze scholing relevant is voor de mogelijk in aanmerking komende branche(s). Voorts moet worden nagegaan welk (vervolg)scholingsaanbod er is binnen de beroepsbegeleidende leerweg, rekening houdend met het relevant scholingsniveau van betrokkene. Het kan immers voorkomen dat ten gevolge van een later verworven handicap de aanvankelijke beroepsrichting niet meer tot de mogelijkheden behoort. Wél zal het mogelijk zijn dat delen van zijn of haar opleiding van betekenis zijn voor het werk dat in Wsw-verband aangeboden zal kunnen worden. Hiermee moet bij de verdere indicatiestelling vanzelfsprekend rekening worden gehouden. Als er geen relevant (vervolg)scholingsaanbod is binnen de beroepsbegeleidende leerweg moet worden nagegaan of er opleidingsmogelijkheden zijn voor Wsw-specifieke functies die uitsluitend in de Wsw voorkomen.' (*Bisw, Bijlage III, Toelichting ad 1.*)

Het Handboek Indicatie SW voegt daaraan toe:

'Bij vraag 1 van de tabel indiceert de commissie, gelet op de omschrijving mogelijk in aanmerking komende branche(s), de scholingsrichting(en) voor betrokkene. Deze indicatie heeft 'slechts' een richtinggevend karakter, omdat de scholingsindicatie zoveel mogelijk in samenhang met in aanmerking komende

werkzaamheden wordt gezien. Omdat die werkzaamheden ten tijde van de indicering nog niet vast staan, kan dat betekenen dat de scholing die betrokkene feitelijk gaat doen kan afwijken van het advies.' (*Handboek, hoofdstuk 11*)

Vraag 2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing?

'Bij dit onderdeel worden de scholingsmogelijkheden en -beperkingen van betrokkene nagegaan, gegeven het voor handen zijnde scholingsaanbod binnen de beroepsbegeleidende leerweg. Als betrokkene in staat geacht wordt aan deze vorm van beroepsonderwijs deel te kunnen nemen, is hij of zij geïndiceerd voor beroepsonderwijs via de beroepsbegeleidende leerweg.' (*Bisw, Bijlage III, Toelichting ad 2.*)

'Bij vraag 2 gaat het erom dat de commissie toetst of er bij betrokkene beletselen zijn, die een succesvol volgen van het scholingstraject in de weg staan. Allereerst is er natuurlijk de vraag of de verstandelijke capaciteiten daartoe voldoende kunnen worden geacht. Als iemand werkelijk 'aan zijn plafond' zit is immers vanzelfsprekend een scholingsindicatie niet op zijn plaats. Maar ook kunnen er lichamelijke of met name psychische beperkingen zijn, die een contra-indicatie voor scholing vormen. Zeker het laatste blijkt in de praktijk regelmatig het geval te zijn. Daarom mag ook niet, zoals hierboven opgemerkt voetstoots op grond van intelligentie, houding en opleiding worden aangenomen dat betrokkene tot het volgen van een beroepsbegeleidend scholingstraject in staat is. Dezelfde overwegingen gelden overigens ook bij de beantwoording van vraag 4, met dien verstande dat Wsw-specifieke scholing zo ingericht kan worden dat er meer rekening gehouden kan worden met de fysieke en psychische belastbaarheid dan het geval is bij een regulier scholingsinstituut.' (*Handboek, hoofdstuk 11*)

Vraag 3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau?

'Indien vastgesteld is dat betrokkene niet in staat geacht wordt aan beroepsonderwijs via de beroepsbegeleidende leerweg te kunnen deelnemen, of indien er geen relevant (vervolg)scholingsaanbod is binnen de beroepsbegeleidende leerweg moet worden nagegaan of er opleidingsmogelijkheden zijn voor Wsw-specifieke functies. Deze Wsw-specifieke opleiding moet natuurlijk verder gaan dan het door betrokkene reeds bereikte relevante opleidingsniveau. Zijn deze mogelijkheden er niet, dan is betrokkene *niet* geïndiceerd voor verdere scholing (*Bisw, Bijlage III, Toelichting ad 3.*)

Wat onder Wsw-specifieke scholing wordt verstaan, licht het Handboek verder toe:

(...) 'hierbij o.a. worden gedacht aan functies op het niveau van eerste medewerker (B2) en vakkracht (C1), waar in het algemeen opleidingen voor nodig zijn die voorafgaan aan het niveau 1 (assistent) in de beroepsbegeleidende leerweg.

De doelgroep in aanmerking nemende kan het daarbij, als de functie dat vergt, ook gaan om vormen van aangepaste scholing die gericht is op het onderhouden van functionele contacten, omgaan met geld, bediening van apparatuur of het verwerven van inzicht in arbeidsomstandigheden en veiligheid. Met verwijzing naar de toelichting bij de beslistabel 'geïndiceerd voor scholing' kunnen praktijktrainingen en toeleidingsprojecten door de 'eigen' afdeling Bedrijfstraining van het SW-bedrijf niet worden aangemerkt als 'Wsw-specifieke scholing'.

Als de toeleidingsprojecten interne opleidingen zijn van ten minste 4 maanden, dan mogen zij weer wel als Wsw-specifieke scholing worden aangemerkt....' (Handboek, hoofdstuk 3)

Vraag 4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies?

'Indien er een voor betrokkene relevant opleidingsaanbod is voor Wsw-specifieke functies, moet vastgesteld worden of betrokkene in staat aan een dergelijke opleiding deel te nemen. Is dit het geval dan is betrokkene geïndiceerd voor Wsw-specifieke scholing, zoniet dan is betrokkene *niet* geïndiceerd voor (verdere) scholing.' (Bisw, Bijlage III, Toelichting ad 4.)

Bij deze beslisstap gelden ook de overwegingen die bij vraag 2 zijn weergegeven in het citaat uit het Handboek. Hier wordt volstaan met verwijzing naar die passage.

3.5. De beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken'

- **Algemeen**

'Voor diegenen die behoren tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening biedt de regeling begeleid werken, voor zover daartoe geen contra-indicatie bestaat, de faciliteit van extra begeleiding en loonsubsidie indien daarmee een arbeidsovereenkomst onder overigens normale omstandigheden kan worden verworven.' (Bisw, Bijlage IV, Toelichting algemeen)

Het Handboek Indicatie SW geeft een nadere toelichting:

'Begeleid werken is het totaal aan ondersteunende maatregelen aan een werknemer met een handicap en aan de werkgever, die het voor de werkzoekende mogelijk maken om een betaalde baan op de open arbeidsmarkt te vinden en te behouden. De ondersteunende maatregelen zijn erop gericht dat de werknemer leert zelfstandig te functioneren op de werkplek. De ondersteuning wordt op maat aan werknemer en werkgever geboden, zodat de normale procesgang in het bedrijf niet wordt verstoord.

Kern van begeleid werken is dat op basis van een zorgvuldig onderzoek naar welk werk mensen willen en kunnen verrichten, passend werk wordt gezocht en dat vervolgens een zogenaamde jobcoach-training op de werkplek wordt geboden. Wanneer na een goede analyse van sterke kanten, zwakke kanten en tekortkomingen van de begeleid-werken-kandidaat door de job-coach van de begeleidingsorganisatie een baan gevonden is die behoorlijk past en alles met de werkgever geregeld is, wordt de kandidaat dus door de job-coach ingewerkt. Soms kan dit beperkt blijven tot het geven van coaching-gesprekken thuis, gericht op algemene aanpassing in de werksituatie, indien de werknemer als zodanig voldoende voor zijn functie is opgeleid - bijvoorbeeld bij een hoog opgeleide met psychische beperkingen. Maar ook kan dat een fulltime begeleiding op de werkplek betekenen van enkele dagen of zelfs weken, als de werknemer speciaal moet worden geïnstrueerd op de te verrichten taken. Dit zal bij werknemers met verstandelijke beperkingen nogal eens noodzakelijk zijn.

Ook daarna blijft de job-coach persoonlijke ondersteuning bieden wanneer dat nodig is, bij veranderingen van het werk of wanneer er problemen zijn. Deze begeleiding, die gaandeweg minder frequent en intensief zal zijn, vindt plaats op de werkplek zelf of na werktijd, thuis.

Belangrijk voor het functioneren van het gehele systeem is, dat de begeleidingstaak van de job-coach niet alleen de rechtstreekse begeleiding van de betrokken werknemer betreft, maar ook de noodzakelijke advisering van de omgeving van de werknemer: de directie van het bedrijf, de chef, de huisgenoten...

Voor degene die tot de Sw-doelgroep wordt gerekend is begeleid werken nadrukkelijk geen verplichting, maar een recht. Zij die een indicatie Begeleid werken hebben, kunnen dit recht op elk moment 'verzilveren', ook als zij aanvankelijk liever de voorkeur gaven aan een traditionele Sw-baan...

(...) Dat Begeleid werken een volledig vrije keus is, houdt niet in dat al bij de indicatiestelling met de voorkeur van betrokkene moet worden rekening gehouden. In een later stadium kan immers op de aanvankelijke keuze worden teruggekomen...

(...) Ook kan het tot dusver in de regio ontbreken van Begeleid werken het stellen van indicaties niet in de weg staan. Juist de positieve indicaties zullen de gemeenten én de begeleidingsorganisaties ertoe aanzetten actie te ondernemen. Bovendien kan na verloop van tijd de subsidie rechtstreeks aan betrokkenen voor het realiseren van Begeleid werken ter beschikking worden gesteld!...

(...) Over de mogelijkheden om een geschikte plek te vinden moet niet te pessimistisch worden gedacht. Het gaat zeker niet alleen om degenen, die bijvoorbeeld voorheen tot de meest kansrijken in de sociale werkvoorziening konden worden gerekend. Eerder het tegendeel: schoolverlaters uit het speciaal onderwijs voor moeilijk lerenden en voor zeer moeilijk lerenden, voor wie soms zelfs de sociale werkvoorziening niet was weggelegd, blijken succesvol te kunnen functioneren in eenvoudige functies bij een gewone werkgever: vakken vullen in een supermarkt, auto wassen in een garagebedrijf en zo meer. Er is dus zeker geen reden om te snel te concluderen dat de beperkingen een dergelijke vorm van werken in de weg staan.

Het Begeleid werken ... staat naar verwachting open voor het merendeel van degenen met een Wsw-indicatie. Dit geldt niet voor wie in het geheel geen speciale begeleiding nodig is, of voor wie deze begeleiding permanent onmiddellijk beschikbaar moet zijn. Ook degenen voor wie andere, bij voorbeeld technische, voorzieningen moeten worden getroffen, die niet buiten de sociale werkvoorziening te realiseren zijn, zullen geen indicatie kunnen krijgen.'

(Handboek, hoofdstuk 4)

Speciale werkbegeleiding is altijd vérstrekkend. Het Handboek Indicatie SW licht dat als volgt toe:

(...) 'Bij begeleid werken gaat het immers altijd om activiteiten van een job-coach, bij wie speciale kennis en vaardigheden vereist zijn en waarbij de noodzakelijke intensiteit van begeleiding 50% hoger kan zijn dan die bij een soortgelijke functie onder normale werkomstandigheden. Daarom is deze voorziening of maatregel altijd vérstrekkend.' *(Handboek, hoofdstuk 11)*

- De vragen

Vraag 1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving?

'Nadat bij de indicatiestelling is vastgesteld dat het totaal van de onder punt 3. van de beslistabel in Bijlage I genoemde aanpassingen niet te realiseren is in een overigens normale arbeidsomgeving, zal opnieuw moeten worden nagegaan of dit wél mogelijk is voor de voor betrokkene noodzakelijke technische aanpassingen, organisatorische aanpassingen of aanpassing van de werktijd.

Omdat de mogelijkheid van begeleid werken en optionele is, waarbij van tevoren de werksetting in het algemeen niet bekend zal zijn, zal de toetsing van deze punten marginaal zijn, in die zin dat uitsluitend aanpassingen een positieve indicatie in de weg zullen staan, die met grote waarschijnlijkheid nergens buiten de sociale werkvoorziening gerealiseerd (kunnen) worden.

Dat in de praktijk de noodzaak tot het voorzien in aanpassingen het vinden van een begeleid-werkenbaan zou kunnen bemoeilijken, is als zodanig geen reden om betrokkene een dergelijke optie te onthouden.

Aanpassingen op het punt van speciale werkbegeleiding en van werktempo worden door het begeleid werken ex art.7 van de wet zelf mogelijk gemaakt, door middel van subsidie voor de werkgever om te voorzien in deskundige begeleiding op de werkplek en in compensatie van de verminderde productiviteit van betrokkene ten gevolge van diens beperkingen.' (*Bisw, Bijlage IV, Toelichting ad 1.*)

Het Handboek indicatie SW meldt dat begeleid werken niet mogelijk is als er: (...) 'náást de noodzaak van speciale begeleiding, ook andere voorzieningen moeten worden getroffen, bijvoorbeeld technische, die níet buiten de sociale werkvoorziening te realiseren zijn. Het eerste blok in de beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken' heeft daarop betrekking. Het is niet zo dat een positief oordeel op dit punt in tegenspraak zou zijn met de vergelijkbare vraag in de eerste beslistabel. Bij de eerste beslistabel is bij deze vraag óók de speciale begeleidingsnoodzaak inbegrepen, die tot een positief doelgroepadvies kan leiden. Juist deze speciale begeleidingsnoodzaak zal voor veel 'kandidaten' met verstandelijke of psychische beperkingen een bepalende factor zijn in het Wsw-doelgroepadvies.' (*Handboek, hoofdstuk 4*)

Vraag 2. Is er speciale werkbegeleiding nodig?

Over de noodzaak van speciale werkbegeleiding staat in het Bisw dat:

'Vastgesteld moet worden of er speciale werkbegeleiding noodzakelijk is, die onder normale omstandigheden niet kan worden geboden. Dit kan zowel de omvang van de noodzakelijke begeleiding betreffen, alsook het gespecialiseerde karakter ervan. Dit laatste zal met name het geval kunnen zijn bij personen met een verstandelijke of een psychische handicap. De noodzaak van enige speciale begeleiding is een noodzakelijke voorwaarde voor een indicatie begeleid werken.' (*Bisw, Bijlage IV, Toelichting ad 2.*)

Wanneer in het geheel geen speciale begeleiding nodig is, adviseert de commissie negatief:

'....Tenslotte kunnen zij, voor wie in het geheel geen speciale begeleiding nodig is, geen indicatie begeleid werken krijgen. Voor diegenen zullen de antwoorden op de vragen in beide beslistabellen die de voorzieningen betreffen immers

logischerwijs hetzelfde zijn: het totaal aan noodzakelijke voorzieningen kan niet in een reguliere arbeidssituatie worden getroffen.' (*Handboek, hoofdstuk 4*)

Vraag 3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn?

Permanente benodigde begeleiding geldt als contra-indicatie voor de indicatie begeleid werken:

'Het begeleid werken ex art.7 van de wet is bedoeld om, met enige ondersteuning, het werken onder overigens normale omstandigheden mogelijk te maken. Daarom moet de noodzaak van permanent aanwezige leiding, waarop op welk moment dan ook een beroep gedaan kan worden, beschouwd worden als een contra-indicatie.' (*Bisw, Bijlage IV, Toelichting ad 3.*)

'Verder kan het voor sommigen noodzakelijk zijn dat speciale begeleiding permanent aanwezig is. Hiermee wordt niet bedoeld dat de begeleidingsintensiteit de 10% te boven gaat - dit zou immers betekenen dat niet voldaan wordt aan het 'ondergrenscriterium'- maar dat op elk willekeurig moment een beroep gedaan moet kunnen worden op deze speciale begeleiding. Ook de noodzaak van een dergelijke voorziening zal leiden tot een negatief begeleid-werkenadvies. Dit kan immers niet bij een reguliere werkgever worden gerealiseerd.' (*Handboek, hoofdstuk 4*)

Vraag 4. Kan deze begeleiding gelimiteerd blijven tot 15%?

'Een voorwaarde om van de regeling gebruik te kunnen maken is dat de speciale werkbegeleiding beperkt blijft tot gemiddeld maximaal 15% van de werktijd, op jaarbasis.' (*Bisw, Bijlage IV, Toelichting ad 4.*)

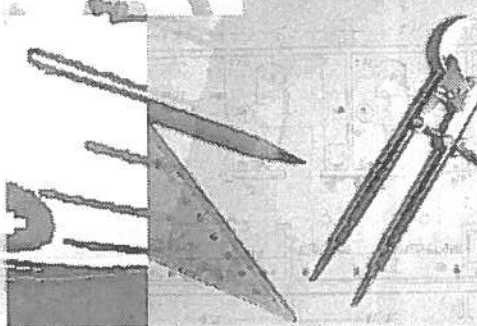
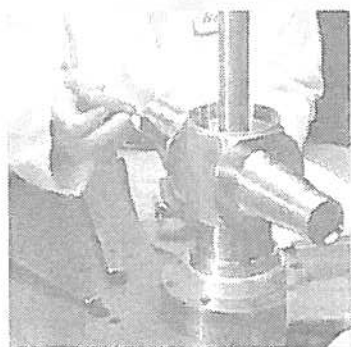
In het Handboek wordt uitleg gegeven over het percentage van 10% dat wordt genoemd in de beslistabel 'behoren tot doelgroep' en het percentage van 15% dat in de beslistabel 'geïndiceerd voor scholing' wordt genoemd:

'Op het eerste gezicht lijkt er enige tegenstrijdigheid te zijn tussen de twee bepalingen in het Besluit indicatie, die betrekking hebben op de maximaal toelaatbare begeleidingsnoodzaak.

In de eerste beslistabel wordt een percentage van 10% genoemd, terwijl bij de beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken' 15% wordt vermeld. Deze tegenstrijdigheid is echter schijn. Bij de eerste beslistabel wordt met het percentage van 10% de feitelijke directe speciale begeleiding op de werkvloer bedoeld.

Deze begeleiding moet als extra worden gezien boven wat binnen een normale werksetting als normale contacten tussen leidinggevende en werknemer kan worden gezien; bij begeleid werken bevat de maximale 15% óók de begeleiding die aan de omgeving van de werkgever wordt geboden...' (*Handboek, hoofdstuk 4*)

De casusbeschrijvingen

DEEL II. DE CASUSBESCHRIJVINGEN

Introductie casusbeschrijvingen

In dit deel worden vijftientwintig casussen gepresenteerd waarbij op een systematische wijze argumentaties, motiveringen en daaruit volgende indicatieadviezen bij een breed spectrum aan beoordelingsproblemen worden beschreven. Hiermee wordt aan de praktijk concrete handreikingen gedaan hoe - op onderdelen - in vergelijkbare gevallen (wetsconform) geoordeeld dient te worden. Het praktijkvoorbeeldenboek geeft de gebruikers, met name de leden van de indicatiecommissie, inzicht in hoe in schijnbaar vergelijkbare gevallen motiveringen en argumentaties tot een positief of negatief indicatieadvies kunnen leiden. Ook gaat het in op de invloed die de weging van argumentaties kan hebben op het eindadvies.

In de praktijk zijn er verschillende varianten in de werkwijze van de indicatiecommissies. Bij het opstellen van de regelgeving is uitgegaan van het idee dat doorgaans alle commissieleden zelf de onderzoeken zullen verrichten. Dit is in de praktijk zelden het geval. Het komt regelmatig voor dat wel de artsdeskundige de gegadigde zelf ziet en dat andere onderzoeken worden uitbesteed. Ook komt het voor dat de andere commissieleden pas in tweede instantie onderzoek verrichten, als daartoe enige noodzaak lijkt te bestaan. Ook kan het zijn dat de bedrijfsarts van de Sw-organisatie het vooronderzoek doet, al dan niet gevolgd door verdere onderzoeken door commissieleden of door externe deskundigen.

Bij het opstellen van de casussen voor dit Voorbeeldenboek is uitgegaan van de situatie dat de indicatiecommissie geheel als 'tweedelijns' commissie fungeert. Hierbij wordt álle informatie vooraf geleverd door rapportages van de bedrijfsarts van de SW-organisatie en mogelijke andere externe rapportages. Indien tijdens de gevalsbespreking de informatie onvoldoende blijkt te zijn wordt de zaak aangehouden voor nader onderzoek. In een dergelijke situatie blijkt nog nadrukkelijker de noodzaak om de ingebrachte informatie te toetsen op volledigheid en consistentie. Immers, geen van de commissieleden kan bij navraag informatie geven die niet van tevoren op schrift is gesteld.

De casussen zijn als volgt opgebouwd.

- **Inleiding casus**

In deze inleiding zijn achtereenvolgens opgenomen de fictieve naam, leeftijd, opleiding, werkervaring, reden van aanmelding, gevolgd door een kernachtige beschrijving van de beoordelingsproblemen die zich bij de betreffende casus hebben voorgedaan. Tussen haakjes wordt aangegeven op welke vragen van welke beslistabellen deze problemen betrekking hebben.

- **Advisering**

Aangegeven wordt tot welke advisering de commissie is gekomen ten aanzien van de volgende beslispunten: of de kandidaat tot de doelgroep behoort, in welke arbeidshandicapcategorie hij wordt ingedeeld en of hij geïndiceerd is voor scholing en begeleid werken.

- **Dossiergegevens**

Bij de presentatie van de dossiergegevens is een onderscheid gemaakt tussen de gegevens die in het intake rapport zijn opgenomen (afkomstig van begeleidingsinstanties, scholen, arbeidsvoorziening etc.) en de gegevens die naar voren komen uit de verschillende rapportages van deskundigen. Dit kunnen rapporten zijn van een arts, een psycholoog, een arbeidsmarktdeskundige (bijvoorbeeld RBA of begeleidingsorganisatie) of een arbeidskundige. Hierbij wordt aangegeven of het rapportages van onderzoek betreffen die specifiek zijn uitgevoerd met het oog op de indicatie of niet. Ook wordt vermeld of het gegevens betreft die door externe deskundigen zijn aangeleverd of door leden van de indicatiecommissie zelf.

- **Beoordeling door de indicatiecommissie**

De vier beslistabellen, die het oordeelsvormingsproces van de indicatiecommissie ordenen in een aantal te onderscheiden vragen, vormen het raamwerk voor dit deel.

De beslisstappen/vragen uit de originele beslistabellen zijn omwille van de leesbaarheid en overzichtelijkheid van de argumentatie bondiger geformuleerd of samengevoegd tot één korte vraag. Hieronder worden de vragen gepresenteerd die in de casusbeschrijvingen worden gebruikt (in vet afgedrukt), gevolgd door de teksten van de beslisstappen/vragen van de beslistabellen (cursief afgedrukt).

- Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen?

'of de betrokkene een of meer beperkingen heeft van: a. lichamelijke aard; b. verstandelijke aard; c. psychische aard, en zo ja, welke;' (vraag 1)

2/3. Zijn er aanpassingen nodig?

Deze vraag is een samenvatting van vraag 2 en vraag 3:

'of betrokkene ondanks deze beperkingen - afzonderlijk, dan wel in samenhang gezien - in staat is passende arbeid te verrichten onder normale omstandigheden, zonder noodzaak van speciale voorzieningen en/of maatregelen;' (vraag 2)

'of het mogelijk is dat betrokkene in staat is arbeid te verrichten met behulp van voorzieningen en/of maatregelen op het gebied van: a. technische aanpassingen in de werkplek en werkomgeving. b. organisatorische aanpassingen, zoals noodzakelijke, specifieke taakdeling; c. speciale werkbegeleiding, in aard en/of omvang; d. aanpassing van werktijd; e. aanpassing van werktempo; en zo ja welke;' (vraag 3).

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk?

'of de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden in een overigens normale arbeidsomgeving;' (vraag 4);

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar?

'of de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen binnen redelijke grenzen wél kunnen worden gerealiseerd in de sociale werkvoorziening;' (vraag 5).

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)?
'of betrokkene in staat wordt geacht - mét de noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen - regelmatig arbeid in wsw-verband te kunnen verrichten. Gelijkzeitig gelden hierbij de volgende vier criteria: a. meer dan één functie - van verschillend functieniveau of in verschillende branches, zoals te vinden in de functievoorbeelden sw - moet door betrokkene kunnen worden vervuld; de maximaal benodigde inwerktijd, onder adequate begeleiding, is daarbij voor de eenvoudigste functies niet langer dan 10 weken per functie; b. de tijd die nodig is voor persoonlijke begeleiding - buiten de functionele contacten die, gegeven de aard van de functie, als gebruikelijk moeten worden beschouwd - is gelimiteerd tot een tiende van de werktijd van betrokkene; c. aaneengesloten moet kunnen worden gewerkt, tenminste over een periode van een uur per dagdeel; d. betrokkene in staat moet zijn een minimum prestatie te leveren van tien procent van een normale arbeidsprestatie;(vraag 6)

- Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

1/2/5. Wat is het prestatieniveau?

Deze vraag is een samenvoeging van vraag 1, 2 en 5:

'of er verlaagde eisen gesteld moeten worden met betrekking tot het werktempo;' (vraag 1)

'of betrokkene in staat wordt geacht onder aangepaste omstandigheden tot het leveren van een prestatie van 50% of meer van een normale prestatie;' (vraag 2)

'betrokkene wordt in staat geacht tot het onder aangepaste omstandigheden leveren van een prestatie van tenminste 10% maar niet meer dan 50% van een normale prestatie;' (beslisstap 5)

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend?

Deze vraag is een samenvatting van vraag 3 en 4:

'of het totaal van voorzieningen en maatregelen is te beschouwen als niet vérstrekkend;' (vraag 3)

'het totaal van voorzieningen en maatregelen is te beschouwen als vérstrekkend' (beslisstap 4)

'of het totaal van voorzieningen en maatregelen zijn te beschouwen als niet vérstrekkend;'(vraag 6)

- Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau?

'of er binnen de voor betrokkene mogelijk in aanmerking komende branche(s) beroepsbegeleidende scholing is, die verder gaat dan het door betrokkene daarin bereikte scholingsniveau;' (vraag 1)

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing?

'of betrokkene, met zijn/haar capaciteiten, in staat is tot deze (verdere) beroepsbegeleidende scholing;' (vraag 2)

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau?

'of er binnen de voor betrokkene mogelijk in aanmerking komende branche(s), een scholingsaanbod is, specifiek gericht op uitsluitend in de Wsw voorkomende functies, en verder gaand dan het door betrokkene bereikte relevante scholingsniveau;' (vraag 3)

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies?

'of betrokkene, met zijn/haar capaciteiten, in staat is tot scholing specifiek gericht op uitsluitend in de Wsw voorkomende functies;' (vraag 4)

- Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving?

'of eventueel noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen op het gebied van: a. technische aanpassingen in de werkplek en werkomgeving. b. organisatorische aanpassingen, zoals specifieke taakdeling; c. aanpassing van werktijd; gerealiseerd kunnen worden in een overigens normale arbeidsomgeving;' (vraag 1)

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig?

'of er een noodzaak is tot speciale werkbegeleiding, in aard en/of omvang;' (vraag 2)

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn?

'of deze speciale werkbegeleiding noodzakelijk permanent aanwezig moet zijn;' (vraag 3)

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd?

'of deze speciale werkbegeleiding gelimiteerd kan blijven tot gemiddeld maximaal 15% van de werktijd;' (vraag 4)

Op alle vragen wordt beargumenteerd antwoord gegeven. De antwoorden zijn enerzijds direct te herleiden tot de gepresenteerde intakegegevens en rapportages van externe deskundigen. Anderzijds zijn de antwoorden een uitvloeisel van hun interpretatie van deze gegevens.

Door het systematisch beschrijven van argumentaties, motiveringen en daaruit volgende indicatieadviezen worden aan de praktijk concrete handreikingen gedaan hoe - op onderdelen - in vergelijkbare gevallen geoordeeld kan worden. Daarnaast wordt in de casusbeschrijvingen aangegeven welke andere argumentaties eventueel tot een ander indicatieadvies zouden hebben geleid. De waarde van de beschrijvingen wordt dus niet zozeer bepaald door de uitkomst van het beoordelingsproces als wel door het expliciteren van dat proces van oordeelsvorming, namelijk de presentatie van argumenten, afwegingen, (niet-)gebruikte informatiebronnen, onderzoeksmethoden en -instrumenten etc.

• **Bespreking van de argumentatie**

In dit deel van de casusbeschrijving wordt het beoordelingsprobleem van de casus en de argumentatie die bij de betreffende casus van doorslaggevend belang is geweest kort en krachtig samengevat

Bij sommige ('hoofd'-)casussen is een a- of b-casus opgenomen. Deze zogenaamde 'variantcasussen' zijn geconstrueerd door enkele elementen in de oorspronkelijke casus te wijzigen. De variantcasussen zijn opgenomen met de

bedoeling de lezer duidelijk te maken welke cruciale aspecten tot andere argumentaties en dus een wending in het advies zouden hebben geleid. Ook bij deze a- en b- casussen zijn de beslistabellen leidend voor de argumentatie, zij het dat de argumentatie korter en bondiger wordt gepresenteerd dan bij de oorspronkelijke casus het geval is.

In totaal worden er vijftientig 'hoofdcasussen' en dertien variantcasussen in dit deel gepresenteerd.

In aparte kaders zijn, voor zover van belang, opmerkingen en kanttekeningen geplaatst.

Overzicht casussen naar beoordelingsproblematiek

De casussen zijn zo geconstrueerd dat er telkens een of meer beoordelingsproblemen aan de orde worden gesteld. In het volgende schema wordt per casus aangegeven op welke beslistabel en welke vraag de beoordelingsproblemen betrekking hebben. Daarnaast wordt in de onderstaande tabel aangegeven tot welk advies de indicatiecommissie is gekomen. Hiermee kan de gebruiker die op zoek is naar aanwijzingen over welke overwegingen en argumentaties bij een specifiek beoordelingsprobleem zouden kunnen gelden, gemakkelijk de relevante 'voorbeeldige' casusbeschrijvingen erbij zoeken.

Tabel: overzicht beoordelingsproblemen vijftientwintig casusbeschrijvingen.

Vraag → Casusnr. ↓	Beslistabel 1 'behoren tot de doelgroep'						Beslistabel 2 'indeling arbeidshandicapcategorie'					Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'					Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'				
	1	2/3	4	5	6	Indicatie-advies	Af-wijking a-priori-tabel	1/2/5	3/4/6	Arbeidshandicap-categorie	1	2	3	4	Indicatie-advies	1	2	3	4	Indicatie-advies	
1.	•					Positief		•		Matig				•	Negatief						
2.	•			•		Negatief				N.v.t.					Negatief						N.v.t.
3.	•					Negatief				N.v.t.					Positief						N.v.t.
4.	•					Positief				Matig		•			Negatief				•		Positief
5.	•					Geen advies				N.v.t.					N.v.t.						N.v.t.
6.		•				Positief	•			Matig					Positief						Negatief
7.		•				Positief				Matig					Positief				•		Negatief
8.		•				Negatief				N.v.t.					Positief						N.v.t.

Vraag → Casusnr. ↓	Beslistabel 1 'behoren tot de doelgroep'						Beslistabel 2 'indeling arbeidshandicapcategorie'						Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'					Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'				
	Vragen: 1. Zijn er beperkingen? 2/3. Zijn er aanpassingen in de arbeidsomgeving nodig? 4. Zijn er aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving realiseerbaar? 5. Zijn er aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? 6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband?						Vragen: 1/2/5. Wat is het prestatieniveau? 3/4/6. Verstrekkendheid van aanpassingen?						Vragen: 1. Is er beroepsbegeleidende scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? 2. Is de betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? 3. Is er Wsw-specifieke scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? 4. Is de betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies?					Vragen: 1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? 2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? 3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? 4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15%?				
	1	2/3	4	5	6	Indicatie-advies	Af-wijking a-priori-tabel	1/2/5	3/4/6	Arbeidshandicap-categorie	1	2	3	4	Indicatie-advies	1	2	3	4	Indicatie-advies		
9.		•				Positief	•	•		Ernstig					Negatief						Negatief	
10.			•			Negatief				N.v.t.					Positief						N.v.t.	
11.			•			Positief				Licht					Negatief						Negatief	
12.			•			Positief				Matig				•	Negatief						Negatief	
13.			•			Negatief				N.v.t.					Negatief						N.v.t.	
14.			•		•	Positief	•			Ernstig					Negatief						Negatief	
15.			•			Positief				Matig					Positief				•		Positief	
16.			•			Negatief				N.v.t.					Positief						N.v.t.	
17.			•			Positief				Matig					Negatief						Positief	

Vraag → Casusnr. ↓	Beslistabel 1 'behoren tot de doelgroep'						Beslistabel 2 'indeling arbeidshandicap-categorie'						Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'					Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'				
	Vragen: 1. Zijn er beperkingen? 2/3. Zijn er aanpassingen in de arbeidsomgeving nodig? 4. Zijn er aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving realiseerbaar? 5. Zijn er aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? 6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband?						Vragen: 1/2/5. Wat is het prestatieniveau? 3/4/6. Verstrekbaarheid van aanpassingen?			Vragen: 1. Is er beroepsbegeleidende scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? 2. Is de betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? 3. Is er Wsw-specifieke scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? 4. Is de betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies?					Vragen: 1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? 2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? 3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? 4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15%?							
	1	2/3	4	5	6	Indicatie-advies	Af-wijking a-priori-tabel	1/2/5	3/4/6	Arbeidshandicap-categorie	1	2	3	4	Indicatie-advies	1	2	3	4	Indicatie-advies		
18.			•			Negatief				N.v.t.					Positief						N.v.t.	
19.			•			Negatief				N.v.t.		•			Negatief							N.v.t.
20.				•	•	Geen advies				N.v.t.					N.v.t.							N.v.t.
21.					•	Positief				Ernstig					Negatief					•		Positief
22.					•	Negatief				N.v.t.					Negatief							N.v.t.
23.						Positief				Matig					Negatief					•		Positief
24.						Positief	•			Ernstig				•	Positief					•		Negatief
25.						Positief				Matig				•	Positive					•		Negatief

De casusbeschrijvingen

Casus 1, 1a, 1b, 1c

Naam: Clara de Wit, 23 jaar.

<i>Opleiding:</i>	mlk en vso.
<i>Werkervaring:</i>	in totaal een jaar in het reguliere bedrijfsleven, 8 maanden in het kader van de WIW binnen een SW-bedrijf.
<i>Reden van aanmelding:</i>	lichamelijke en verstandelijke beperkingen.
<i>Beoordelingsprobleem:</i>	a. of sprake is van verstandelijke en lichamelijke beperkingen (beslistabel 1, vraag 1); b. of betrokkene in staat is tot een arbeidsprestatie van meer dan 50% van een normale prestatie (beslistabel 2, vraag 2); c. of betrokkene in staat is tot scholing (beslistabel 3, vraag 2 en 4).

Advisering

<i>Behoren tot de doelgroep:</i>	ja
<i>Arbeidshandicapcategorie:</i>	matig
<i>Scholing:</i>	nee
<i>Begeleid werken:</i>	nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Clara de Wit, 23 jaar, is een spontane, enthousiaste jonge vrouw die haar eigen leven wil leiden. Zij is open en onbevangen, maar ook naïef en daardoor sociaal kwetsbaar. Haar verstandelijk functioneren lijkt onder het gemiddelde niveau te liggen. Clara de Wit heeft speciaal lager onderwijs en vso-vervolgonderwijs gevolgd. Op haar 18e kwam ze van school. Zij heeft zich laten inschrijven bij Arbeidsvoorziening, die geprobeerd heeft een reguliere arbeidsbetrekking voor haar te vinden, hetgeen niet meteen lukte. Zij heeft een éénjarig contract uitgediend als allround-medewerker in een fietsenfabriek. Daarna, op haar 21e, heeft ze gedurende acht maanden in het kader van de WIW op een montageafdeling van een SW-bedrijf gewerkt. Volgens het rapport van de WIW-begeleidingsorganisatie kon Clara de Wit zich door voldoende praktische vaardigheden en een spontane instelling redelijk handhaven. Op het werk is zij echter snel afgeleid. Zij moet eigenlijk steeds in de gaten gehouden worden en aangespoord worden aan het werk te blijven, anders komt er weinig uit haar handen. Ten slotte meldt het rapport van de begeleidende organisatie dat Clara ook veel fouten maakt in situaties waarin geen vaste werkprocedures van toepassing zijn en enig probleemoplossend vermogen en eigen initiatief vereist is. Het kwam met de regelmaat van de klok voor dat zij met 'erge' buikpijn vroegtijdig naar huis vertrok. Hierdoor verzuimde zij veel.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat mevrouw De Wit als werkzoekende staat ingeschreven en ingedeeld is in fase 4. Die indeling vond plaats na de beëindiging van haar WIW-baan op de montageafdeling van een SW-bedrijf. Ze heeft meer begeleiding

nodig dan bij een WIW-baan mag worden verwacht. Het RBA meent dat een plaatsing in het kader van de Wsw haalbaar is. De WIW-organisatie rapporteerde de kans gering te achten voor mevrouw De Wit een andere, meer geschikte arbeidsplaats te realiseren.

Naar aanleiding van haar buikpijnklachten is Clara de Wit door verschillende artsen (huisarts, internist, gynaecoloog) uitgebreid onderzocht. Uit hun rapportages blijkt dat geen van hen een onderliggende aandoening heeft kunnen vaststellen.

Uit psychologisch onderzoek komt naar voren dat mevrouw De Wit zich moeilijk kan concentreren, waardoor zij veel fouten maakt. Overigens bleek zij wel in staat deze na uitgebreide instructie zelfstandig te corrigeren. Op het gebied van verstandelijk perfoormaal presteren en logisch denken scoort zij duidelijk onder het gemiddelde. Het IQ van Clara de Wit werd bepaald op 65. Ze wordt daarnaast beschreven als enigszins faalangstig.

Uit arbeidskundig onderzoek wordt gerapporteerd dat De Wit alleen gestandaardiseerde eenvoudige taken aankan waarbij de werkmethode volledig vastligt en niet geïmproviseerd hoeft te worden. Ze neemt een passieve houding aan als zij even niet meer weet wat zij moet doen. Omdat zij bang is om fouten te maken, wacht zij af, totdat er duidelijke instructies worden gegeven. De prestaties tijdens het arbeidskundig onderzoek worden bepaald op 50-75% in vergelijking met een gemiddelde werknemer.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, verstandelijke beperkingen

De commissie stelt vast dat uit psychologisch onderzoek is gebleken dat mevrouw De Wit op het gebied van het verstandelijk functioneren en logisch denken duidelijk onder het gemiddelde presteert. Haar IQ werd bepaald op 65. Naar het oordeel van de commissie worden de consequenties van deze verstandelijke beperking versterkt door de combinatie met haar zwakke sociale oriëntatie en concentratieproblemen. Daarnaast vraagt de commissie zich af hoe dit te rijmen is met het feit dat ze het toch maar een jaar als allround medewerker in een fietsenfabriek heeft volgehouden. Haar conditie is mogelijk verslechterd, maar hierover vindt de commissie onvoldoende terug in de rapportages. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat er in deze werkomgeving sprake was van ongebruikelijk begrip en tolerantie voor de beperkingen van Clara de Wit. Al met al komt de commissie op grond van het totaal van ingebrachte rapportages tot de conclusie dat er wél gesproken kan worden van verstandelijke beperkingen in de zin van de ICDH (code 13.0: lichte verstandelijke beperkingen).

De commissie oordeelt voorts dat er géén sprake is van een lichamelijke stoornis of beperking, omdat noch de huisarts noch specialisten een ziekte of aandoening hebben kunnen vaststellen welke ten grondslag zou liggen aan haar buikklachten.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van mening dat Clara de Wit alleen aan het werk kan met de volgende voorzieningen en/of maatregelen:

b. Organisatorische aanpassingen. Zij moet eenvoudige taken uitvoeren waarbij sprake is van een steeds terugkerende werkwijze. Daarnaast dient zij in een rustige werkomgeving te werken waarbij zij zo min mogelijk wordt afgeleid. Dit stelt haar in staat zich zo goed mogelijk te concentreren.

c. Speciale begeleiding. Wanneer zij enige tijd zonder begeleiding werkt, verslapt haar aandacht en komt er weinig uit haar handen. Daar komt nog bij dat zij niet in staat is zelf oplossingen te vinden wanneer het werk tegenzit. De werkleiding dient op een tactvolle manier haar te wijzen op haar fouten en haar richtlijnen te geven hoe zij deze kan corrigeren.

e. Aanpassing werktempo. Deze aanpassing is nodig omdat de commissie op grond van de bevindingen uit arbeidskundig onderzoek stelt dat zij een prestatievermogen heeft van 50-75%.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie acht de combinatie van twee van de drie noodzakelijke voorzieningen, organisatorische aanpassingen en aanpassing van het werktempo, in principe mogelijk in een normale arbeidsomgeving. Echter, Clara de Wit heeft speciale begeleiding nodig omdat zij zich moeilijk kan concentreren, bij de uitvoering van haar werk veel fouten maakt en faalangstig is. Deze speciale

begeleiding kan naar de mening van de commissie in een normale werkomgeving als regel niet geboden worden en is redelijkerwijs ook niet van een reguliere werkgever te verwachten. Dit oordeel wordt bevestigd door de bevindingen van het RBA en de WIW-organisatie.

De commissie vindt dat de benodigde organisatorische aanpassingen, het verlaagde werktempo en de speciale begeleiding daarentegen wél in de sociale werkvoorziening gerealiseerd kunnen worden.

Gezien haar arbeidsverleden denkt de commissie voor Clara de Wit in eerste instantie aan functies op het niveau van assistent in de Hoofdgroepen Natuur en Bouw en Industrie.

6. In staat tot regelmatig arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

De commissie is van mening dat mevrouw De Wit voldoet aan het '4 x 10 criterium'.

1. Zij wordt in staat geacht meer dan 1 functie in het SW-bedrijf te vervullen, waarbij de benodigde inwerktijd per functie minder dan 10 weken bedraagt. Uit de intakegegevens blijkt immers dat zij functioneerde als allround medewerker in een fietsenfabriek.

2. De tijd die nodig is voor persoonlijke begeleiding kan gelimiteerd blijven tot een tiende van de werktijd. Afgaand op de bevindingen van het arbeidskundig onderzoek hoeft zij alleen met enige regelmaat gecontroleerd te worden en aangespoord om aan het werk te gaan of te blijven.

3. Onder voorgenoemde condities moet zij in staat zijn ten minste een uur per dagdeel aaneengesloten te werken.

4. De commissie acht mevrouw De Wit in staat een minimumprestatie te leveren van tien procent van een normale arbeidsprestatie. Naar het oordeel van de commissie is immers uit arbeidskundig onderzoek gebleken dat zij in staat is tot een prestatie van 50-75% van een normale arbeidsprestatie.

Advies: Mevrouw De Wit behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Mevrouw De Wit heeft een licht verstandelijke beperking en om die reden valt zij in elk geval in de categorie matig, volgens de a-priori-hulptabel in de toelichting op de beslistabel (Bisw). Dat is zo omdat bij personen die vanwege verstandelijke of psychische beperkingen tot de doelgroep worden gerekend, op voorhand speciale begeleiding (vérstreckende aanpassing) nodig wordt geacht (Bisw, algemene toelichting bij beslistabel 1).

Een en ander betekent dat nu alleen op grond van het prestatieniveau dient te worden bepaald of indeling in een zwaardere arbeidshandicapcategorie moet worden geadviseerd. Bepalend voor de indeling in arbeidshandicap is immers de mate van vérstrekkenheid van aanpassingen enerzijds en het prestatieniveau anderzijds.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ > 50 %

Het prestatievermogen van Clara de Wit wordt gesteld op 50-75%. Dit betekent dat er lagere eisen moeten worden gesteld aan het werktempo. De commissie vermoedt overigens dat Clara, op momenten dat zij zich minder concentreert, fouten maakt en deze zelf corrigeert, mogelijk een prestatie van minder dan 50% zal leveren. Niettemin wordt toch een gemiddelde van boven 50% aannemelijk geacht.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t. (vérstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Bij personen die vanwege verstandelijke of psychische beperkingen tot de doelgroep worden gerekend, wordt op voorhand speciale begeleiding nodig geacht. Dit is een vérstrekkende aanpassing (Bisw, algemene toelichting bij beslistabel 1).

Advies: Mevrouw De Wit wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Mevrouw De Wit heeft vso-mlk gevolgd. De commissie concludeert daaruit dat De Wit derhalve nog geen opleiding heeft gevolgd die het eindniveau van de beroepsbegeleidende scholing overschrijdt.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Gezien haar verstandelijke beperkingen en concentratieproblemen oordeelt de commissie dat Clara de Wit niet in staat zal zijn beroepsbegeleidende scholing te volgen.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Het scholingsaanbod dat specifiek gericht is op uitsluitend in de Wsw voorkomende functies in de voor haar in aanmerking komende branches Natuur en Bouw & Industrie, gaat verder dan het door haar bereikte scholingsniveau (is vso).

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ nee

Omdat zij nog te veel toezicht nodig heeft en gezien haar concentratieproblemen, bestaat er naar de mening van de commissie vooralsnog een contra-indicatie voor het volgen van (Wsw-specifieke) scholing.

Advies: Mevrouw De Wit is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

De commissie bevestigt haar al eerder bij beslistabel 1 ingenomen standpunt dat in reguliere arbeid de combinatie van tempo-aanpassingen en organisatorische aanpassingen in principe wel mogelijk zou zijn.

In de kwestie van het begeleid werken dient men zich allereerst af te vragen of afgezien van de speciale begeleiding (jobcoaching) de eventuele andere aanpassingen/voorzieningen (technisch, organisatorisch of in werktijd/tempo) wel realiseerbaar zijn. Dat is bij Clara de Wit het geval, omdat in beslistabel 1 reguliere arbeid niet mogelijk wordt geacht vanwege de noodzaak van voortdurend toezicht.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

Overeenkomstig haar oordeel bij de indicatie voor de doelgroep stelt de commissie dat Clara de Wit speciale werkbegeleiding nodig heeft die niet onder normale omstandigheden kan worden geboden. Zij moet bijna voortdurend gecontroleerd en gemotiveerd worden.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ ja

Mevrouw De Wit moet bijna voortdurend gecontroleerd en gemotiveerd (aangespoord) worden, waardoor permanent aanwezige begeleiding noodzakelijk is. De noodzaak leiding, waarop op elke moment ook een beroep gedaan kan worden, wordt beschouwd als een contra-indicatie voor begeleid werken (Bisw, Toelichting Beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken', ad. 3). Dientengevolge adviseert de commissie Clara de Wit niet te indiceren voor begeleid werken.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw De Wit is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Een drietal beoordelingsproblemen is in deze casus aan de orde:

- a. of er sprake is van verstandelijke en lichamelijke beperkingen (beslistabel 1, vraag 1);
- b. of betrokkene in staat is tot een arbeidsprestatie van meer dan 50% van een normale prestatie (beslistabel 2, vraag 2);
- c. of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing (beslistabel 4, vraag 2 en 4).

Of er sprake is van verstandelijke en lichamelijke beperkingen

Bij deze casus is de commissie tot de conclusie gekomen dat er sprake is van een verstandelijke beperking. Alleen de bevinding dat Clara de Wit een IQ heeft van 65 is voor deze beoordeling niet zonder meer doorslaggevend. Van belang voor de beoordeling is dat er tevens sprake is van een zwakke sociale oriëntatie en concentratieproblemen.

In dit verband wordt verwezen naar de Professionele Standaard Indicatiestelling Sociale werkvoorziening van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) (p. 18):

'De IQ-bepaling sec geeft naar de actuele opvattingen binnen de gedragswetenschappen zeker aan de bovengrens onvoldoende informatie over het verstandelijk functioneren. .... Een formele IQ bepaling met behulp van een goede intelligentietest is weliswaar een belangrijk middel, maar onvoldoende om tot uitspraken te komen over de betekenis van een verstandelijke beperking. .... Daarom moeten ook meerdere factoren, zoals het sociaal functioneren worden onderzocht en meegewogen: wat houdt de beperking precies in en welke aanpassingen zijn er nodig om in een werksituatie te kunnen functioneren'. De commissie oordeelt daarentegen dat er geen sprake is van lichamelijke beperkingen, omdat ondanks medische onderzoeken niet aangetoond kan worden dat een ziekte of stoornis ten grondslag ligt aan haar lichamelijke klachten.

Of er sprake is van een arbeidsprestatie van meer dan 50% van een normale prestatie.

De onderbouwing van de conclusie dat Clara de Wit vanwege verstandelijke beperkingen tot de doelgroep kan worden gerekend impliceert volgens de toelichting op beslistabel 1 de noodzaak van speciale begeleiding, die als een vérstrekkende voorziening kan worden gezien. Daarmee is het overbodig om de vérstrekkendheid te bepalen van overige voorzieningen en maatregelen (in dit geval de organisatorische werkaanpassingen) of van de combinatie daarvan. Volgens de a-priori-indeling wordt Clara de Wit ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig. Daarvan kan worden afgeweken als haar prestatieniveau (naast vérstrekkendheid de tweede determinant van de arbeidshandicapcategorie-indeling) lager dan 50% zou worden gewaardeerd. Nu de commissie dit niet het geval acht, ondanks dat zij soms mogelijk minder dan 50% zal presteren, wordt zij derhalve ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie matig.

Of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing.

De concentratieproblemen en het noodzakelijke toezicht bij de uitvoering van haar werk zijn argumenten geweest bij het advies haar niet te indiceren voor (Wsw-) specifieke scholing.

Ter illustratie van het relatieve belang van het IQ kunnen de volgende alternatieve casussen dienen.

Casus 1a.

Tine de Bruijn (20 jaar) blijkt bij psychologisch onderzoek een sociaal vaardig, vriendelijk type dat graag een praatje maakt. Zij woont sinds kort zelfstandig. De uitslag van de IQ-test is 69. Uit het arbeidskundig onderzoek blijkt een prestatievermogen van 50-70%. Zij werkt nauwkeurig en is alleen wat snel afgeleid. Organisatorische werkaanpassingen en af en toe wat extra toezicht lijken nodig en voldoende. Het toezicht kan via een goed geïnstrueerde collega eenvoudig opgelost worden. De conclusie van de commissie is in dit geval dat de werkaanpassingen goed mogelijk zijn in een reguliere arbeidsomgeving (beslisstap 4). Tine valt dan aan de bovengrens buiten de SW-indicatie.

Zeker in het geval van lichte verstandelijke beperkingen moeten dus de arbeidsgerelateerde beperkingen goed in kaart gebracht worden om tot een beargumenteerde indicatiestelling te kunnen komen.

Casus 1b.

Eric Wouters (27 jaar), heeft het vso-mlk doorlopen. Hij woont zelfstandig, regelt zelf zijn vakantie in het buitenland via een gewone reisorganisatie en had sinds hij de school verliet een baan als corveeër in een zuivelfabriek. Hieraan is vanwege reorganisatie een einde gekomen. Omdat verschillende klasgenoten al in het SW-bedrijf werkzaam zijn, heeft hij zich aangemeld. De rapportage van het RBA blijft wat onduidelijk over zijn arbeidsmarktperspectieven, waarbij zijn schoolachtergrond bepalend lijkt te zijn voor de twijfels over zijn bemiddelbaarheid. De bevindingen uit het psychologisch onderzoek bevestigen Erics sociale vaardigheid en goede instrueerbaarheid, waarmee hij zijn analfabetisme goed lijkt te compenseren. Het IQ werd bepaald op 67. De commissie is van oordeel dat, hoewel er sprake is van intellectuele beperkingen, deze een behoorlijk functioneren in een gewone baan niet in de weg staan (beslisstap 2). Ook bij Wouters wordt geadviseerd hem niet tot de doelgroep te rekenen.

Casus 1c.

Ton Meesters (18 jaar) heeft na een hersentrauma op zeer jeugdige leeftijd leermoeilijkheden gekregen. Daarom heeft hij vanaf zijn 7^e jaar speciaal onderwijs gevolgd. Ton is blijkens de intakerapportages een angstig, onzekere jongen die in het intellectuele gezinsmilieu een buitenbeentje is en waarschijnlijk overbeschermd wordt behandeld. Al gauw wordt geoordeeld dat 'onze Ton' hulp nodig heeft, van moeder, van vader, of van zijn twee jaar jongere broer die op het gymnasium zit. Tegen het einde van het laatste schooljaar hebben de ouders hem aangemeld voor een SW-indicatie, omdat zij, gelet op Tons beperkingen, een baan in het reguliere bedrijfsleven niet zien zitten. Tussen al die 'gewone mensen' zal hij maar in de knel komen, zo denken zij. Ook bij hem is de arbeidsmarktrapportage wat vaag. Tijdens het psychologisch onderzoek dat in het kader van de indicatiestelling werd verricht, werd vastgesteld dat bij Ton Meesters weliswaar sprake is van een disharmonisch intelligentieprofiel, maar dat het WAIS-IQ niettemin bepaald wordt op 78. Hoewel de psycholoog op grond van het persoonlijkheidsonderzoek van mening is dat de persoonlijkheid van Ton overwegend ontwijkende en afhankelijke trekken laat zien, voldoen deze naar zijn mening niet aan de DSM-IV criteria om een persoonlijkheidsstoornis te diagnosticeren. De commissie overweegt echter, mede op grond van de argumenten van de psycholoogdeskundige, dat Ton Meesters mede vanwege zijn zwakke sociaal functioneren wél moet worden gezien als iemand met

bepkeringen die samenhangen met een licht verstandelijke handicap (ICIDH code 13). Rekening houdend met de actuele professionele opvattingen wordt het IQ hier niet als doorslaggevend gezien (vgl. de NIP-standaard). Gegeven Ton Meesters' persoonlijkheidskenmerken wordt met name een permanent aanwezige speciale begeleiding noodzakelijk geacht. Deze kan alleen in de SW-omgeving worden aangeboden (beslisstap 5). Op grond van de schoolrapportages wordt aangenomen dat Ton Meesters zeker een prestatie van boven de 50% kan leveren. Geadviseerd wordt om hem te indiceren voor de doelgroep in de arbeidshandicapcategorie matig. Overwogen wordt of Ton zelfs aan BBL-scholing zou kunnen deelnemen, maar op advies van de psycholoogdeskundige besluit de commissie toch Wsw-specifieke scholing te indiceren. Vanwege de noodzaak van permanent aanwezige speciale begeleiding acht de commissie begeleid werken vooralsnog niet geïndiceerd.

De commissie acht het denkbaar dat met het intreden in het arbeidsleven en met wellicht op termijn de mogelijkheid om begeleid zelfstandig te wonen, de persoonlijkheidsontwikkeling van Ton Meesters zodanig zou kunnen zijn dat de noodzaak van frequente ondersteuning zal afnemen. Dan zal bij een van de volgende herindicaties begeleid werken mogelijk wél tot de mogelijkheden behoren. Evenmin moet worden uitgesloten dat op de langere duur Ton Meesters' sociale vaardigheden en zelfstandigheid zich zodanig zullen ontwikkelen dat daarmee de vaststelling van de lichte verstandelijke handicap ter discussie zal worden gesteld.

Casus 2, 2a, 2b

Naam: Jacob de Groot, 45 jaar.

Opleiding: mts bouwkunde.
Werkervaring: in totaal 16 jaar in het reguliere bedrijfsleven; enkele maanden een Melkertbaan binnen een SW-bedrijf.
Reden van aanmelding: psychosociale problemen.
Beoordelingsprobleem: a. of psychosociale beperkingen het gevolg zijn van een psychische stoornis (beslistabel 1, vraag 1);
b. of noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen gerealiseerd kunnen worden in de sociale werkvoorziening (beslistabel 1, vraag 5).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: nee
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

De heer Jacob de Groot is 45 jaar. Hij rondde op zijn 18^e de mavo af en is daarna naar de mts gegaan (Bouwkunde). Hij haalde na vier jaar zijn diploma en is vervolgens in militaire dienst gegaan. Daarna, hij was toen 23 jaar, heeft Jacob gedurende acht jaar bij een zonweringbedrijf gewerkt. Na die tijd werkte hij vier jaar lang voor een uitzendbureau in verschillende functies. Vanaf zijn 35^e heeft Jacob twee jaar zonder werk gezeten. In die tijd kwam het regelmatig voor dat hij zijn toevlucht zocht in de alcohol als hij zich eenzaam voelde. Op zijn 37^e is de heer De Groot als timmerman aan de slag gegaan bij een bouwbedrijf. Dit heeft hij twee jaar volgehouden. Daarna heeft hij drie jaar niet gewerkt; zijn alcoholgebruik nam steeds meer toe. Na drie jaar is De Groot via een Melkertbaan bij een SW-bedrijf aan de slag gegaan, eerst in het hoveniersbedrijf en na drie maanden op een machinale houtafdeling. Tijdens die periode werkte hij rustversturend en werd hem op een gegeven moment de toegang tot zijn werk geweigerd, na conflicten met werkbegeleiding en collega's.

In eerste instantie was de heer De Groot niet gemotiveerd om waar dan ook aan het werk te gaan.

Uit het gesprek met de intakefunctionaris is gebleken dat hierin verandering is gekomen; de heer De Groot wil graag in de SW werken, omdat hij onder het werk niet kan drinken, terwijl hij niet van de fles kan afblijven, als hij thuis zit.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat de heer De Groot geen duidelijke beperkingen heeft, maar toch moeilijk inpasbaar is in arbeid. Hij heeft zijn ambities niet kunnen waarmaken en is nu vol wrak. Betrokkene maakt zich overal onmogelijk. Samen met de sociale dienst werd overwogen dat de heer De Groot in de sociale werkvoorziening mogelijk wel de aandacht en begeleiding zou kunnen krijgen die hem in het gareel houdt, maar helaas behoort hij niet tot de doelgroep. Daarom

werd hij er op basis van een Melkertbaan te werk gesteld, maar dit bleek evenmin een oplossing te zijn. Na anderhalf jaar moest het dienstverband na de nodige incidenten worden beëindigd. Betrokkene is thans ingedeeld in fase 4, hetgeen betekent dat hij voorlopig niet in aanmerking komt voor toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Bij arbeidskundig praktijkonderzoek verricht in het kader van de indicatiestelling werd het gedrag van de heer De Groot door de testleiders als problematisch ervaren. De Groot heeft de ambitie een leidinggevende functie te bekleden, maar dit wordt niet haalbaar geacht; hij functioneert op vbo-b-niveau. De heer De Groot gedraagt zich regelmatig onaangepast, wat snel kan leiden tot conflictsituaties. Hij heeft een sterke, soms dwarse mening en staat nauwelijks open voor adviezen van anderen. Hij heeft weinig oog voor zijn omgeving en heeft moeite om met anderen samen te werken. Daarom wil hij ook het liefst alleen werken.

Uit de bij de psycholoog opgevraagde onderzoeksgegevens blijkt dat de heer De Groot een gevoelsvlakke man is met een licht gedeprimeerde stemming. Hij heeft weliswaar ambities, maar zet deze niet om in daden uit angst voor (nieuwe) teleurstellingen en tegenslagen. Op momenten dat hij zich somber voelt, kan hij zijn werk er zomaar bij neerleggen en zoekt hij vervolgens ontsnapping in de alcohol. Meestal verschijnt hij de dag daarna niet op zijn werk. Verder vertelt De Groot aan de psycholoog dat hij een voortdurende strijd levert om van de fles af te blijven. Een ongelijke strijd die hij in zijn ogen altijd verliest. In het verleden is De Groot opgenomen geweest in een behandelcentrum voor verslavingszorg. Zijn intelligentie wordt door de psycholoog beoordeeld als gemiddeld, en overeenkomstig het opleidingsniveau.

Het dossier bevat geen medische gegevens.

Beoordeling door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

De commissie merkt op dat de arbeidsmarktrapportage niet al die informatie bevat waar de commissie behoefte aan heeft. Zeker van een kandidaat met een voltooide opleiding mts-bouwkunde zouden de beroeps- en arbeidsmarktkwalificaties beter aan de orde moeten komen. Bij de uitspraken over 'beperkingen' ontbreken de gegevens waarop de beweringen zijn gebaseerd. Met name indien uitspraken worden gedaan op een ander deskundigheidsgebied dan dat van de rapporteur is het voor de afweging door de commissie van belang om na te gaan in hoeverre deze uitspraken nader met feiten worden onderbouwd. Zeker indien de uitspraken niet bevestigd worden door andere bronnen. Dit geldt overigens ook voor uitspraken van externe deskundigen (bijvoorbeeld de psycholoog die door de commissie is gevraagd psychologisch onderzoek te doen) op hun eigen deskundigheidsgebied. Uiteindelijk moet de commissie tot haar oordeel komen op basis van gefundeerde en betrouwbare gegevens. De commissieleden moeten bij de behandeling van een dossier zich altijd het volgende afvragen: heb ik voldoende gegevens tot mijn beschikking, wat is de samenhang tussen die gegevens, wat zijn de oorzaken en gevolgen en wat is de betekenis ervan in het licht van de te nemen beslissing?

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, psychische beperkingen

Uit de verschillende rapportages komt volgens de commissie een redelijk consistent beeld naar voren. Gebleken is dat De Groot nauwelijks open staat voor adviezen van anderen, moeite heeft om met anderen samen te werken en zich onaangepast kan gedragen, waardoor hij in conflict komt met collega's. Als hij zich somber voelt kan hij het werk er bij neerleggen en zijn toevlucht zoeken in de alcohol. Daarna verschijnt hij dan niet op zijn werk. In het psychologisch rapport wordt hier uitgebreid op ingegaan.

De commissie meent dat in dit geval het verstoorde dagritme en onaangepaste gedrag, zoals de woede-uitbarstingen, niet los te zien is van het alcoholmisbruik en van de depressiviteit. De commissie bediscussieert of er bij deze constellatie van onaangepast gedrag, alcoholmisbruik en depressiviteit al met al voldoende aanwijzingen zijn om ook te spreken van een persoonlijkheidsstoornis.

Na rijp beraad komt de commissie tot het oordeel dat er wel sprake is van psychische stoornissen en beperkingen in de zin van de ICDH. De volgende codes zijn toegekend: code 25.5 (afhankelijkheid van alcohol), code 26.1 (depressie)

Van belang is te vermelden dat lang niet alle alcoholisten maatschappelijk onaangepast functioneren of anderszins beperkingen vertonen. Ook gedragsproblemen op zich kunnen niet zonder meer als stoornissen in de zin van de ICDH worden aangemerkt, tenzij er bijvoorbeeld duidelijk sprake is van een persoonlijkheidsstoornis. Met name psychologische of psychiatrische rapportage zal duidelijke argumentatie hieromtrent moeten leveren. In dit geval constateert de commissie dat hetgeen uit verschillende rapportages naar voren is gekomen een samenhangend beeld vertoont, zodat de bevindingen als uitgangspunt kunnen dienen voor de oordeelsvorming door de commissie.

2/3. Zijn er aanpassingen in de arbeidsomgeving nodig? ⇒ ja

De commissie acht de kans groot dat betrokkene zich niet lang kan handhaven in een normale werkomgeving zonder aanpassingen. De heer De Groot is alleen in staat arbeid te verrichten met behulp van:

b. Organisatorische aanpassingen. Omdat De Groot grote moeite heeft om met anderen samen te werken dient hij werkzaamheden te krijgen die hij zelfstandig kan uitvoeren. Hiermee wordt de kans op conflicten met collega's verkleind.

c. Speciale werkbegeleiding. De heer De Groot heeft tactvolle, intensieve begeleiding nodig, het liefst van één vaste persoon.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ nee

De commissie is van oordeel dat de specifieke werkbegeleiding die de heer De Groot nodig heeft, niet gegeven kan worden binnen een normale werkomgeving met normale contacten tussen leidinggevende en werknemer. Degene die de heer De Groot werkinstructies geeft, dient dat op een tactvolle manier te doen. Bovendien zal De Groot geen instructies van (verschillende) collega's accepteren. Ten slotte kan van een reguliere werkgever niet worden verwacht dat deze de benodigde intensieve begeleiding kan geven.

De heer De Groot is gedurende anderhalf jaar op basis van een Melkertbaan te werk gesteld in een SW-bedrijf. Zijn gedrag leverde zodanige problemen op met werkleiding en collega's dat hem de toegang werd geweigerd. Het is mogelijk dat hij in die periode niet de benodigde speciale begeleiding heeft gekregen. De commissie vroeg zich af of de negatieve ervaringen in een Melkertbaan – ook al was dit bij een SW-bedrijf – voldoende argumentatie zijn om eenzelfde situatie ook in een SW-dienstverband te verwachten. De commissie oordeelt dat de heer De Groot gezien zijn gedrag (moeilijk met anderen samen kunnen werken, in conflictsituatie terecht komen met collega's, overmatig alcohol gebruiken, geen instructies willen aannemen, verzuim) zeer speciale werkbegeleiding nodig heeft. Voor een redelijke grens van de kwaliteit van speciale werkbegeleiding geldt een opleiding op mbo-niveau, aangevuld met cursus(sen) specifiek gericht op het werken met mensen met beperkingen van lichamelijke, verstandelijke of psychische aard (Bisw, Toelichting Beslistabel 'behoren tot doelgroep', ad 5). De commissie oordeelt dat er hogere eisen moeten worden gesteld aan het kwalificatieniveau van de begeleiding van de heer de Groot.

Van belang bij deze stap zijn de gevolgen van de gedragsproblemen van de heer De Groot voor diens functioneren in een SW-werkomgeving. Voor de commissie is de recente informatie over zijn gedrag in de Melkertbaan in het SW-bedrijf op zich niet doorslaggevend geweest. Immers de begeleiding van een SW-werknemer kan intensiever zijn dan van een 'Melketeer'. Doorslaggevend is de beoordeling dat er speciale werkbegeleiding nodig is op specialistischer niveau dan mbo-niveau, die redelijkerwijs niet van een SW-organisatie verwacht hoeft te worden.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: de heer De Groot behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De heer De Groot heeft vroeger een mts-opleiding gevolgd en functioneert nu op vbo-b-niveau. Er zijn dus beroepsbegeleidende scholingsmogelijkheden.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De Groot heeft de (intellectuele) capaciteit voor het volgen van beroepsbegeleidende scholing. Echter zijn huidige problemen zijn naar het oordeel van de commissie een contra-indicatie voor scholing op dit moment.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De heer De Groot heeft de mavo en mts gevolgd en heeft daarmee reeds het eindniveau van de Wsw-specifieke scholing bereikt.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: de heer De Groot is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus zijn twee beoordelingen in het geding:

- a. of psychosociale beperkingen het gevolg zijn van een psychische stoornis (beslistabel 1, vraag 1);
- b. of noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen gerealiseerd kunnen worden in de sociale werkvoorziening (beslistabel 1, vraag 5).

Of psychosociale beperkingen het gevolg zijn van een psychische stoornis.

Op de eerste plaats dient zowel in de rapportages als in de uiteindelijke argumentatie van de commissie goed gemotiveerd te worden waarom in dit geval de combinatie van gedragsstoornissen, alcoholmisbruik en depressieve klachten leiden tot de vaststelling dat er sprake is van psychische stoornissen en beperkingen. Dit is niet louter een kwestie van ICDH-codes opplakken! In deze casus zou een minder uitgesproken alcoholgebruik of niet duidelijk vast te stellen depressieve klachten leiden tot de vaststelling van gedragsproblematiek 'sec'.

Betrokkene zou in dat geval reeds bij beslisstap 1 niet tot de doelgroep worden gerekend.

Of de noodzakelijke voorzieningen/maatregelen gerealiseerd kunnen worden in de sociale werkvoorziening.

De heer De Groot is gedurende de periode dat hij een Melkertbaan bekleedde (in een SW-bedrijf) door zijn gedragsproblemen in conflict gekomen met begeleiders en collega's. Omdat hierbij de begeleiding minder kan zijn dan in SW-dienstverband zijn deze problemen op zich niet doorslaggevend. Wel het feit dat de commissie op basis van de rapportages oordeelt dat de heer De Groot zeer specifieke werkbegeleiding nodig heeft die hogere kwalificatie-eisen stelt aan een werkbegeleider dan het mbo-niveau van een werkleider in de SW.

Gedragsproblematiek of 'asociaal' gedrag is voor de indicatiestelling een complex en soms moeilijk te beoordelen terrein. Dit betekent dat – hoe het uiteindelijke oordeel ook uitvalt – de argumentatie helder beschreven moet zijn. Een en ander wordt geïllustreerd aan de hand van de volgende, kort weergegeven casussen.

Casus 2a.

Neem bijvoorbeeld het geval van Sjoerd Feenstra. Ook hem werd geadviseerd zich bij de sociale werkvoorziening aan te melden, omdat hij zich door zijn gedrag onmogelijk maakte in de diverse banen die hij de laatste jaren had, en omdat hij door het RBA niet meer als bemiddelbaar werd gezien. Ook hij drinkt regelmatig excessief, zonder dat dit echter aangemerkt kan worden als alcoholafhankelijkheid. Bij hem is geen sprake van ook maar iets van een depressie en ofschoon er weliswaar een langere geschiedenis van conflicten in de werksituatie is, oordeelde de commissie dat er toch voor het overige onvoldoende argumenten zijn om te spreken van een persoonlijkheidsstoornis (zie de criteria van het in Nederland frequent gebruikte psychiatrische classificatiesysteem DSM-IV). In zijn geval meende de commissie dan ook dat er géén sprake was van psychische stoornissen/beperkingen en oordeelde zij al bij de eerste stap van de beslistabel dat Feenstra derhalve aan de 'bovengrens' buiten de SW-indicatie viel. De gedragsproblematiek van Feenstra was er zeker niet minder om, hetgeen de argumentatie van afwijzing extra belangrijk maakte.

Casus 2b.

Bij Rolf Zeegers lag het weer anders. Ook hij was ontspoord in een periode van overmatig alcoholgebruik. Dit was ontstaan in de periode na het overlijden van zijn vrouw. Nog steeds is hij in behandeling voor de sterk depressief gekleurde, gestagneerde rouw, en kampt hij met zijn alcoholafhankelijkheid. Ook in zijn geval is er sprake van gedragsproblemen. De commissie was in dit geval wel van oordeel dat er bij Zeegers sprake was van beperkingen ten gevolge van psychische stoornissen (beslisstap 1). Hoewel ook in zijn geval het voor de omgeving niet altijd even gemakkelijk is goed om te gaan met de soms onmogelijke manier waarop hij reageert, lijkt Rolf Zeegers wél open voor adviezen bij goed gedoseerde, adequate, intensieve werkbegeleiding. Hem zou het volgens de commissie voldoende kunnen helpen, wanneer hem daarbij een functie wordt gegeven waarin hij vrijwel alleen kan werken, waardoor de kans op conflicten met anderen wordt verkleind. Dit alles was naar de mening van de commissie niet te realiseren in een normale arbeidsomgeving, maar wél in de SW (beslisstap 5). De commissie achtte het op grond van de rapportages aannemelijk dat Zeegers in staat was tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (4 x 10), en adviseerde positief met betrekking tot het behoren tot de doelgroep. Verder werd op grond van de

a-priori-tabel geadviseerd Rolf Zeegers in te delen in de arbeidshandicapcategorie matig; er waren geen gronden hiervan af te wijken.

Ten slotte valt op te merken dat de commissie ten alle tijden dient uit te gaan van de mogelijkheden die het SW-bedrijf geacht wordt te bieden. Maar bij beoordelingen als hierboven beschreven - zeker als er sprake is van kandidaten die er aan de ondergrens dreigen uit te vallen - kan gebleken unieke expertise en ervaring van het SW-bedrijf in beschouwing worden genomen. De commissie kan meewegen dat - al is de gedragsproblematiek niet gering - het SW-bedrijf in kwestie in een eerder min of meer vergelijkbaar geval gunstige resultaten heeft bereikt of blijkt geeft ambities te hebben om zeer specifieke vormen van begeleiding of arbeidscondities te bieden.

Ook hier speelt op de achtergrond de vraag die de argumentatie extra gewicht geeft: niet in de SW, waar dan wel? - het algemene probleem van het doorschuiven van moeilijke klanten.

Casus 3, 3a

Naam: Roy Kop, 22 jaar.

Opleiding: lager onderwijs, 3 jaar lagere technische school, geen diploma.
Werkervaring: enkele maanden in het vrije bedrijf, 2,5 jaar in WIW-verband.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten.
Beoordelingsprobleem: bovengrensproblematiek: of er sprake is van beperkingen (beslistabel 1, vraag 1)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Roy Kop is 22. Hij is na zeven jaar basisonderwijs op zijn 13^e naar de lts gegaan. Nadat hij in de tweede klas voor de tweede keer is blijven zitten, heeft hij op zijn 16^e de school verlaten. Daarna heeft hij tweemaal een korte periode voor een uitzendbureau gewerkt, eerst als hulpje in een hoveniersbedrijf, daarna als schoonmaker. Deze uitzendbaantjes werden afgewisseld met periodes van werkeloosheid.

Sinds zijn 20^e is Roy met WIW-arbeidsovereenkomst binnen een SW-bedrijf werkzaam in de groenvoorziening. Hier heeft hij afwisselende werkzaamheden, zoals bestraten, speelwerktuigen plaatsen en tractorrijden. Dit bevalt hem goed. Roy is door de WIW-instantie aangemeld voor de sociale werkvoorziening, omdat de kans niet groot wordt geacht dat hij zal kunnen functioneren in een reguliere baan. De WIW-baan zal binnenkort worden beëindigd, omdat Roy 23 jaar wordt. In het gesprek met de intakefunctionaris vertelt Roy dat het voorkomt dat hij gedurende enkele seconden duizelig is, sterretjes ziet en dan vervolgens kortstondig het bewustzijn verliest. De toevallen komen ongeveer twee à drie keer per jaar voor, op momenten dat hij zich gespannen voelt. Een nadere oorzaak is niet bekend. Roy heeft zich nimmer laten onderzoeken, hij wil dit ook absoluut niet. Hij maakt op de intakefunctionaris een ongeïnteresseerde indruk. Zijn vader, die bij het intakegesprek aanwezig is, vult voortdurend de antwoorden van zijn zoon aan. Dat is ook nodig want Roy komt met zijn antwoorden vaak niet verder dan 'ja' of 'nee'. Hij komt traag en afwerend over en lijkt veel moeite te moeten doen om zich de dingen te herinneren.

Rapportages

In het kader van de Wsw-indicatiestelling is een capaciteitenonderzoek afgenomen door een psycholoog. De psycholoog rapporteert dat het moeilijk is contact met hem te maken en dat hij weinig initiatief toont. In zijn doen en laten maakt hij een trage indruk. Hij luisterde niet goed naar de testinstructies. Wanneer hij een opgave te moeilijk vindt, dan stopt hij ermee. Hij is niet altijd

even geconcentreerd. Zijn resultaten op de verschillende tests zijn het meest passend te vergelijken met het eindniveau van het Ito-ab.

Daarnaast is er in het kader van de indicatiestelling een arbeidskundig onderzoek verricht (MAST 1) . De arbeidskundige rapporteert dat 'de uitvoering van het handvaardigheidsonderzoek met betrekking tot de kwantiteit 44%' bedroeg. Roy is volgens de arbeidskundige in staat 'kortcyclische productiehandelingen volgens gestandaardiseerde werkmethoden te verrichten'. Het verdient aanbeveling om 'belanghebbende te trainen in handelingen binnen vastgestelde tijdsnormen (tempotraining)'.

Ook in het gesprek met de bedrijfsarts die het vooronderzoek verricht voor de commissie, geeft Roy aan dat hij soms duizelig wordt, sterretjes ziet en daarna gedurende enkele seconden zijn bewustzijn verliest. Nadien is hij dan weer helder zonder verdere klachten. Roy vertelt dat hij hier een aantal jaren geleden veel vaker last van had. Hij heeft toentertijd daardoor zelfs een auto-ongeluk veroorzaakt (4 geparkeerde auto's aangereden). De laatste jaren zijn de klachten verminderd tot slechts enkele keren per jaar. Lichamelijk onderzoek door de bedrijfsarts leverde verder geen aanwijzingen op over onderliggende oorzaak van de klachten. De arts adviseerde Roy daarom zich nader te laten onderzoeken. Hij wijst die suggestie resoluut van de hand.

Het RBA rapporteerde dat betrokkene zich heeft laten inschrijven als werkzoekende, met het oog op een aanmelding bij de sociale werkvoorziening, hiertoe gestimuleerd door de WIW-organisatie. Het RBA heeft na de inschrijving geen verdere actie ondernomen, omdat de procedure bij de SW al in gang was gezet.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇨ nee

De commissie constateert dat er sprake van is dat Roy Kop enkele keren per jaar aanvallen zou hebben van duizeligheid en kortdurende wegrakingen die snel verdwijnen, als hij even gaat zitten. De frequentie van de klachten is overigens de laatste jaren afgenomen. De oorzaak is nooit achterhaald omdat Kop zich nooit nader heeft laten onderzoeken. De commissie beschikt derhalve niet over enige medisch-specialistische rapportage. Zodoende is het onduidelijk of de aanvallen verband houden met enige stoornis, of er een behandeling zou kunnen worden ingesteld en hoe de prognose is. Aangezien Roy Kop ook nu niet wil meewerken aan nader medisch onderzoek blijft de commissie hierover in het ongewisse.

Afgaand op deze feiten concludeert de commissie dat zij niet kan constateren dat er sprake is van beperkingen van lichamelijke aard. Voor zover de aanvallen optreden - slechts enkele keren per jaar - zijn blijkens de mededelingen van Kop de gevolgen daarvan voor de dagelijkse activiteiten immers gering. Daarbij weegt de commissie ook mee dat in de rapportage van de psycholoog noch in de rapportage van de arbeidskundige melding wordt gemaakt van aandachtsschommelingen met een pathologische betekenis of met een beperkende impact.

Ook de schoolhistorie en het huidige afwerende gedrag van Kop worden door de commissie na enig beraad beoordeeld als onvoldoende indicatief voor enige psychische stoornis of beperking en evenmin zijn uit de psychologische rapportage daarvoor voldoende aanwijzingen gekomen.

Uitgebreider onderzoek zou aangewezen kunnen zijn in aansluiting op het eerder geadviseerde medisch-specialistisch onderzoek, dat evenwel door Roy van de hand werd gewezen.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇨ n.v.t.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇨ n.v.t.

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇨ n.v.t.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇨ n.v.t.

Advies: De heer Kop behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Volgens de commissie komt de heer Kop in aanmerking voor verschillende functies. Aangezien hij alleen lager onderwijs heeft gevolgd (lts niet afgemaakt), is er zeker beroepsbegeleidende scholing die verder gaat dan zijn bereikte niveau.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De aanvallen van duizeligheid, die overigens zelden optreden, kunnen volgens de commissie niet gezien worden als een beperking in dagelijkse activiteiten (zie argumentatie bij vraag 1, beslistabel 1). Dit betekent dat er geen medische belemmeringen zijn voor het volgen van scholing. Mogelijk zijn er wel psychologische belemmeringen voor het volgen van scholing, gezien Kops afwerend gedrag en zijn eerdere negatieve onderwijservaringen. Dit betekent naar de mening van de commissie dat het scholingsaanbod zorgvuldig gekozen moet worden.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Kop is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Deze casus staat in het teken van de beoordeling of er sprake is van beperkingen en welke consequenties deze hebben voor het verrichten van arbeid. Omdat betrokkene weigert mee te werken aan een medisch onderzoek kon de commissie alleen maar afgaan op datgene wat hijzelf hierover aan de arts en intakefunctionaris heeft gemeld. Uit dat verhaal blijkt dat de vermeende aanvallen van bewustzijnsverlies nauwelijks gevolgen hebben voor zijn huidige dagelijkse functioneren. Daarbij komt nog dat in geen van de deskundigenrapportages (psycholoog en arbeidskundige) enige opmerking wordt gemaakt over momenten van verlaagde aandacht die als pathologisch zouden kunnen worden gezien. Daarnaast levert het psychologisch onderzoek onvoldoende aanwijzingen voor enige psychische stoornis of beperking. Ook hier zal slechts nader onderzoek in aansluiting op medisch-specialistisch onderzoek uitsluitsel kunnen geven. Uiteindelijk oordeelt de commissie dat Roy Kop geen aantoonbare stoornissen en/of beperkingen heeft en derhalve niet tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening behoort.

Roy Kop is beslist geen 'gewone' jonge man en zijn kansen op de arbeidsmarkt zullen wel ongunstiger zijn dan gemiddeld. Deze casus illustreert echter dat niettemin voldoende argumenten aanwezig moeten zijn om te kunnen concluderen dat er sprake is van stoornissen en beperkingen. Het weigeren van betrokkene om mee te werken aan verder onderzoek maakt dit onmogelijk. De volgende casus illustreert dat ook indien wel beperkingen zouden zijn aangetoond, dit daarmee niet had hoeven te leiden tot een indicatie 'doelgroep'.

Casus 3a.

Neem bijvoorbeeld het geval van Richard Klaassen. Ook hij heeft wat je noemt geen voorspoedige schoolcarrière: 'blijven zitten' in het basis- en voortgezet beroepsonderwijs. Hij bedoelt het goed, is echter snel afgeleid, altijd bezig, erg druk, wat onhandig. Tijdens zijn schooltijd is de diagnose ADHD gesteld en hij heeft ook een tijdje medicijnen geslikt. Op zijn 16e is hij van school gegaan en heeft hij een aantal jaren op de boerderij van zijn oom gewerkt. Dit ging verrassend goed. Hij was de hele dag in de weer. Hij moest wel goed geïnstrueerd en gecontroleerd worden, maar dan ging het ook. De boerderij werd echter opgedoekt en daarna heeft Richard voor een uitzendbureau verschillend werk gedaan: productiewerk, emballage, tuinbouwbedrijf. Dit verliep minder positief. Er werd hem te weinig inwerktijd gegund, er was nogal wat tempodruk en zijn (over)actieve gedrag viel bij collega's niet altijd in even goede aarde. Na een periode van werkloosheid is Richard nu met een WIW-arbeidsovereenkomst werkzaam in groenvoorziening van een SW-bedrijf. Hier heeft hij afwisselende werkzaamheden, en het bevalt hem goed. Hij is nu, 22 jaar oud, door de WIW-instantie aangemeld voor de sociale werkvoorziening, omdat de kans niet groot wordt geacht dat hij zal kunnen functioneren in een reguliere baan. Het RBA is die mening eveneens toegedaan.

Bij het medisch onderzoek ten behoeve van de SW-indicatiestelling blijkt uit de via de huisarts opgevraagde medische informatie inderdaad een overtuigend ADHD-beeld.

Bij oppervlakkig contact komt hij over als een onopvallende vriendelijke jongeman. Het medisch onderzoek levert verder geen bijzonderheden op. Bij het arbeidskundig onderzoek in het kader van de indicatiestelling wordt gerapporteerd dat het prestatieniveau van Richard tussen de 45% en 50% ligt. Richard wordt tot eenvoudig productiewerk in staat geacht. Wel zou zijn tempo wat getraind moeten worden.

De psycholoog rapporteert een gemakkelijk contact. Wel luistert hij niet goed naar de instructies bij de tests, is snel afgeleid en kan soms zomaar stoppen met datgene waarmee hij bezig is om vervolgens commentaar te geven op zaken die hem ineens opvallen. Bij het intelligentieonderzoek, waarbij in eerste instantie de WAIS werd afgenomen, werd het niveau gedrukt door zijn ongedurigheid (WAIS IQ 80). Op grond van de Raven test, waarbij de responstijd niet meetelt, wordt het IQ op 90 geschat.

De indicatiecommissie besluit op basis van de medische en psychologische informatie dat er bij Richard, gegeven de aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit van het overwegend hyperactief-impulsief type (DSM IV 314.01), sprake is van een psychische stoornis met ermee samenhangende beperkingen. Dit is in de ICDH codering onder te brengen bij code 24.0, verhoogde afleidbaarheid en 28.4, andere vormen van overactiviteit.

In de huidige WIW-werkzaamheden - zij het in een SW-omgeving - doet Richard het echter goed en ook de periode op de boerderij verliep positief, zij het dat hij

bij deze werkzaamheden wat extra begeleiding nodig had, de werkorganisatie enigszins aangepast (duidelijke structuur) was en er de nodige tolerantie was voor Richards drukke gedrag. Maar, anders dan de WIW-organisatie en het RBA, is de commissie er geenszins van overtuigd dat deze werkaanpassingen niet in het reguliere bedrijf realiseerbaar zouden zijn. Gezien zijn aandoening komt hij via de arbeidsgehandicaptentoets in aanmerking voor Rea-instrumenten. De commissie is van mening dat dit in eerste instantie de geëigende weg is voor Richard. Een adequaat reïntegratietraject en vooral het vinden van een geschikte werkomgeving is naar de mening van de commissie wel noodzakelijk. De commissie besluit derhalve dat Richard Klaassen niet geïndiceerd is voor de sociale werkvoorziening.

Casus 4, 4a

Naam: Janine van de Berg, 39 jaar.

Opleiding: atheneum-a, verschillende cursussen gericht op administratieve werkzaamheden (o.a. cursussen middle management en managementassistente).

Werkervaring: 16 jaar gewerkt bij een energiebedrijf, in diverse administratieve functies en als managementassistent.

Reden van aanmelding: psychische klachten.

Beoordelingsprobleem:

- of er sprake is van beperkingen (beslistabel 1, vraag 1);
- of er beroepsbegeleidende scholing is die verder gaat dan het bereikte niveau (beslistabel 3, vraag 1);
- kan de begeleiding gelimiteerd blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja

Arbeidshandicapcategorie: matig

Scholing: nee

Begeleid werken: ja

Dossiergegevens

Gegevens intake

Janine van de Berg is een 39-jarige vrouw. Na het behalen van haar diploma atheneum-a is zij begonnen met de sociale academie. Tijdens het eerste jaar van haar studie ontwikkelde zij betrekkingsideeën en maakte vervolgens een psychotische episode door.

Haar ziekte heeft er toe geleid dat zij haar studie na het eerste jaar heeft gestopt. Janine heeft daarna twee jaar thuis gezeten en is vervolgens aan het werk gegaan bij een energiebedrijf. Hier heeft zij verschillende functies bekleed, eerst een aantal administratieve functies en de laatste vier jaar als managementassistent. In de zestien jaar die zij werkzaam is geweest bij het energiebedrijf heeft Janine een secretaresseopleiding gevolgd en diverse andere opleidingen, waaronder bedrijfscorrespondentie, middle management en managementassistent. Daarnaast beheerst ze Word en Excel. Ondanks de goede begeleiding door de psychiatrische polikliniek van het ziekenhuis in haar woonplaats werden goede periodes afgewisseld met mindere. Het kwam regelmatig voor dat zij enkele dagen ziek was en soms duurde dat wel weken. Drie jaar geleden is ze opnieuw gedecompenseerd en volledig arbeidsongeschikt verklaard vanwege haar psychische klachten. De aanleiding tot deze decompensatie was niet direct objectief aanwijsbaar, maar volgens haarzelf te vinden in het feit dat zij in haar werk constant op haar tenen moest lopen. Uiteindelijk is dat haar te veel geworden. De intakefunctionaris rapporteert dat

mevrouw Van de Berg vriendelijk over komt en zegt graag iets nuttigs te willen doen, het liefst administratief werk.

Janine van de Berg woont samen met haar vriend. In het dagelijks leven doet zij het huishouden en volgt een tekencursus. Verder doet ze vrij weinig, maar ze zegt zich niet te vervelen.

Rapportages

In het medisch onderzoek dat is verricht in het kader van de indicatiestelling wordt door de arts vermeld dat Janine van de Berg sinds haar 18^e lidjt aan een waanstoornis (DSM IV 297.1) in de vorm van betrekkingswaan. Haar psychiater heeft verder de diagnose borderline-persoonlijkheidsstoornis gesteld. Zij is sinds de eerste decompensatie steeds onder behandeling dan wel begeleiding geweest. De psychiater acht zich niet bevoegd specifieke uitspraken te doen over de arbeidsmogelijkheden van betrokkene, maar denkt wel dat regelmatige arbeid van positieve invloed is op haar conditie, ook voor de langere termijn.

Naar aanleiding van de intakegegevens werd ook een persoonlijkheids- en beroepskeuzeonderzoek verricht. Hieruit blijkt dat haar capaciteiten over het algemeen liggen op een (hoog) gemiddeld havo-/vwo-niveau. Ze beschikt in principe over voldoende verstandelijke capaciteiten om te kunnen functioneren op hbo-niveau. Volgens de psycholoog heeft mevrouw Van de Berg door haar psychische problematiek echter altijd gefunctioneerd op een beduidend lager niveau. Ze is erg kwetsbaar, waardoor ze niet goed kan omgaan met werkdruk en hectiek. Ze functioneert het beste in een rustige, gestructureerde werkomgeving, waarbij ze te maken krijgt met duidelijk omschreven taken. Werkplek en werkinhoud mogen niet te dikwijls aan verandering onderhevig zijn.

Vervolgens zijn de capaciteiten van mevrouw Van de Berg en haar arbeidsmogelijkheden op administratief gebied nog eens uitgebreid onderzocht in een arbeidskundig onderzoek. Hierbij ging het met name om zicht te krijgen welke de beperkingen verband houden met haar persoonlijkheid.

Uit dit onderzoek bleek dat er sprake is van een beperkte psychische belastbaarheid. Zo bleek zij bijvoorbeeld het werkschema van vijf dagen werken per week, zelfs zonder enige vorm van werkdruk, niet vol te kunnen houden. Na een paar weken is zij daarom vier dagen in plaats van vijf dagen gekomen. Daarnaast gaf mevrouw Van de Berg aan dat ze haar sociale activiteiten die ze normaal gesproken onderneemt, in de onderzoeksperiode heeft moeten staken. In het verslag van het capaciteitenonderzoek wordt vermeld, dat haar psychische belastbaarheid doet vermoeden dat zelfs een halve werkweek onder aangepaste omstandigheden zal moeten plaatsvinden. Overigens bleek zij onder zulke omstandigheden wel in staat tot het leveren van een normale arbeidsprestatie.

Het RBA rapporteerde dat mevrouw Van de Berg zelf het initiatief heeft genomen om weer te gaan werken. Ze hoopt bij een SW-bedrijf in aanmerking te komen voor een baan en heeft zich daarom bij het RBA laten inschrijven. Zij was nooit eerder bij het RBA geweest. De uvi zou volgens haar geen reïntegratieactiviteiten ondernemen, omdat die haar als volledig arbeidsongeschikt heeft aangemerkt. Omdat de aanmelding voor de sociale werkvoorziening reeds loopt, wacht het RBA de uitkomst af.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, psychische beperkingen

De commissie oordeelt op grond van de intakegegevens en van de rapportages van de externe deskundigen dat Janine van de Berg psychisch beperkt belastbaar is. De indicatiecommissie is van mening dat uit het dossier onvoldoende naar voren komt welke specifieke (werk)omstandigheden opnieuw tot een psychische decompensatie hebben geleid. Zij is immers al vanaf haar 18^e bekend met een waanstoornis en borderline persoonlijkheidsstoornis, maar heeft daarbij toch langdurig in een reguliere arbeidsomgeving kunnen functioneren.

De commissie vermoedt dat mevrouw Van de Berg - zoals zij ook zelf aangeeft - in haar functie van managementassistente een lange periode boven haar kunnen heeft moeten werken, waardoor zij uiteindelijk is gedecompenseerd.

De psycholoog van de indicatiecommissie is van mening dat bij personen met dergelijke stoornissen het risico van psychische ontsporing altijd aanwezig is. Zij kunnen snel uit hun evenwicht worden gebracht door ogenschijnlijk onbelangrijke gebeurtenissen of veranderingen.

Deze overwegingen zijn voor de commissie voldoende aanleiding om in het geval van mevrouw Van de Berg aan te nemen dat er niet alleen sprake is van psychische stoornissen, maar ook van beperkingen in de zin van ICIDH. De volgende code is toegekend: code 18.2 (paranoïde wanen).

2/3. Zijn er aanpassingen in de arbeidsomgeving nodig? ⇒ ja

Janine van de Berg kan naar de mening van de commissie alleen aan het werk met de volgende voorzieningen en/of maatregelen:

b. Organisatorische aanpassingen. Uit het psychologisch onderzoek blijkt dat mevrouw Van de Berg niet goed kan omgaan met werkdruk en niet goed gedijt in een hectische werkomgeving. Zeker zullen daarom een te hoge psychische belasting in de zin van werkstress door hoge werkdruk, conflicterende werkopdrachten en onoverzichtelijke situaties moeten worden voorkomen. De rapporterende psycholoog adviseert daarom een rustige, gestructureerde werkomgeving, waarbij werkplek en werkinhoud aan weinig veranderingen onderhevig zijn. Dit oordeel wordt ondersteund door het arbeidskundig onderzoek en door de commissie overgenomen.

c. Speciale werkbegeleiding. Volgens de commissie zou deze begeleiding erop gericht moeten zijn Janine te begeleiden in het geven van de juiste betekenis aan gebeurtenissen in haar werkomgeving om zodoende te voorkomen dat zij voorvallen in de werkomgeving ten onrechte of buitenproportioneel op zichzelf betreft. Daarnaast is het van belang vroegtijdig symptomen te signaleren om tijdig te kunnen interveniëren en volledige decompensatie te voorkomen.

d. Aanpassing werktijd. De commissie is van oordeel dat uit het onderzoek naar de capaciteiten en arbeidsmogelijkheden genoegzaam is gebleken dat Janine op dit moment door haar beperkte psychische belastbaarheid niet in staat is hele dagen te werken. Zelfs een halve werkweek zal onder aangepaste omstandigheden moeten plaatsvinden. Zij zal, zeker in aanvang, moeten beginnen met halve dagen te werken.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie acht twee van de drie noodzakelijke voorzieningen - organisatorische aanpassingen en aanpassing van de werktijd - in principe wel mogelijk in een normale arbeidsomgeving. Hierbij merkt de commissie op dat de eerder noodzakelijk geachte omgevingscondities in verband met de psychische kwetsbaarheid van mevrouw Van de Berg als zodanig al 'bewaking' behoeven en in voorkomende gevallen om interventies vragen dat speciale werkbegeleiding noodzakelijk is. Daarbij komt dan de noodzaak van enige directe speciale begeleiding van Janine. Deze speciale begeleiding kan naar de mening van de commissie in een normale werkomgeving in de regel niet geboden worden en is redelijkerwijs ook niet van een reguliere werkgever te verwachten.

Hierbij wordt mede in aanmerking genomen dat de uvi en het RBA geen aanleiding zien om mevrouw Van de Berg toe te leiden naar de arbeidsmarkt. De commissie vindt dat de voorzieningen wel realiseerbaar zijn in de sociale werkvoorziening. De organisatorische aanpassingen, die structureel van aard zijn, kunnen daar goed worden geboden evenals de speciale begeleiding. Er lijkt geen noodzaak dat deze begeleiding meer deskundigheid behoeft dan mbo⁺-niveau. De werktijdaanpassing die mevrouw Van de Berg nodig heeft, valt eveneens binnen de grens die door de Wsw gesteld wordt: zij wordt immers in staat geacht een halve dag per werkdag te werken (voor een redelijke grens van aanpassing van de werktijd geldt een maximale reductie tot een dagdeel per werkdag, zie toelichting beslistabel 'behoren tot doelgroep', ad 5). Gezien haar arbeidsverleden denkt de commissie voor Janine van de Berg toch wel aan functies op het niveau van specialist in de Hoofdgroep 'MACSPLIT'

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens) ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat mevrouw Van de Berg voldoet aan het '4 x 10 criterium':

- Zij wordt in staat geacht meer dan 1 functie in het SW-bedrijf te vervullen. Zij heeft immers zestien jaar lang in verschillende functies bij een energiebedrijf gewerkt en moet ook nu wel daartoe in staat zijn, afgezien van de noodzaak tot rigoureuze beperking van werkstress.
- De tijd die nodig is voor persoonlijke begeleiding kan gelimiteerd blijven tot een tiende van de werktijd. Mevrouw Van de Berg kan zelfstandig werken en heeft voldoende eigen initiatief en afgezien van goede coaching geen extra begeleiding nodig.
- Op grond van de onderzoeksbevindingen moet zij onder voorgenoemde condities in staat zijn tenminste een uur per dagdeel aaneengesloten te werken.
- De commissie acht Janine van de Berg zeker in staat een minimumprestatie te leveren van tien procent van een normale arbeidsprestatie. Uit het arbeidskundig onderzoek is immers naar voren gekomen dat zij onder aangepaste omstandigheden zelfs in staat is tot het leveren van een normale arbeidsprestatie.

Advies: Mevrouw Van de Berg behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Janine van de Berg heeft psychische beperkingen en om die reden valt zij volgens de a-priori-hulptabel in elk geval in de arbeidshandicapcategorie matig. Dit is zo omdat bij personen die vanwege verstandelijke of psychische beperkingen tot de doelgroep worden gerekend, op voorhand de noodzaak tot speciale begeleiding (vérstrekkende aanpassing) mag worden verondersteld. (Bisw, algemene toelichting bij beslistabel 1).

Een en ander betekent dat nu alleen op grond van het prestatieniveau dient te worden bepaald of indeling in een zwaardere arbeidshandicapcategorie moet worden geadviseerd. Bepalend voor indeling in arbeidshandicap is immers de mate van véstrekkendheid van aanpassingen enerzijds en het prestatieniveau anderzijds.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 80 à 90%

Op basis van de bevindingen uit het arbeidskundig onderzoek zou kunnen worden afgeleid dat het prestatievermogen van Janine van de Berg bij gerealiseerde werkaanpassing (m.n. halvering van de werktijd) 100% zou kunnen worden gesteld. De commissie plaatst daar wel een kanttekening bij. Hoewel zij op grond van de bevindingen geen noodzaak aanwezig achtte tot beperking van werktempo is de commissie wel van mening dat het prestatievermogen van 100% wel met grote voorzichtigheid moet worden geïnterpreteerd. Ook indien de geadviseerde aanpassingen gerealiseerd worden dient er voortdurend gewaakt te worden voor te hoge werkdruk. Het lijkt daarom realistisch om de verwachtingen op het punt van kwantitatieve arbeidsprestatie wat bij te stellen naar zo'n 80% tot 90% om te voorkomen dat betrokkene opnieuw psychisch decompenseert.

3/4/6. Zijn de aanpassingen véstrekkend? ⇒ n.v.t. (véstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Advies: Betrokkene wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ nee

Janine van de Berg heeft atheneum-a en verschillende cursussen gevolgd (cursus middle management en managementassistent). De commissie twijfelt of deze nu wel of niet het niveau van de beroepsbegeleidende leerweg overschrijden. Uiteindelijk oordeelt zij dat dit niet het geval is, gelet op de diversiteit van de gevolgde opleidingen.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ n.v.t.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

Janine van de Berg heeft verschillende cursussen gevolgd op mbo-niveau en heeft daarmee reeds het eindniveau van de Wsw-specifieke scholing bereikt. De Wsw-specifieke opleidingen die worden gegeven ten behoeve van de uitvoering van functies in de geïndiceerde hoofdgroep 'MAC SPLIT' overtreffen niet het door mevrouw Van de Berg bereikte opleidingsniveau. Daarbij komt nog dat de commissie inschat dat het voor haar demotiverend is om een (veel) lagere opleiding te volgen dan zij gezien haar intellectuele capaciteiten aan zou kunnen.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw Van de Berg is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale werkomgeving? ⇒ ja

In de kwestie van het begeleid werken dient men zich allereerst af te vragen of *afgezien van* de speciale begeleiding (jobcoaching) de eventuele *andere* aanpassingen/voorzieningen (technisch, organisatorisch of in werktijd/tempo) wel realiseerbaar zijn. Dat is bij mevrouw Van de Berg het geval. De commissie bevestigt haar al eerder bij beslistabel 1 ingenomen standpunt dat in reguliere arbeid de combinatie van organisatorische aanpassingen (een rustige werkomgeving en afwisseling in werksoorten) en aanpassing in werktijd (halve dagen werken) zijn te realiseren.

Volgens de toelichting bij beslistabel 4 is weliswaar bij beslistabel 1 vastgesteld dat *het totaal* van benodigde werkaanpassingen redelijkerwijs niet van de werkgever in het reguliere bedrijf gevraagd kunnen worden. In beslistabel 4 is dit oordeel echter meer marginaal, omdat gegeven de Wsw-indicatie een optie voor begeleid werken niet te snel moet worden uitgesloten. Als we dan op deze manier naar de noodzakelijke werkaanpassingen voor mevrouw Van de Berg kijken en de speciale begeleiding niet meewegen, zullen technische en organisatorische aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in een normale werkomgeving.

De speciale werkbegeleiding wordt bij de beantwoording van deze vraag dus niet meegewogen. De gemeente kan immers door gebruik te maken van het instrument begeleid werken (art. 7 Wsw) de reguliere werkgever subsidie verstrekken 'om te voorzien in deskundige begeleiding op de werkplek en in compensatie van de verminderde productiviteit van betrokkene ten gevolge van diens beperkingen'.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

De commissie constateerde al eerder dat Janine van de Berg in verband met van haar psychische beperkingen speciale werkbegeleiding nodig heeft.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

Deze begeleiding hoeft niet permanent aanwezig te zijn. Mevrouw Van de Berg kan onder aangepaste omstandigheden zelfstandig werken.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ ja

In de eerste beslistabel wordt een percentage van 10% genoemd als de toelaatbare grens voor speciale begeleiding in de sociale werkvoorziening, terwijl bij de beslistabel begeleid werken als limiet een gemiddelde van 15% op een begeleid-werken-plaats wordt vermeld. Bij de eerste beslistabel wordt met het percentage van 10% de feitelijke, directe speciale begeleiding op de werkvloer bedoeld. Deze begeleiding moet als extra worden gezien boven wat binnen een normale werksetting als normale contacten tussen leidinggevende en werknemer kan worden gezien. Bij begeleid werken bevat de maximale 15% óók de begeleiding die aan de omgeving van de werkgever wordt geboden.

De commissie heeft gediscussieerd of de begeleiding binnen de limiet kan blijven. Enerzijds zouden collega's en leidinggevende van Janine wellicht meer begeleiding nodig hebben dan die 'extra' 5%. Zij dienen immers gecoacht te worden in het omgaan met de bijzondere kanten van mevrouw Van de Berg die te maken hebben met haar persoonlijkheid en haar psychische kwetsbaarheid. Anderzijds heeft zij het in verleden geheel zonder speciale begeleiding op de werkplek in reguliere arbeid gefunctioneerd en is zij op dit moment in een redelijk stabiele periode. Bovendien moet ervan worden uitgegaan dat een en ander pas speelt wanneer een passende functie is gevonden, waarbij het werk voor het overige goed is aangepast.

De commissie laat de laatstgenoemde argumenten zwaarder wegen en wil de optie van begeleid werken niet uitsluiten.

Advies: Janine van de Berg is geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Drie beoordelingsproblemen zijn bij deze casus aan de orde:

- a. of er sprake is van beperkingen (beslistabel 1, vraag 1);
- b. of er beroepsbegeleidende scholing is die verder gaat dan het bereikte niveau (beslistabel 3, vraag 1);
- c. of de begeleiding gelimiteerd kan blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Of er sprake is van beperkingen.

In het dossier ontbreken precieze gegevens over de invloed van de betrekkingswaan en borderline persoonlijkheidsstoornis op het functioneren van Janine van de Berg. Bij deze casus is het ontbreken van specifieke aanwijzingen hierover echter geen reden mevrouw Van de Berg niet tot de doelgroep te rekenen. Aannemelijk is dat in de niet-psychotische perioden de betrekkingsideeën mogelijk weinig manifest zijn, gezien in de rapportages geen melding wordt gemaakt van een paranoïde persoonlijkheidsaspecten. Wel zouden voorbijgaande, aan stress gebonden paranoïde ideeën kunnen worden gezien als aspect van haar bordeline persoonlijkheidsstoornis. Gegeven ook de herhaalde

psychische decompensaties is de psychiatrische stoornis in relatie tot de psychische beperkingen voldoende onderbouwd. Echter om toekomstige uitval te voorkomen zou de ontbrekende informatie wel belang hebben kunnen zijn: de psycholoogdeskundige van de indicatiecommissie waarschuwt dat bij personen met dergelijke stoornissen het risico van psychisch decompenseren altijd aanwezig is. Zeker zullen daarom een te hoge psychische belasting in de zin van werkstress door hoge werkdruk, conflicterende werkopdrachten en onoverzichtelijke situaties moeten worden voorkomen. Vroegtijdig signaleren van symptomen die dat aankondigen, is dan van belang om tijdig te kunnen interveniëren, op het niveau van de werkomgeving en in directe begeleiding van Janine Van de Berg. Om deze redenen kan mevrouw Van de Berg alleen onder aangepaste omstandigheden werken (er is dus wel degelijk sprake van een arbeidshandicap). Bovendien kan de benodigde regie en de speciale begeleiding niet geboden worden in een normale arbeidsomgeving.

Of er beroepsbegeleidende scholing is die verder gaat dan het bereikte niveau. Onduidelijk is of de cursussen die mevrouw Van de Berg heeft gevolgd nu wel of niet verder gaan dan het BBL scholingseindniveau. De commissie oordeelt dat door diversiteit van de gevolgde cursussen en opleidingsniveau (atheneum) hier wel sprake van is.

Of de begeleiding gelimiteerd kan blijven tot 15%.

De commissie twijfelde of begeleid werken in een reguliere arbeidsomgeving haalbaar zou zijn bij een begeleidingstijd van maximaal 15% van haar werktijd. Gedragsproblemen van borderline-patiënten kunnen zeer verstorend werken. Omdat Janine echter in een redelijk stabiele periode is en ervan uitgaand dat werkaanpassingen optimaal ingericht worden voordat er überhaupt aan wordt begonnen, geeft de commissie mevrouw Van de Berg hier het voordeel van de twijfel en wil zij de optie van begeleid werken voor haar open houden.

De beslissing van de commissie of Janine van de Berg tot de doelgroep behoort, wordt aanzienlijk vergemakkelijkt door het gedocumenteerde psychiatrische verleden van betrokkene, waardoor deze stoornis en de mogelijke psychische (arbeids-)beperkingen die ermee kunnen samenhangen, bekend zijn. In de volgende casus is deze informatie niet bekend.

Casus 4a.

Jacqueline van As (35 jaar) is na haar havo-opleiding meteen gaan werken. Ze kon goed leren, maar wilde toch meteen de wereld in, geld verdienen, hard werken. Zij heeft bij verschillende bedrijven gewerkt, vooral in de IT-sector, waar het inderdaad hard werken en goed verdienen was. Ze heeft wel tweemaal langdurig verzuimd vanwege 'overspannenheid'. Zij is echter nooit in de WAO beland, omdat zij herstelde en naar een andere werkgever ging, waar zij zich beter op haar gemak voelde. Haar laatste werkgever was een vervoersbedrijf, waar het tempo wat lager lag, maar waar zij meer carrièreperspectieven had. Hier heeft zij verschillende functies bekleed, eerst een aantal administratieve functies en de laatste vier jaar als directiesecretaresse. In de zeven jaar die zij werkzaam is geweest bij dit bedrijf heeft Jacqueline diverse opleidingen gevolgd, waaronder automatiseringscursussen en een directiesecretaresseopleiding. Helaas wisselde zij ook bij deze werkgever goede periodes af met mindere. Twee jaar geleden is ze volledig afgeknapt en volledig arbeidsongeschikt verklaard vanwege haar psychische klachten. Dit alles heeft volgens haarzelf te maken met het feit dat zij in haar werk te veel op haar tenen moest lopen.

Het medisch onderzoek leverde weinig informatie op. Bij navraag bleek dat zij wel een paar maal bij de RIAGG onder behandeling is geweest, maar dat nu de huisarts haar behandelt. Een duidelijke diagnose, anders dan 'surménage', is nooit gesteld.

Het psychologisch onderzoek spreekt van een intelligente ambitieuze vrouw die niettemin onder haar intellectuele niveau functioneert. Het onderzoek levert verder aanwijzingen op dat er bij haar duidelijk sprake is obsessief-compulsieve persoonlijkheidstrekken.

Bij Jacqueline kan de commissie nu niet anders dan concluderen dat er onvoldoende aanwijzingen zijn voor psychische stoornissen en beperkingen. De psychische belastbaarheid is wel verminderd en vooral lijken Jacquelines persoonlijkheidseigenschappen haar parten te spelen. Voor zover er al sprake zou zijn van de noodzaak van echte werkaanpassingen ter compensatie van de geringere belastbaarheid - anders dan het hoge aspiratieniveau wat omlaag te brengen, het vinden van een minder belastende functie en vervolgens mogelijk een ondersteunende begeleiding uit de ambulante ggz of van een eerstelijnspsycholoog - zouden deze in principe in een normale werksomgeving gerealiseerd worden met het bestaande Rea-instrumentarium. Mevrouw Van As wordt het voordeel van de twijfel gegeven dat met behulp van dat instrumentarium haar een reguliere arbeidsplaats geboden zou kunnen worden. De commissie oordeelt derhalve dat Jacqueline van As niet tot de SW-doelgroep behoort.

Wel tekent de commissie hierbij aan dat het psychologisch onderzoek zodanige bevindingen oplevert dat uitgebreidere psychologische en psychiatrische diagnostiek is aangewezen om tot een passende reïntegratiestrategie te komen.

Casus 5

Naam: Luciano Baggio, 46 jaar.

Opleiding: lager onderwijs in Italië.
Werkervaring: werkte in Italië onder andere als bewaker, in Nederland geen werk gehad.
Reden van aanmelding: psychische klachten
Beoordelingsprobleem: bovengrensproblematiek: is er sprake van psychische beperkingen (beslistabel 1, vraag 1)?

Advisering

Geen, commissie heeft besloten nader onderzoek te (laten) verrichten.

Dossiergegevens

Gegevens intake

De heer Baggio is 46 jaar. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit. Van zijn 4^e tot zijn 13^e levensjaar heeft Baggio in Italië lager onderwijs gevolgd. In zijn geboorteland was hij gedurende 22 jaar onregelmatig werkzaam in diverse functies, onder andere als bewaker. Toen de heer Baggio 35 jaar was, is hij met zijn gezin naar Nederland gekomen, waar hij een paar jaar bij familie in het informele circuit heeft gewerkt. De heer Baggio spreekt zeer gebrekkig Nederlands. In Nederland heeft hij nog geen reguliere baan gehad. Middels het Heroriëntatie op Arbeid en Maatschappij-project is getracht hem toe te leiden naar een reguliere baan. Dat is niet gelukt omdat hij de Nederlandse taal niet meester wordt en omdat hij slechts lager onderwijs heeft gevolgd.

De heer Baggio ontvangt een bijstandsuitkering. Volgens de Sociale Dienst zijn er wel pogingen gedaan om Baggio in een reïntegratietraject te brengen, maar die verzandden steeds. De passiviteit speelde daarbij een belangrijke rol. Het RBA had soortgelijke ervaringen, maar zag nooit aanleiding om een medisch onderzoek te laten verrichten.

Op 46-jarige leeftijd is de heer Baggio aangemeld voor de SW-indicatie. De intakefunctionaris rapporteert dat het moeilijk is om contact met de heer Baggio te krijgen: hij geeft geen reactie en staart somber voor zich uit. Tijdens de intakegesprekken voerden zijn zoon en echtgenote voor hem het woord. Zijn zoon spreekt zeer goed Nederlands.

Rapportages

De arts rapporteert dat hij vindt dat de heer Baggio er veel ouder uitziet dan 46 jaar. Baggio vertelde dat hij de hele dag op bed ligt en dat hij vaak duizelig is en hoofdpijn heeft. Hij maakte een sombere en weinig energieke indruk. Gezien het voorkomen van meneer Baggio en diens subjectief (gebrek aan) welbevinden vraagt de arts zich af of de heer Baggio in staat is arbeid te verrichten.

In het kader van de Wsw-indicatiestelling is voorts een psychologische test afgenomen. De afname van deze test lukte nauwelijks. De heer Baggio kan niet lezen, schrijven en rekenen.

Verder is een arbeidskundig onderzoek uitgevoerd met de MAST-test. Ook de afname van deze test werd bemoeilijkt door het gebrekkige Nederlands van de heer Baggio. Zijn zoon heeft hem in het Italiaans uitgebreid uitleg gegeven over de uitvoering van de tests, maar desondanks moest de heer Baggio voortdurend

gecorrigeerd worden. De arbeidskundige heeft de indruk dat het gedrag van meneer gespeeld is.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ de commissie kan hierover nog geen oordeel geven.

Blijkens alle uitgebrachte rapportages is het moeilijk om contact te krijgen met de heer Baggio,

De artsdeskundige van de commissie vermoedt dat de klachten van de heer Baggio wijzen op een 'mediterrane expressie' van depressie. De psycholoogdeskundige deelt die mening in zoverre dat er volgens haar in dat geval mogelijk sprake zal zijn van een dysthyme stoornis (DSM IV 300.4), mede in aanmerking genomen de vage indicaties dat Baggio mogelijk al langere tijd in deze toestand verkeert. Of dit alles ook werkelijk het geval is, kan niet worden bepaald op grond van de beschikbare dossiergegevens. Naast de rapportage van de psycholoog en de arbeidskundige bevat het dossier namelijk geen gegevens van andere externe deskundigen. De commissie concludeert dat zij niet in staat is op basis van het dossier vast te stellen welke psychische beperkingen en stoornissen de heer Baggio heeft. Daarom besluit de commissie nader (psychiatrisch) onderzoek te laten verrichten.

Advies: geen, de commissie besluit tot het laten verrichten van nader onderzoek.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus was de commissie niet in staat om op grond van de beschikbare gegevens een duidelijk beeld te krijgen van de psychische toestand van de heer Baggio. Het is denkbaar dat er bij de heer Baggio sprake is van een depressieve episode of van een dysthyme stoornis, waarbij eerst de effecten van een (medicamenteuze) behandeling moeten worden afgewacht, alvorens bepaald kan worden welke beperkingen meer duurzaam van aard zijn. Maar het is evenzogoed mogelijk dat hij meer kan dan hij laat zien en derhalve als 'bovengrensgeval' niet kan worden toegelaten tot de SW. In ieder geval leveren de in het dossier aanwezige gegevens onvoldoende informatie op voor een gefundeerd oordeel. Daarom besluit de commissie om een nader onderzoek door een psychiater te laten uitvoeren. Op deze manier kan meer informatie verkregen worden over de beperkingen van de heer Baggio, de onderliggende stoornissen en de consequenties daarvan voor het verrichten van arbeid.

Casus 6

Naam: Jelle Janssens, 38 jaar.

Opleiding: lagere technische school, LOI-cursussen
Werkervaring: 2,5 jaar in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten (rug en knieën).
Beoordelingsprobleem: a) of betrokkene in staat is tot werken in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 2);
b) indeling in arbeidshandicapcategorie (beslistabel 2).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: matig
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Jelle Janssens is 36 jaar. Hij heeft lager onderwijs gevolgd en vervolgens op 16-jarige leeftijd de lts afgerond. Op zijn 17^e is Jelle voor verdere opleiding in militaire dienst gegaan. Hij volgde de opleiding tot monteur. Toen hij op 19-jarige leeftijd als dieselmonteur werkzaam was, kreeg hij een ongeval. Na herstel van het ongeval is hij eerst weer aan de slag gegaan maar na vier maanden ging dit niet meer door pijnklachten en houdings- en bewegingsbeperkingen. Een militair arts keurde hem volledig af wegens rug-, knie- en nekkklachten. Vervolgens is hem eervol ontslag verleend. Volledig afkeuren als militair is bij Defensie gebruikelijk, aangepaste functies behoren in principe niet tot de mogelijkheden. In de jaren erna heeft Jelle vele knieoperaties ondergaan en is hij tweemaal aan zijn rug geopereerd. Een aantal maanden heeft hij een ambulante revalidatieprogramma doorlopen bij een revalidatie-instelling.

In het jaar na zijn ontslag bij Defensie is de echtgenote van Jelle Janssens van hem gescheiden. Jelle nam de verzorging van hun twee kinderen op zich en deed licht huishoudelijk werk. Het huishoudelijke werk ging hem echter niet goed af door zijn lichamelijke beperkingen. Ook het huiselijke isolement waarin hij zich bevond, speelde hem parten.

Elke vijf jaar wordt hij gekeurd in het kader van de WAO. De laatste maal is hij weer volledig arbeidsongeschikt verklaard (80-100%).

Zowel het arbeidsbureau als de uvi heeft hem verteld dat zij gezien zijn lichamelijke klachten geen mogelijkheden meer zagen om hem te plaatsen in een reguliere baan. Zij hebben de heer Janssens vervolgens geadviseerd zich aan te melden bij de SW.

Rapportages

Het RBA en de UVI bevestigen de informatie die in het intakegesprek van betrokkene wordt verkregen. Beide instanties zien nog wel arbeidsperspectieven voor betrokkene, maar dan uitsluitend in een SW-bedrijf.

Ter voorbereiding van de oordeelsvorming van de commissie werd door de bedrijfsarts van het SW-bedrijf een medisch onderzoek verricht. De

verzekeringsgeneeskundige rapportages en de specialistische rapportages uit de curatieve sector die deze bedrijfsarts ter beschikking stonden, zijn bij diens rapport gevoegd. De rapportages zijn eensluidend in het oordeel dat de rugfunctie van de heer Janssens fors beperkt is. Meneer vermijdt actief alle rugbewegingen die (te veel) pijn doen. De rugbeperkingen zijn zodanig van aard dat zij volgens medische rapportage het werktempo naar schatting zullen beperken tot 50-75%. Daarnaast heeft hij nog een forse bewegingsbeperking en pijnklachten in het linkerbeen.

Tevens heeft Janssens een verminderde spierkracht en gevoeligheid van de huid in zijn linkerbeen. Hij leeft voortdurend met pijn, waardoor hij in de loop der jaren zijn hobby's (sport, vissen, tuinieren) moest opgeven. Zijn dagindeling is geprogrammeerd: korte afstanden lopen in een rustig tempo. Het revalidatieprogramma heeft wel iets geholpen, maar zijn klachten namen ondanks de leefregels die hij in het algemeen goed in acht nam toch weer toe. Dit kwam voor als hij te veel wilde in bijvoorbeeld het huishouden of in de hobbysfeer. Dit alles betekent dat bij eventuele werkhervatting de heer Janssens is aangewezen op rugsparend werk en een ergonomisch optimaal ingerichte werkplek. Bij het overschrijden van zijn belastbaarheidsgrenzen is verdere gezondheidsschade mogelijk.

Tijdens het psychologisch onderzoek, dat in opdracht van de commissie is uitgevoerd, presenteert Janssens zich ondanks zijn overduidelijke klachten als een vlotte, actieve en assertieve persoon. De psycholoog heeft niet het idee dat er sprake is van somatische fixatie. Integendeel, de heer Janssens onderschat mogelijk zijn lichamelijke beperkingen voor werk. Het psychologisch onderzoek geeft geen aanwijzingen voor problemen van psychische aard.

Tijdens arbeidskundig onderzoek, eveneens uitgevoerd in het kader van de Wsw-indicatiestelling, blijkt de heer Janssens aan de 4*10 criteria te voldoen, zijn prestatieniveau ligt daarbij tussen 50-75%. Er worden geen beperkingen geconstateerd in de handvaardigheid, maar wel zijn grove bewegingen en torsie van de rug fors beperkt. Het tempo ligt daardoor lager. Janssens is vlot van begrip en volgt instructies goed op.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie constateert dat er sprake is van een resttoestand na diverse operaties aan rug en linkerknie tengevolge van een ongeval. Dit geeft aanleiding tot aanzienlijke beperkingen in houding en beweging. Er is dus sprake van stoornissen en beperkingen van lichamelijke aard (ICIDH-code 70.78: andere mechanische en motorische stoornissen van de romp en ICIDH-code 71.6: mechanische stoornis van knie en onderbeen).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie acht de heer Janssens alleen in staat arbeid te verrichten met behulp van:

- a. Technische aanpassingen.* Hij maakt in de thuissituatie gebruik van een aangepaste stoel, deze zal ook in de arbeidssituatie nodig zijn. Voor werkstoelen geldt dat deze behoren te voldoen aan de arbonormen. Aan de aangepaste stoel die Janssens nodig heeft, worden extra eisen gesteld. Daarom valt een dergelijke stoel onder technische aanpassingen. Daarnaast zullen er andere ergonomische aanpassingen nodig zijn.
- b. Organisatorische aanpassingen.* De heer Janssens moet, gezien zijn klachten, regelmatig kunnen vertreden. Daarnaast moet hij overwegend zittend werk doen.
- d. Aanpassing van de werktijd.* Gezien het feit dat meneer voortdurend met pijn leeft, is zijn energetische belastbaarheid laag. Hij kan dan ook zeker niet meer dan vier uur per dag werken. Ook de ADL-verrichtingen en het woon-werkverkeer hebben meer voeten in de aarde.
- e. Aanpassing van het werktempo.* Tijdens het arbeidskundig onderzoek lag het prestatieniveau van Janssens op 50-75 %. De commissie gaat ervan uit dat de condities tijdens dat onderzoek niet substantieel gunstiger zijn geweest dan op de reële werkplek verwacht mag worden. Wel vraagt de commissie zich af of het effect van de duurbelasting daarbij voldoende is verdisconteerd en of daar al toereikend rekening is gehouden met de tempobeperking die aan de heer Janssens moet worden opgelegd, om verergering van de pijnklachten en verslechtering van zijn toestand te voorkomen. Al met al meent de commissie dat het prestatievermogen wel op 50% of hoger mag worden gewaardeerd, maar dat een werktempo-aanpassing zeker geboden is. Speciale werkbegeleiding is niet noodzakelijk.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie vindt dat de combinatie van de benodigde aanpassingen (technische en organisatorische aanpassingen en aanpassing van het werktempo en werktijd) niet bij een reguliere werkgever gerealiseerd kunnen worden. Hierbij komt nog dat binnen de werksituatie strak de hand moet worden gehouden aan de tempobeperking, omdat overbelasting kan leiden tot verdere gezondheidsschade. Voorts is Jelle Janssens reeds zeventien jaar uit het

arbeidsproces en 80-100% arbeidsongeschikt; arbeidsgewenning en kwalificatieverbetering zullen zeker nodig zijn.

De voorzieningen zijn wel haalbaar in de sociale werkvoorziening. De technische en ergonomische aanpassingen vergen een eenmalige investering die het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats niet zal overschrijden

De heer Janssens komt in aanmerking voor de hoofdgroep 'MAC SPLIT', in de functie van vakkracht (C1) administratie of logistiek. Het niveau vakkracht vraagt enkele jaren vbo-b. In de technische richting haalt betrokkene dit niveau.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

De commissie verwacht dat de heer Janssens in staat is regelmatige arbeid in Wsw-verband te verrichten. Janssens kan meer dan één functie vervullen, want hij heeft diverse opleidingen gevolgd. Daarbij heeft hij geen speciale begeleiding nodig. Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat Janssens per dagdeel ten minste een uur aaneengesloten kan werken en dat hij zeker een prestatie van meer dan 10% kan leveren.

Advies: De heer Janssens behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

De indeling in arbeidshandicapcategorie is licht volgens de a-priori-tabel. De commissie gaat na of er redenen zijn om de heer Janssens in een zwaardere arbeidshandicapcategorie in te delen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ > 50%

Tijdens het arbeidskundig onderzoek bleek het prestatieniveau van de heer Janssens te liggen tussen 50% en 75%. Al eerder overwoog de commissie dat de condities tijdens dat onderzoek niet gunstiger zijn geweest dan die op de werkplek. Wel was al eerder de vraag of het effect van de duurbelasting voldoende is verdisconteerd, en of al toereikend rekening is gehouden met de tempobeperking die aan de heer Janssens moet worden opgelegd. Al met al stelt de commissie dat het prestatievermogen op 50% of hoger mag worden gewaardeerd.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ vérstrekkend

De combinatie van noodzakelijke werkaanpassingen wordt volgens toelichting f. ad 4 bij beslistabel 2 beschouwd als vérstrekkend. In het geval van Janssens is er een combinatie van twee of meer maatregelen noodzakelijk, namelijk éénmalige individuele, structurele en organisatorische aanpassingen.

Volgens stap 2 en 4 van de beslistabel wordt dan de arbeidshandicapcategorie bijgesteld naar matig.

Advies: De heer Janssens wordt ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De heer Janssens komt in aanmerking voor scholing in de hoofdgroep 'MAC SPLIT', werksoort administratie en logistiek. Meneer heeft lager onderwijs en Its gevolgd. Hij heeft echter nog geen scholing gehad in de geïndiceerde branche.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De heer Janssens is in staat deze scholing te volgen, want er zijn geen medische, psychische of verstandelijke contra-indicaties. Hij is in staat beroepsbegeleidende scholing te volgen in de hoofdgroep 'MAC SPLIT'. Op grond van de bevindingen uit het psychologisch onderzoek valt hem ook zeker voldoende kwaliteiten toe te dichten.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Janssens is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

Hoewel in beslistabel 1 is geconcludeerd dat de combinatie van werkaanpassingen niet in de normale werkomgeving gerealiseerd kan worden, stelt de commissie hier vast dat de technische en organisatorische aanpassingen, alsmede de aanpassing in werktijd in principe mogelijk zijn in een normale arbeidsomgeving.

De verminderde arbeidsproductiviteit wordt bij de beantwoording van deze vraag niet meegewogen. De werkgever kan immers bij het begeleid werken (ex art. 7) hiervoor een subsidie krijgen om te voorzien in deskundige begeleiding op de werkplek en ter compensatie van de verminderde productiviteit van betrokkene ten gevolge van diens beperkingen.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ nee

Er bestaat geen noodzaak tot speciale werkbegeleiding. De heer Janssens heeft geen psychische beperkingen en kan, zo blijkt uit zijn arbeidsverleden, zelfstandig werken.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Janssens is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Twee beoordelingsproblemen zijn in deze casus van belang:

- a) of betrokkene in staat is tot werken in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 2);
- b) indeling arbeidshandicapcategorie (beslistabel 2).

Of betrokkene in staat is tot werken in een normale arbeidsomgeving.

De heer Janssens is als gevolg van een ongeval ongeveer zeventien jaar geleden uit het arbeidsproces gevallen. Sindsdien ondervindt hij forse lichamelijke beperkingen. Op grond van de bevindingen concludeert de commissie dat werkhervatting in een reguliere arbeidsomgeving niet mogelijk is door de combinatie van vereiste werkaanpassingen. Hierbij komt nog de overweging dat bij overbelasting een toename van de klachten alleszins waarschijnlijk is. Tevens is een overweging dat door de lange periode van werkloosheid het opdoen van werkritme, 'workhardening' en scholing noodzakelijk lijkt om redelijk in het arbeidsproces te kunnen participeren. Dit is in SW-verband goed mogelijk.

Dit laatste, tezamen met de positieve werkhouding van betrokkene leidt tot de overweging dat Jelle Janssens misschien in de toekomst wel kansen heeft op de reguliere arbeidsmarkt. Na meer voor het werk toegerust te zijn, kan betrokkene in de Wsw laten zien wat hij kan.

Indeling in arbeidshandicapcategorie.

De vérstrekkenheid van de benodigde werkaanpassingen is de reden dat betrokkene in de arbeidshandicapcategorie matig wordt ingedeeld. In deze categorie worden licht psychisch of verstandelijk gehandicapten a-priori ingedeeld. Het doorlopen van de beslistabel kan ook bij mensen met lichamelijke beperkingen (a-priori licht) leiden tot arbeidshandicapcategorie matig. Dit is het geval bij de heer Janssens: hoewel zijn prestatieniveau wordt geschat op 50-75% kunnen zijn lichamelijke beperkingen alleen maar gecompenseerd worden met vérstrekkende voorzieningen.

Casus 7, 7a

Naam: Frederick Ruiter, 34 jaar.

Opleiding: lagere technische school (Its).
Werkervaring: 2 perioden van 2 maanden in het reguliere bedrijfsleven.
Reden voor aanmelding: psychische problematiek.
Beoordelingsprobleem: a. of de aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in een reguliere werkomgeving (beslistabel 1, vraag 2);
b. of betrokkene in het kader van begeleid werken permanente begeleiding nodig heeft (beslistabel 4, vraag 3).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: matig
Scholing: ja, Wsw-specifieke scholing
Begeleid werken: nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Frederick Ruiter is 31 jaar. Na het lager onderwijs volgde hij een Its-opleiding elektrotechniek (b-niveau), waarvan hij op zijn 19^e het diploma behaalde. Na zijn dienstplicht was hij nauwelijks actief op de arbeidsmarkt. Vanaf zijn 21^e kreeg de heer Ruiter een jeugduitkering/bijstandsuitkering. Op 23-jarige leeftijd werkte hij bijna een jaar als elektromonteur. Zijn oom had hem dit baantje bezorgd. Wegens bedrijfsbeëindiging kwam hij zonder werk en belandde kortstondig in de WW. In de periode erna werkte hij gedurende enkele maanden (seizoenwerk) als productiemedewerker en enkele korte perioden via een uitzendbureau. Met zijn collega's had hij zo weinig mogelijk contact.

Op 28-jarige leeftijd heeft de heer Ruiter een traject doorlopen voor plaatsing bij een SW-bedrijf. Uiteindelijk is dit niet doorgegaan, omdat hij geen administratief werk wilde doen.

Frederick Ruiter is vervolgens door Arbeidsvoorziening wegens gebrek aan motivatie als onbemiddelbaar aangemerkt. Dit oordeel was gebaseerd op zijn weigering een sollicitatiecursus te volgen. Ook aan oproepen hiervoor gaf hij geen gehoor. Nu lijkt hij wel gemotiveerd te zijn om te werken, hij heeft zich immers aangemeld voor de SW en verschijnt ruimschoots op tijd voor het intakegesprek.

Rapportages

In het rapport van het uitgebreide psychologisch onderzoek, dat heeft plaatsgevonden in het kader van de Wsw-indicatiestelling, wordt geconcludeerd dat er bij Frederick Ruiter sprake is van een persoonlijkheidsstoornis met overwegend vermijdende en passief-agressieve trekken (DSM IV 301.9) Uit het persoonlijkheidsonderzoek komt verder naar voren dat Frederick zich snel ongemakkelijk voelt en erg verlegen is. Hierdoor heeft hij moeite contacten te leggen en te onderhouden. Frederick presenteert zich als iemand die zich snel verongelijkt voelt en gefrustreerd is over het leven dat hij leidt. Deze zich in

boosheid en agressie manifesterende frustratie en zijn onbereidwillige, afwerende instelling worden in verband gebracht met zijn verlegenheid. De psycholoog bestempelt dit als een inadequate copingstijl om zich staande te houden: de aanval is de beste verdediging. Uit het intelligentieonderzoek is gebleken dat Frederick Ruiter conform zijn opleidingsniveau functioneert op vbo-b-niveau.

Vanwege de beperkte werkervaring is er, op verzoek van de indicatiecommissie, een arbeidskundig onderzoek verricht. Binnen dit onderzoek is er met name aandacht besteed aan de 4*10 criteria. Tijdens dat onderzoek bleek de heer Ruiter te voldoen aan deze criteria waarbij zijn prestatieniveau lag boven de 75%. Frederick luistert met enige tegenzin naar de instructies. Hij denkt dat hij het wel kan, maar als het toch iets ingewikkelder blijkt, reageert hij geïrriteerd en weigert hij nadere uitleg te vragen.

De deskundige van het RBA meent dat Frederick met zijn opleiding op dit moment beroepsperspectieven heeft. Er is een groot gebrek aan elektromonteurs. Omdat hij lang werkloos is, heeft hij wel bijscholing nodig. Hij heeft af en toe wat baantjes gehad, maar als werkervaring stelt dit niet veel voor. De deskundige heeft een vaag vermoeden dat hij ook in wat duistere zaakjes verwickeld is (geweest). Een informatieverzoek bij het politiewijkteam heeft niets opgeleverd. Gegeven zijn veranderde attitude ten opzichte van werken wordt besloten na een jaar nog eens te bezien of betrokkene bemiddelbaar wordt geacht. Voorlopig wordt de voorkeur gegeven aan een start bij de SW, mede gegeven Fredericks motivatie om daar aan de slag te gaan.

In het kader van deze indicatiestelling is geen medisch onderzoek verricht. Hier was geen aanleiding voor. Hierbij is ook in beschouwing genomen dat de heer Ruiter, zonder problemen de militaire dienstplicht heeft vervuld.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, psychische beperkingen

De indicatiecommissie concludeert dat er sprake is van beperkingen van psychische aard (ICIDH-code 29.2: gedragstoornis). De commissie vindt in de algemene gegevens over de levensloop hiervoor niet zoveel aanwijzingen, maar laat zich vooral leiden en overtuigen door de bevindingen en conclusies van het uitgebreide psychologisch onderzoek.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat, gezien de omvang van de beperkingen, de heer Ruiter niet in staat is zonder aanpassingen arbeid te verrichten. De heer Ruiter wordt wel in staat geacht te kunnen werken met behulp van speciale werkbegeleiding. Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat het prestatieniveau van de heer Ruiter meer dan 75% bedraagt, waardoor aanpassing van het werktempo niet nodig is. Aanpassingen van andere aard lijken evenmin nodig.

De commissie komt daarmee tot de conclusie dat Frederick Ruiter voor zijn werk aangewezen is op de volgende voorzieningen/maatregelen:

c. Speciale werkbegeleiding. De commissie schat in dat een leidinggevende of werkmeester in staat moet zijn om adequaat op de gedragsproblematiek te reageren en Frederick te motiveren.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

Frederick Ruiter heeft de afgelopen tien jaar nauwelijks deelgenomen aan het arbeidsproces en heeft een beperkt en verbrokkeld arbeidsverleden. Door zijn psychische beperkingen is er geen sprake van werken in het vrije bedrijf, omdat voortdurend begeleiding nodig zal zijn. Deze begeleiding kan binnen een SW-bedrijf worden geboden, omdat de begeleiding gesteld kan worden op mbo⁺-niveau.

Wel overweegt de commissie hierbij dat er enige ongerustheid bestaat omtrent het vermoeden van de arbeidsmarktdeskundige dat Frederick betrokken is bij schimmige praktijken. Hierover zijn echter geen verdere gegevens voorhanden. Daarom besluit de commissie dit niet bij de oordeelsvorming te betrekken en dus niet te vermelden in het advies.

De commissie vindt dat de heer Ruiter in aanmerking komt voor de beroepsrichting elektro of groen.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat de heer Ruiter aan de 4x10 criteria voldoet en dus in staat is regelmatige arbeid te verrichten in Wsw-verband. Er is geen sprake van eventuele contra-indicaties.

Door de arbeidsmarktdeskundige is bij dit dossier wel de kanttekening geplaatst dat het nuttig zou zijn meer te weten over het arbeidsverleden van betrokkene en de ondernomen reïntegratiepogingen.

Advies: De heer Ruiter hoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Volgens de a-priori-indeling valt de heer Ruiter in de arbeidshandicapcategorie matig. De heer Ruiter behoort tot de categorie 'niet ernstig psychisch gehandicapten'. Bij deze categorie wordt de noodzaak van speciale werkbegeleiding voorondersteld. Deze maatregel valt onder de (of: vérstreckende?) voorzieningen.

Zodoende dient alleen nog het prestatieniveau te worden getoetst om te kunnen bepalen of er redenen zijn om Ruiter in een zwaardere categorie in te delen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒75%

De commissie constateerde al eerder dat er geen verlaagde eisen aan het werktempo gesteld hoeven te worden, omdat het prestatieniveau van Frederick tijdens het arbeidskundig onderzoek boven de 75% lag. Op grond van deze bevindingen stelt de commissie bij deze beslisstap het prestatieniveau van Ruiter op 50% of meer.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t. (vérstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Advies: De heer Ruiter wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De heer Ruiter heeft lager onderwijs en vbo-b elektrotechniek gevolgd en het diploma behaald. Hij heeft echter nog geen scholing gehad in de groenbranche. De commissie stelt vast dat ook het bezit van Ruiters diploma het BBL-eindniveau niet overschrijdt, de beroepsbegeleidende scholing reikt immers tot het mbo, niveau 4 van de WEB.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Echter, de heer Ruiter wordt door de commissie, gezien zijn forse psychische beperkingen, niet in staat geacht tot het volgen van beroepsbegeleidende scholing. Er is in zijn geval dus sprake van een psychische contra-indicatie.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De heer Ruiter heeft lager onderwijs en vbo-b gevolgd en het diploma behaald. Hij heeft echter nog geen scholing gehad in de groenbranche en elektro. Het bezit van het diploma overschrijdt ook niet het eindniveau van de Wsw-specifieke scholing.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ ja

Bij deze vorm van scholing is speciale begeleiding aanwezig waarmee de manifestatie van gedragstoornissen in principe het hoofd kan worden geboden.

Advies: De heer Ruiter is geïndiceerd voor Wsw-specifieke scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn aanpassingen mogelijk in normale werksomgeving? ⇒ ja

Zoals al eerder vastgesteld, heeft de heer Ruiter buiten de noodzakelijke werkbegeleiding geen aanpassingen nodig.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

Overeenkomstig haar oordeel bij de indicatie voor de doelgroep stelt de commissie dat Frederick Ruiter speciale werkbegeleiding nodig heeft.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

Deze speciale werkbegeleiding hoeft niet permanent aanwezig te zijn. De begeleiding door een jobcoach tijdens de inwerkperiode en daarna met regelmaat wat meer op de achtergrond, lijkt voldoende om Frederick te helpen adequaat om te gaan met voor hem moeilijke situaties en conflicten. Dit kan naar het oordeel van de commissie worden beperkt tot een flexibel schema. Incidentgerichte interventies behoeven niet onmiddellijk te worden gegeven.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ nee

De speciale werkbegeleiding zal wel intensief zijn. De werkbegeleiding zal daarbij naar verwachting het maximum van 15% overschrijden. Want het gaat daarbij zeker niet alleen om de rechtstreekse begeleiding van Ruiter, die alleen in de inwerkperiode intensief zal zijn. Maar ook de begeleiding van Ruiter's werkomgeving dient intensief te zijn.

Een en ander heeft tot gevolg dat de heer Ruiter niet in aanmerking komt voor begeleid werken.

Advies: De heer Ruiter is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Twee beoordelingsproblemen zijn in deze casus van belang:

- a. of de aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in een reguliere arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 2);
- b. of betrokkene in het kader van begeleid werken permanente begeleiding nodig heeft (beslistabel 4, vraag 3).

Of de aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in een reguliere arbeidsomgeving. De indicatiecommissie heeft de bevindingen van het uitgebreide psychologische onderzoek zwaar laten wegen. Op basis van dit rapport concludeert de commissie dat sprake is van een persoonlijkheidsstoornis en psychische beperkingen. Het afwijkende gedrag is zodanig dat in een reguliere arbeidsomgeving geen adequate begeleiding gegeven kan worden, terwijl de SW deze begeleiding wel kan bieden. De begeleiding dient wel zo intensief te zijn, zodat begeleid werken niet realiseerbaar is.

Wanneer de commissie tot de conclusie was gekomen dat het afwijkende gedrag niet zodanig is dat op het werk speciale begeleiding nodig is, dan was Frederick bij vraag 2 van beslistabel 1 al buiten de doelgroep gevallen. Gezien zijn arbeidsverleden zou een WIW-plaats uitkomst hebben kunnen bieden.

De indicatiecommissie wenst wel een jaar na indiensttreding in de SW een herindicatie, met name ten aanzien van het begeleid werken. Het is goed mogelijk dat wanneer Frederick eenmaal in het arbeidsproces meedraait en gewend aan het werkritme met minder begeleiding toe kan. De benodigde tijdsinvestering van de jobcoach kan dan dalen tot minder dan 15% van de werktijd, zodat begeleid werken dan wel tot de mogelijkheden behoort. Bovendien zullen dan ook de bevindingen uit het voorgenomen heronderzoek van de arbeidsvoorziening een rol spelen bij de beoordeling of Ruiter nog wel tot de doelgroep behoort.

De tijdperiode waarbinnen een herindicatie moet plaatsvinden is vastgesteld in de Regeling Indicatie Sociale Werkvoorziening. De commissie kan daarvan in zoverre afwijken dat zij in individuele gevallen gemotiveerd kan besluiten tot een kortere termijn (formeel: herindicatie bij plaatsing binnen drie jaar; herindicatie bij wachtlijst binnen twee jaar).

Of betrokkene in het kader van begeleid werken permanente begeleiding nodig heeft.

Niet zelden ontstaat er in de indicatiecommissie een discussie omtrent de mogelijkheden van betrokkene rondom de beslissing 'in staat tot begeleid werken?' Een discussie die feitelijk ook al een rol speelt bij vraag 5 van beslistabel 1: 'is de SW wel in staat de benodigde begeleiding te bieden?' Het gaat dan niet alleen om de intensiteit van de begeleiding, maar ook om het vereiste niveau. De volgende casus is hier een voorbeeld van.

Casus 7a.

Rashid (nu 26 jaar oud) heeft sinds hij met 16 van school ging eigenlijk nooit een vaste baan gehad. Maar hij maakt geenszins de indruk van een 'loser'. Hij ziet er goed uit, heeft een beetje praatjes en weet zijn omgeving bij oppervlakkig contact te charmeren. De laatste twee jaar zit de Gemeentelijke Sociale Dienst hem meer achter de broek. Hij verloor zelfs twee keer zijn zelfbeheersing bij een 'onredelijke' ambtenaar en werd nogal handtastelijk. De tweede keer werd hij meegenomen door de politie. Op het politiebureau raakte hij zo door het dollen heen, dat een psychiater van de GGD erbij werd geroepen. Zo kwam de bal aan het rollen. Het bleek dat hij nauwelijks kon lezen of schrijven en ook op andere punten leek het of Rashid een façade ophield. Omdat hij op dat moment een wel erg geagiteerde en gespannen indruk maakte, maar het verder niet duidelijk was in hoeverre wel afgegaan kon worden op dat wat hij allemaal vertelde werd, op verzoek van de psychiater naderhand een aanvullend psychologisch onderzoek verricht. De bevindingen daaruit werden meegenomen in de psychiatrische rapportage.

Uit deze rapportage komt naar voren dat ten tijde van het incident Rashid in een manisch gekleurde opwindingsstoestand verkeerde, geluxeerd door het conflict met de ambtenaar van de sociale dienst. Er waren overigens aanwijzingen dat dergelijke opwindingsstoelstanden vaker zijn voorgekomen. Hoewel Rashid op dat moment niet onder invloed verkeerde werd een stemmingsstoornis door intoxicatie niet uitgesloten. Rashid ontkent overigens het gebruik van enige drug of medicijnen.

Uit het nader onderzoek bleek dat Rashid beneden zijn opleidingsniveau functioneert; zijn IQ is 85. Verder wordt vermeld dat Rashid weliswaar weinig moeite heeft contacten te leggen, maar dat het daarna vaak misloopt, vooral als het wat verder gaat dan een oppervlakkige relatie. Relaties met vriendinnen houden meestal niet lang stand. Rashid presenteert zich als iemand die zich snel verongelijkt voelt, en is boos en gefrustreerd over de dingen die misgaan in zijn leven. En dat is nogal eens het geval, omdat hij zich erg makkelijk door anderen laat beïnvloeden.

Op basis van deze bevindingen en verdere anamnestiche gegevens concludeert de psychiater dat er bij Rashid sprake was van een voorbijgaande maniforme opwindingsstoestand. Daarnaast werd een persoonlijkheidsstoornis met overwegend theatrale en antisociale trekken gediagnosticeerd.

Verdere psychiatrische behandeling wordt geadviseerd.

De situatie kalmeert enigszins en de GSD-functionaris doet het voorstel Rashid voor de SW aan te melden, zodat enige structuur en werkervaring kan worden geboden.

De indicatiecommissie concludeert op basis van de beschikbare gegevens dat er geen sprake meer is van de opwindingsstoestand, die daarmee dus niet wordt gecodeerd. Wel is er blijkens actuele rapportage nog steeds sprake van prikkelbaarheid (ICIDH-code 26.5) maar dit wordt gezien als nog niet uitbehandeld, reden waarom de commissie ook dit niet in haar overwegingen wordt betrokken. Wel zijn er tengevolge van de persoonlijkheidsstoornis chronische beperkingen van psychische aard (ICIDH-code 29.2: gedragstoornis), waardoor Rashid tot de SW-doelgroep zou behoren. De commissie oordeelt echter dat de toestand en de behandeling nog onvoldoende zijn uitgekristalliseerd en dat de noodzakelijke begeleiding in de werksituatie het professionele niveau in de SW vooralsnog te boven gaat. De commissie komt zo toch tot een negatief indicatieadvies.

Casus 8, 8a

Naam: Mirjam Prins, 21 jaar.

Opleiding: vso-mlk.
Werkervaring: 2,5 jaar in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten ten gevolge spina bifida occulta.
Beoordelingsprobleem: of betrokkene in staat is tot werken in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 2)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Mirjam Prins is 21 jaar. Zij is geboren met spina bifida occulta. Als baby is zij daaraan geopereerd. Tevens heeft zij als kind epileptische aanvallen gehad die echter dankzij medicatie niet meer zijn teruggekomen. Ze heeft van haar 7^e tot haar 14^e mlk-basisonderwijs gevolgd en vso praktische vorming tot en met haar 16^e levensjaar. Daarnaast heeft ze nog een certificaat behaald voor Horeca & Verzorging. Een (lichte) verstandelijke handicap heeft men in haar kindertijd niet kunnen aantonen. Twee jaar na haar opleiding heeft Mirjam, zij was toen 19 jaar, in de huishoudelijke dienst van een verpleeghuis gewerkt. Na twee jaar is zij ontslagen, omdat haar werktempo te traag was. Een maand later ging ze werken als serveerster in de horeca. Na zeven maanden werd haar arbeidsovereenkomst opgezegd, omdat ze het overzicht over haar werk verloor op het moment dat het druk werd (bijvoorbeeld tijdens lunchtijd). Sindsdien is Mirjam werkloos. Een half jaar later is Mirjam Prins in het kader van de WIW geplaatst bij een SW-bedrijf. Ze werkte daar in de catering. Het bevalt haar daar erg goed, hoewel zij regelmatig pijnklachten heeft aan rug en knie. Zij wil graag een baan in de catering van een SW-organisatie, omdat ze zich daar erg op haar gemak voelt. Daarom heeft zij zich aangemeld als kandidaat.

Rapportages

Uit het medisch onderzoek wordt gerapporteerd dat Mirjam Prins sinds haar geboorte bekend is met spina bifida occulta. Zij is beperkt ten aanzien van trap lopen, klimmen, klauteren, kruipen, gebogen werken, torderen, bovenhands werken, tillen, duwen en dragen. Als gevolg van deze aandoening is mevrouw aangewezen op rugsparend werk. Daarnaast is mevrouw doof aan haar linker oor en hardhorend aan haar rechter oor. Dit hoeft overigens geen ernstige beperkingen voor werk te betekenen, mits zij niet in een lawaaiige omgeving hoeft te werken. De epileptische aandoening is stabiel bij gebruik van medicatie, waarmee zij aanvalsvrij is. Zij ondervindt geen bijwerkingen van haar medicijnen. Haar knie- en rugklachten zijn onderzocht door een orthopeed die overigens geen afwijkingen heeft kunnen constateren. De neuroloog adviseerde fysiotherapie en vermijding van overbelasting. Er zijn geen psychische beperkingen geconstateerd.

Psychologisch onderzoek is niet verricht.

Tijdens het arbeidskundig onderzoek, dat in het kader van de Wsw-indicatiestelling is verricht, bleek mevrouw Prins meer dan 75% te presteren. Zij sprak haar voorkeur uit voor een baan in de 'huishoudkunde'. Verder laten de testen zien dat mevrouw op vso-mlk-niveau functioneert.

In het WIW-stagerapport wordt mevrouw omschreven als een 'bereidwillige doorzetster'. Ze heeft een positieve inzet en uitstraling naar haar omgeving. Ze kan zelfstandig werken en keuzen maken. Begeleiding in de relationele sfeer is echter meer dan gemiddeld noodzakelijk. Soms is haar gevoel voor sociale verhoudingen een beetje zoek hetgeen tot kleine conflicten kan leiden. Meestal komt er wel een oplossing, maar het komt ook voor dat een leidinggevende moet ingrijpen. Tempodruk levert meer dan gemiddeld stressklachten en onzekerheid op.

De arbeidsmarktdeskundige rapportage bevestigt de bevindingen in het stageverslag. Haar kwalificaties komen overeen met haar gekozen beroepsrichting en op dit terrein is er ook veel vraag op de arbeidsmarkt. Werkdruk zou zij wel moeten mijden.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie stelt vast dat de bewegingsbeperking (ICIDH-code 71: mechanische stoornis van de extremiteiten) het gevolg is van de spina bifida occulta waarmee Mirjam Prins bekend is, welke aandoening mevrouw vanaf haar geboorte heeft. Voor haar epilepsie geldt dat deze geen beperkingen oplevert, ze is met medicatie stabiel aanvalsvrij. Daarom wordt de epilepsie niet gecodeerd. Als gevolg van haar rugaandoening moet mevrouw rugsparend werk verrichten. Verder is mevrouw doof aan haar linker oor en hardhorend aan haar rechter oor (ICIDH-code 42: zeer ernstige eenzijdige gehoorstoornis, met matig ernstige gehoorstoornis van het andere oor). De gehoorstoornis hoeft in principe geen ernstige beperkingen in een werksituatie op te leveren.

Stoornissen worden bij de indicatie Wsw alleen vermeld en gecodeerd als er sprake is van arbeid gerelateerde beperkingen. Uit het oogpunt van een zorgvuldig omgaan met privacygevoelige gegevens wordt alleen dat vermeld, wat relevant is voor de indicatiestelling en later voor indienstneming. De diagnose epilepsie hoeft als zodanig lang niet altijd tot beperkingen te leiden. Voor bepaalde beroepen geldt weliswaar – ook aanvalsvrije – epilepsie als een contra-indicatie, maar in de beroepsrichting van Mirjam Prins is daarvan geen sprake. Mirjam gebruikt medicatie, zodat zij van haar epilepsie geen beperkingen ondervindt; ook heeft zij geen last van bijwerkingen van de medicatie. Zodoende leidt in Mirjams geval de epilepsie niet tot beperkingen en wordt de stoornis niet gecodeerd.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie acht Mirjam Prins in staat arbeid te verrichten met behulp van:
b. Organisatorische aanpassingen. Gezien de beperkingen ten aanzien van de rugbelasting is mevrouw Prins aangewezen op rugsparend werk. Verder blijkt zij niet te kunnen werken onder tijdsdruk. Door haar gehoorstoornis kan zij niet werken in een lawaaige omgeving.
c. Speciale werkbegeleiding. Doordat Mirjam soms de sociale verhoudingen uit het oog verliest, kunnen conflicten met collega's ontstaan. De commissie volgt de conclusie van het arbeidskundig onderzoek dat daarom meer dan gemiddeld toezicht van een leidinggevende noodzakelijk is.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ ja

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ n.v.t.

Uit het arbeidskundig onderzoek acht de commissie voorts gebleken dat het prestatievermogen van mevrouw Prins boven de 75% ligt. Er is dus slechts sprake van een lichte tempobeperking. De benodigde organisatorische aanpassingen en werkbegeleiding van een leidinggevende zijn realiseerbaar in het vrije bedrijf. Mevrouw Prins komt naar het oordeel van de commissie in aanmerking voor de branche confectie, kantine en/of schoonmaak.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw Prins behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie had al eerder gesteld dat Mirjam Prins in aanmerking komt voor de branche confectie, kantine en/of schoonmaak. Blijkens de arbeidskundige rapportage functioneert Mirjam op mlk-niveau. Zij heeft daarmee het scholingseindniveau van de beroepsbegeleidende leerweg nog niet bereikt en zou zodoende in aanmerking komen voor beroepsbegeleidende scholing op niveau 1.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

Mirjams functioneren op mlk-niveau is naar het oordeel van de commissie onvoldoende aanwijzing om te spreken van verstandelijke beperkingen in de zin van de ICIDH. Ook bevindingen uit onderzoek in een verder verleden spreken een dergelijke conclusie tegen. Evenmin zijn er psychische beperkingen geconstateerd. Voorts zou ze naar de mening van de commissie kunnen functioneren op het niveau van assistent. Al met al concludeert de commissie dat Mirjam Prins in staat moet worden geacht beroepsbegeleidende scholing op niveau 1 te kunnen volgen.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Mirjam Prins is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Het beoordelingsprobleem is de vraag of Mirjam Prins in staat is tot werken in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 2).

Mirjam Prins is een aantal keren haar reguliere baan kwijtgeraakt, omdat zij niet kon voldoen aan de eisen die aan haar werden gesteld. Dit zou kunnen leiden tot de conclusie dat zij gezien haar beperkingen niet in staat is tot het werken in een reguliere omgeving. Desondanks is de commissie van mening dat zij niet tot de doelgroep van de SW behoort. Belangrijkste argument hiervoor is dat de benodigde organisatorische aanpassingen (rugsparend werk, niet in een lawaaige omgeving werken en geen werkdruk) en een iets meer dan gemiddelde aandacht van de leidinggevende, te realiseren zijn in het vrije bedrijf. Momenteel werkt zij in WIW-verband in de kantine van een SW-organisatie. Het bevat haar goed en ondanks pijnklachten in haar rug en knie (die overigens niet aangemerkt worden als lichamelijke beperkingen) functioneert zij naar tevredenheid. Dit geeft uitzicht op het verwerven van een reguliere baan. Rea-subsidies kunnen deze overstap vergemakkelijken. Wel zal een goede arbeidsbemiddeling noodzakelijk zijn die een goede match met een geschikte werkgever zal weten te maken. Een te commerciële en jachtige omgeving is niet geschikt.

Ondanks het feit dat betrokkene in bovenstaande casus mlk- en vso-onderwijs heeft gevolgd kon geen verstandelijke handicap worden aangetoond. De commissie was tot een andere beoordeling gekomen, als er sprake zou zijn geweest van een verstandelijke handicap en daaruit voortvloeiend beperkt sociaal functioneren. Dit is het geval in de onderstaande beknopt weergegeven casus.

Casus 8a.

Ingrid Waterman is 21 jaar. Zij heeft samen met Mirjam Prins de vso-mlk gevolgd. Na het verlaten van de school is Ingrid door het internaat waar zij woont 'bemiddeld' voor een baantje in de spoelkeuken van een grote bedrijfskantine, waarbij zij ook andere corveewerkzaamheden verrichtte. Al spoedig werd duidelijk dat zij daar niet op haar plaats was. Achteraf gezien was dit niet verwonderlijk. Hoewel in een vroeger onderzoek werd getwijfeld of Ingrid op grond van haar intellectuele vermogens wel als verstandelijk gehandicapt kon worden beschouwd, was haar sociaal-emotionele ontwikkeling van dien aard dat zij het in tal van omstandigheden toch moeilijk kan redden. Weliswaar lijkt zij tamelijk zelfstandig, maar zij raakt gemakkelijk in paniek in situaties die zij niet goed kan overzien. Daarbij komt dat anderen door haar uiterlijk op het verkeerde been gezet - zij is een vlotte, goed verzorgde jonge vrouw - misschien wat te gemakkelijk te hoge eisen aan Ingrid Waterman stellen. Dan gaat het al gauw mis, omdat zij hierop slecht kan anticiperen en haar realiteitszin in sociaal opzicht te wensen overlaat. Zolang het allemaal een beetje gaat, is zij bezig en eigenwijs, waardoor zij gemakkelijk de mensen in haar omgeving in het harnas jaagt. Omdat Ingrid slecht reageerde op de mislukking in haar eerste baan werd besloten haar een tijd lang (onbetaald) te laten assisteren in de huishoudelijke dienst van het internaat zelf. Dit lukte redelijk, mede door de begeleiding die daar kon worden gegeven. Nu het al een tijd goed gaat, heeft Ingrid Waterman, op instigatie van het internaat, zich aangemeld voor de SW. Het RBA deelde de mening van de internaatsleiding en achtte geen perspectief aanwezig op een WIW of I/D baan.

Bij het medisch onderzoek werd vastgesteld dat Ingrid lichte beperkingen heeft vanwege vergroeiingen in de wervelkolom. Daarom oordeelde de commissie dat

Ingrid Waterman in elk geval is aangewezen op werkzaamheden die haar rug niet te veel belasten. Omdat getwijfeld werd of er bij Ingrid ook sprake was van verstandelijke beperkingen - op grond van de beschikbare gegevens en vanwege het feit dat zij moeite heeft zich staande te houden in haar sociale omgeving alsook op het werk - werd een psychologisch onderzoek noodzakelijk geacht alvorens tot advisering te komen.

Uit de rapportage hiervan bleek dat in het intelligentieonderzoek een WAIS-IQ van 76 werd bepaald. Op grond van het overig testonderzoek, de observaties en de anamnese concludeerde de psycholoog dat het sociaal functioneren van Ingrid Waterman zwak was en dat er sprake was van een disharmonische persoonlijkheidsontwikkeling, zonder dat daarbij overigens gesproken kan worden van psychopathologie. Het tempo waarin zij de testopgaven doet, is aan de hoge kant, met het risico van onnodige fouten. Dit alles in aanmerking nemend stelt de psycholoog dat Ingrid als licht verstandelijk gehandicapt moet worden beschouwd en zij het vanwege haar beperkingen voorsnog niet kan stellen zonder een duidelijk, tamelijk strakke en directieve begeleiding op de achtergrond, zowel in het werk als bij de verdere inrichting van haar leven. Op termijn lijkt volgens de psycholoog een grotere zelfstandigheid niet uitgesloten, waarbij gedacht kan worden aan begeleid wonen.

Op grond van deze rapportage oordeelt de commissie dat er bij Ingrid Waterman sprake is van verstandelijke beperkingen (ICIDH-code 13) (stap 1), die naast enkele geringe organisatorische aanpassingen - beperkte rugbelasting en enige werkstructurering - vooral speciale werkbegeleiding noodzakelijk maken (stap 3). Deze combinatie van factoren leidt er volgens de commissie toe dat zij niet in het vrije bedrijf inzetbaar is (stap 4). De aard van de aanpassingen in aanmerking genomen, acht de commissie Ingrid zeker te behoren tot de doelgroep, omdat zij ruim boven de ondergrens van de Wsw blijft, de intakegegevens en de bevindingen uit het psychologisch onderzoek in beschouwing genomen (stap 5/6).

Relevant is dat Ingrid door de commissie wel prima geschikt geacht wordt voor begeleid werken. Afgezien van de speciale werkbegeleiding die minder dan 15% van de werktijd zal bedragen, zijn de werkaanpassingen weinig ingrijpend en goed realiseerbaar in een normale werkomgeving. Ook voor Wsw-specifieke scholing wordt ze geschikt geacht.

Casus 9

Naam: Frans Metten, 32 jaar.

Opleiding: mavo, marketingcursussen.
Werkervaring: in 13 jaar in totaal 9 jaar gewerkt in verschillende functies.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten (rugklachten).
Beoordelingsprobleem: a. bovengrensproblematiek: of de noodzakelijke voorzieningen te realiseren zijn in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4);
b. of het prestatievermogen van de betrokkene meer of minder is dan 50% (beslistabel 2, vraag 2).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: ernstig
Scholing: nee
Begeleid werken: nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Frans Metten is 32 jaar. Na het behalen van zijn mavo-diploma heeft hij als productiemedewerker gewerkt bij een stoelenfabriek. Hij is na vier jaar uitgevallen wegens CARA-klachten. Er is nog geprobeerd hem terug te plaatsen in zijn oude werk, maar dat lukte niet: de werkomgeving was te stoffig. Hij is toen voor 25 – 35 % arbeidsongeschikt verklaard. Na zo'n twee jaar is Frans Metten op eigen initiatief een baan gaan zoeken. Een uitzendbureau heeft hem als acquisiteur aan een betrekking geholpen. In die tijd heeft hij nog twee marketingdiploma's gehaald. Al snel kreeg Frans last van rugklachten. Hij heeft hier twee jaar mee doorgewerkt, totdat het niet meer ging. Daarna heeft hij twee jaar niet gewerkt. Er werd een hernia vastgesteld, waarvoor Metten verschillende behandelingen heeft ondergaan. Na twee jaar is de heer Metten op een gesubsidieerde werkplek terecht gekomen, eerst als acquisiteur (twee jaar) en daarna als meewerkend verkoopleider. Die laatste functie heeft hij maar twee maanden bekleed, omdat ernstige rugklachten hem dwongen te stoppen met werken. Hij heeft toen een rugoperatie ondergaan in verband met een tweede hernia. Metten heeft thuis een verhoogd toilet en er is een aanvraag ingediend voor een aangepast fauteuil. Bij staand werk maakt de heer Metten gebruik van een stahulp. Bij intensievere werkzaamheden is hem geadviseerd een orthopedisch korset te dragen. De intakefunctionaris rapporteert dat de heer Metten een vriendelijke representatieve man is met een goede uitdrukkingsvaardigheid. Hij toont zich een drukke, rappe prater en maakt een zelfverzekerde indruk. Metten wil graag als planner, inkoper of in een leidinggevende functie aan de slag.

Rapportages

Het RBA geeft aan dat de WIW-plaats een goed alternatief leek, maar dat ook dit werk voor hem te zwaar bleek. Frans Metten heeft goede sociale vaardigheden,

heeft ideeën en is ambitieus. Als zijn ernstige rugpijn hem niet in de weg zou zitten, dan zou hij zijn weg op de arbeidsmarkt wel kunnen vinden. In de rapportage van de psycholoog staat dat het niveau van de heer Metten 'het meest passend is te vergelijken met het eindniveau van het atheneum'.

Uit de medische rapportage komt naar voren dat de CARA-klachten zijn verdwenen. De orthopedisch chirurg rapporteert dat de conditie van de rug slecht is, mede in verband met de beide hernia's. Ook als gevolg van de rugoperatie is de beweging van de wervelkolom dermate beperkt dat veel functies niet meer kunnen worden uitgevoerd (reiken, boven schouderhoogte werken, bukken, hurken, torderen). Er is sprake van een 'stationaire belastbaarheid', waarbij er risico is voor verslechtering van de conditie, wanneer de strikte leefregels niet in acht worden genomen. De prognose van de pijnklachten is niet gunstig. De orthopeed adviseert een zittende functie, met een aangepaste stoel en voldoende mogelijkheid tot vertreden. Hij is van mening dat de heer Metten maximaal vier uur per dag kan werken.

Uit arbeidskundig onderzoek (handvaardigheidsonderzoek met behulp van MAST I) blijkt Frans Metten in staat tot het leveren van een prestatie van 55% van het gemiddelde. Op grond van de resultaten van het handvaardigheidsonderzoek acht de arbeidskundige de heer Metten in staat tot 'routinematig productiewerk met een gecompliceerd handelingenpatroon en repeterend karakter volgens gestandaardiseerde werkmethode' (bijvoorbeeld het samenstellen van producten met meerdere componenten). Ook kwam naar voren dat de heer Metten in staat is tot het instruerend overbrengen van informatie. Uit onderzoek op een administratieve testafdeling bleek dat de heer Metten goede kennis heeft van Word en Excel. Bij verschillende opdrachten in een kantoor simulatie leverde hij een kwantitatieve prestatie van 45% ten opzichte van een gemiddelde mbo'er. Omdat hij pijn heeft aan zijn rug, heeft hij een aangepaste stoel nodig en moet hij afwisselend zitten en staan. Hierdoor was zijn werktempo vrij langzaam. Hij was in staat zelfstandig opdrachten te vervullen en problemen op te lossen. De kwaliteit van zijn werk was voldoende.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie stelt dat op grond van diverse, uitgebreide rapportages kan worden geconcludeerd dat er bij heer Metten sprake is van lichamelijke beperkingen. Deze beperkingen zijn structureel. Vele activiteiten kan hij niet meer uitvoeren: reiken, boven schouderhoogte werken, bukken, hurken, torderen. Overbelasting leidt naar alle waarschijnlijkheid tot verdere gezondheidsschade. Dit is het gevolg van een aandoening aan de wervelkolom (ICIDH 70 stoornis van hoofd en romp).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat de heer Metten alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

a. Technische aanpassingen. De heer Metten maakt in het dagelijks leven gebruik van diverse aanpassingen en zal deze ook nodig hebben op zijn toekomstige werkplek (verhoogd toilet en bij staand werk stahulp). Bovendien heeft hij een aangepaste stoel nodig. Voor werkstoelen geldt dat deze behoren te voldoen aan de arbonormen. Aan de aangepaste stoel die Metten nodig heeft worden extra eisen gesteld. Daarom valt een dergelijke stoel onder technische aanpassingen.

b. Organisatorische aanpassingen. De heer Metten moet regelmatig van houding veranderen (afwisselend staan, zitten en lopen). Hij mag geen werk doen waarbij hij moet reiken, boven schouderhoogte werken, bukken, hurken en torderen.

d. Aanpassing van werktijd. De commissie oordeelt dat de heer Metten slechts vier uur per dag kan werken. De commissie baseert dat op het advies op van de orthopeed, op de bevindingen van de arts die het onderzoek heeft verricht, en op het arbeidskundig onderzoek.

e. Aanpassing werktempo. Bij het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat de heer Metten bij een handvaardigheidsonderzoek (MAST I) een prestatie levert van 55%. Bij verschillende werkzaamheden in een kantoor simulatie is dit 45 % ten opzichte van een gemiddelde mbo'er. Dit omdat hij zitten regelmatig moet afwisselen met lopen en staan.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

Rekening houdend met diens lichamelijke beperkingen vindt de commissie de heer Metten geschikt voor een administratieve functie of verkoopfunctie, gegeven zijn rijk arbeidsverleden en relatief hoog opleidingsniveau (atheneum, marketingcursussen). Bij deze functies zijn in de reguliere werkomgeving veel werkaanpassingen mogelijk. De commissie is echter van mening dat de combinatie van de bovengenoemde noodzakelijk geachte aanpassingen, maar vooral de met het lage prestatieniveau samenhangende aanpassing van het werktempo doorslaggevend is in het oordeel dat de benodigde voorzieningen en maatregelen niet gerealiseerd kunnen worden door een reguliere werkgever in de administratieve of verkoopbranche.

Bij de vraag of werkaanpassingen in het vrije bedrijf realiseerbaar zijn, mag geen rol spelen of de realisatie in de praktijk, zeker bij complexe werkaanpassingen wel eens moeizaam verloopt. Zo is bekend dat de realisatie van vervoersvoorzieningen in het kader van de WVG en de realisatie van werkgever/werknemervoorzieningen in het kader van de Wet Rea vaak niet gecoördineerd plaatsvindt. Deze gang van zaken mag in de argumentatie geen rol spelen.

De commissie acht de aanpassingen wel haalbaar in de sociale werkvoorziening. De kosten van de aangepaste stoel ('eenmalige' investering) vallen niet hoger uit dan de vastgestelde redelijke grens van tweemaal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur. De aanpassing van de werktijd met vier uur overtreft niet de vastgestelde redelijke grens van de maximale reductie van de werktijd tot een dagdeel per werkdag (zie Bisw, Toelichting beslistabel 'behoren tot doelgroep' ad 5). Vergaande tempoaanpassingen zijn ook in de SW mogelijk, met dien verstande dat de limiet daarbij bij de volgende beslisstap wordt getoetst.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

De indicatiecommissie oordeelt de heer Metten in staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband want:

- a. Hij voldoet aan de eis meer dan één functie te kunnen vervullen in de SW. Metten heeft immers als verkoopleider, acquisiteur, vertegenwoordiger en productiemedewerker gewerkt.
- b. Hij kan zelfstandig werken en heeft daarom geen extra begeleiding nodig.
- c. Hij kan tenminste een uur per dagdeel aaneengesloten werken.
- d. Hij kan een prestatie leveren van meer dan 10%, namelijk minimaal 45% (zo bleek uit arbeidskundig onderzoek).

De commissie acht de heer Metten in staat tot het vervullen van een functie in de hoofdgroep 'MAC SPLIT' (administratie en commercie), op het niveau van 1^e vakkracht (administratie) en allrounder (commercie).

Advies: De heer Metten behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Op grond van de a-priori-tabel zou Frans Metten worden ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie licht. Omdat deze indeling een prestatievermogen van 50% of meer veronderstelt en niet-*v*erstrekkende aanpassingen worden beide aspecten getoetst om na te gaan of er argumenten zijn om te adviseren Metten in een zwaardere categorie in te delen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 45%

De heer Metten komt bij een handvaardigheidsonderzoek (MAST I) tot 55% van een normale prestatie en bij het uitvoeren van enkele administratieve opdrachten tot een prestatie van 45%. De commissie laat in haar beoordeling van het prestatieniveau de prestatie van de heer Metten in de administratieve testsituatie

zwaarder wegen dan zijn geleverde prestatie op de MAST. De heer Metten moet regelmatig staan, lopen en zitten met elkaar afwisselen. Er is dus sprake van een beperkte duurbelasting. In tegenstelling tot de administratieve test meet de MAST dit aspect niet. De speciale indicatiecommissie is derhalve van mening dat een administratieve tests in dit geval een meer betrouwbaar beeld geeft van het prestatieniveau, ook gelet op de geschiktheid van de heer Metten voor een functie in de administratieve of commerciële branche. Daarom beslist indicatiecommissie dat het prestatievermogen van de heer Metten lager is dan 50%.

De bepaling of het prestatievermogen gelijk is aan of groter dan 50% of minder dan 50% is cruciaal voor de categorie-indeling: 50% of meer betekent categorie licht bij niet vérstrekkende voorzieningen en matig bij vérstrekkende voorzieningen. Minder dan 50% betekent respectievelijk matig of ernstig. De argumentatie is hier extra belangrijk. De tegenstrijdige testgegevens in deze casus plaatsten de commissie voor een dilemma: is er nu net geen of net wel sprake van een prestatievermogen van 50%? Uiteindelijk oordeelde de commissie dat de administratieve tests een betrouwbaarder beeld geven van de invloed van beperkte duurbelasting op het prestatievermogen dan de MAST die dit aspect niet meet.

Dit raakt tevens de meer algemene kwestie van het waarderen van gegevens die zeer dicht bij formele grenswaarden liggen. Nadrukkelijk is dit het geval bij het bepalen van het prestatievermogen en van het intelligentieniveau. Meetfouten bij deze bepalingen zijn immers inherent aan de daarbij gebruikte testinstrumenten en de 'werkelijke waarde' zal zich bevinden binnen een zekere marge rond de gemeten waarde. In zo een situatie doet de commissie er dus goed aan om andere gegevens nadrukkelijk mee te wegen in de beoordeling.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ vérstrekkend

De commissie oordeelt dat in het geval van de heer Metten de aanpassingen vérstrekkend zijn. Er is sprake van twee of meer onder ad 3. genoemde maatregelen. De volgende drie typen aanpassing zijn nodig:

- a. een verhoogd toilet dat getypeerd kan worden als algemene voorziening voor (lichamelijk) gehandicapten betreffende toegankelijkheid, gebruik en veiligheid;
- b. eenmalige individuele aanpassingen in de werkplek: speciaal aangepaste stoel en stahulp;
- c. organisatorische aanpassingen aan functies die, na inpassing, gewaardeerd worden boven het bij ministeriële regeling vastgesteld functieniveau B.

Advies: De heer Metten wordt ingedeeld in arbeidshandicapcategorie ernstig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Gaat de BBL-scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De heer Metten heeft marketingcursussen gevolgd. Hiermee heeft hij relevante opleidingen gevolgd voor de hoofdgroep 'MAC SPLIT', in de werksoorten administratie en commercie. De commissie stelt vast dat er geen scholing is binnen de beroepsbegeleidende leerweg die verder gaat dan het bereikte scholingsniveau.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ n.v.t.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De commissie constateert dat Wsw-specifieke opleidingen die worden gegeven ten behoeve van de uitvoering van functies in de hoofdgroep 'MAC SPLIT', niet verder gaan dan het door de heer Metten bereikte opleidingsniveau.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Metten is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat, met in aanmerking van de lichamelijke beperkingen en de benodigde technische en organisatorische aanpassingen, werken in reguliere arbeid mogelijk is.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ nee

De commissie oordeelt op grond van het de gegevens uit de intake en de arbeidskundige rapportage dat de heer Metten goed in staat is tot zelfstandig werken en zelfs in staat wordt geacht anderen te instrueren.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Metten is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

De beoordelingsproblemen hebben betrekking op:

- a. bovengrensproblematiek: zijn de noodzakelijke voorzieningen te realiseren in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4);
- b. of het prestatievermogen van de betrokkene meer of minder is dan 50% (beslistabel 2, vraag 2) ?

Of de noodzakelijke voorzieningen zijn te realiseren in een normale arbeidsomgeving.

De voor de heer Metten tegelijkertijd geldende noodzakelijke voorzieningen (regelmatig moeten vertreden, reductie van de werktijd tot vier uur per dag én verlaging van werktempo) kunnen niet in alle in redelijkheid verwacht worden van een werkgever in de administratieve branche.

Of het prestatievermogen meer of minder is dan 50%.

De arbeidskundige rapportages bevatten verschillende gegevens over het prestatievermogen van de heer Metten. Uit de handvaardigheidstest (MAST I) kwam een prestatievermogen van maximaal 55% en uit verschillende administratieve tests een prestatievermogen van maximaal 45% naar voren. De beoordeling van het prestatievermogen heeft consequenties voor de wijze waarop de beslistabel wordt doorlopen, en heeft dus gevolgen voor de indeling in arbeidshandicapcategorie. De indicatiecommissie besluit af te gaan op de uitkomsten van de administratieve tests.

Zij is van mening is dat vanwege het karakter van deze tests deze in Mettens geval, gezien de aard van zijn beperkingen, zijn opleiding en arbeidsverleden, een meer betrouwbaar beeld opleveren van de consequenties van de beperkte duurbelastbaarheid.

Bovendien komen de opdrachten in de administratieve testsetting overeen met de activiteiten in een echte administratieve of commerciële werksetting. Zodoende hebben deze tests een hogere 'face validity' dan de MAST. Dit weegt mee omdat er overigens van beide testprocedures geen verdere validiteitgegevens beschikbaar zijn.

Deze casus illustreert het gewicht van de medische en arbeidskundige rapportages bij de taxatie en beargumentering van het prestatievermogen. De voor Frans Metten geïndiceerde werkaanpassingen zijn over het algemeen goed in het reguliere bedrijf te realiseren en bovendien zijn diens sociale en beroepsvaardigheden gunstig. Het zijn hier vooral de verminderde belastbaarheid en het tempo- en prestatieverlies en de te verwachten gezondheidsschade, wanneer de belastbaarheidgrenzen overschreden worden, die tewerkstelling in een regulier bedrijf in de weg staan.

Casus 10

Naam: Herman Peeters, 54 jaar.

Opleiding: vca I.
Werkervaring: in totaal 31 jaar in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten.
Beoordelingsprobleem: of betrokkene met zijn energetische beperkingen plaatsbaar is in het vrije bedrijf (beslistabel 1, vraag 4)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Herman Peeters is 54 jaar. Hij heeft alleen lager onderwijs genoten. Na verschillende baantjes in de bouw is hij op 22-jarige leeftijd begonnen als tegelzetter / stukadoor. Op 39-jarige leeftijd kreeg de heer Peeters zijn eerste myocardinfarct. Destijds is er gesproken over een WAO-keuring. Meneer wilde dit niet en is doorgegaan met zijn werk als tegelzetter / stukadoor. Op 44-jarige leeftijd heeft de heer Peeters een vca I opleiding met succes afgerond. De noodzaak tot werkvermindering bracht de heer Peeters op 51-jarige leeftijd bij een andere werkgever in de bouw. Op zijn 52^e kreeg meneer zijn tweede hartinfarct, waarna hij lang thuis bleef. Ook nu wilde hij niets van een WAO-keuring weten en begon hij aan het weekschema een dag werken, een dag thuis. Verdere werkaanpassing bleek bij deze werkgever niet haalbaar. Na de bouwvakvakantie van het afgelopen jaar kreeg meneer te veel klachten en het tillen en sjouwen ging niet langer. Daarna is hij ontslagen wegens werkvermindering. De heer Peeters is zeer gemotiveerd om te werken maar verwacht, gezien zijn leeftijd en lichamelijke beperkingen, dat zijn kansen in het vrije bedrijf gering zijn. Via het arbeidsbureau wordt regelmatig werk aangeboden in de bouw, wanneer hij zijn hartinfarcten ter sprake brengt, is men niet meer in hem geïnteresseerd. Herman zit nu sinds 4 weken in de WW.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat de heer Peeters passende arbeid kan verrichten en dat hem diverse keren een baan (in de bouw) is aangeboden. Tot nu toe deinsden werkgevers steeds terug voor zijn lichamelijke beperkingen. Het RBA verwacht dat als het niet lukt een reguliere baan te krijgen, misschien wel een gesubsidieerde arbeidsplaats voor Peeters kan worden gerealiseerd met behulp van een I/D- of WIW-baan.

Ten behoeve van de indicatiecommissie heeft de bedrijfsarts van de SW-organisatie het medisch (voor)onderzoek verricht. Volgens deze arts zijn de omstandigheden rond het eerste myocardinfarct niet helder. Onduidelijk is of er toen wel van een echt infarct sprake is geweest. De heer Peeters zelf legt een

relatie met het gejaagde leven van dat moment. Ook bij het tweede infarct was meneer erg actief. Bij cardiologisch onderzoek na het tweede infarct zijn littekens van meerdere oude infarcten aangetoond; tevens bleek de inspanningstolerantie van de heer Peeters zeer laag. Dit betekent dat hij bij enige inspanning energetische beperkingen zal ondervinden. Tevens heeft hij dan een benauwd gevoel op de borst. Dit moet vermeden worden. Buitenwerk onder slechte weercondities is eveneens gecontraïndiceerd. Ondanks de gevoeligheid voor werkdruk (stressgevoeligheid) is er niet duidelijk sprake van psychische klachten. Er is overigens geen psychologische rapportage aangeleverd.

In het kader van de Wsw-indicatiestelling heeft een arbeidskundig onderzoek plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat de heer Peeters enige moeite heeft met het leren van nieuwe dingen. Ook heeft hij moeite met het doen van verschillende activiteiten tegelijk. De heer Peeters is matig stressbestendig. Hij heeft problemen met het werken in gebogen houding, lang zitten, lang in dezelfde houding werken en het frequent maken van dezelfde bewegingen. Onder ideale condities heeft hij een normaal prestatieniveau voor zijn leeftijd. Op basis van de onderzoeksgegevens komt de heer Peeters in aanmerking voor de functie van vakkracht, in de richting van lichte onderhoudswerkzaamheden en facilitaire dienst. Hij is zeer gemotiveerd om te werken en is prettig in de omgang.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie constateert op grond van de rapportage van de bedrijfsarts, waarin meegenomen de bevindingen uit eerder verricht cardiologisch onderzoek zijn meegenomen, dat er is sprake van beperkingen van lichamelijke aard. De heer Peeters ondervindt energetische beperkingen tengevolge van een gestoorde hartfunctie. (ICIDH-code 61.3: pijn in de borst bij inspanning: angineuze pijn).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat de heer Peeters alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

b. Organisatorische aanpassingen. Ten gevolge van de energetische beperkingen is de heer Peeters aangewezen op licht werk (tegelzetter/stukadoor is relatief zwaar werk). Dit zal voor de heer Peeters enige aanpassing vereisen omdat hij al eenendertig jaar als tegelzetter en stukadoor werkzaam is geweest. Uitgezonderd stukadoor/tegelzetter en ander vergelijkbaar energetisch belastend werk, mag hij in feite alle werkzaamheden verrichten. Enige organisatorische maatregelen zijn noodzakelijk om te voorkomen dat hij zich laat opjagen of onder druk wordt gezet.

d/e. Werktijd- en tempoaanpassing. Afhankelijk van de getroffen organisatorische werkaanpassingen zal een goede mix gevonden moeten worden tussen vermindering van werktempo door rustpauzes en vermindering van de werktijd. Bij het geschikte werk kan zijn prestatieniveau naar de mening van de commissie boven de 80% blijven.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ ja

De genoemde organisatorische en tempoaanpassingen zijn naar het oordeel van de commissie in principe binnen redelijke grenzen realiseerbaar in het vrije bedrijf. Toch heeft de commissie lang gearzeld of dit in het specifieke geval van de heer Peeters ook daadwerkelijk zo is. Gezien zijn leeftijd en zijn waarschijnlijk toch beperkte schoolbaarheid lijkt omscholing naar administratieve functies, waar de betreffende aanpassingen gemakkelijk te realiseren zijn, geen begaanbare weg. De heer Peeters blijft aangewezen op laaggeschoold, vooral fysiek werk. Een geschikte werkgever zal in het algemeen meer moeite hebben met deze noodzakelijke werkaanpassingen. De vraag is of er wel genoeg functies in het vrije bedrijf beschikbaar zijn waar de heer Peeters geschikt voor is, zoals lichte onderhoudswerkzaamheden of werkzaamheden bij een facilitaire dienst. De commissie merkt wel op dat de functies die via bemiddeling door het RBA zijn aangeboden (in de bouw) voor de heer Peeters niet geschikt zijn, zodat de mislukte sollicitaties geen goede indicatie zijn voor succes in de toekomst. De heer Peeters heeft geen WAO-uitkering en zal zijn volledige loonwaarde dienen te realiseren. Wel zal hij naar de mening van de commissie – gezien zijn blijvende aandoening en beperkingen in de arbeid – bij een arbeidsgehandicaptentoets als

arbeidsgehandicapt worden aangemerkt. In dat geval kan hij of zijn toekomstige werkgever aanspraak maken op reïntegratie-instrumenten.

Alles tegen elkaar afwegend komt de commissie uiteindelijk tot de conclusie dat de heer Peeters plaatsbaar is in het vrije bedrijf. De commissie tekent daarbij wel aan dat een adequaat reïntegratietraject noodzakelijk is om een goede match tussen zijn mogelijkheden enerzijds en specifieke functie-eisen anderzijds mogelijk te maken. Niet iedere werkgever is geschikt. Nodeloze afwijzingen zullen desastreus uitwerken op zijn conditie.

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ n.v.t.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Peeters behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie vindt dat de heer Peeters in aanmerking komt voor verdere scholing op het gebied van onderhoud en facilitaire dienst. In deze branche is hij nog niet opgeleid en dus heeft hij ook nog niet het eindniveau van de beroepsbegeleidende scholing bereikt.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De commissie acht de heer Peeters in staat beroepsbegeleidende scholing in genoemde richting te volgen. Hij heeft immers ook de opleiding vca I met succes afgerond. Verder zijn er ook geen medische of psychische contra-indicaties. De scholing zal in elk geval wel praktijkgericht dienen te zijn.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Peeters is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Het beoordelingsprobleem is of Herman Peeters met zijn arbeidsbeperkingen plaatsbaar is in reguliere arbeid.

De energetische beperkingen die Peeters ondervindt ten gevolge van een gestoorde hartfunctie, leiden niet automatisch tot een SW-indicatie. De cruciale vraag is vooral of het voor hem geschikte werk redelijkerwijs in het vrije bedrijf te vinden is. In het algemeen zou bij dergelijke beperkingen omscholing in de richting van administratief werk het meest voor de hand liggen.

Maar in het geval van Peeters ligt dat toch niet in de rede, vanwege zijn leeftijd en zijn waarschijnlijk toch beperkte schoolbaarheid. De indicatiecommissie is uiteindelijk van mening dat er voldoende aan zijn conditie aangepast werk is op de reguliere arbeidsmarkt. Het geschikte werk ligt waarschijnlijk op het terrein van lichte onderhoudswerkzaamheden en werkzaamheden bij een facilitaire dienst. Omscholing in deze richting lijkt wel haalbaar. Bij het zoeken naar arbeid moeten enige organisatorische aanpassingen in acht worden genomen. Een adequaat reïntegratietraject is noodzakelijk voor het bewerkstelligen van een goede 'person/environment fit'.

Er is geconcludeerd dat er eerst andere middelen gebruikt moeten worden om de heer Peeters weer aan het werk te krijgen. In de rij van opeenvolgende mogelijkheden komt eerst de Rea en vervolgens de WIW aan bod, en de Wsw pas als het eerdere niet kan. De uvi, in dit geval de SFB, moet beoordelen of meneer in aanmerking komt voor de mogelijkheden van de Wet Rea.

Ondanks dat Peeters niet tot de doelgroep behoort, wordt hij voor scholing geïndiceerd. Ook zijn middelbare leeftijd speelt bij dit advies geen rol. De Wsw-indicatiestelling, kan in al haar onderdelen plaatsvinden bij personen tot 65 jaar. Zo kan dus ook Peeters tot zijn 65^e geïndiceerd worden voor scholing.

Casus 11

Naam: Chris Tak, 43 jaar.

Opleiding: mavo, marketingcursussen.
Werkervaring: ongeveer 22 jaar in verschillende functies.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten.
Beoordelingsprobleem: bovengrensproblematiek: of de noodzakelijke voorzieningen zijn te realiseren in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: licht
Scholing: nee
Begeleid werken: nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Chris Tak is 43 jaar. Na het behalen van zijn mavo-diploma heeft hij gewerkt bij een stoelenfabriek, eerst als productiemedewerker en later als leidinggevende. Daar heeft hij tot zijn 40^e gewerkt, totdat hij via een klant een baan als vertegenwoordiger kreeg aangeboden bij een meubelfabrikant. Dit aanbod heeft de heer Tak met beide handen aangegrepen. Hij werd in staat gesteld een marketingopleiding te volgen, kreeg een auto van de zaak en reisde het hele land door. De heer Tak had het erg naar zijn zin in zijn nieuwe baan. Toen hij 40 jaar was, kreeg hij last van dubbelzien, spierstijfheid, tintelingen in zijn armen en benen. Lange tijd in de auto zitten, een klant bezoeken en weer in de auto op weg naar een volgende klant, ging hem steeds moeilijker af. Na vele specialistische onderzoeken werd Multiple Sclerose geconstateerd. Na een jaar is Chris voor 50% arbeidsongeschikt verklaard; hij kon zijn baan als vertegenwoordiger niet meer uitoefenen. Wel is hij voor halve dagen bij hetzelfde bedrijf administratieve werkzaamheden gaan verrichten. Dit was al snel te zwaar voor hem; hij had moeite zich te concentreren en kwam na een ochtend werken doodmoe thuis. Daarna is hij voor 100% afgekeurd; de arbeidsdeskundige van de uvi ziet geen mogelijkheden om de heer Tak te herplaatsen bij zijn eigen werkgever noch bij een nieuwe werkgever.

De intakefunctionaris rapporteert dat de heer Tak een vriendelijke representatieve man is met een goede uitdrukkingsvaardigheid. Omdat het regelmatig voorkomt dat hij niet in staat is te werken (hij ligt dan een paar weken op bed) ziet hij zelf geen mogelijkheden meer terug te keren bij zijn oude werkgever. Sinds kort durft hij niet meer zelf auto te rijden. Ondanks zijn ziekte wil hij graag nog 'onder de mensen zijn'. Hij heeft geen familie en aangezien zijn vrouw vorig jaar plotseling is overleden, is hij bang te vereenzamen.

Rapportages

De bedrijfsarts van de SW-organisatie, die het vooronderzoek voor de commissie verricht, baseert zijn bevindingen voornamelijk op de uitgebreide medische rapportage die hem ter beschikking staat. De neuroloog rapporteert dat de heer Tak lijdt aan een intermitterend progressieve vorm van MS: perioden van

verergering van de klachten en herstel wisselen elkaar af. Een duidelijke terugval, een verergering van de klachten ('Schub') is een aantal keren voorgekomen. De heer Tak heeft lichte beperkingen bij het lopen en enige krachteloosheid in zijn armen. In verband met zijn medicijngebruik heeft de heer Tak last van lichte concentratiestoornissen.

De neuroloog is van mening dat de heer Tak in totaal maximaal vier uur per dag kan werken. Hierbij is dan verdisconteerd dat hij rustpauzes van een half uur tot een uur moet inlassen.

Tijdens arbeidskundig onderzoek blijkt Chris Tak in staat tot het leveren van een kwantitatieve prestatie van 60%. Uit onderzoek op een administratieve testafdeling bleek dat de heer Tak goede kennis heeft van Word en Excel. Zijn werktempo was lager dan gemiddeld, omdat zijn fijne motoriek is aangetast en omdat hij vrij snel vermoeid is. Hij was in staat zelfstandig opdrachten te vervullen en problemen op te lossen. De kwaliteit van zijn werk was voldoende.

Het RBA rapporteerde overeenkomstig het standpunt van de uvi. Verder zijn in het dossier geen andere rapportages aanwezig .

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie stelt dat op grond van diverse, uitgebreide rapportages kan worden geconcludeerd dat er bij heer Tak sprake is van lichamelijke beperkingen. Deze beperkingen zijn structureel en progressief. Hij heeft als gevolg van Multiple Sclerose enige moeite met lopen, reiken, boven schouderhoogte werken, bukken, hurken, torderen en uitvoeren fijne handbewegingen (ICIDH 71 mechanische stoornis van de extremiteiten). Daarnaast heeft hij enige concentratieproblemen als gevolg van zijn medicijngebruik (ICIDH 24.1).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat de heer Tak alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

b: Organisatorische aanpassingen. De heer Tak kan geen werk doen waarbij fysieke inspanning vereist wordt. Hij is alleen in staat tot administratieve werkzaamheden. Ook is het nodig regelmatig rustpauze in te lassen, omdat de heer Tak snel vermoeid is en moeite heeft zich te concentreren.

d: Aanpassing van werktijd. De commissie oordeelt dat de heer Tak maximaal vier uur per dag kan werken. De commissie baseert dat op het advies op van de neuroloog en de bevindingen van de arbeidskundige.

e: Aanpassing werktempo. Tijdens het arbeidskundig onderzoek bleek de heer Tak een prestatie te leveren van 60%.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

Rekening houdend met diens lichamelijke beperkingen vindt de commissie de heer Tak geschikt voor een administratieve functie, gegeven zijn arbeidsverleden en kennis van Word en Excel. Bij deze functies zijn in de reguliere werkomgeving veel werkaanpassingen mogelijk. De commissie is echter van mening dat de combinatie van de bovengenoemde noodzakelijk geachte aanpassingen niet realiseerbaar zijn bij een reguliere werkgever in de administratieve branche. Doorslaggevend in dit oordeel is de benodigde aanpassing van de werktijd (inlassen van forse rustpauzes in verband met vermoeidheid) en de met het lagere prestatieniveau samenhangende aanpassing van het werktempo. Bovendien weegt de commissie mee dat de heer Tak lijdt aan een progressieve vorm van Multiple Sclerose, zodat de verwachting is dat het in de loop van de tijd steeds minder met hem zal gaan.

De commissie acht de aanpassingen wel haalbaar in de sociale werkvoorziening. De organisatorische aanpassingen kunnen gerealiseerd worden. Ook de aanpassing van de werktijd met vier uur overtreft niet de vastgestelde redelijke grens van de maximale reductie van de werktijd tot een dagdeel per werkdag (zie Bisw, Toelichting beslistabel 'behoren tot doelgroep' ad 5). Vergaande

tempoaanpassingen zijn ook in de SW mogelijk, met dien verstande dat de limiet daarbij bij de volgende beslisstap wordt getoetst.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

De indicatiecommissie oordeelt dat Chris Tak in staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband want:

- a. Hij voldoet aan de eis meer dan één functie te kunnen vervullen in de SW. Hoewel de arbeidskundige rapportage zich daarover niet uitspreekt, is het aannemelijk dat de heer Tak zeker in staat moet worden geacht twee van de eenvoudigste voor hem geschikte functies te vervullen. Daar komt bij dat Tak in het reguliere bedrijfsleven als productiemedewerker, als leidinggevende en als vertegenwoordiger heeft gewerkt.
- b. Hij kan zelfstandig werken en heeft daarom geen extra begeleiding nodig.
- c. Hij kan ten minste een uur per dagdeel aaneengesloten werken.
- d. Hij kan een prestatie leveren van meer dan 10%, namelijk 60%.

De commissie acht de heer Tak in staat tot het vervullen van een functie in de hoofdgroep 'MAC SPLIT (administratie en commercie), op het niveau van allrounder (administratie) en specialist (commercie).

Advies: De heer Tak behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Op grond van de a-priori-tabel wordt Chris Tak ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie licht. Omdat deze indeling een prestatievermogen van 50% of meer en niet-vérstrekkende aanpassingen veronderstelt, worden beide aspecten getoetst om na te gaan of er argumenten zijn om te adviseren de heer Tak in een zwaardere categorie in te delen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 60%

De heer Tak komt bij het arbeidskundig onderzoek tot 60% van een normale prestatie.

3/4/6. Zijn aanpassingen vérstrekkend? ⇒ niet vérstrekkend

In Bisw, Toelichting op beslistabel 'indeling in arbeidshandicap categorie', ad 3 en 4 worden richtsnoeren gegeven voor de beoordeling van de mate van vérstrekkendheid van aanpassingen. De commissie oordeelt dat in het geval van de heer Tak de aanpassingen niet vérstrekkend zijn omdat:

- d. organisatorische aanpassingen aan functies die, na aanpassing, gewaardeerd worden boven het bij ministeriële regeling vastgestelde functieniveau B nft vérstrekkend zijn en de heer Tak in staat geacht wordt tot het vervullen van SW-functies op niveau van C2 en D1.

Werken in deeltijd heeft geen invloed op kosten en baten, omdat bij werken in deeltijd zowel loonlasten als subsidie naar rato worden vastgesteld. Daarom wordt aanpassing van de werktijd bij de bepaling van de verstrekkendheid van aanpassingen niet in de beschouwing betrokken. Om 'dubbeltelling' te voorkomen is dit evenmin het geval met aanpassing van het werktempo, omdat dit immers tot uitdrukking wordt gebracht in het prestatieniveau.

Advies: De heer Tak wordt ingedeeld overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie licht.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Gaat de BBL-scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De heer Tak heeft marketingcursussen gevolgd. Hiermee heeft hij relevante opleidingen gevolgd voor de hoofdgroep 'MAC SPLIT', in de werksoorten administratie en commercie. De commissie stelt vast dat er scholingsmogelijkheden binnen de beroepsbegeleidende leerweg zijn, die verder gaan dan het bereikte scholingsniveau.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie vindt de lichamelijke conditie van de heer Tak van dien aard dat zij het over langere tijd volgen van een opleiding náást het werk niet haalbaar acht.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De commissie constateert dat Wsw-specifieke opleidingen, die worden gegeven ten behoeve van de uitvoering van functies in de hoofdgroep 'MAC SPLIT', niet verder gaan dan het door de heer Tak bereikte opleidingsniveau.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Tak is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

Bij de indicatie begeleid werken gaat het er allereerst om of in een normale arbeidsomgeving de eventuele *andere* aanpassingen/voorzieningen (technisch, organisatorisch, werktijd) wel mogelijk zijn.

De commissie geeft de heer Tak het voordeel van de twijfel waar het gaat om de realiseerbaarheid van de organisatorische aanpassing en aanpassing van de werktijd; het gaat hier immers om een marginale toetsing. Ook al is de kans misschien gering dat zo een functie kan worden gevonden of gecreëerd; die mogelijkheid moet hier niet te licht worden uitgesloten.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ nee

De commissie oordeelt op grond van het de gegevens uit de intake en de arbeidskundige rapportage dat de heer Tak goed in staat is tot zelfstandig werken en zelfs in staat wordt geacht anderen te instrueren.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Tak is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus was de vraag aan de orde die betrekking heeft op de bovengrensproblematiek:

a. of de noodzakelijke voorzieningen zijn te realiseren in een normale arbeidsomgeving. (beslistabel 1, vraag 4)

Of de noodzakelijke voorzieningen zijn te realiseren in een normale arbeidsomgeving.

De omvang van de voor de heer Tak tegelijkertijd geldende noodzakelijke voorzieningen (organisatorische aanpassingen, reductie van de werktijd tot vier uur per dag én verlaging van werktempo) kunnen niet in alle in redelijkheid verwacht worden van een werkgever in de administratieve branche. Bij deze beoordeling speelde ook een rol dat de heer Tak lijdt aan een progressieve vorm van Multiple Sclerose, waarbij het waarschijnlijk is dat de beperkingen in de loop van de tijd in omvang zullen toenemen.

Casus 12

Naam: Merel Kerkhoff, 21 jaar.

Opleiding: i.v.b.o. en mdgo helpende (nog in opleiding).
Werkervaring: alleen stage-ervaringen.
Reden van aanmelding: lichamelijke beperking (stofwisselingsziekte) en psychische klachten.
Beoordelingsprobleem: a. of voorzieningen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4);
b. of betrokkene in aanmerking komt voor scholing (beslistabel 3, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: matig
Scholing: nee
Begeleid werken: nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Merel Kerkhoff is geboren in Milaan en is 21 jaar. Ze komt uit een goed milieu met hoogopgeleide ouders en heeft het grootste deel van haar jeugd tamelijk geïsoleerd en beschermd doorgebracht. Sinds haar 16^e verblijft ze in een orthopedagogische instelling in het noorden van Nederland. De ouders van mevrouw Kerkhoff wonen nog steeds in Milaan. Eens per week heeft ze telefonisch contact met haar ouders. Ze geeft op haar manier om haar ouders, maar dat is minder, of anders, dan dezen van haar verwachten. Ze vindt het moeilijk om aardig tegen hen te zijn.

Vanaf haar 17^e jaar woont ze samen met leeftijdgenoten 'begeleid zelfstandig'. In datzelfde jaar heeft ze het i.v.b.o. afgerond en is zij begonnen aan een mgdo-opleiding 'helpende'. Het leren gaat goed, maar het valt haar moeilijk zich sociaal staande te houden. Haar snelheid van werken is laag en het inspelen op meer opdrachten tegelijkertijd is moeilijk. Een stage in een gezin met zes kinderen heeft ze dankzij haar inzet volbracht, maar ze had het er niet naar haar zin. Het werken met demente bejaarden bood haar meer stabiliteit, maar het onderhouden van contacten met de bejaarden ging haar daarentegen moeilijk af.

Merel is 80-100% arbeidsongeschikt verklaard en krijgt als gevolg hiervan een Wajong-uitkering. Ze heeft op instigatie van de sociaal pedagogische dienst - die de orthopedagogische begeleiding verzorgt - zich laten inschrijven bij het RBA en zich aangemeld voor de sociale werkvoorziening, waar ze inmiddels stage loopt. De uvi heeft nog geen reïntegratietraject voor haar opgesteld en is op de hoogte van het advies van de SPD om in de sociale werkvoorziening te gaan werken.

Rapportages

Volgens het beschikbare omvangrijke (medische) dossier heeft Merel Kerkhoff een ernstige stofwisselingsziekte met veelomvattende gevolgen voor haar conditie, ze is met name snel vermoeid. Ze moet een eiwitbeperkt dieet volgen. De levensverwachting als gevolg van deze ziekte is zeer beperkt. Er is destijds een

pervasieve ontwikkelingsstoornis geconstateerd en ook nu nog vertoont Merel autistische trekken. Ze is opdringerig, veeleisend, weinig weerbaar, sociaal angstig en niet assertief, maar wel beleefd. Bij Merel zijn in de loop der tijd meerdere psychologische onderzoeken gedaan. Al op 3-jarige leeftijd maakte ze een matte, passieve en angstige indruk. Vermeld wordt dat de ouders aangeven dat het al vanaf Merels jongste jaren moeilijk was contact met haar te maken. Uit meer recent onderzoek is gebleken dat Merel zekerheid, structuur en begeleiding nodig heeft.

Uit een stagerapport van het SW-bedrijf blijkt dat mevrouw Kerkhoff in eerste instantie een gesloten, wat bange indruk maakt. Ze geeft aan moeite te hebben met wisseling van personeel en het gebruik van lawaaiproducerende machines. In de vervolgstage wordt mevrouw ingezet op een elektronica-afdeling. Daar zijn de arbeidsomstandigheden rustig en voelt ze zich op haar gemak. Op dit moment werkt zij daar nog steeds, met behoud van haar uitkering. Collega's en leidinggevenden zijn tevreden over haar prestaties. Tot op heden is ze nog niet vaak uitgevallen. Toekomstige perioden van uitval als gevolg van haar lichamelijke ziekte zijn te verwachten.

De bedrijfsarts die het vooronderzoek voor de indicatiestelling verricht stelt vast dat Merel Kerkhoff een tilbeperking heeft tot gewichten van minder dan 10 kg, hij adviseert afwisseling van lichaamshouding. Verder geeft de arts beperkingen aan ten aanzien van de arbeidsomstandigheden: geen buitenwerk, nat onderhoud, onregelmatig terrein, sneldraaiende machines, ladders, steigers en piekbelasting. Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat mevrouw Kerkhoff een verlaagd prestatievermogen van 50 tot 75% heeft. Merel functioneert op het eindniveau basisonderwijs.

Gezien de uitvoerige dossierinformatie is verder onderzoek in het kader van de SW-indicatiestelling niet verricht.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, lichamelijke en psychische beperkingen

De commissie stelt op basis van de uitvoerige dossiergegevens vast dat er sprake is van beperkingen van lichamelijke aard. Merel Kerkhoff ondervindt lichamelijke beperkingen (traag, snel moe e.d.) ten gevolge van een ernstige stofwisselingsziekte (ICIDH-code 65: stofwisselingsziekte). Daarnaast heeft ze psychische beperkingen als gevolg van een pervasieve ontwikkelingsstoornis. De symptomatologie van deze stoornis lijkt overigens, volgens de psycholoogdeskundige, in de huidige toestand wat verbleekt te zijn - hetgeen bij autisme en aanverwante stoornissen op latere leeftijd wel vaker het geval is. Momenteel is het toestandsbeeld, afgaand op de beschikbare gegevens, atypisch maar het meest gelijkend op een Stoornis van Asperger (DSM IV 299.80). Zoals veel psychiatrische stoornissen is dit niet eenvoudig in de huidige ICIDH-codering onder te brengen. In dit geval wordt gekozen voor (o.a.) code 26.0: angsttoestand en code 27.0: gebrek aan initiatief.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is op grond van de uitgebrachte rapportages van oordeel dat Merel Kerkhoff, gezien de beperkingen, niet in staat is reguliere arbeid te verrichten in normale arbeidsomstandigheden. Weliswaar heeft ze de stages in het kader van de schoolopleiding wel tot een goed einde kunnen brengen, maar al met al lijkt het aannemelijk dat het niet zomaar zal gaan in een 'echte baan'. Om te kunnen werken heeft zij nodig:

b. Organisatorische aanpassingen. Zo moet onder andere het werk gestructureerd worden aangeboden en mag er niet te veel lawaai zijn. Verder moet er rekening worden gehouden met Merels beperkte fysieke belastbaarheid, zoals bij tillen en bij piekbelasting.

c. Speciale werkbegeleiding. Ondanks het feit dat Merel, voor zover uit de stukken op te maken, tijdens haar schoolstages op de werkplek niet die begeleiding had die als 'speciale werkbegeleiding' kan worden gezien, en evenmin in de rapportages van het arbeidskundig onderzoek en van de SW-stage melding wordt gemaakt van een speciale begeleidingsbehoefte, acht de commissie het toch waarschijnlijk dat enige speciale begeleiding noodzakelijk is, zowel om alle omgevingscondities goed in het oog te houden alsook om te mediëren in de contacten van Merel met haar omgeving. Immers, de verslagen wijzen uit dat Merel Kerkhoff grote moeite had de schoolstageperioden door te komen. De commissie ziet niet dat zij het zonder enige speciale begeleiding redt in een 'echte baan', waarin toch andere eisen aan haar worden gesteld.

e. Aanpassing van het werktempo. Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat haar prestatieniveau tussen de 50-75% ligt.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De combinatie van noodzakelijke werkaanpassingen zijn naar de mening van de commissie ook al op dit moment zeker niet zonder meer in het vrije bedrijf te realiseren. Daarnaast overweegt de commissie dat het progressieve verloop van de stofwisselingsziekte als zodanig geen reden is om af te zien van mogelijkheden, maar dat deze omstandigheid wel de veronderstelling wettigt dat de gaandeweg verminderende lichamelijke belastbaarheid de nodige impact zal hebben, ook op het psychisch functioneren. Daarbuiten ziet de commissie te weinig perspectieven dat een en ander gerealiseerd zou kunnen worden met behulp van het Rea-instrumentarium of in een WIW-traject. Wel zijn alle condities te scheppen binnen de sociale werkvoorziening. Het SW-stageverslag illustreert dit.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

Uit de stage-ervaring van mevrouw Kerkhoff is gebleken dat ze, ondanks haar lichamelijke en psychische beperkingen, in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband. Mevrouw kan aaneengesloten werken. Daarbij kan de werkbegeleiding beperkt blijven tot 10% van de werktijd en heeft ze een prestatievermogen van boven de 10%. Ze heeft daarbij ook op meer dan één afdeling gewerkt.

Advies: Mevrouw Kerkhoff behoort wel tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Gezien haar psychische beperkingen behoort Merel Kerkhoff volgens de a-priori-tabel tot de categorie matig. Dit omdat daarbij mag worden aangenomen dat er een noodzaak is van als vérgaande voorziening te beschouwen speciale begeleiding. Voor de uiteindelijke indeling dient nu alleen nog het prestatieniveau te worden bepaald om na te gaan of er aanleiding is om van de a-priori-indeling af te wijken.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 50-75%

Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat haar prestatievermogen 50-75% is. Dit betekent dat de a-priori-indeling niet naar beneden hoeft te worden bijgesteld.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t.

Doordat Merel méér prestatiemogelijkheden heeft, kan zij nooit worden ingedeeld in een zwaardere handicapcategorie dan waar op grond van de a-priori-indeling sprake van is.

Advies: Merel Kerkhoff wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie stelt vast dat mevrouw Kerkhoff met haar opleiding nog niet het eindniveau van de beroepsbegeleidende leerweg heeft bereikt.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie merkt op dat uit de intakegegevens naar voren komt dat op school het leren Merel Kerkhoff goed afging. Aan de in het arbeidskundig verslag voorkomende passage, waarin wordt opgemerkt dat zij op het eindniveau basisonderwijs functioneert, moet geen overtuigende betekenis worden gehecht. De niveaubepaling in een arbeidskundig onderzoek kan immers hooguit een indicatieve waarde hebben, daar het geen specialistisch onderzoek is naar verstandelijke vermogens of intellectueel functioneren. Op grond van een en ander zou Merel Kerkhoff tot het volgen van beroepsbegeleidende scholing in staat kunnen worden geacht. Maar de commissie stelt daar tegenover dat, gegeven de verslagen van de SW-stages, er argumenten zijn om dit vooralsnog niet te adviseren. Merel werkt momenteel op een afdeling inpak en montage. Ze werkt hier goed en heeft het naar de zin. De aard en omvang van haar beperkingen laten toe dat ze dit werk kan voortzetten. Aangenomen dat Merel op deze plek kan blijven en geen wachtlijstperiode hoeft mee te maken, en daarvoor zijn aanwijzingen, dan is er naar het naar het oordeel van de commissie veel voor te zeggen om niet het nu bereikte evenwicht te verstoren. Naar de verwachting van de commissie zou een dergelijke verstoring goed denkbaar zijn in het geval Merel Kerkhoff aan een BBL-scholingsprogramma zou deelnemen. De gezamenlijke lichamelijke en psychische belasting daarvan acht de commissie zodanig dat een destabilisering niet ondenkbaar is. Mede gezien haar beperkte levensverwachting moet een dergelijk risico worden vermeden.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Gegeven Merel Kerkhoffs opleiding en de voor haar geschikt lijkende branches heeft zij nog niet het eindniveau voor Wsw-specifieke scholing bereikt.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ nee

Na een uitvoerige gedachtewisseling is de commissie tot het oordeel gekomen dat de argumenten, die geleid hebben tot het vooralsnog negatieve advies voor beroepsbegeleidende scholing, ook van toepassing zijn voor Wsw-specifieke scholing. Een ononderbroken verblijf op de afdeling waar zij nu werkt, wordt van betekenis geacht voor de psychische en lichamelijke stabiliteit van Merel. Dit

wordt vooralsnog van groter belang gezien dan de mogelijkheid zich verder te kwalificeren.

Advies: Merel Kerkhoff is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ nee

De commissie is van mening dat de gehele constellatie van werkaanpassingen, nog afgezien van de speciale begeleiding buiten de SW, niet realiseerbaar is. De overige vragen van de beslistabel zijn in dit geval niet meer van toepassing en zouden overigens begeleid werken strikt genomen niet uitsluiten. Overigens meent de commissie niettemin, daarbij ook de lichamelijke conditie van Merel Kerkhoff in beschouwing nemend, dat begeleid werken geen optie is.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ n.v.t.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: Merel Kerkhoff is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Twee beoordelingsproblemen zijn bij deze casus aan de orde:

- a. of voorzieningen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4);
- b. of betrokkene in aanmerking komt voor scholing (beslistabel 3, vraag 4).

Of voorzieningen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving en of betrokkene in aanmerking komt voor scholing. Merel Kerkhoffs lijden aan een ernstige stofwisselingsziekte speelt in zoverre mee in het vaststellen van de beperkingen in de arbeid, dat er rekening moet worden gehouden met Merels beperkte fysieke belastbaarheid, zoals bij tillen en bij piekbelasting. Daarnaast is er de psychische kwetsbaarheid. Zonder nu voorbij te gaan aan de actuele betekenis van de psychische beperkingen is de bespreking daarvan aanvankelijk wel wat gekleurd door het zware diagnostisch label uit het verleden. Zag de commissie deze beperkingen eerst als fors, met vérgaande gevolgen voor de noodzakelijke aanpassingen, bij nadere bestudering van de meer recente gegevens leken deze relatief mee te vallen. Niettemin leidde een en ander toch ertoe dat mevrouw Kerkhoff niet in aanmerking komt voor arbeidsinpassing in het reguliere bedrijfsleven en vooralsnog evenmin voor scholing en begeleid

werken. Op de achtergrond speelt de aard van de ziekte wel een rol vanwege de beperkte levensverwachting van Merel.

Deze casus illustreert het risico dat hulpeloosheid, aandoenlijkheid of medelijden oordeelsvorming kan beïnvloeden. Er moet echter alleen gekeken worden naar het 'objectieve' functioneren van betrokkene in de arbeid. Haar SW-indicatie staat wat dit betreft buiten kijf.

Een 'subjectieve' reactie zou ook de gedachte kunnen zijn waarom een persoon met een dergelijk beperkte levensverwachting zich nog de (grote) moeite van werken zou getroosten. De opvattingen van de cliënt zijn hier leidraad.

Wel zal de gezondheidstoestand van mevrouw Kerkhoff goed gevolgd moeten worden. Bij een verslechtering van haar gezondheidstoestand zal het SW-bedrijf allereerst maatregelen moeten nemen om de gevolgen daarvan te beperken.

Verder zal een en ander natuurlijk bij de herindicatie aan bod komen.

Casus 13

Naam: Jos Gerards, 52 jaar.

Opleiding: lagere landbouw school.
Werkervaring: agrarisch uitzendwerk, zelfstandig akkerbouwer.
Reden van aanmelding: lichamelijke beperkingen, rugklachten.
Beoordelingsprobleem: bovengrensproblematiek: of voorzieningen binnen redelijke grenzen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: nee
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

De heer Jos Gerards is 52 jaar. Na de lagere landbouw school is hij op zijn 16^e gaan werken op het akkerbouwbedrijf van zijn vader. In die jaren heeft hij diverse cursussen gevolgd en afgerond met een diploma (landbouw, spuittechnieken en boekhouden IVIO). Na zestien jaar heeft Jos Gerards het akkerbouwbedrijf van zijn vader overgenomen. Vanaf zijn 32^e tot zijn 47^e heeft hij als zelfstandig ondernemer gewerkt, totdat forse rugklachten hem noopten zijn bedrijf te verkopen. Vervolgens is de heer Gerards door de uvi voor 45-55% arbeidsongeschikt verklaard. Hij kreeg als zelfstandige een AAW-uitkering. Meteen daarna heeft Gerards zich aangemeld voor de Wsw-indicatiestelling. In diezelfde tijd is hij parttime gaan werken voor een agrarisch uitzendbureau. Van beide kanten beviel de samenwerking goed: Gerards ontpopte zich als een gemotiveerde, collegiale medewerker die zijn werk goed uitvoerde, terwijl het uitzendbureau rekening hield met zijn beperkte inzetbaarheid (in principe halve dagen, maar het kwam soms ook voor dat hij een dag werken moest overslaan in verband met pijn in de rug). Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een vast dienstverband voor halve dagen bij een agrarisch bedrijf.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat de heer Gerards zich met het oog op een plaatsing in de sociale werkvoorziening heeft laten inschrijven. Mede doordat betrokkene vervolgens ook zelf werk vond, heeft het RBA geen nadere initiatieven ontplooid. De uvi rapporteerde eveneens geen reïntegratieactiviteiten te hebben ondernomen, omdat de heer Gerards daar zelf succesvol in was.

Uit onderzoek van een verzekeringsarts kwam naar voren dat de heer Gerards rugklachten heeft als gevolg van een afwijking van de wervelkolom. Hierdoor is hij volgens de verzekeringsarts beperkt voor beroepen waar veel in statische houding moet worden gewerkt. Er zijn beperkingen wat betreft gebogen c.q. torderend, kortcyclisch werk en voor werk waarbij getild, geduwd en getrokken moet worden. De heer Gerards is aangewezen op werk, waarbij hij afwisselend

kan zitten, staan en lopen, aldus de verzekeringsarts. Sinds de heer Gerards parttime werkzaam is bij een agrarisch bedrijf, zijn de rugklachten verminderd en gaat hij fluitend naar zijn werk.

Er zijn geen rapporten van een psycholoog of arbeidsdeskundige.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

Op grond van de rapportage van de verzekeringsarts overweegt de commissie dat er sprake is van lichamelijke beperkingen. Vanwege (rug)pijnklachten zijn er beperkingen voor veelvuldig werken in statische houding, beperkingen voor gebogen c.q. torderend, kortcyclisch werk en voor werk waarbij getild, geduwd en getrokken moet worden. Deze lichamelijke beperkingen worden het gevolg geacht van een afwijking van de wervelkolom. Op grond hiervan kan naar het oordeel van de commissie gesproken worden van stoornissen en beperkingen van lichamelijke aard.

ICIDH code 71 (mechanische stoornis van de extremiteiten) is van toepassing.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van mening dat de heer Gerards alleen aan het werk kan met de volgende voorzieningen en/of maatregelen:

b. Organisatorische aanpassingen. Als gevolg van de rugklachten is de heer Gerards aangewezen op rugsparend werk. Daarnaast moet hij afwisselend zitten, staan en lopen. De commissie schat in dat het wellicht ook noodzakelijk is om extra langere pauzes in te lassen.

d. Aanpassing van de werktijd. In de periode dat Jos Gerards als uitzendkracht werkte was hij in staat maximaal vier uur per dag te werken. Op grond van deze recente bevindingen concludeert de commissie dat de heer Gerards voor maximaal vier uur per dag belastbaar is.

4. Zijn er aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ ja

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ n.v.t.

Jos Gerards heeft de afgelopen vijf jaar als uitzendkracht in een regulier (agrarisch) bedrijf gewerkt. Het uitzendbureau hield rekening met zijn beperkte inzetbaarheid van maximaal vier uur per dag en was in staat hem rugsparende werkzaamheden aan te bieden. Uiteindelijk is de heer Gerards bij een werkgever terecht gekomen die hem een vast contract voor halve dagen heeft aangeboden. Dit werk doet hij al enige tijd, inmiddels ook met de verwachting dat hij in staat is daarin, niettegenstaande zijn beperkingen, regelmatig aan de slag te blijven. Hiermee acht de commissie voldoende aangetoond dat de voor de heer Gerards benodigde aanpassingen realiseerbaar zijn in een normale arbeidsomgeving.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Gerards behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De heer Gerards is in zijn eigen vakgebied voldoende geschoold. Hij heeft de lagere landbouw school afgerond en heeft daarna nog diverse cursussen gevolgd op het gebied van spuittechnieken, landbouw en boekhouden. Daarbij komt dat Gerards de werkzaamheden, ondanks zijn verworven arbeidshandicap, in de aanvankelijke beroepsrichting, aangepast, kan blijven uitvoeren. De beroepsbegeleidende scholing is dan ook voor de heer Gerards niet relevant voor de beoogde agrarische branche.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ n.v.t.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

Wat betreft de Wsw-specifieke scholing overschrijdt de lagere landbouw school het eindniveau van deze scholing.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Gerards is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus staat het volgende beoordelingsprobleem centraal:

a. of noodzakelijke voorzieningen en/of maatregelen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4).

Of de noodzakelijke voorzieningen/maatregelen gerealiseerd kunnen worden in een normale arbeidsomgeving.

De heer Gerards heeft onlangs een vaste dienstbetrekking gekregen, waarbij de werkgever rekening houdt met zijn (beperkte) inzetbaarheid van vier uur per dag. Daarbij komt nog dat zijn lichamelijke klachten niet toenemen, maar zelfs zijn verminderd. Hieruit wordt voldoende duidelijk dat betrokkene onder aangepaste omstandigheden in een reguliere arbeidsomgeving kan functioneren en in staat is tot regelmatige arbeid. Dit rechtvaardigt het advies van de commissie dat de heer Gerards niet tot de doelgroep van de SW behoort.

In dit geval heeft de commissie bij de beoordeling of de aanpassingen in de regulier arbeidsomgeving mogelijk zijn zich laten leiden door gebleken, wellicht uitzonderlijke mogelijkheden op de regionale arbeidsmarkt, of misschien zelfs door een unieke kans die Gerards heeft gekregen. Daar is op zich niets tegen. Gerards had immers die baan. Wél moet hierbij worden bedacht dat als de kaarten van de heer Gerards anders hadden gelegen, of anders komen te liggen, het oordeel van de commissie ook anders zal moeten uitpakken. Zo is het ook goed voor te stellen dat personen, die soms jaren hebben gefunctioneerd in een informeel 'beschutte' omgeving in het reguliere bedrijfsleven – dat komt zeker nog voor! – in geval van reorganisatie, of bij het wegvallen van een wel heel bijzondere chef, wél voor een doelgroepindicatie in aanmerking kunnen komen, ondanks hun recente arbeidsverleden.

Casus 14, 14a

Naam: Selma Romanescu, 45 jaar.

<i>Opleiding:</i>	middelbare economische school (meao) in Roemenië.
<i>Werkervaring:</i>	in totaal 5 jaar in het reguliere bedrijfsleven in Nederland, laatste periode minder dan 2 jaar geleden; daarvoor een aantal jaren in Roemenië.
<i>Reden van aanmelding:</i>	aanmelding voor SW na vele mislukte pogingen om een reguliere baan te vinden.
<i>Beoordelingsprobleem:</i>	a. of de aanpassingen te realiseren zijn in een SW-omgeving (beslistabel 1, vraag 4); b. of betrokkene in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (beslistabel 1, vraag 6).

Advisering

<i>Behoren tot de doelgroep:</i>	ja
<i>Arbeidshandicapcategorie:</i>	ernstig
<i>Scholing:</i>	nee
<i>Begeleid werken:</i>	nee
<i>Onverplichte advisering:</i>	ja, taalcursus Nederlands

Dossiergegevens

Gegevens intake

Selma Romanescu is een 45-jarige Roemeense. Zij heeft een middelbare economische opleiding in Roemenië gevolgd, vergelijkbaar met de meao in Nederland. Na haar opleiding is zij als lokettiste bij de Roemeense spoorwegen gaan werken. Na de geboorte van haar kind op 31-jarige leeftijd is mevrouw Romanescu gestopt met werken. Een jaar daarna is zij gescheiden van haar Roemeense man. Op 35-jarige leeftijd ontmoette zij tijdens zijn vakantie in Roemenië een Nederlandse man. Zij trouwden kort daarna in Nederland en zijn in A. gaan wonen, samen met haar kind uit het eerste huwelijk. Mevrouw Romanescu was toen 36 jaar. Een jaar daarna is mevrouw Romanescu als inpakster aan de slag gegaan bij een bakkerij. Zij heeft daar vier jaar gewerkt. Op 43-jarige leeftijd is mevrouw uitgevallen met rugklachten. Er werd een discusprolaps vastgesteld en mevrouw Romanescu werd voor 25-35% arbeidsongeschikt verklaard. Arbeidsintegratie heeft gedurende anderhalf jaar geprobeerd mevrouw in een reguliere baan aan het werk te krijgen, maar vele pogingen mislukten als gevolg van 'de combinatie van lichamelijke klachten en de beperkte schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheden'. Toen heeft Arbeidsintegratie haar geattendeerd op de mogelijkheid om in de sociale werkvoorziening aan de slag te gaan. Mevrouw Romanescu voelde hier wel wat voor; zij vond zichzelf nog veel te jong om niets meer te doen. Ten behoeve van een eerste behandeling door de commissie echter, gaf de keuringsarts in zijn advies aan dat mevrouw Romanescu op dat moment niet in staat was enige arbeid te verrichten. Na een val in huis had zij weer hevige pijnklachten. De commissie heeft toen besloten geen indicatieadvies te geven. Na een maand verklaarde de arts dat het een stuk beter ging met mevrouw

Romenescu en dat zij in staat was om (gedeeltelijk) te werken. Vervolgens is de aanvraag alsnog behandeld.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat voor mevrouw Romenescu intensief pogingen zijn gedaan om haar in reguliere arbeid te plaatsen, maar zonder succes. De oorzaak ligt naar de mening van het RBA niet zo zeer in haar medische beperkingen als zodanig, maar in de combinatie van die beperkingen met haar beperkte schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheid. Ze is vervolgens geattendeerd op de mogelijkheid van werken in de sociale werkvoorziening. Uit neurologisch onderzoek is gebleken dat de rugklachten van mevrouw Romenescu veroorzaakt worden door een aandoening aan twee rugwervels (discusprolaps). Als gevolg daarvan kan zij niet langdurig staan, werken in een gebogen houding, langdurig zitten, langdurig in een zelfde houding werken en tillen. Zij is volgens de neuroloog in staat tot licht, rugsparende arbeid met voldoende afwisseling met betrekking tot staan, zitten en lopen. De neuroloog stelt verder dat mevrouw Romenescu maximaal vier uur per dag kan werken en maximaal 20 minuten aaneengesloten kan autorijden.

Tijdens het arbeidskundig onderzoek uitgevoerd in het kader van de indicatiestelling ligt het prestatievermogen van mevrouw Romenescu op 10-50%. Verder kwam uit dit onderzoek naar voren dat zij moeilijk om kan gaan met stress. Mevrouw heeft een zeer beperkte schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. Haar mondelinge uitdrukkingsvaardigheid is beter, maar toch enigermate beperkt.

Uit psychologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van de indicatiestelling wordt gerapporteerd dat mevrouw Romenescu op lager onderwijsniveau functioneert bij het lezen en vastleggen van informatie en bij het verrichten van rekenwerk. Bij het uitvoeren van opdrachten heeft zij veel instructie nodig.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie stelt op basis van de rapportage van de neuroloog vast dat mevrouw Romanescu als gevolg van een wervelafwijking beperkt belastbaar is. Zij is alleen in staat tot het maximaal vier uur verrichten van rugsparend werk, waarbij zij zitten, lopen en staan regelmatig moet afwisselen. Hiermee volgt de commissie de conclusies van de neuroloog. De commissie oordeelt dan ook dat er sprake is van lichamelijke beperkingen waaraan een afwijking of stoornis van de wervelkolom ten grondslag ligt. De ICDH code 70 (stoornis van hoofd en romp) is bij haar van toepassing.

De beperkte schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheid zijn volgens de commissie, mede gezien de bevindingen in psychologische rapportage, niet te duiden als gezondheidsbeperkingen in de zin van de ICDH.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat mevrouw Romanescu alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

a. Technische aanpassingen. Mevrouw Romanescu heeft een aangepaste stoel nodig. Tevens zal ze, gezien haar beperkingen ten aanzien van het vervoer, gebruik moeten kunnen maken van een vervoersvoorziening, op grond van een medische indicatie.

b. Organisatorische aanpassingen. Noodzakelijk is taakdeling (licht, rugsparend werk, geen repeterend werk omdat zitten, staan en lopen regelmatig moet afwisselen), eenvoudige werkzaamheden gezien de beperkte uitdrukkingsvaardigheid van mevrouw Romanescu en het voorkómen van werkzaamheden die stress kunnen oproepen (zoals werkzaamheden met strakke deadlines).

d. Aanpassing van de werktijd. Bij beslisstap 1 had de commissie al vastgesteld dat mevrouw Romanescu niet meer dan vier uur per dag kan werken.

e. Aanpassing van het werktempo. Afgaande op de bevindingen uit het arbeidskundig onderzoek meent de commissie dat het prestatievermogen van mevrouw Romanescu kan worden gesteld op 10 tot 50% van een normale arbeidsprestatie.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie is van mening dat de benodigde aanpassingen / voorzieningen (vervoersvoorziening, taakdeling, regelmatig vertreden, en aanpassing van het werktempo) tezamen redelijkerwijs niet van een reguliere werkgever verwacht mogen worden.

De commissie gaat ervan uit dat mevrouw Romanescu aangewezen is op eenvoudig, fysiek werk, zoals assemblagewerk, waarbij vaak repeterende taken uitgevoerd moeten worden. Gezien haar rugklachten kan zij dergelijke werkzaamheden niet uitvoeren, omdat zij zich regelmatig moet vertreden.

Hierbij wordt in aanmerking genomen dat het intellectueel functioneren van mevrouw Romanescu blijkens de bevindingen zowel uit psychologisch onderzoek alsook uit het arbeidskundig onderzoek beperkter is dan op grond van het (buitenlandse) opleidingsniveau mocht worden verwacht. Gegeven de tijd die zij inmiddels in Nederland in een Nederlands familiemilieu heeft doorgebracht, heeft de commissie twijfels of ook met een eventuele taalcursus het niveau van mevrouw Romanescu wel zodanig te verbeteren zou zijn dat zij tot het vervullen van andersoortige functies in staat zou zijn.

Daarentegen acht de commissie het wel mogelijk de benodigde aanpassingen te realiseren in de sociale werkvoorziening. Deze overschrijden immers niet de redelijke grenzen die worden aangegeven in het Bisw, toelichting bij beslistabel 'behoren tot doelgroep', ad 5:

- de kosten van een aangepaste stoel (eenmalige investering) vallen lager uit dan 2 maal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur;
- de kosten van een vervoersvoorziening (structurele investering) zijn minder dan ¼ van het maximale subsidiebedrag;
- de aanpassing van de werktijd met vier uur overtreft niet de redelijke grens van een maximale reductie van de werktijd tot een dagdeel per werkdag.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

Bij de commissie bestaat er twijfel over de vraag of mevrouw Romanescu in staat is ten minste over een periode van een uur per dagdeel aaneengesloten te werken. Zij moet lopen, staan en zitten met grote regelmaat afwisselen. Na uitvoerig beraad komt de commissie echter tot de slotsom dat de onderbrekingen goed in te passen zijn bij de uitvoering van passende SW-activiteiten. Mevrouw Romanescu komt naar de mening van de commissie in aanmerking voor de Hoofdgroep Industrie (assemblage), op het functieniveau van 1^e medewerker (B2).

Advies: Mevrouw Romanescu behoort tot de doelgroep.

Deze casus zou nog een interessant aspect aan het licht brengen wanneer in het arbeidskundig onderzoek was gebleken dat mevrouw ten gevolge van haar rugklachten niet een uur aaneengesloten zou kunnen werken. Wanneer de commissie dit gegeven mede op basis van andere bevindingen een bredere betekenis zou toekennen, betekent dit dat mevrouw Romanescu niet tot regelmatige arbeid in Wsw-verband in staat is en aan de ondergrens buiten de SW-indicatie valt. Deze constatering zou evenwel ook de vraag oproepen of het vastgestelde arbeidsongeschiktheidspercentage niet aan herziening toe is. In elk geval zal de commissie stil moeten staan bij de consistentie van de bevindingen van de arbeidskundige, van de keuringsarts en die van de uvi-deskundigen.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Bij toepassing van de a-priori-tabel wordt mevrouw Romenescu ingedeeld in arbeidshandicapcategorie licht. Er is immers sprake van lichamelijke beperkingen. De commissie bekijkt vervolgens of er op grond van haar prestatieniveau en benodigde voorzieningen redenen zijn om haar in een zwaardere categorie in te delen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 10 - 50%

De commissie stelt het prestatievermogen van mevrouw Romenescu op 10 tot 50%, en volgt hiermee de conclusies uit het arbeidskundig onderzoek.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ vérstrekkend

De commissie overweegt dat er eenmalige individuele aanpassingen in de werkplek (aangepaste stoel), structurele voorzieningen (vervoer) en organisatorische aanpassingen (taakdeling) noodzakelijk zijn. In het Bisw, Toelichting op beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie', ad 4, wordt gesproken van vérstrekkendheid van aanpassingen. Dat is onder andere het geval, indien er sprake is van 2 of meer onder ad 3 genoemde maatregelen. Zo ook bij mevrouw Romenescu.

In combinatie met haar geringe prestatievermogen leidt dit tot de indeling in arbeidshandicapcategorie ernstig.

Advies: Mevrouw Romenescu wordt ingedeeld in arbeidshandicapcategorie ernstig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie oordeelt dat mevrouw Romenescu in aanmerking komt voor een assemblagefunctie. In deze branche is op het niveau van de beroepsbegeleidende leerweg verdere scholing mogelijk. Zij zou bijvoorbeeld een opleiding kunnen volgen voor assemblage-vakkracht in een machinefabriek, op niveau 2. Ook is zou het mogelijk zijn dat mevrouw Romenescu een opleiding tot assistent assemblage electrocomponenten, of verpakkingsoperator (niveau 1) gaat volgen. Deze opleidingen worden aangeboden op diverse ROC's.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Vanzelfsprekend is er hier in de commissie discussie over. Kan zij de genoemde opleidingen volgen gelet op haar beperkte uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands? Na enig beraad wordt besloten dat er onvoldoende informatie is om hier ultieme uitspraken over te doen, maar dat men grote twijfels heeft of zij

zonder extra begeleiding deze scholing kan volgen. Vooralsnog wordt de bedoelde scholing niet haalbaar geacht.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

Mevrouw Romanescu komt in aanmerking voor de Hoofdgroep Industrie (assemblage), op het functieniveau van 1° medewerker (B2). Echter, op dit niveau worden geen opleidingen gegeven voor de Wsw-specifieke functies.

De conclusie van de commissie luidt dan ook dat mevrouw niet geïndiceerd is voor scholing.

De commissie geeft wel het onverplichte advies voor het volgen van een taal cursus Nederlands. Wellicht kan op basis hiervan bekeken worden of verdere scholing bedoeld onder 2 haalbaar is.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw Romanescu is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ nee

Al eerder heeft de commissie vastgesteld dat door de combinatie van de verschillende soorten aanpassingen er in de reguliere arbeid geen mogelijkheden zijn, en dat deze combinatie van aanpassingen alleen in de SW-omgeving realiseerbaar is.

Hierbij moet in aanmerking worden genomen dat het bij deze eerste beslisstap niet gaat om aanpassing van werktempo en om de noodzaak van speciale begeleiding. Deze twee voorzieningen komen immers in de volgende beslisstappen aan de orde. Echter na de constatering op de eerste beslisstap behoeven de volgende vragen in de beslistabel niet meer beantwoord te worden.

2. Is er noodzaak tot speciale werkbegeleiding? ⇒ n.v.t.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw Romanescu is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus hebben de beoordelingsproblemen betrekking op:

- a. of de aanpassingen te realiseren zijn in een SW-omgeving (beslistabel 1, vraag 4);
- b. of betrokkene in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (beslistabel 1, vraag 6).

Of de aanpassingen in een SW-omgeving zijn te realiseren.

De commissie stond voor de vraag of, gezien de beperkingen, de noodzakelijke aanpassingen in SW-verband realiseerbaar zijn. De commissie schat desalniettemin toch in dat de vereiste werkonderbrekingen en andere aanpassingen wel zijn in te passen bij de uitvoering van werkzaamheden in een SW-omgeving (assemblage).

Of betrokkene in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband.

Daarnaast stelde de commissie zichzelf de vraag of mevrouw Romenescu gezien haar ernstige rugklachten wel in staat is ten minste over een periode van een uur per dagdeel aaneengesloten te werken. Zij moet immers lopen, staan en zitten met grote regelmaat afwisselen, daarbij in aanmerking genomen dat haar arbeidsprestatie op maximaal 50% geschat wordt. Al met al is de commissie toch van oordeel dat er onvoldoende gronden zijn om aan te nemen dat mevrouw Romenescu geen uur achtereen zou kunnen werken.

Op basis hiervan komt de commissie tot de conclusie dat Selma Romenescu tot de doelgroep behoort.

Onvoldoende informatie heeft de commissie om een definitief oordeel te geven over de beroepsgerichte schoolbaarheid van mevrouw, in verband met haar gebrekkige kennis van het Nederlands. Voorlopig wordt zij niet geschikt geacht voor scholing, maar wordt onverplicht geadviseerd eerst een taalcursus Nederlands te volgen.

Bij de beoordeling van de noodzaak van aanpassingen en de vraag of deze aanpassingen in een regulier bedrijf zouden kunnen worden gerealiseerd, speelt mee dat de commissie mevrouw Romenescu uitsluitend aangewezen acht op relatief eenvoudige handarbeid. Dit in tegenstelling met wat op grond van haar (buitenlandse) opleidingsniveau zou kunnen worden verwacht. Echter, het niveau van functioneren van mevrouw Romenescu in aanmerking genomen worden de opleidingsperspectieven voor een meer administratieve functie voorsnog te gering geacht.

Dit brengt ons bij het gegeven dat bij de beoordeling of iemand met zijn of haar beperkingen wel of niet tot de doelgroep behoort niet alleen de beperkingen in beschouwing moeten worden genomen, maar ook de mogelijkheden die hij of zij heeft om de beperkingen te compenseren (zie Bisw, Nota van toelichting, hoofdstuk 4). Dit houdt in dat met name bij de beoordeling van de consequenties van fysieke beperkingen ook moeten worden gekeken naar de intellectuele mogelijkheden van de persoon in kwestie om in bepaalde beroepsrichtingen te functioneren.

Wanneer Selma Romenescu niet was aangewezen op eenvoudig handwerk, dan zou de beslissing van de commissie er wellicht anders uit hebben gezien. Deze afweging wordt in de volgende casus 4a uitgewerkt.

Ook het scholingsadvies zou een andere wending gekregen hebben wanneer bijvoorbeeld de commissie mevrouw Romenescu geschikt had bevonden voor

werk in de grafische branche. In dat geval zou bij beslistabel 3 (vraag 3) de constatering zijn dat er wél een mogelijkheid is om haar in die richting om te scholen door middel van Wsw-specifieke scholing. Haar taalprobleem zou dan ook wel een rol spelen, maar niet doorslaggevend zijn om haar de Wsw-specifieke scholing te onthouden. In dit geval zou Selma Romenescu wel een positieve scholingsindicatie hebben gekregen.

Casus 14a.

Martin Verkerk is 36 jaar wanneer hij zich aanmeldt voor een indicatie sociale werkvoorziening. Hij heeft tien jaar geleden met succes zijn academische studie Nederlands recht afgerond, ondanks de obstakels die hij moest overwinnen, aangezien hij ten gevolge van kinderverlamming aangewezen is op een rolstoel en daarnaast beperkingen heeft in het gebruik van rechterarm en -hand.

Hij rijdt - zelfstandig - in een aangepaste auto. Naast de hulp die hij krijgt van zijn echtgenote heeft hij geen verdere ondersteuning nodig in ADL-functies.

Na zijn eerste functie als beleidsmedewerker op het ministerie van Verkeer en Waterstaat, die hij met plezier en naar grote tevredenheid van zijn werkgever vervulde, heeft Verkerk vier jaar geleden een volgende carrièrestap gezet door een benoeming als ambtelijk secretaris van een middelgrote beroepsvereniging te aanvaarden. Deze functie bleek al gauw te zwaar. Martin kreeg gezondheidsklachten, die hand over hand toenamen en resulteerden in langdurig ziekteverzuim.

Reïntegratiepogingen van de uvi hadden geen succes, waarna hem een volledige WAO werd toegekend. Nu, een ruim jaar nadien, voelt Martin zich weer veel beter en zou weer graag aan het werk gaan. Het RBA zag echter weinig perspectieven op de reguliere arbeidsmarkt en verwees Verkerk naar de Wsw.

Bij het medische onderzoek ten behoeve van de indicatiestelling constateerde de arts dat Verkerk forse beperkingen heeft van het bewegingsapparaat. Hij kan met enige moeite zich over zeer korte afstanden voortbewegen met elleboogkrukken en is verder afhankelijk van zijn rolstoel, die hij overigens zelf kan monteren en demonteren om deze in de auto te leggen. Enige hulp daarbij is overigens meer dan welkom. Verder is zijn rechterarm en -hand (de voorkeurshand) beperkt belastbaar. Schrijfwerk doet Martin hoofdzakelijk op de computer, voornamelijk met zijn linkerhand. Daarbij haalt hij een redelijk tempo, zeker als het gaat om 'creatief' schrijven, waarbij het denkwerk een belangrijke rol speelt. Daarbij maakt hij ook gebruik van dicteerapparatuur en recentelijk ook van spraaktechnologie. Bij meer routinematig schrijfwerk daalt het tempo en is Verkerk verminderd belastbaar. Aangezien de arts ook de rug beperkt belastbaar achtte, adviseerde hij daarvoor een aangepaste bureaustoel. Voor het overige zag de arts geen andere belemmeringen voor het werk. Martin maakte verder een gezonde, vitale indruk en gaf blijk zo spoedig mogelijk aan de slag te willen gaan.

De commissie oordeelde op grond van de ingebrachte rapportages dat de heer Verkerk forse beperkingen had: paralyse van beide benen en een functie- en belastbaarheidsbeperking van de (dominante) rechterarm en -hand en een verminderd belastbare rug. Niettemin achtte de commissie, gegeven het arbeidsverleden van Verkerk en rekening houdend met diens intellectuele capaciteiten, dat werken onder normale omstandigheden toch mogelijk moet worden geacht. Wel zou het daarbij moeten gaan om een functie zonder routinematig schrijfwerk en zijn enige voorzieningen aangewezen die betrekkelijk eenvoudig in te passen zijn.

De commissie adviseert derhalve Martin Verkerk niet te indiceren voor de doelgroep (vraag 4).

De commissie attendeert terzijde op de mogelijkheid van toepassing van het Rea-instrumentarium hierbij. Ook laat de commissie haar verwondering blijken over het weinig succesvolle en lange reïntegratietraject.

Casus 15

Naam: Anneke Bos, 28 jaar.

<i>Opleiding:</i>	lhno.
<i>Werkervaring:</i>	8 jaar in het reguliere bedrijfsleven.
<i>Reden van aanmelding:</i>	toenemende klachten als gevolg van epileptische aanvallen en toegenomen gevoeligheid voor werkdruk.
<i>Beoordelingsprobleem:</i>	a. of de aanpassingen te realiseren zijn in een SW-omgeving (beslistabel 1, vraag 4); b. of betrokkene geschikt is voor begeleid werken (beslistabel 4, vraag 3, 4).

Advisering

<i>Behoren tot de doelgroep:</i>	ja
<i>Arbeidshandicapcategorie:</i>	matig
<i>Scholing:</i>	ja, scholing in kader van BBL
begeleid werken:	ja

Dossiergegevens

Gegevens intake

Bij Anneke Bos, 28 jaar, is omstreeks haar 9^e jaar epilepsie gediagnosticeerd. Ongeveer een keer per jaar kreeg ze een epileptische aanval. Zij heeft tot haar 17^e op de lhno (huishoudschool) gezeten. Daarna heeft ze zich aangemeld bij het SW-bedrijf. Anneke is toen op de wachtlijst geplaatst. Desondanks is ze op haar 20^e in het reguliere bedrijf als productiemedewerker (electromontage) aan de slag gegaan. Ze heeft daar gedurende zeven jaar met plezier gewerkt. Het afgelopen jaar, toen Anneke 27 jaar was, namen de epilepsieaanvallen echter toe. Bij het bedrijf waar zij werkzaam is, wordt hier volgens haar op een vervelende manier op gereageerd. Er wordt gesproken over 'aanstellerij' en haar klachten worden niet serieus genomen. Anneke legt de oorzaak van de toename van epileptische aanvallen bij de werkdruk die ze nu ervaart, en het onbegrip van haar leidinggevende voor haar situatie. Zij verzuimt vaak en is voor haar epilepsie onder behandeling bij een speciale polikliniek. Ze meldt zich nu bij het SW-bedrijf, op advies van een maatschappelijk werker van de epilepsiekliniek.

Rapportages

Medische rapportages bevestigen dat Anneke Bos sinds haar 9e levensjaar epilepsie heeft. Op 27-jarige leeftijd zijn haar klachten toegenomen mogelijk als gevolg van de ervaren werkdruk. Ze krijgt sindsdien geregeld, soms twee à drie keer per week een (tonisch-clonisch) insult dat enkele minuten aanhoudt. Bij deze insulden neemt ze voorwerpen misvormd waar, krijgt ze een draaierig gevoel in het lichaam, friemelt ze met de handen en blijft ze stil zitten zonder contact met de buitenwereld. Na een insult is ze misselijk, voelt zich belabberd en heeft behoefte aan slaap.

Volgens de psycholoog van de indicatiecommissie die haar onderzocht, heeft Anneke een gering zelfbeeld. Ze voelt zich vaak somber, kan 's ochtends moeilijk uit bed komen en gaat 's avonds laat (vaak diep in de nacht) naar bed. Zij is voor

de klachten onder behandeling van haar huisarts. De huisarts spreekt van een depressie en rapporteert ook dat Anneke een eetstoornis heeft (boulimia).

Tijdens het arbeidskundig onderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van de indicatiestelling bleek mevrouw Bos moeite te hebben met verschillende dingen tegelijkertijd te doen. Het oplossen van problemen ging haar niet altijd even gemakkelijk af en ook was het lastig voor haar om op verschillende werkplekken te moeten werken. Verder kostte het haar moeite lang te moeten staan, te werken in gebogen houding en te tillen. Na een epileptische aanval valt zij kortdurend uit.

De prestaties van mevrouw Bos waren kwantitatief beperkt en haar stressbestendigheid bleek beperkt. Ze functioneert op ivbo-niveau. Op basis van de onderzoeksgegevens komt Anneke Bos volgens de arbeidskundige in aanmerking voor de functie van vakkracht, in de branches (electro)montage, inpakwerk en assemblage.

Het RBA rapporteerde dat Anneke Bos zich liet inschrijven, omdat ze van werkring wilde veranderen. Ze kan de reacties van de collega's op haar en haar ziekte niet meer verdragen. Volgens de kwalificerende intake zou ze zoveel hinder van haar medische klachten ondervinden, nog verergerd door de sfeer op het werk, dat de kans gering is haar nog elders in een passende functie te kunnen plaatsen.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke en psychische beperkingen

De commissie stelt op grond van diverse medische rapportages vast dat de klachten en beperkingen die mevrouw Bos ondervindt het gevolg zijn van de tonisch-clonische epileptische aanvallen. Bij een insult is zij gedurende enkele minuten geestelijk afwezig en daarna heeft ze last van lichamelijke klachten, waaronder misselijkheid en moeheid. Het valt haar steeds moeilijker weerstand te bieden aan werkdruk. Vanwege verschijnselen van depressieve aard kan men op het werk minder goed op haar rekenen (letterlijk en figuurlijk afwezigheid). De commissie acht ICDH code 21.1 van toepassing: ernstige intermitterende onderbrekingen van het bewustzijn. De commissie volgt bovendien het via de psycholoog gerapporteerde diagnostisch oordeel van de huisarts en stelt vast dat mevrouw Bos lijdt aan een eetstoornis: ICDH-code 25.1: toegenomen eetlust, en aan depressiviteit: ICDH-code 26.1: depressie.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat Anneke Bos alleen aan het werk kan met de volgende aanpassingen:

- a. Er zal een *technische aanpassing* moeten plaatsvinden. Na een insult treedt vaak misselijkheid op met als gevolg braken. Mevrouw Bos moet in dat geval even in een rustkamer kunnen liggen.
- b. *Organisatorische aanpassingen* zijn geïndiceerd. Mevrouw Bos heeft een werkomgeving nodig waar begrip is voor haar situatie ten aanzien van haar epilepsie. Bovendien mag zij niet met machines/werktuigen werken die, wanneer zij een insult krijgt, een gevaar opleveren voor haar of haar collega's.
- c. Verder heeft mevrouw Bos *speciale werkbegeleiding* op de werkplek nodig, opgeleid voor en ervaren in het leidinggeven aan epilepsiepatiënten.
- d. Tot slot is ook bij arbeidskundig onderzoek gebleken dat mevrouw na een insult kortdurend uitvalt. Het *werktempo* zal dan ook verlaagd zijn tot 50-75%.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar ⇒ ja

Anneke Bos heeft een dienstverband in het reguliere bedrijfsleven. De commissie meent dat daarom in beginsel zou kunnen worden aangenomen dat werken (met aanpassingen) in een reguliere arbeidsomgeving voor haar mogelijk is. In principe kunnen bij epilepsie noodzakelijke technische en organisatorische aanpassingen (aparte rustkamer, begripvolle omgeving, niet werken met gevaarlijke werktuigen etc.) in het vrije bedrijf gerealiseerd worden. De commissie twijfelt echter sterk aan de duurzaamheid van de arbeidsinpassing. De aard van de medische klachten en de ervaren werkdruk rechtvaardigen de verwachting dat mevrouw Bos zich niet kan handhaven. De frequent optredende insulten en de depressieve klachten vereisen speciale begeleiding. Speciale begeleiding (ook van de collega's) in combinatie met de overige noodzakelijke voorzieningen maken deze aanpassingen naar het oordeel van de commissie te ingrijpend in een normale werkomgeving.

Vanuit arbeidsmarktperspectief kan gesteld worden dat haar lage opleiding verhindert hoger gekwalificeerde functies te bekleden waarin genoemde aanpassingen wellicht wat makkelijker realiseerbaar zijn.

De werkaanpassingen en de gewenste speciale begeleiding kunnen in principe wel in een SW-bedrijf worden gerealiseerd worden, waarbij het niveau van de begeleider op mbo⁺ gesteld kan worden.

Volgens de commissie mag verondersteld worden dat mevrouw Bos in een geschikte arbeidssituatie minder hinder zal ondervinden van de klachten, zodat op termijn het evenwicht tussen belasting en belastbaarheid zich in positieve richting zal ontwikkelen. Mogelijk is zij binnen twee à drie jaar weer tot reguliere arbeid in staat. De boulimia onderstreept echter de ernst van de psychische klachten op dit moment.

De commissie is van mening dat mevrouw Bos, gelet op de bevindingen uit het arbeidskundig onderzoek, geschikt is voor functies in de branche inpak/(electro)montage/assemblage, op het niveau van vakkracht.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

De commissie is op grond van haar opleiding en arbeidsverleden van oordeel dat Anneke Bos meer dan één functie kan vervullen in de SW. Daarbij heeft ze persoonlijke begeleiding nodig. De inschatting is dat deze beperkt kan blijven tot 10% van de werktijd, omdat het voorkomt dat er dagen voorbij gaan zonder dat ze insulten heeft. Zij kan ten minste per dagdeel een uur aaneengesloten werken en is hele dagen inzetbaar. Afgaande op de bevindingen bij het arbeidskundig onderzoek bepaalt de commissie het prestatievermogen van mevrouw Bos op 50-75%. Dit is ruimschoots boven de ondergrens van 10%.

Advies: Anneke Bos behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 50 - 75%

Bij de eerste beslistabel had de commissie reeds bepaald dat het prestatievermogen van mevrouw Bos kan worden gesteld op 50-75%. Dit is boven de onderscheidende grens van 50%.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ vérstrekkend

De commissie stelt vast dat het totaal van de noodzakelijke aanpassingen en/of voorzieningen (eenmalige individuele aanpassing, organisatorische aanpassingen, aanpassing van het werktempo en de speciale werkbegeleiding) is te beschouwen als vérstrekkend.

In de toelichting op beslistabel 2 wordt in ad. 4 gesproken van vérstrekking van aanpassingen, indien er onder andere sprake is van 2 of meer van de onder ad. 3 genoemde maatregelen. Daarbij komt dat de maatregel 'speciale werkbegeleiding' in het algemeen altijd vérstrekking is.

Advies: Mevrouw Bos wordt ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Al eerder had de commissie vastgesteld dat Anneke Bos geschikt is voor functies op het niveau van vakkracht in de branche inpak/(electro)montage/assemblage. Mevrouw Bos heeft echter nog geen scholing gevolgd in de richting van de geïndiceerde branche. In deze branche is beroepsbegeleidende scholing mogelijk (niveau 1; WEB), waarvoor mevrouw Bos in aanmerking kan komen.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De informatie uit de rapportages vindt de indicatiecommissie op dit punt eigenlijk te summier. Het is mogelijk dat de huidige depressieve klachten de slaagkans doen verminderen. Anderzijds zou een succesvolle werkhervatting een stimulans kunnen betekenen. Met de aantekening dat er onvoldoende informatie is, geeft de commissie Anneke het voordeel van de twijfel en oordeelt de commissie dat zij in staat is tot het volgen van beroepsbegeleidende scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Mevrouw Bos is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

Al eerder heeft de commissie overwogen dat de benodigde werkaanpassingen - afgezien van de speciale begeleiding - in principe wel in een normale arbeidsomgeving realiseerbaar zijn.

2. Is er noodzaak tot speciale werkbegeleiding? ⇒ ja

De commissie stelde al vast dat mevrouw Bos vanwege de epileptische insulten en depressieve klachten speciale werkbegeleiding nodig heeft van iemand die onder meer opgeleid is voor en ervaren in het leidinggeven aan epilepsiepatiënten. De commissie denkt dat dit ook gerealiseerd zou kunnen worden met een jobcoach met speciale kennis en vaardigheden. Daarbij is van belang is dat deze jobcoach naast de directe begeleiding van Anneke Bos vooral aandacht besteedt aan het voorlichten, instrueren en ondersteunen van de werkomgeving van Anneke.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

De commissie overweegt dat de epileptische aanvallen bij Anneke niet elke dag voorkomen en dat de verwachting bestaat dat bij een geringere werkdruk de frequentie van de insulten afneemt en ook haar depressieve klachten kunnen verminderen. Op basis van de toegeleverde informatie vindt de commissie dit echter vooralsnog speculatief. Wel wil de commissie aannemen dat, als de werkomgeving goed is 'ingeregeld', de begeleider ondanks voorkomende insulten niet permanent aanwezig behoeft te zijn.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ ja

Onder dezelfde aanname als bij stap 3 zou de speciale begeleiding beperkt kunnen blijven tot gemiddeld 15% van de werktijd.

Ondanks dit 'voordeel van de twijfel' zou de commissie er de voorkeur aan geven een observatieperiode in te lassen bij tewerkstelling in de sociale werkvoorziening om de potentie van begeleid werken beter te kunnen beoordelen.

Volgens de toelichting bij beslistabel 4 is weliswaar bij beslistabel 1 vastgesteld dat de benodigde werkaanpassingen niet in het reguliere bedrijf redelijkerwijs van de werkgever gevraagd kunnen worden. In beslistabel 4 is dit oordeel echter meer marginaal, omdat gegeven de Wsw-indicatie een optie voor begeleid werken niet te snel moet worden uitgesloten. Als we dan op deze manier naar de noodzakelijke werkaanpassingen kijken en de speciale begeleiding niet meewegen, zullen technische en organisatorische aanpassingen (rustkamer en veiligheidsaspecten) gerealiseerd kunnen worden in een normale werkomgeving.

De verminderde arbeidsproductiviteit en de speciale werkbegeleiding worden bij de beantwoording van deze vraag dus niet meegewogen. De gemeente kan immers door gebruik te maken van het instrument begeleid werken (art. 7 Wsw) de reguliere werkgever subsidie verstrekken 'om te voorzien in deskundige begeleiding op de werkplek en in compensatie van de verminderde productiviteit van betrokkene ten gevolge van diens beperkingen'.

Advies: Mevrouw Bos is geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Een tweetal beoordelingsproblemen zijn in deze casus aan de orde:

a. of de aanpassingen te realiseren zijn in een SW-omgeving (beslistabel 1, vraag 4);

b. of betrokkene geschikt is voor begeleid werken (beslistabel 4, vraag 3, 4).

Of de aanpassingen zijn te realiseren in de SW.

De voorzieningen die nodig zijn voor mensen met epilepsie zijn in het algemeen realiseerbaar in het normale bedrijf. Bij Anneke Bos speelde de (toenemende) frequentie van de insulten, haar depressieve klachten en de boulimia een complicerende rol; dit maakt speciale begeleiding noodzakelijk die niet door een regulier bedrijf gegeven kan worden. Het was zelfs de vraag of de begeleiding van Anneke in de sociale werkvoorziening wel beperkt zou kunnen blijven tot 10% van haar werktijd.

Doordat er ook dagen zijn dat zij zonder klachten kan functioneren, oordeelt de commissie dat mevrouw Bos toch in staat moet worden geacht tot regelmatige arbeid in de sociale werkvoorziening.

Of betrokkene geschikt is voor begeleid werken.

Bij de beoordeling of er mogelijkheden zijn voor begeleid werken, moet de eerdere constatering dat de noodzakelijke werkaanpassingen redelijkerwijs niet in een reguliere onderneming verwacht mogen worden in een ander licht worden gezien. Deze toetsing is nu eerder marginaal, omdat er subsidiemogelijkheden voor de eventuele werkgever zijn, nu Anneke een SW-indicatie heeft. De optie van begeleid werken verdient in het algemeen de voorkeur boven het werken in een SW-bedrijf en moet derhalve niet te snel worden uitgesloten. In de toelichting bij de beslistabel 4 (Bisw) wordt deze gedachtegang verder uitgewerkt.

Naar aanleiding van deze casus kan nog opgemerkt worden dat sommige klachten of medische diagnoses er bij de beoordeling van beperkingen in het werk weinig of niets toe doen. Uit privacyoogpunt dient men zich altijd af te vragen welke informatie relevant genoeg is om in de eindrapportage te vermelden. Als bijvoorbeeld in deze casus geen psychische of depressieve klachten naar voren waren gekomen, zou het in de rapportage vermelden van de boulimia discutabel zijn, zolang de consequenties van de eetstoornis voor het werk niet aannemelijk zijn gemaakt.

Casus 16, 16a

Naam: Hans Spel, 53 jaar.

Opleiding: cv bankwerker.
Werkervaring: in totaal 36 jaar in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: rugklachten.
Beoordelingsprobleem: a. bovengrensproblematiek: of aanpassingen in een in een normale arbeidsomgeving gerealiseerd kunnen worden (beslistabel 1, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Hans Spel is 53 jaar. Hij heeft lager onderwijs gevolgd en daarna anderhalf jaar mulo. Hij is hiermee op 15-jarige leeftijd gestopt om te gaan werken in een autospuiterij. Gelijktijdig begon hij aan een opleiding via het leerlingstelsel. Na deze opleiding heeft hij bij diverse autospuiterijen gewerkt. Gegevens over deze periode van zijn loopbaan zijn niet bekend. Op 34-jarige leeftijd verhuisde hij samen met zijn partner naar Drenthe. Ook hier had de heer Spel diverse banen in de spuiterij. Zo heeft hij van zijn 34^e tot zijn 36^e bij een garage gewerkt. Het is niet bekend wat de heer Spel de volgende vier jaren heeft gedaan; waarschijnlijk is hij een periode werkloos geweest. Op 40-jarige leeftijd werkte hij opnieuw als spuiter. Na een jaar is hij van werkgever veranderd en had daarna tot zijn 46^e bij een autospuiterij een vast dienstverband. Bij de laatste werkgever kreeg de heer Spel in toenemende mate last van rugklachten. Toen deze te ernstig werden viel hij uit. Zo kwam hij op 47-jarige leeftijd in de WAO. De heer Spel is toen 80-100% arbeidsongeschikt verklaard. Drie jaar later, Hans Spel was toen 50, is zijn vrouw overleden. Hierna raakte hij het spoor bijster, waarop hij door de huisarts werd verwezen naar het RIAGG. Na een begeleiding van drie maanden beëindigde de psychotherapeut de behandeling.

Op 52-jarige leeftijd werkte de heer Spel gedurende de zomermaanden als terreinbeheerder (vrijwilligerswerk). In ditzelfde jaar onderging hij een herkeuring in het kader van de WAO. De arbeidsdeskundige van de uvi was van mening dat de heer Spel zijn eigen werk als spuiter niet meer zou kunnen verrichten, maar dat de heer Spel blijkens herkeuring in het vrije bedrijf voorkomende functies kan vervullen. Op basis daarvan werd hij afgeschat (loonverlies < 15%) en werd zijn WAO-uitkering beëindigd. Ook is hij voor reïntegratie verwezen naar arbeidsvoorziening. De heer Spel heeft zich voor de sociale werkvoorziening aangemeld in verband met rugklachten. Hij begrijpt niks van de afschatting van de WAO en is daar op zijn zachtst gezegd gefrustreerd over.

Rapportages

In het kader van de SW-indicatiestelling leek een psychologisch vooronderzoek aangewezen. De psycholoog heeft daarbij contact gezocht met de

psychotherapeut van het RIAGG. Deze omschrijft de heer Spel als een persoon die zich zeer direct uit en er geen doekjes om windt. Hij was woedend over de wijze waarop hij en zijn vrouw in het verleden zijn behandeld, bijvoorbeeld toen hun woning gesloopt moest worden. Zelfs tijdens therapiegesprekken kan hij agressief worden. Daarom is het van belang bij de heer Spel de juiste toon aan te slaan. Wanneer hem de ruimte werd geboden om te 'ventileren', wist hij de agressie binnen de perken te houden. Volgens de psychotherapeut vertoont Spel antisociale trekken. Daarbij is er sprake van alcoholmisbruik. De psychotherapeut was van mening dat deze cliënt psychotherapeutisch niet te behandelen is. Uit het persoonlijkheidsonderzoek door de psycholoog komt onder andere naar voren dat de heer Spel een ruime mate van zelfwaardering heeft. Hij zou tevreden zijn over zichzelf en daardoor minder boodschap hebben aan anderen en hun problemen. Er is wellicht sprake van gevoelens van wantrouwen jegens anderen, waardoor ongeduld en onverdraagzaamheid kunnen optreden. Hierdoor kan hij in het persoonlijk contact nogal agressief overkomen. Wanneer Spel enige vrijheid krijgt om zijn werk op zijn eigen manier uit te voeren, zal de kans op oplopende conflicten kleiner zijn.

De psycholoog acht het oordeel 'antisociale' trekken van de psychotherapeut te sterk. Wel signaleert hij nogal wat wrok en cynisme. Meneer is van mening dat er in het reguliere bedrijfsleven te veel haat en rijd is en weinig collegialiteit. Tijdens zijn vrijwilligerswerk voelde Spel zich daarentegen wel thuis, onder zijns gelijken. Uit intelligentieonderzoek blijkt dat meneer op mavo-niveau functioneert.

Bij het medisch vooronderzoek dat werd verricht door de bedrijfsarts van de SW-organisatie is gebleken dat de heer Spel kan tillen tot maximaal 15 kg. Verder moet Spel afwisselend zitten, staan en lopen en is hij aangewezen op rugsparend werk. Tot slot acht de arts meneer Spel niet geschikt voor de buitendienst, een stelling die overigens niet in de rapportage wordt toegelicht.

Het RBA rapporteerde dat intensief is geprobeerd een arbeidsplaats voor de heer Spel te vinden, doch zonder succes, en daar ziet het voorlopig ook niet naar uit. Het RBA schrijft dit toe aan het gedrag van Spel en aan zijn ontbrekend arbeidsritme (enige jaren niet meer gewerkt), aspecten die niet aan de orde zijn gekomen bij de herkeuring door de uvi.

Er is geen arbeidskundige rapportage, omdat er in eerste aanleg geen aanleiding was een onderzoek te verrichten.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie constateert dat er sprake is van lichamelijke beperkingen. De heer Spel kan ten gevolge van rugklachten in beperkte maten gewicht tillen en hij heeft afwisseling in beweging nodig (ICIDH-code 70.5: stoornis in de lichaamshouding). Daarnaast heeft hij problemen met samenwerken: hij wordt snel agressief, trekt zich weinig van anderen aan, kan onverdraagzaam en ongeduldig zijn. De commissie vond echter op dit punt de gegevens uit de intake en uit de rapportage te weinig substantieel en eenduidig om te kunnen concluderen dat er sprake was van een ondubbelzinnig te omschrijven psychische stoornis en daarmee samenhangende beperkingen. In dit verband merkt de commissie op dat de procedure rond de informatieverwerking nog eens moet worden doorgenomen met de (externe) deskundigen die vooronderzoek verrichten. De commissie verbaasde zich over de aard van de uitspraken die door de behandelend psychotherapeut zijn gedaan en zij vroeg zich af of Spel daarvan op de hoogte zou zijn en wel ingelicht toestemming daartoe zou hebben gegeven. Ook vindt de commissie dat bij het inwinnen van informatie uiterste terughoudendheid past om dat telefonisch te doen, waarvan in dit geval kennelijk sprake was, gezien de toonzetting van het psychologisch rapport.

2/3. Zijn er aanpassingen in de werkomgeving nodig? ⇒ ja

De lichamelijke beperkingen maken dat de heer Spel niet zonder meer onder normale omstandigheden kan werken. De heer Spel is alleen in staat arbeid te verrichten met behulp van:

b. Organisatorische aanpassingen. Als gevolg van de rugklachten moet de heer Spel zich bij het werk regelmatig kunnen vertreden.

c. De lichamelijke beperkingen van de heer Spel leiden niet tot de noodzaak van speciale begeleiding. De commissie vindt overigens wel dat enige extra begeleiding van de heer Spel vanwege diens gedrag gewenst zou zijn. Maar aangezien zij de gedragsproblematiek niet van dien aard vond om deze als beperkingen aan te merken, is het niet aan de orde om bij deze beslisstap compenserende voorzieningen op dit punt aan te geven. Aan de extra aandacht van de leidinggevende op de werkvloer behoeven overigens geen speciale eisen te worden gesteld. Daarin zou kunnen worden voorzien door externe ondersteunende begeleiding door het algemeen maatschappelijk werk, de RIAGG of een eerstelijnspsycholoog die zich ook bezighoudt met arbeid gerelateerde problematiek.

Op diezelfde grond meent de commissie dat wel moet worden aanbevolen dat vanwege het mogelijk wat agressieve gedrag van Spel die functies het meest in aanmerking komen waarin weinig teamwork voorkomt, maar dat ook dit niet aangemerkt kan worden als een organisatorische aanpassing, zoals bedoeld in deze beslisstap.

De commissie overwoog voorts in hoeverre *werktempo* en *werktijd* zouden moeten worden aangepast. Daar lijkt geen aanleiding toe indien Spel een voldoende aangepaste functie wordt aangeboden. De commissie mist echter node

een arbeidskundige of arbeidsdeskundige rapportage om over het totaal van benodigde aanpassingen een voldoende beargumenteerd oordeel te geven.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ ja

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ n.v.t.

De commissie is van oordeel dat ondanks zijn lichamelijke beperkingen reguliere arbeid met de nodige werkaanpassingen voor de heer Spel goed mogelijk is. Hoewel de commissie zich daardoor niet hoeft te laten leiden, weegt zij wel mee dat ook de arbeidsdeskundige van de uvi Spel al geschikt heeft geacht voor gangbare arbeid. De commissie is van mening dat de werkontwenning en het wat agressieve gedrag weliswaar een obstakel vormen, maar dat een arbeidstoeleidingstraject in het kader van de Wet Rea een goede oplossing kan zijn. Echter, juist voor het beoordelen van de haalbaarheid van werkaanpassingen is een goede arbeidsdeskundige beoordeling noodzakelijk. Deze ontbreekt helaas. Daarom wil de commissie zijn definitieve oordeel opschorten tot een dergelijk rapport beschikbaar is.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: De heer Spel behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie stelt vast dat heer Spel vroeger de mulo niet heeft afgemaakt en nu functioneert op mavo-niveau. Er zijn dus beroepsbegeleidende scholingsmogelijkheden.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De heer Spel heeft de (intellectuele) capaciteit voor het volgen van beroepsbegeleidende scholing. De leeftijd en het feit dat de heer Spel in zijn loopbaan voor zover bekend nauwelijks verdere scholing heeft gevolgd doet de commissie wel twijfelen aan een verdere schoolbaarheid van betrokkene. Toch zijn er naar de mening van de commissie geen harde contra-indicaties.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: de heer Spel is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus is de beoordeling in het geding of de heer Spel tot de doelgroep behoort.

De commissie heeft vastgesteld dat er bij de heer Spel sprake is van lichamelijke beperkingen. Ten aanzien van zijn arbeid zijn daarvoor werkaanpassingen noodzakelijk. Deze zijn naar de mening van de commissie in een reguliere arbeidsomgeving realiseerbaar. Omdat een arbeidsdeskundig rapport bij deze indicatiestelling ontbreekt, is de commissie echter van mening dat zij onvoldoende gegevens heeft om dit oordeel voldoende te onderbouwen. De commissie stelt daarom haar definitieve beslissing uit tot een arbeidsdeskundig rapport is opgemaakt.

Naast lichamelijke beperkingen heeft de heer Spel ook gedragseigenschappen die naar de mening van het RBA werkhervatting bemoeilijken. Op grond van de rapportage van de psycholoog, die op dit punt een andere mening was toegeedaan dan de behandelend psychotherapeut, kunnen echter geen beperkingen worden vastgesteld die samenhangen met een psychische stoornis.

Dan is er nog dat de arbeidsmarktkansen van betrokkene niet groot lijken in verband met zijn leeftijd, lage opleiding, zijn wat agressieve gedrag en geringe motivatie. Deze overwegingen mogen echter geen rol spelen bij de afwegingen en beslissingen of betrokkene tot de doelgroep behoort. Kern van de argumentatie blijft dat er wel lichamelijke beperkingen zijn, die de noodzaak tot arbeidsaanpassingen met zich meebrengen - die overigens in een normale arbeidssituatie realiseerbaar zijn - en dat daarnaast een psychische stoornis op basis van de aanwezige informatie onvoldoende hard te maken is. Een psychische stoornis die speciale werkbegeleiding noodzakelijk maakt, had de casus een andere wending gegeven, zoals de volgende, die slechts weinig van de vorige afwijkt. In casus 16a wordt hierop ingegaan.

Casus 16a.

Neem bijvoorbeeld het geval van Kees Kwant. Ook hij meldde zich bij de sociale werkvoorziening, omdat hij door het RBA niet meer als bemiddelbaar werd gezien in verband met zijn beperkingen.

Met een overigens vergelijkbaar arbeidsverleden en gelijksoortige klachtenpresentatie als Hans Spel werd hij in het kader van de indicatiestelling door de bedrijfsarts van de SW-organisatie onderzocht. Bij dit onderzoek kwam naar voren dat de heer Kwant de laatste jaren meer en meer last had van vergeetachtigheid en van concentratiestoornissen. Hij was altijd al een opvliegend type geweest, maar deze klachten maakten hem echt razend en kan hij buiten

zichzelf raken. De ervaren bedrijfsarts vertrouwde de zaak niet en nam contact op met de huisarts. Zo werd tot nader specialistisch onderzoek besloten. Inderdaad bleek Kees Kwant te lijden aan een organisch psychosyndroom (OPS) als gevolg van het jarenlang werken met organische oplosmiddelen in de autospuiterij. Daarnaast heeft hij al jaren rugklachten die naar de mening van de arts rugsparend werk en tempovermindering noodzakelijk maken.

De psycholoog concludeert dat meneer Kwant weinig boodschap heeft aan anderen en hun problemen. Tegenover anderen kan hij wantrouwig zijn, ongeduldig en onverdraagzaam. Hij heeft de neiging anderen van zich af te houden en nogal agressief te reageren, wanneer zij zich te veel met hem bemoeien en daarmee zijn grenzen overschrijden. Wanneer hij enige vrijheid krijgt om zijn werk op zijn eigen manier uit te voeren, is de kans op oplopende conflicten kleiner, maar samenwerken valt hem moeilijk, zeker wanneer anderen zijn gebreken merken. Bij het testonderzoek wordt de aanwezigheid van concentratiestoornissen bevestigd en blijkt ook een lichte woordvindingsstoornis. Intellectueel functioneert hij op mavo-niveau.

Bij arbeidskundig onderzoek vallen de lichte stoornissen in fijne motoriek op. Bij ingewikkelde opdrachten reageert hij zeer kriegelig, als hij het niet meteen vat of wanneer het niet lukt. Zijn prestatievermogen blijkt te liggen rond de 70%.

Advisering door de indicatiecommissie

De commissie is van mening dat er bij de heer Kwant sprake is van lichamelijke en psychische beperkingen. Er is sprake van beperkingen in lichaamshouding en beweging tengevolge van reeds jarenlang bestaande rugklachten (ICIDH code 70.5: stoornis in de lichaamshouding). Daarnaast kunnen zijn opvliendheid, zijn agressiviteit en controleverlies mede toegeschreven worden aan een psychische stoornis, een OPS (DSM IV 292.82 persisterende demantie door een vluchtige stof, DSM IV 292.84 stemmingsstoornis door een vluchtige stof, ICIDH-codes 24.1, concentratiestoornis en 26.5 prikkelbaarheid).

Tengevolge van de combinatie van zijn lichamelijke en psychische beperkingen zijn werkaanpassingen noodzakelijk die naar het oordeel van de commissie niet in een reguliere arbeidssituatie realiseerbaar zijn. Deze aanpassingen zijn: *Organisatorische aanpassingen*. Als gevolg van de rugklachten moet de heer Kwant zich regelmatig kunnen vertreden binnen zijn functie. Hij mag niet te zware lasten tillen. Daarbij zal hij, gezien zijn psychische beperkingen, niet te veel met collega's moeten samenwerken.

Speciale werkbegeleiding is vereist om Kees Kwant te motiveren, op een constructieve manier bij te sturen en om het contact met collega's in de gaten te houden en eventuele woedeuitbarstingen te reguleren.

Aanpassing van werktempo is gezien de combinatie van beperkingen eveneens noodzakelijk.

Van de genoemde voorzieningen en maatregelen is met name de speciale werkbegeleiding en de verhouding met collega's doorslaggevend in het oordeel dat werkaanpassingen niet bij een reguliere werkgever mogelijk zijn. Deze speciale begeleiding kan naar de mening van de commissie beperkt blijven tot circa 10% van de werktijd, zodat (zie beslistabel 4) betrokkene wel geïndiceerd wordt voor begeleid werken.

De werkaanpassingen en de gewenste speciale begeleiding kunnen volgens de commissie in principe wél in een SW-bedrijf worden gerealiseerd, waarbij het professionele niveau van de begeleider niet zwaarder hoeft te zijn dan mbo⁺.

Kees Kwant lijkt in staat functies te vervullen in alle hoofdgroepen van de sociale werkvoorziening.

De commissie is van mening dat de heer Kwant voldoet aan het '4 x 10 criterium'.

De heer Kwant wordt in staat geacht meer dan één functie in SW-bedrijf te kunnen vervullen, gezien zijn basisopleiding en arbeidsverleden. Hij kan, zij het in lager werktempo, in principe hele dagen werken en langer dan een uur aaneengesloten per dagdeel. Zijn persoonlijke begeleiding overschrijdt niet een tiende van de werktijd en ten slotte acht de commissie de heer Kwant zeker in staat tot het leveren van prestatie boven het minimum van tien procent van een normale arbeidsprestatie.

Voorwaarde is wel dat hij zich regelmatig kan vertreden, enigermate solistisch kan werken en dat hem de juiste begeleiding wordt geboden.

De commissie concludeert derhalve dat Kees Kwant geïndiceerd is voor de sociale werkvoorziening, scholing en begeleid werken.

In het arbeidskundig onderzoek komt naar voren dat zijn beperkingenpatroon echter wel gevolgen heeft voor zijn vermogen om te kunnen werken. Zijn prestatieniveau blijkt tussen de 50-75% te liggen. Opdrachten zijn al gauw te veel voor hem (hij verliest het overzicht bij wisselende opdrachten), hetgeen dan negatief doorwerkt naar zijn privé-leven. Hij reageert zich vooral thuis af op zijn ouders die al op leeftijd zijn. Aangezien zij deze situatie niet meer aankunnen, zijn zij op zoek naar een andere woonvorm voor hun zoon. Zijn sociale zelfredzaamheid is echter zeer beperkt, hij is kwetsbaar en uiterst onzeker. Deze omstandigheden tezamen maken de situatie voor Leo instabiel en onrustig.

In de arbeidsmarktrapportage wordt vermeld dat de werkgever momenteel onvoldoende werk heeft voor Smit. Dit is de reden waarom de werkgever vindt dat Leo, gegeven zijn epilepsie, aangemeld zou moeten worden voor de Wsw. Met de werkgever en de bedrijfsarts is er over een andere functie gesproken. Daarvoor werden toch geen mogelijkheden gezien, omdat Smit in paniek raakt als hij andere opdrachten krijgt dan hij gewend is. De werkgever ziet geen mogelijkheden meer om (nu of in de toekomst) een dergelijke functie voor hem te creëren. Na kennisneming van de condities van Leo's werk en na onderzoek van diens mogelijkheden en kansen ziet het RBA overigens ook geen mogelijkheden hem te plaatsen op de reguliere arbeidsmarkt.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke en psychische beperkingen De commissie constateert dat er sprake is van stoornissen en beperkingen van lichamelijke en psychische aard. Leo Smit leidt aan epilepsie. Als gevolg van deze aandoening heeft hij met enige regelmaat absences van enkele minuten: ICDH stoorniscode 21.5: andere epileptische aanvallen. Verder is er blijkens de gegevens van de behandelend psychiater sprake van een obsessief-compulsieve stoornis (DSM IV 300.30) terwijl de woedeaanvallen mogelijk kunnen worden gezien als stoornis in de impulsbeheersing, niet anders omschreven (312.34). Een en ander wordt de ICDH-stoorniscode 29, gedragsstoornis, toegekend

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie stelt dat regelmatig terugkerende absences ten gevolge van epilepsie *organisatorische aanpassingen* vereisen. Leo moet geplaatst worden in een werkomgeving die geen gevaar oplevert. Daarnaast moet hij in verband met zijn psychische beperkingen eenvoudig, repeterend werk doen. Wanneer er te veel afwisseling van taken plaatsvindt (te veel wijzigingen in het werk), raakt hij in paniek. Hij moet rustig zijn eigen gang kunnen gaan zonder door collega's gestoord te worden.

Ook acht de commissie *speciale begeleiding* noodzakelijk. Enerzijds om Smit én zijn omgeving adequaat om te laten gaan met de epileptische fenomenen, anderzijds om ondersteuning te bieden in de perioden waarin dwanghandelingen zich manifesteren en/of de woedebuien optreden.

De in het arbeidskundig onderzoek geconstateerde beperking in prestatievermogen (50-75%) en de in de medische rapportage vermelde tempovertraging na de absences, betekenen voor de commissie dat er tevens een *aanpassing van het werktempo* nodig is.

Volgens de a-priori-tabel komen personen met psychische beperkingen in aanmerking voor speciale werkbegeleiding. Dit betekent niet dat deze aanname al bij deze beslisstap kan worden gedaan. Hier moet immers worden vastgesteld óf psychische beperkingen aanpassingen in de werkomgeving nodig maken. Pas ná de vaststelling van het advies dat de persoon in kwestie tot de doelgroep behoort kan bij beslistabel 2 van de a-priori-tabel gebruik worden gemaakt.

4. Zijn aanpassingen in reguliere werkomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De noodzakelijke voorzieningen/maatregelen zijn niet binnen redelijke grenzen realiseerbaar in een normale werkomgeving. Naast de speciale werkbegeleiding heeft Leo in verband met de epileptische aanvallen en zijn psychische beperkingen, organisatorische aanpassingen nodig. Dit leidt ertoe dat hij in een dermate beschutte omgeving moet werken die niet gecreëerd kan worden in het vrije bedrijf. De commissie overwoog wel dat Leo ondanks zijn beperkingen ruim zeven jaar, bij dezelfde werkgever, in een regulier bedrijf heeft gewerkt. De commissie is van mening dat het hier kennelijk ging om een van die betrekkelijk

zeldzame situaties, waar met veel begrip en incasseringsvermogen werknemers 'binnenboord' worden gehouden die elders zeker hun baan zouden verliezen. Met dit gegeven en verder het feit dat ook nog de mogelijkheid is onderzocht of Smit binnen hetzelfde bedrijf een andere functie kon worden aangeboden, vindt de commissie aannemelijk dat er meer is gedaan, dan wat in de praktijk bij doorsnee werkgevers mag worden verwacht.

De noodzakelijke organisatorische aanpassingen en de speciale werkbegeleiding kunnen wel gerealiseerd worden binnen de sociale werkvoorziening.

Volgens de commissie komt hij in aanmerking voor de branche metaal en elektronica.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

In het arbeidskundig onderzoek, 4*10-onderzoek, is gebleken dat Smit aan de eisen voor toelating tot de Wsw voldoet. De commissie acht geen gronden aanwezig om bij de betekenis van de uitkomsten van het arbeidskundig onderzoek kanttekeningen te plaatsen. Zij neemt daarom de conclusies over. Leo Smit wordt dus in staat geacht regelmatige arbeid in Wsw-verband te verrichten.

Advies: Leo Smit behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'Indeling in arbeidshandicapcategorie'

Volgens de a-priori-tabel valt Leo Smit met zijn psychische beperkingen in de arbeidshandicapcategorie matig, omdat daarbij uitgegaan mag worden van de noodzaak van als vérstrekkend te beschouwen speciale begeleiding. Daarom hoeft alleen nog het prestatieniveau te worden bepaald om na te gaan of Leo mogelijk in de zwaardere categorie ernstig zou moeten worden ingedeeld.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 50 - 75%

Er moeten verlaagde eisen aan het werktempo gesteld worden. Op grond van het arbeidskundig onderzoek wordt door de commissie aangenomen dat de Smit een prestatievermogen van 50-75% heeft, als tenminste de werkomstandigheden gunstig zijn. Leo moet derhalve in staat worden geacht onder aangepaste omstandigheden een prestatie van 50% of meer te halen. Zodoende is er geen aanleiding om van de a-priori-indeling af te wijken.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t. (vérstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Advies: Leo Smit wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De vraag is of Leo in aanmerking komt voor beroepsbegeleidende scholing voor de branche metaal en elektronica. De commissie stelt dat Leo, ook met zijn cursussen, nog niet het eindniveau van de BBL bereikt heeft in de elektronica. Omdat dit ook niet het geval is in de metaal komt de commissie tot de conclusie dat de eerste beslisstap met 'ja' kan worden beantwoord.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Er is volgens de commissie duidelijk sprake van een contra-indicatie: de functies in deze branche zijn te wisselend. Maar vooral gezien de psychische beperkingen, de epilepsie en de aandachtsstoornis acht de commissie Leo niet in staat om de beroepsbegeleidende scholing te volgen.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De commissie constateert dat Smit hij het eindniveau van Wsw-specifieke scholing reeds heeft bereikt.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Leo Smit is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

De organisatorische aanpassingen – speciale werkbegeleiding en tempo blijven hier buiten beschouwing - kunnen gerealiseerd worden binnen een normale arbeidsomgeving. Want in een normale arbeidsomgeving kan voorkomen worden dat Smit, in verband met zijn absences, een gevaar voor zichzelf of anderen oplevert.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

De commissie constateerde reeds eerder dat Leo ten gevolge van zijn psychische beperkingen speciale werkbegeleiding nodig heeft. De begeleiding van Leo's directe werkomgeving door een jobcoach kan zodanige condities scheppen dat adequaat gereageerd kan worden op het dwangmatig handelen en de woedeaanvallen van Leo. In de directe begeleiding van Leo zal het meer adequaat omgaan met zijn impulsen een punt van aandacht zijn.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

De commissie meent dat deze speciale werkbegeleiding niet permanent aanwezig hoeft te zijn, zoals ook zijn recente arbeidsverleden heeft laten zien. Maar eigenlijk mag dit argument niet zwaar wegen, omdat aan Leo's vroegere werkkring immers bijzondere kwaliteiten toegeschreven moeten worden.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ ja

Leo kan zelfstandig werken. Ook – met inachtneming van de opmerking hierboven - blijkt dit uit zijn arbeidsverleden. Wel meent de commissie daarin goede gronden te vinden om te veronderstellen dat de speciale werkbegeleiding gelimiteerd kan blijven tot maximaal 15%.

Advies: Leo Smit is geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Het beoordelingsprobleem heeft betrekking op de vraag of aanpassingen het reguliere bedrijfsleven gerealiseerd kunnen worden. Immers, Leo heeft recent in een regulier bedrijf gewerkt. De huidige uitval heeft te maken met beëindiging van zijn dienstverband. Er zijn geen aanwijzingen voor een toename van psychische beperkingen. Zijn psychische problemen lijken zich met name buiten de arbeidssituatie te manifesteren. Toch moet (achteraf) geconstateerd worden dat Leo de afgelopen jaren in het vrije bedrijf in een uitzonderlijk beschutte omgeving heeft gewerkt: hij had een begripvolle werkgever, werd met rust gelaten en enigszins ontzien. In feite kan een dergelijke beschermde situatie in het algemeen niet van het vrije bedrijf verwacht worden. Dit argument gaf voor de commissie de doorslag om te adviseren Leo Smit toe te laten tot het SW-doelgroep. Een bijkomende overweging was dat niet te verwachten is dat Leo het de komende tijd gemakkelijker zal krijgen. Hij heeft problemen met zijn ouders en is daarom, ook gelet op zijn leeftijd, genoodzaakt om mettertijd te verhuizen.

In het geval van Smit was er wel bemoeienis van arbeidsvoorziening geweest. In de praktijk lijkt het zo te zijn dat dit soms erg marginaal is en de inschrijving louter een formele aangelegenheid. Soms ontbreekt zelfs de inschrijving. Was dit het geval geweest bij Leo Smit, dan was de commissie tot de conclusie gekomen dat zij vanwege dit formele feit op dat moment geen advies had kunnen uitbrengen. Bovendien zou de commissie hebben geoordeeld dat het in het geval van Smit van belang was eerst zijn kansen op de reguliere arbeidsmarkt te laten toetsen door het RBA (Kansmeter en/of Kwint). De commissie had in dat geval besloten de zaak aan te houden in afwachting van het nader onderzoek.

De ervaringen met de werkgever van Leo tonen overigens dat het belangrijk is goed op de hoogte te zijn van de mogelijkheden van de regionale arbeidsmarkt. De werkgever van Leo mag wel een uitzondering zijn, maar hij is niet de enige die een alternatief kan bieden voor het beschutte werken in de SW. Zeker moeten daarbij ook de mogelijkheden van de Wet Rea in overweging worden genomen.

Casus 18

Naam: Ans van Niekerk, 37 jaar.

Opleiding: huishoudschool (geen diploma's).
Werkervaring: 5 jaar in SW-verband, gedetacheerd bij een reguliere werkgever.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten.
Beoordelingsprobleem: bovengrensproblematiek: of de aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in een reguliere arbeidsomgeving (beslistabel 1, vraag 4)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: ja, scholing in kader van BBL
Begeleid werken: niet van toepassing
Onverplicht advies: advies voor trajectbegeleiding in kader van de WIW

Dossiergegevens

Gegevens intake

Ans van Niekerk is 35 jaar. Na haar lagere schoolperiode is zij op 12-jarige leeftijd naar de huishoudschool gegaan. Zij is een aantal keren blijven zitten en heeft op haar 16e de school verlaten, zonder diploma. Snel daarna is Ans als caissière gaan werken bij een supermarkt. Op haar 22e kwam Ans tijdens het schaatsen ongelukkig ten val, zij liep daarbij een pols- en elleboogfractuur van haar rechterarm op. Een operatie volgde, maar de genezing verliep problematisch: haar arm en pols bleven dik als gevolg van oedeemvorming. Uiteindelijk is zij in de WAO terechtgekomen, daarna heeft ze als gedeeltelijk WAO'er geprobeerd een baan te vinden, echter zonder succes. Na zes jaar arbeidsongeschiktheid is Ans in een SW-bedrijf gaan werken. Ze is daar twee jaar in dienst geweest. Ze heeft toen echter veel en langdurig verzuimd, omdat haar armklachten en oedeem weer toenamen. Zij is in korte tijd drie maal geopereerd aan haar arm. Deze operaties zijn succesvol verlopen. De vochtophoping verdween en de pijn werd een stuk minder. Tillen bleef problematisch. Negen maanden geleden is haar WAO-uitkering stopgezet. Sindsdien heeft Ans van Niekerk bij diverse bedrijven gesolliciteerd, maar het lukte haar niet om een baan te vinden. Dit is dan ook de reden waarom zij zich heeft aangemeld voor de SW.

Rapportages

Het rapport van de verzekeringsarts van de uvi dateert van driekwart jaar geleden. Uit dit rapport blijkt dat Ans van Niekerk beperkingen heeft ten aanzien van zwaar werk, bovenhands werken, tillen en dragen, knielen/kruipen/hurken, reiken en klimmen/klauteren. Ze schrijft nog wel rechts, maar alle andere activiteiten doet zij zoveel mogelijk met haar linkerarm. Bij het huishouden krijgt zij veel hulp van haar zusters. De arbeidsdeskundige van de uvi oordeelt dat zij nog wel in staat is tot geschoolde lichte productiewerk. Zij is volledig arbeidsgeschikt verklaard, want gelet op het maatloon enerzijds en het resterend verdienvermogen anderzijds, wordt het loonverlies geschat op minder dan 15%.

Het RBA rapporteerde dat de ondernomen werkhervattinginitiatieven nog geen succes hadden. De indruk is dat er wel een (gesubsidieerde) arbeidsplaats voor haar kan worden gerealiseerd. Dat kan wel enige tijd vergen, omdat veel functies vanwege haar beperkingen niet in aanmerking komen.

Het dossier bevat verder geen verslagen van andere deskundigen.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke beperkingen

De commissie is van mening dat zij bij haar oordeelsvorming over de aard en omvang van eventuele beperkingen mag afgaan op de rapportage van de uvi-arts. Zij dient zich daarbij wel te realiseren dat een dergelijk onderzoek wordt verricht met een ander doel, zodat er in het algemeen niet zonder meer kan worden aangenomen dat de bevindingen uit zo een onderzoek toereikend zijn voor de oordeelsvorming in het kader van de indicatiestelling Wsw. Niettemin acht de commissie in dit geval - de medische toestand van Ans van Niekerk in aanmerking genomen - dat de uvi-rapportage zodanig uitvoerig is, onderbouwd en van voldoende recente datum, dat van verder medisch onderzoek voorafgaand aan de behandeling kan worden afgezien.

De commissie stelt vast dat Ans van Niekerk een lichte lichamelijke beperking heeft bij het gebruik van haar rechterarm ten gevolge van complicaties na een rechter-elleboogfractuur (ICIDH-code 54: andere beperkingen in het armgebruik). Zij heeft beperkingen ten aanzien van zwaar werk, bovenhands werken, tillen en dragen, knielen/kruipen/hurken, reiken en klimmen/klauteren.

2/3. Zijn er aanpassingen in de arbeidsomgeving nodig? ⇒ ja

De commissie acht Ans van Niekerk alleen in staat arbeid te verrichten met behulp van:

b. organisatorische aanpassingen. Ans kan alleen werkzaamheden verrichten waarbij bovenhands werken, tillen en dragen, knielen/kruipen/hurken, reiken en klimmen/klauteren niet nodig is.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ ja

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ n.v.t.

De commissie is van oordeel dat, met in aanmerking van de lichamelijke beperkingen en de benodigde werkaanpassingen, werken in reguliere arbeid goed mogelijk is. Niet alleen de arbeidsdeskundige van de uvi vindt betrokkene geschikt voor gangbare arbeid, maar ook de commissieleden (met name de arbeidskundige en de arbeidsmarktdeskundige) vinden de voorgestelde organisatorische werkaanpassingen in een reguliere arbeidsomgeving goed mogelijk. In het geval van Ans van Niekerk geeft de commissie het onverplichte advies voor trajectbegeleiding en plaatsing in de WIW. De reden hiervoor is dat haar arbeidsmarktpositie als ongunstig wordt beoordeeld als gevolg van haar lage opleiding, een verbrokkeld arbeidsverleden en het ontbreken van recente werkervaring en natuurlijk de beperkingen in het gebruik van haar rechterarm.

Geen rol mag spelen dat de arbeidsmarktkansen van Ans van Niekerk beperkt lijken, gezien haar lage opleiding, lichamelijke beperkingen en vele mislukte pogingen weer aan het werk te komen. Deze omstandigheden zijn niet relevant bij de afwegingen en beslissingen of betrokkene tot de doelgroep behoort. Kern van de argumentatie blijft dat de lichamelijke beperkingen de noodzaak tot

arbeidsaanpassingen met zich meebrengen. Deze aanpassingen zijn in de normale arbeidssituatie realiseerbaar.

De vraag is of de commissie haar beoordeling mag onderbouwen met gegevens uit de verzekeringsgeneeskundige rapportage of dat daarnaast ook een eigen medisch onderzoek door of in opdracht van de commissie had moeten plaatsvinden. De commissie was van mening dat, gegeven de aard van de rapportage, dit laatste niet noodzakelijk was. Hierbij speelde mee dat de verzekeringsgeneeskundige rapportage resulteerde in een verlies van de WAO-uitkering. In zo'n geval moeten andere trajecten zoals de WIW als voorliggend aan de Wsw worden beschouwd. De meningsvorming van de commissie richtte zich erop om na te gaan of er voldoende argumenten waren om tot een ander oordeel te komen. In het geval uit de uvi-rapportage directe of indirecte suggesties naar voren waren gekomen voor een SW-plaatsing, dan had de commissie wél een eigen onderzoek laten doen. In dat geval zou immers het oordeel van de uvi-arts met betrekking tot een Wsw-toelating niet als voldoende onafhankelijk kunnen worden gezien.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ n.v.t.

Advies: Ans van Niekerk behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Ans van Niekerk heeft lhno gevolgd, maar hiervoor geen diploma behaald. De commissie oordeelt dat zij nog geen opleiding heeft gevolgd die verder gaat dan het eindniveau van de beroepsbegeleidende scholing.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ ja

De commissie acht mevrouw Van Niekerk in staat deze scholing te volgen, want er zijn geen aanwijzingen voor een tekort aan verstandelijke capaciteiten of voor medische, psychische contra-indicaties.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ n.v.t.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ n.v.t.

Advies: Ans van Niekerk is geïndiceerd voor scholing in kader van BBL.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus draait het om de beoordeling of Ans van Niekerk tot de doelgroep van de SW behoort: of de benodigde werkaanpassingen wel of niet in de reguliere arbeid mogelijk zijn. De commissie heeft vastgesteld dat er bij mevrouw Van Niekerk, ten gevolge van een pols- en elleboogfractuur en de daaropvolgende operaties sprake is van lichamelijke beperkingen. Hierbij meende de commissie af mogen te gaan op de rapportage van de uvi-arts. De rapportage voldeed aan de kwalitatieve voorwaarden daartoe en in de uitkomst werd niet toegeschreven naar een SW-plaatsing. Was dit laatste wel het geval geweest, dan had de commissie moeten oordelen dat de onderzoeksuitkomsten niet voldeden aan de eis van onafhankelijkheid. In dat geval zou een medisch onderzoek door of in opdracht van de commissie worden verlangd.

Volgens de commissie zijn de benodigde organisatorische aanpassingen realiseerbaar in een normale arbeidsomgeving, zodat Ans van Niekerk in staat wordt geacht tot het verrichten van reguliere arbeid. Zodoende behoort zij niet tot de doelgroep van de SW. Daarbij weegt de commissie het oordeel van de uvi wel weer mee, en laat zij zich verder leiden door de mening van de eigen deskundigen.

Het feit dat mevrouw Van Niekerk meerdere mislukte pogingen heeft gedaan om weer aan het werk te komen, doet daar niets aan af. Evenmin telt daarbij haar op het eerste gezicht ongunstige arbeidsmarktpositie door haar lage opleiding, verbrokkeld arbeidsverleden en gemis van recente werkervaring. Gezien het feit dat zij korter dan vijf jaar uit de WAO is, komt ze in aanmerking voor een Rea-indicatie.

Casus 19

Naam: Harm Struik, 32 jaar.

Opleiding: regulier basis onderwijs en 3 jaar lager beroepsonderwijs (lbo)
Werkervaring: 9,5 jaar in het reguliere bedrijfsleven;
Reden van aanmelding: psychische beperkingen.
Beoordelingsprobleem: a. bovengrensproblematiek: of de noodzakelijke voorzieningen zijn te realiseren in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, stap 4);
b. of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing (beslistabel 3, vraag 2)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: nee
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Harm Struik is 32 jaar. Hij heeft regulier basisonderwijs doorlopen met 1 doublure. Vervolgens heeft hij een technische lbo-opleiding gevolgd. Deze bleek echter te hoog gegrepen. Op momenten dat hij moest presteren, bijvoorbeeld in periodes van examens, vertoonde hij verschijnselen van depressie en opwinding. Bij deze gespannenheid kreeg Harm regelmatig last van migraine en slapeloosheid. Op 16-jarige leeftijd heeft hij dan ook zonder diploma de school verlaten. Van zijn 17^e tot zijn 23^e heeft hij bij 6 verschillende werkgevers gewerkt in verschillende baantjes. Hij heeft als productiemedewerker gewerkt, als tractorbestuurder en als grondwerker. Tweemaal heeft Harm seizoenwerk gedaan, bij een grasdrogerij en een loonbedrijf. Dit verging hem niet goed: bij de grasdrogerij kon hij het werktempo niet aan en bij het loonbedrijf was hij beperkt inzetbaar, omdat bleek dat hij eigenlijk niet kon lezen. Dit kwam aan het licht toen hij adressen moest opzoeken. Een tijdelijk contract bij een vleesverwerkingsbedrijf werd reeds na drie maanden beëindigd, omdat hij helemaal van slag raakte. Hij kon de slaap niet vatten: hij zag steeds dode kippen die hij overdag op de lopende band aan zich voorbij zag trekken. De duur van al deze dienstverbanden varieerde van drie tot elf maanden. Sinds zijn 23^e werkt Struik bij de gemeente in de groenvoorziening. Aangezien dit seizoenwerk betreft, doet hij dit werk acht maanden per jaar. De overige maanden heeft hij een WW-uitkering. Hij krijgt geen vaste arbeidsovereenkomst bij de gemeente omdat hij geen scholingsmogelijkheden zou hebben als gevolg van zijn leesbeperking. De heer Struik vindt dat hij door de gemeente onrechtvaardig wordt behandeld en voelt zich hierover gefrustreerd. Op eigen initiatief meldt hij zich aan voor een indicatie Wsw.

Rapportages

Niettegenstaande zijn arbeidsverleden schieten volgens de RBA-informatie de beroepskwalificaties van Harm te kort, al wordt deze stelling verder niet onderbouwd. Hij kan niet goed tegen tempodruk, een omstandigheid die in de

agrarische sector of groenvoorziening – de beroepsrichting waarin hij nog wel kansen zou hebben – steeds meer voorkomt. Uit een gesprek tussen de RBA-functionaris en een gemeentefunctionaris bleek dat de laatste van mening was dat – wanneer er enige begeleiding wordt geboden – Harm mogelijk toch in het vrije bedrijf kan functioneren. Naast het werk houdt hij zich voornamelijk bezig met zijn hobby, het huishouden en familiebezoeken.

Tijdens het psychologisch onderzoek, dat werd verricht in het kader van de indicatiestelling SW, komt Harm Struik over als een vriendelijke, zachtaardige man. Om inzicht te krijgen in diens capaciteiten heeft de psycholoog de Differentiële Aanleg Test en de Raven afgenomen en daarnaast ook nog de NEO-PI om een beeld te krijgen van Struiks persoonlijkheidsstructuur. Deze laatste test is gebaseerd op de 'Big Five' Personality Factors. De psycholoog concludeert dat de heer Struik een labiel persoon is die snel overspannen raakt. Bij stress krijgt hij psychosomatische klachten (migraine en slapeloosheid). Ongeveer vijf jaar geleden is hij een periode psychisch gedecompenseerd geweest. Wat betreft de schoolse vaardigheden is het rekenen, schrijven en de omgang met het geldverkeer beperkt. De ondertiteling van de televisie kan hij op het nippertje volgen, mits er niet te veel moeilijke woorden worden gebruikt.

Tijdens het arbeidskundig onderzoek levert de heer Struik een prestatie van 50-75%. Tijdens het onderzoek laat Harm blijken dat hij zich gefrustreerd voelt, aangezien hij geen vast arbeidscontract van de gemeente krijgt, ondanks zijn naar zijn mening goede functioneren. De arbeidskundige meent dat dit voor Harm een stressfactor is, omdat deze het idee heeft eigenlijk harder te moeten werken dan van hem kan worden gevraagd.

Medische gegevens zijn niet voorhanden.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, psychische beperkingen

De commissie stelt vast dat er sprake is van beperkingen van psychische aard. Op basis van onderzoek is er een aantal beperkingen geconstateerd door de psycholoog die het onderzoek verrichtte. Harm Struik is labiel, snel overspannen en gevoelig voor stress (ICIDH-code 26.6 : emotionele labiliteit). In het verleden is hij al eens psychisch gedecompenseerd.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat Struik alleen arbeid kan verrichten met behulp van de volgende aanpassingen:

- a. Organisatorische aanpassingen.* De commissie vindt dat voorkomen moet worden dat hij in een werksomgeving komt te werken waarin er sprake is van werkdruk. De psycholoog denkt dat dan de kans groot is dat hij overspannen raakt en uitvalt.
- b. Speciale werkbegeleiding,* waarop Struik vanwege zijn psychische beperkingen zeker is aangewezen.

In de algemene Toelichting bij beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie' (Bisw) staat dat 'op voorhand mag worden aangenomen dat personen met verstandelijke en psychische beperkingen aangewezen zijn op speciale werkbegeleiding.' Hieruit mag niet worden afgeleid dat reeds bij de advisering over het al dan niet behoren tot de doelgroep een dergelijke vooronderstelling mag worden gedaan. Niet alle beperkingen leiden immers automatisch tot de noodzaak van aanpassingen. Indien echter de psychische of verstandelijke beperkingen wél van dien aard zijn dat deze leiden tot een positieve doelgroepindicatie zal de noodzaak tot speciale begeleiding doorgaans van doorslaggevende betekenis zijn. Om die reden kan dan bij het bepalen van de arbeidshandicapcategorie a priori hiervan worden uitgegaan.

c. Aanpassing van werktempo. De commissie constateert dat Struik op zijn werk met name problemen had, wanneer het werktempo en de tempodruk te hoog werden. De commissie weegt in haar oordeel ook de uitkomst van het arbeidskundig onderzoek mee. In dat onderzoek bleek Struik een prestatie van 50-75% te leveren.

4. Zijn aanpassingen in reguliere werksomgeving mogelijk? ⇒ ja

Bij deze beoordeling laat de commissie de gegevens die zijn verzameld over het arbeidsverleden van de heer Struik zwaar wegen. Uit deze gegevens blijkt dat hij afgelopen acht à negen jaar goed gefunctioneerd heeft bij de afdeling groenvoorziening van een gemeente. Dit is bevestigd door een gemeentefunctionaris die hem goed kent. Deze functionaris is van oordeel dat er dan wel enige begeleiding door het reguliere bedrijf moet worden gegeven.

Naar de mening van de commissie zijn naast geringe begeleiding ook enige organisatorische werkaanpassingen noodzakelijk. Deze zijn echter in het algemeen goed realiseerbaar in een reguliere arbeidsomgeving.

Omdat hij al jaren in de groenvoorziening werkzaam is, lijkt deze richting voorsnog een geschikte voor de heer Struik. De commissie betreurt in dit verband wel dat er gegevens ontbreken over de huidige beroeps- en arbeidsmarktkwalificaties van betrokkene, zodat alternatieve beroepsrichtingen niet overwogen kunnen worden.

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar ⇒ n.v.t.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens) ⇒ n.v.t.

Advies: Harm Struik behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Gaat de BBL-scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie meent dat het volgen van een opleiding assistent-beroepsbeoefenaar in de groenbranche een mogelijkheid zou zijn voor de heer Struik. Hij heeft lbo gevolgd, maar niet afgerond. Hij heeft nog geen scholing gevolgd in de groenbranche, die verder gaat dan het eindniveau van de beroepsbegeleidende scholing.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie heeft lang stilgestaan bij de beantwoording van deze vraag. Enerzijds vond zij het van belang in haar beoordeling mee te nemen dat de heer Struik getypeerd kan worden als een labiel persoon die zich snel onder druk voelt en vervolgens daarop reageert met psychosomatische klachten. Deze klachten zouden ook op kunnen treden, wanneer hij een opleiding gaat volgen. Ook zijn beperkte leesvaardigheid is een relevant gegeven. Anderzijds vond de commissie dat zij er in haar oordeel rekening mee moest houden dat de psychische beperkingen Struik blijkbaar geen parten spelen in de arbeidssituatie. Hij weet zich immers staande te houden in de groenvoorziening van de gemeente. Uiteindelijk heeft de commissie besloten dat de beperkte leesvaardigheid in combinatie met de psychische beperkingen op dit moment een contra-indicatie zijn voor het volgen van beroepsbegeleidende scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇨ nee

De heer Struik heeft in de technische richting een niveau gehaald dat vergelijkbaar is met vbo-a. Wsw-scholing heeft als eindniveau maximaal vbo-a. Ook Struiks kennisniveau in de groenbranche wordt door de commissie ingeschat op vbo-a. Hij werkt immers al een aantal jaren in de groenvoorziening.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇨ n.v.t.

Advies: De heer Struik is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus zijn twee beoordelingsproblemen aan de orde:

- a. of de noodzakelijke voorzieningen te realiseren zijn in een normale arbeidsomgeving (beslistabel 1, stap 4);
- b. of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing (beslistabel 3, vraag 2)?

Of de noodzakelijke voorzieningen te realiseren zijn in een normale arbeidsomgeving.

De commissie heeft zich bij deze beoordeling laten leiden door het aantoonbare redelijk succesvolle arbeidsverleden in een normale arbeidsomgeving (groenvoorziening van de gemeente). Dit niettegenstaande zijn psychische beperkingen. Gezien het feit dat hij zich al jaren handhaaft en naar tevredenheid functioneert, acht de commissie de heer Struik in staat tot het werken in een reguliere baan, al zijn enige werkaanpassingen noodzakelijk. De commissie betreurt daarbij wel dat er weinig zicht is op de huidige beroepskwalificaties van Struik, zodat alternatieve beroepsrichtingen niet overwogen kunnen worden.

Of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing.

De commissie vond dit een lastig te beantwoorden vraag. Na wikken en wegen is zij tot de conclusie gekomen dat in de beoordeling de leesbeperking en emotionele labiliteit contra-indicaties zijn voor het volgen van scholing. Er is geen onderzoek verricht naar de huidige beroepskwalificaties van Struik, zodat het recente arbeidsverleden in de groenvoorziening als referentie dient.

Overduidelijk zou Harm Struik niet tot de doelgroep van de SW hebben behoord, wanneer de psychische problematiek minder geobjectiveerd had kunnen worden, ook als frustratie over de behandeling door de gemeente en werkdruk tot slechte kwaliteit van het werk, frequent of langdurig verzuim en psychosomatische klachten hadden geleid. Dit op zich zou niet voldoende zijn geweest voor het aantonen van psychische stoornissen en beperkingen in de zin van de ICIDH, zodat betrokkene al bij stap 1 in het beslistabel 1 zou zijn afgewezen voor de SW-indicatie.

Casus 20

Naam: Ton Jansma, 25 jaar.

Opleiding: atheneum, diverse opleidingen gevolgd (op het gebied van de IT en een managementopleiding).
Werkervaring: 5 jaar werkervaring in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: lichamelijke en psychische problemen.
Beoordelingsprobleem: ondergrensproblematiek: of noodzakelijke aanpassingen gerealiseerd kunnen worden in de sociale werkvoorziening (beslistabel 1, vraag 5 en 6).

Advisering

Geen, commissie heeft besloten nader onderzoek te (laten) verrichten.

Dossiergegevens

Gegevens intake

Ton Jansma is 30 jaar. In de tijd dat hij op het atheneum zat, was hij al zeer geïnteresseerd in alles wat met de pc te maken had. Eerst ging zijn aandacht uit naar het spelen van spelletjes op de computer, daarna ontwikkelde hij deze zelf. Hij is na zijn atheneumopleiding economie gaan studeren. In die tijd besteedde hij meer tijd aan het bouwen van ' internetpagina's voor vrienden en kennissen dan aan zijn studie. Na twee jaar kreeg hij een baan aangeboden bij een klein bedrijfje dat zich bezighield met softwareontwikkeling. Ton besloot zijn studie voor gezien te houden en is vol overgave aan zijn nieuwe baan begonnen. Hij heeft toen diverse opleidingen gevolgd (IT-opleidingen en een managementopleiding). Het bedrijfje is in een korte tijd uitgegroeid tot een bedrijf met meer dan 100 medewerkers. Na drie jaar is Ton manager geworden van een aparte businessunit die zich bezighoudt met de ontwikkeling van ' internetpagina's voor uiteenlopende bedrijven. Zo'n anderhalf jaar geleden is Ton het slachtoffer geworden van een ernstig auto-ongeluk. Zijn onderbeen was verbrijzeld en hij heeft twee weken in coma gelegen. Toen hij ontwaakte uit zijn coma kon hij maar moeizaam praten; hij kon niet op woorden komen en zijn geheugen liet hem behoorlijk in de steek.

Niet alleen kon hij zich niets meer herinneren van de tijd vlak voor het ongeluk, maar ook verder was zijn verleden nog maar gedeeltelijk toegankelijk. Daarnaast bleek dat het eigen maken van nieuwe zaken hem slecht afging.

Zijn onderbeen kon hij niet meer belasten en in combinatie met zijn ernstige evenwichtsstoornissen was hij aangewezen op een rolstoel. In het ruime half jaar dat hij in het revalidatiecentrum was opgenomen, is hij niet veel vooruitgegaan. Vlak na ontslag uit de revalidatiekliniek is hij volledig arbeidsongeschikt verklaard. De uvi heeft laten weten geen mogelijkheden te zien voor plaatsing op de reguliere arbeidsmarkt. Ton wil eigenlijk heel graag weer zelfstandig wonen. Zijn ouders vinden dit niet verantwoord en hebben Ton ervan weten te overtuigen dat het beter is als hij weer bij hen komt wonen. Ton wil op termijn graag in een aangepaste woning zelfstandig wonen en ook wil hij weer aan het werk. Volgens de intakefunctionaris wil Ton meer dan dat hij kan.

Rapportages

De bedrijfsarts die ten behoeve van de indicatiecommissie het vooronderzoek verricht heeft de beschikking over een uitgebreide rapportage van de revalidatiearts. Daarin komt naar voren dat Ton Jansma aanzienlijke restverschijnselen heeft overgehouden aan een auto-ongeluk. Hij heeft fysieke beperkingen ten gevolge van het niet meer kunnen belasten van zijn rechteronderbeen. Als gevolg van evenwichtsstoornissen is hij niet in staat om met een loophulp te lopen en is hij voornamelijk aangewezen op een rolstoel. Ook heeft hij beperkingen ten aanzien van de fijne motoriek. Zijn uithoudingsvermogen is verminderd en hij is erg snel moe. De arts heeft een aangepaste auto afgeraden in verband met deze moeheid en de concentratieproblemen waar hij ook last van heeft. De revalidatiearts vermoedt dat hier slechts 'marginale verbeteringen in te verwachten zijn'. Hij schat in dat Ton Jansma op het moment 'niet in staat is te werken'. De arts is van mening dat Ton dit zich nog onvoldoende realiseert. De bedrijfsarts deelt de mening van de revalidatiearts en geeft aan dat de beperkte belastbaarheid van Jansma in elk geval betekent dat hij vermoedelijk hooguit halve dagen kan werken en daarbinnen regelmatig langere rustpauzes nodig heeft.

In het kader van de indicatiestelling is Ton Jansma psychologisch onderzocht. Daaruit kwam naar voren dat Ton zich niets meer weet te herinneren van het ongeluk. Hij spreekt zelf van 'een zwart gat'. Ook verder kampt hij met geheugenproblemen. Bij het maken van een intelligentietest barstte hij in huilen uit: hoe hij ook zijn best deed, hij kon zich niet concentreren op de opdrachten; hij heeft nog steeds af en toe woordvindingsproblemen. Het IQ werd bepaald op 80. De heer Jansma vertelde de psycholoog dat hij beseft dat hij tot veel minder in staat is dan vroeger en dat het vreselijk is dat hij zaken die hij vroeger gewoon was te doen niet meer kan bevatten. Toch wil hij dolgraag weer werken, eerst in de sociale werkvoorziening en daarna misschien ooit nog eens bij - zoals Jansma formuleert - 'een echte werkgever'. De mentale belastbaarheid blijkt zeer beperkt. Ook in het persoonlijkheidsonderzoek geeft hij aan erg graag te willen werken en dat hij zich nuttig wil maken. Emotioneel is hij echter labiel. Regelmatig heeft hij depressieve buien, als hij zich zijn beperkingen realiseert. Daarom wil hij dolgraag bezig zijn om afleiding te hebben.

Uit het handvaardigheidsonderzoek (M.A.S.T.-1) dat is uitgevoerd in het kader van de indicatiestelling, blijkt dat Ton Jansma met betrekking tot de kwantiteit een percentage scoort van 20%. De arbeidskundige rapporteerde dat de heer Jansma veel moeite had om zich te concentreren en dat hij elke keer na een opdracht vermoeid was (en teleurgesteld dat het zo lang duurde).

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, lichamelijke en psychische beperkingen

De commissie stelt op basis van de medische rapportages vast dat Ton Jansma beperkingen heeft ten aanzien van staan en lopen en ten aanzien van zijn fijne motoriek. Ton Jansma is door zijn evenwichtsstoornissen en verbrijzelde onderbeen aangewezen op een rolstoel. De commissie oordeelt dan ook dat er sprake is van lichamelijke beperkingen die het gevolg zijn van een ernstig auto-ongeluk (ICIDH 71.9 combinaties en andere mechanische stoornissen van de benen; 74.1.5 motorische stoornissen met coördinatieverlies van de dominante arm; 48.2 gestoorde locomotoriek door vestibulaire of cerebellaire functiestoornis).

De commissie is van mening dat de bevindingen van de psycholoog erop duiden dat er sprake is van psychische en mentale beperkingen. De heer Jansma kan zich moeilijk concentreren bij opdrachten die hij in het kader van het psychologisch en arbeidskundig onderzoek moest doen. In termen van ICIDH is er sprake van een postcomateuze lacunaire dementie (code 14.1) en een concentratiestoornis (24.1). Wat betreft de emotionele labiliteit en de depressiviteit houdt de commissie het voor mogelijk dat dit voorbijgaande aanpassingsreacties zijn aan zijn nieuwe identiteit en situatie. Daarom worden deze aspecten hier (nog) niet als meer stabiele beperkingen aangemerkt. In psychologisch onderzoek is een IQ van 80 bepaald. Dit op zich rechtvaardigt geen classificatie als verstandelijke handicap.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De heer Jansma wordt door de commissie alleen in staat geacht met de volgende aanpassingen arbeid te verrichten:

- a. Technische voorzieningen.* De beperkingen in het lopen maken de heer Jansma rolstoelafhankelijk. Dit betekent dat het gebouw waar Jansma zou kunnen werken rolstoeltoegankelijk moet zijn en bovendien over een rolstoeltoilet moet beschikken. Daarnaast dient er een aan rolstoelgebruik aangepaste werkplek gecreëerd te worden. Tevens zal hij, gezien zijn rolstoelafhankelijkheid in combinatie met concentratieproblemen, gebruik moeten kunnen maken van een vervoersvoorziening.
- b. Organisatorische aanpassingen* met betrekking tot structuur. Dit in verband met de concentratieproblemen van Ton.
- c. Speciale werkbegeleiding.* In verband met de complexe problematiek acht de commissie ten minste enige speciale begeleiding noodzakelijk. Dit is overigens bij psychische beperkingen doorgaans het geval.
- d. Aanpassing van de werktijd.* Uit de rapportages van de revalidatiearts en de arbeidskundige is gebleken dat Ton snel vermoeid is. Bovendien achtte de bedrijfsarts halve dagen werken vermoedelijk het maximum.
- e. Aanpassing van het werktempo.* Tijdens het arbeidskundig onderzoek bleek Ton Jansma een prestatie van 20% te leveren.

- 4. Zijn aanpassingen in een reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee**
5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ de commissie kan hierover nog geen oordeel geven.

De commissie is - net als de uvi - van oordeel dat de vijf noodzakelijke voorzieningen - technische en organisatorische aanpassingen, speciale begeleiding, aanpassing van de werktijd en werktempo - tezamen in de praktijk niet te realiseren zijn in een reguliere arbeidsomgeving.

De commissie is van mening dat de volgende aanpassingen wel realiseerbaar zijn in een SW-organisatie:

- de kosten van de (eenmalige) technische aanpassing (aanpassing werkplek, voor zover nodig) overschrijden niet 2 maal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur;
- de organisatorische aanpassingen zijn niet ongebruikelijk in de SW;
- het professionele niveau van de speciale begeleiding hoeft niet hoger te zijn dan mbo⁺.

Echter, de commissie twijfelt of de aanpassing van de werktijd wel beperkt kan blijven tot vier uur per dag (geldt binnen de SW als redelijke grens). De bedrijfsarts

was immers van mening dat Jansma (momenteel) hooguit halve dagen kan werken en daarbinnen regelmatig langere rustpauzes nodig heeft, terwijl de revalidatiearts zelfs rapporteerde dat Ton op het moment 'niet in staat is te werken'. Ook uit het rapport van de arbeidskundige kwam naar voren dat Ton na elke opdracht nogal vermoeid was. Daarbij komt nog dat de commissie ook geen antwoord kan geven op de vraag of Jansma in staat is ten minste een uur achtereen te werken (vraag 6 beslistabel 1).

De commissie concludeert dat zij op basis van de beschikbare onderzoeksgegevens geen oordeel kan geven of de heer Jansma nu wel of niet in staat is vier uur per dag te werken. Zij besluit nader onderzoek te laten verrichten dat antwoord moet geven op de vraag of Ton Jansma vier uur per dag belastbaar is en of hij in staat is ten minste een uur achter elkaar te werken. Dit onderzoek zou kunnen worden gedaan door het revalidatiecentrum of door het Arbeidsonderzoekcentrum (AOC).

- 6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens) ⇒ de commissie kan hierover nog geen oordeel geven.**

Advies: geen, de commissie besluit tot het laten verrichten van nader onderzoek.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus was de commissie niet in staat om op grond van de beschikbare gegevens een duidelijk beeld te krijgen of al de noodzakelijke voorzieningen (specifiek: reductie van de werktijd) gerealiseerd kunnen worden in de SW. Het is niet uitgesloten dat de heer Jansma hiertoe dankzij zijn inzet wel in staat blijkt, hij is immers zéér gemotiveerd om aan het werk te gaan. Of deze wens realistisch is,

wordt door de indicatiecommissie echter betwijfeld. Bij veel cliënten kan een oordeel gegeven worden in het verlengde van hun eigen oordeel. Bij anderen maakt de ziekte nu juist dat eigen oordeel over mogelijkheden en beperkingen weinig valide. Observatieonderzoek is dan gewenst om te achterhalen wat reëel te verwachten is, zodat dit dan ook aan de cliënt duidelijk te maken is.. In dit geval leveren de in het dossier aanwezige gegevens onvoldoende informatie voor een gefundeerd oordeel. Daarom besluit de commissie een nader onderzoek naar de mogelijkheden en beperkingen te laten uitvoeren. Op deze manier kan meer informatie verkregen worden over de arbeidsmogelijkheden van de heer Jansma. De uvi heeft echter duidelijk laten weten geen mogelijkheden te zien in reguliere arbeid.

Casus 21, 21a

Naam: Frank Ceton, 24 jaar.

Opleiding: zmlk.
Werkervaring: 1,5 jaar in het kader van de dagbesteding.
Reden van aanmelding: lichamelijke klachten en verstandelijke beperkingen.
Beoordelingsprobleem:
a. ondergrensproblematiek: of betrokkene in staat tot werken in SW-verband (beslistabel 1, vraag 6).
b. Of de begeleiding in het kader van begeleid werken beperkt kan blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: ernstig
Scholing: nee
Begeleid werken: ja
Onverplicht advies: de commissie adviseert te bekijken of het mogelijk is dat de heer Ceton een Goldsteintraining (sociale vaardigheidstraining voor licht verstandelijk gehandicapten) kan volgen.

Dossiergegevens

Gegevens intake

Frank heeft van zijn 6^e tot zijn 18^e jaar zmlk-onderwijs gevolgd. Na de schoolperiode kwam hij binnen het DVO in een arbeidsproject terecht. Hier nam hij aan alle werkzaamheden deel: houtbewerking, schilderen, huishoudelijk werk, boodschappen en montagewerk. Op 22-jarige leeftijd is Frank, vijf dagen per week, als 'stagiair' gaan werken bij de drukkerij van een internaat voor lichamelijk gehandicapten. In deze drukkerij bedient hij eenvoudige machines, doet kopieerwerk, helpt bij postverwerking en receptiewerkzaamheden. Deze werkzaamheden voert Frank 'zelfstandig', nauwgezet en zorgvuldig uit. Wel is duidelijk dat onder druk werken hem onzeker maakt. Hij heeft dan bevestiging nodig dat hij het goed doet. Zijn aanvankelijke onzekerheid is inmiddels na ruim een jaar stage teruggebracht tot redelijke proporties. Hij stelt gerichte vragen, is mondiger geworden en neemt de vrijheid te reageren als hij het ergens niet mee eens is. Frank heeft veel concentratie nodig bij zijn werkzaamheden. Als er te veel mensen om hem heen zijn, gaat het mis.

Op zijn huidige werkplek leert Frank veel bij. Hij vindt zijn werk bij de drukkerij heel belangrijk en werkt hier met veel plezier. Hij wordt zelfs een beetje boos, als men het vrijwilligerswerk noemt. Uit het stagerapport blijkt dat hij neerslachtig wordt, wanneer hij te weinig aandacht krijgt. Frank vertelt dat hij niet zelf, maar vooral zijn ouders de aanmelding voor de SW ondersteunen. Zijn moeder is van mening dat haar zoon betaald zou moeten worden voor het werk dat hij bij de drukkerij verricht.

Vanaf zijn 20^e krijgt Frank een Wajong-uitkering.

Rapportages

Uit het medisch vooronderzoek voor de Wsw-aanmelding is gebleken dat Frank het syndroom van Down heeft. Ook is bij hem psychomotore retardatie geconstateerd. Hij zou van het laatste in het dagelijks leven, en dus ook op zijn werk, weinig beperkingen van ondervinden. Dit betekent dat wat gaat, langzaam gaat. Frank is een gezonde jongeman: gehoor en visus zijn in orde en ook zijn er geen long- of hartafwijkingen geconstateerd. Het uiterlijk is slechts licht mongoloïde, de tong is nauwelijks vergroot en de handen zijn vrijwel normaal van proporties. Het medisch rapport vermeldt verder weinig bijzonders en baseert zich wat betreft de niveau-inschatting en de psychomotore retardatie vooral op eerder – uitgebreid – medisch onderzoek uit de schooltijd van Frank Ceton.

Bij arbeidskundig onderzoek blijkt dat de handvaardigheid van Frank voor iemand van zijn mentaal niveau redelijk ontwikkeld te zijn. Wel zijn er lichte beperkingen in de fijne motoriek. Na de nodige training mag verwacht worden dat hij in staat is tot het leveren van eenvoudige montagearbeid. De training dient vooral gericht te zijn op het leren begrijpen van wat meer complexe instructies, tempo-ontwikkeling en oog-hand-voet-coördinatie. Verder is uit dit onderzoek gebleken dat zijn prestatievermogen tussen de 10 en 50% ligt. De functiekarakteristiek geeft kort-cyclisch werk aan, hetgeen het verrichten van primaire en eenvoudige aanvullende taken inhoudt. Veelvuldige ondersteuning door de werkleiding wordt nodig geacht.

Uit het psychologisch onderzoek komt naar voren dat Frank gemotiveerd is om aan de slag te gaan. Hij stelt zich coöperatief op. Wanneer taken moeilijk voor hem worden, is er sprake van weinig persistentie. Ook heeft hij weinig tot geen alternatieve strategieën tot zijn beschikking om een probleem op te lossen, anders dan met 'trial and error'. De psycholoog constateert een weinig flexibel gebruikmaken van zijn cognitieve vermogens. Frank komt bij de test uit op een laag niveau van verstandelijk functioneren waarbij overigens het verschil tussen verbaal en per formaal gering is. Functioneel lezen en schrijven behoren niet tot zijn mogelijkheden. Zodra er sprake is van werken onder tijdsdruk functioneert Frank op een lager niveau dan bij taken waarbij de tijdsdruk minder of geen rol speelt. Bij het intelligentieonderzoek wordt het IQ aan de hand van de Raven CPM geschat op 45.

Het RBA rapporteert dat de Frank Ceton bij een drukkerij werkt, maar niet wordt betaald. Hij heeft het er prima naar zijn, maar wil betaald werk. Het RBA heeft bij navraag van de drukkerij vernomen dat betrokkene wel redelijk werk levert, maar een erg laag prestatieniveau heeft en dat er steeds iemand in de buurt moet zijn om hem 'uit de wind' te houden en te stimuleren. Nu en dan krijgt hij als blijk van waardering een klein geldbedrag en elk jaar deelt hij mee in de kerstgratificatie. De drukkerij meent dat een I/D- of WIW-baan geen goede oplossing is. Betrokkene is nog niet ingedeeld, maar de indruk is: fase 4.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, verstandelijke beperkingen

De commissie stelt vast dat er zeker sprake is van verstandelijke beperkingen: Frank is een man met een Down syndroom, die niet kan lezen en schrijven. Hij heeft geen adequate strategieën tot zijn beschikking waarmee hij problemen kan oplossen. Het IQ is geschat op 45.

Al met al komt de commissie op grond van het totaal van ingebrachte rapportages tot de conclusie dat er gesproken kan worden van verstandelijke beperkingen van matige aard in de zin van de ICIDH (code 12.0: matige verstandelijke beperkingen). De commissie oordeelt op basis van de bevindingen van het medische vooronderzoek dat er geen sprake is van fysieke beperkingen, al is er blijkens de arbeidskundige rapportage mogelijk wel sprake van lichte stoornissen/beperkingen in de fijne motoriek.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van mening dat Frank alleen aan het werk kan met de volgende voorzieningen en/of maatregelen:

- a. Technische aanpassingen.* In voorkomende gevallen zijn extra technische aanpassingen noodzakelijk bij machines die gevaar kunnen opleveren.
- b. Organisatorische aanpassingen.* Frank moet eenvoudige taken uitvoeren waarbij sprake is van een steeds terugkerende werkwijze. Daarnaast dient hij in een rustige werkomgeving te werken waarbij hij zo min mogelijk wordt afgeleid. Dit stelt hem in staat zich zo goed mogelijk te concentreren.
- c. Speciale werkbegeleiding.* Hij zal door zijn verstandelijke beperkingen speciale en intensieve werkbegeleiding nodig hebben. Uit het verslag van het RBA blijkt dat er steeds iemand in de buurt moet zijn om hem 'uit de wind' te houden en te stimuleren.
- e. Aanpassing van het werktempo.* De commissie constateert op grond van de uitgebrachte rapportages dat het werktempo van Frank structureel laag is vanwege zijn psychomotorische retardatie. Daarnaast wordt het onder omstandigheden ook nog gedrukt door zijn gevoeligheid voor werkdruk. De uitkomsten van het arbeidskundig onderzoek bevestigen dit. Daaruit is gebleken dat Frank een prestatieniveau heeft van 10-50%.

4. Zijn aanpassingen in reguliere werkomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

Van de hierboven genoemde organisatorische aanpassingen, de speciale werkbegeleiding en aanpassing van het werktempo, is met name de intensiteit van de benodigde speciale werkbegeleiding doorslaggevend in het oordeel van de commissie dat de aanpassingen niet gerealiseerd kunnen worden door een reguliere werkgever. Uit het rapport van het RBA blijkt dat er bijna constant iemand bij Frank in de buurt moet zijn om hem te stimuleren en hem het vertrouwen te geven dat hij zijn werk wel goed doet. Deze speciale begeleiding kan naar de mening van de commissie in een normale werkomgeving als regel

niet geboden worden en is redelijkerwijs – zeker in combinatie met het toch wel erg lage productieniveau – niet van een reguliere werkgever te verwachten. De commissie vindt dat de voorzieningen wel realiseerbaar zijn in de sociale werkvoorziening. Dergelijke organisatorische aanpassingen zijn daar niet ongebruikelijk. Verder kan de speciale begeleiding gegeven worden door een persoon met mbo⁺-niveau en kan Frank een rustige werkplek worden geboden. De commissie denkt voor Frank Ceton in eerste instantie vooral aan eenvoudig (montage)werk; hoofdgroepen Industrie, Natuur & Bouw en de grafische sector, op het niveau van assistent (loongroep A).

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ja

De commissie is van mening dat Frank voldoet aan het '4 x10 criterium':

1. Uit het arbeidskundig onderzoek is gebleken dat hij in staat is eenvoudige montagewerkzaamheden te verrichten. Dit maakt hem geschikt voor het vervullen van meer dan één functie in de sociale werkvoorziening.
2. De commissie heeft lang stilgestaan bij de vraag of de tijd die nodig is voor persoonlijke begeleiding gelimiteerd kan blijven tot een tiende van de werktijd. Afgaand op het RBA-rapport zou Frank bij de uitvoering van zijn werkzaamheden bijna voortdurend iemand nodig hebben die hem terzijde staat. De commissie vermoedt dat de weergave van de begeleidingssituatie op zijn stageplaats te maken kan hebben met de grote variëteit aan werkzaamheden die Frank op de drukkerij verrichtte (kopieerwerk, postverwerking en receptiewerkzaamheden). Bovendien zal daarbij ook vermoedelijk de noodzaak van permanent toezicht zijn meegenomen, hetgeen niet per definitie een hoge individuele begeleidingsomvang hoeft te betekenen. Daarbij gaat de commissie ervan uit dat bij een drukkerij, ook als het een instellingsdrukkerij betreft, een dergelijk intensieve begeleiding niet goed denkbaar is. Uiteindelijk oordeelt de commissie dat de begeleidingstijd bij eenvoudige, routinematige werkzaamheden beperkt kan blijven tot 10%. Daarbij neemt de commissie in aanmerking dat Frank zich op de drukkerij goed heeft ontwikkeld en zijn onzekerheid is teruggebracht tot redelijke proporties.
3. Afgaand op de rapportages moet hij onder voorgenoemde condities in staat worden geacht ten minste een uur per dagdeel aaneengesloten te werken.
4. De commissie acht Frank in staat een minimumprestatie te leveren van 10% van een normale arbeidsprestatie. Het is gebleken dat Ceton tijdens het arbeidskundig onderzoek in staat was tot een prestatie van 10-50%. De commissie overweegt dat er aan de ene kant sprake was van een gunstige prestatieconditie door een sterk geïndividualiseerde begeleidingssituatie, aan de andere kant was er het testkarakter van de onderzoekssituatie - een voor Frank ongunstige prestatieconditie. Al met al meent de commissie dat er zeker wel uitgegaan mag worden van een prestatievermogen van 10%.

Advies: Frank Ceton behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'Indeling in arbeidshandicapcategorie'

Door de matige verstandelijke handicap (ICIDH-code 12) valt Frank volgens de a-priori-tabel in de arbeidshandicapcategorie ernstig. In dit geval hoeft de beslistabel niet meer doorlopen te worden, immers een zwaardere arbeidshandicapcategorie is er niet.

Advies: Frank Ceton wordt overeenkomstig de a-priori-indeling ingedeeld in arbeidshandicapcategorie ernstig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Frank heeft het zmlk-onderwijs doorlopen en heeft dus nog niet het eindniveau van de beroepsbegeleidende scholing bereikt.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Frank heeft, als gevolg van zijn laag verstandelijk functioneren, nauwelijks leervermogen en is dus niet in staat tot beroepsbegeleidende scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Volgens de commissie komt Frank in aanmerking voor de Hoofdgroepen Industrie, Natuur & Bouw en de Grafische sector, op het niveau van assistent (loongroep A). Het scholingsaanbod voor de uitoefening van Wsw-specifieke functies in genoemde branches gaat verder dan het bereikte scholingsniveau.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ nee

Er is bij Frank nauwelijks sprake van leervermogen, dus hij is ook niet in staat tot Wsw-specifieke scholing.

Op zich zou Frank wel in aanmerking komen voor bijvoorbeeld een Goldsteintraining of iets dergelijks. Dit wordt echter niet begrepen onder de Wsw-specifieke scholing.

Advies: De heer Ceton is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

In de kwestie van het begeleid werken dient men zich allereerst af te vragen of in een normale arbeidsomgeving de eventuele *andere* aanpassingen/voorzieningen (technisch, organisatorisch, werktijd) wel mogelijk zijn. Voor de speciale begeleiding (jobcoaching) en de aanpassing van het werktempo kan immers ter compensatie hiervan ex art. 7 Wsw subsidie worden verstrekt.

Dat eerste is bij Frank Ceton de vraag, omdat doorgaans organisatorische aanpassingen die een functie reduceren tot het niveau van assistent niet in een reguliere werkomgeving zijn te realiseren. Toch kiest de commissie bij deze beslisstap voor 'ja', omdat het hier gaat om een marginale toetsing. Ook al is de kans misschien gering dat zo een functie kan worden gevonden of gecreëerd; die mogelijkheid moet hier niet te licht worden uitgesloten.

Terzijde merkt de commissie nog op dat zij, hoewel bij begeleid werken het prestatieniveau niet behoeft te worden getoetst, in geval van een uiterst lage prestatie twijfelt aan de kansen op een succesvol traject. In het geval van Frank wordt aangenomen dat na een goede training zijn prestatieniveau geen echt beletsel hoeft te zijn.

2. Is er noodzaak tot speciale werkbegeleiding? ⇒ ja

Gezien het verstandelijk laag functioneren is er noodzaak tot speciale werkbegeleiding, zo stelde de commissie al vast bij de doelgroepindicatie.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

De commissie vertrouwt erop dat Frank bij eenvoudige werkzaamheden in een rustige werkomgeving onder - mogelijk in aanvang intensieve - begeleiding van een jobcoach genoeg ingewerkt kan worden en daarbij voldoende zelfvertrouwen kan ontwikkelen om te kunnen functioneren met het dagelijks toezicht van zijn gewone chef en zijn collega's. Daarbij zal de jobcoach de chef en de collega's coachen in hun dagelijkse begeleiding van Frank. Dit betekent dat er geen noodzaak is van permanente speciale begeleiding.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ ja

De commissie bevestigt haar antwoord op vraag 6 bij beslistabel 1 dat de individuele begeleiding van Frank Ceton beperkt kan blijven tot 10%. Daarnaast heeft de commissie ook bij deze vraag betrokken of de collega's en leidinggevende gecoacht moeten worden en zo ja, of dit tezamen met de individuele begeleiding van Frank beperkt kan worden tot 15%. De commissie meent dat dit het geval is: de collega's en leidinggevende hoeven 'slechts' instructie te krijgen hoe zij het beste met Frank om kunnen gaan, zoals het geven van schouderklopjes en het geven van simpele opdrachten.

In de eerste beslistabel wordt een percentage van 10% genoemd, terwijl bij de beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken' 15% wordt vermeld. Bij de eerste beslistabel wordt met het percentage van 10% de feitelijke, directe speciale begeleiding op de werkvloer bedoeld. Deze begeleiding moet als extra worden gezien boven wat binnen een normale werksetting als normale contacten tussen leidinggevende en werknemer kan worden gezien. Bij begeleid werken bevat de maximale 15% óók de begeleiding die aan de omgeving van de werkgever wordt geboden.

Advies: Frank Ceton is geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Twee beoordelingsproblemen zijn bij deze casus aan de orde:

- a. ondergrensproblematiek: of betrokkene in staat is tot werken in SW-verband (beslistabel 1, vraag 6).
- b. of de begeleiding in het kader van begeleid werken beperkt kan blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Of betrokkene in staat is tot werken in SW-verband en of de begeleiding in het kader van begeleid werken beperkt kan blijven tot 15%.

De kwestie bij deze casus is of de benodigde begeleidingstijd in de SW gelimiteerd kan blijven tot 10% en of deze in het kader van begeleid werken gelimiteerd kan blijven tot 15%.

De commissie heeft gediscussieerd over de vraag of de tijd die nodig is voor persoonlijke begeleiding wel beperkt kan blijven tot een tiende van de werktijd. Afgaand op het RBA-rapport zou Ceton bij de uitvoering van zijn werkzaamheden bijna voortdurend iemand nodig hebben die hem terzijde staat. De commissie vermoedde dat de weergave van de begeleidingssituatie op zijn stageplaats te maken kan hebben met de grote variëteit aan werkzaamheden die Frank op zijn stageplaats verrichtte. Bovendien is wellicht ook de noodzaak van permanent toezicht in de gerapporteerde begeleidingsomvang meegenomen, hetgeen niet per definitie een hoge individuele begeleiding hoeft te betekenen. De commissie neemt echter in aanmerking dat Frank zich in de afgelopen periode goed heeft ontwikkeld. Bovendien schat de commissie in dat een jobcoach, in combinatie met eenvoudige routinematige werkzaamheden en wellicht een Goldsteintraining Frank Ceton voldoende zelfvertrouwen kan geven. Hierdoor wordt hij in staat geacht - op termijn - redelijk zelfstandig te werken.

Bij de kwestie van begeleid werken heeft de commissie nog wel geaarzeld over het aspect van het lage prestatieniveau van betrokkene, dat voor werkgever - al betreft het begeleid werken - toch een te groot obstakel kan zijn. Uit het gemeten prestatieniveau van 10 tot 50% krijgt de commissie toch voldoende vertrouwen dat bij goede begeleiding en een goed inleertraject het prestatieniveau tot aanvaardbare proporties kan worden opgekrikt.

Om de 'ondergrensbeoordeling' nog wat scherper over het voetlicht te brengen volgt nu een casus, bij wie de commissie heeft geoordeeld dat betrokkene niet tot de doelgroep behoort.

Casus 21a.

Hans Lebon heeft tot zijn 19e jaar ZMLK-onderwijs gevolgd, waarna hij een plaats kreeg in een DVO. Naast het volgen van het meer educatieve programma deed hij voornamelijk huishoudelijk werk. Hij had daarbij een heel 'ambulante functie', deed boodschappes voor de groepsleiding en mocht ook de telefoon opnemen. Hij leek dit aardig te doen, zodat het DVO zich afvroeg of Hans in aanmerking kon komen voor de SW. De familie van Hans had daar erg op aangedrongen.

Uit het medisch vooronderzoek voor de SW-indicatie is gebleken dat de verstandelijke handicap van Hans Lebon veroorzaakt is door ernstig perinataal zuurstofgebrek. Hans heeft een normaal uiterlijk en imponeert op het eerste gezicht in het geheel niet gehandicapt. Hij is een drukke prater, waarbij dan al gauw duidelijk wordt dat er iets met hem aan de hand is. Hans is erg beweeglijk en heeft moeite om langer dan een paar minuten op zijn plaats te blijven zitten. Zijn motoriek is licht gestoord, met name de fijne motoriek. Hij is volledig ADL-onafhankelijk.

Het arbeidskundig onderzoek wijst uit dat de handvaardigheid van Frank redelijk is. Op dat punt mag verwacht worden dat hij na de nodige training in staat zou moeten zijn tot eenvoudige montage of inpak-werk.

Het prestatieniveau is laag, tussen de 10 en 30%. Dit is niet zozeer toe te schrijven aan de licht gestoorde motoriek, want desondanks is hij vrij handig, maar aan het feit dat Hans erg gauw is afgeleid en de neiging heeft om zomaar op te staan en iets anders te doen dat blijkbaar zijn aandacht heeft getrokken. De training dient dan ook vooral gericht te zijn op het vergroten van de aandachtsspanne en arbeidsdiscipline.

Hierbij wordt veelvuldige ondersteuning en correctie door de werkleiding nodig geacht.

Uit psychologisch onderzoek is gebleken dat Hans graag wil werken. Hij wil 'geld verdienen' net als zijn broers.

Functioneel lezen en schrijven behoort niet tot zijn mogelijkheden. Wel kan hij enkele woorden herkennen als hem is voorgelezen wat er staat.

Wanneer in de testsituatie taken moeilijk voor hem worden houdt hij het gauw voor gezien. Er is er sprake van zeer geringe persistentie. De psycholoog constateert een weinig flexibel gebruik maken van zijn cognitieve vermogens. Bij probleemoplossen weet Hans tot op zekere hoogte wel nieuwe strategieën over te nemen als die hem worden aangeboden, maar houdt daar dan weer rigide aan vast, ook wanneer hij wordt geconfronteerd met situaties waarin hij met een voorgaande oplossingsmethode succes had. Op grond van de Raven Gekleurde Matrijzen wordt het IQ geschat tussen 50 en 55. In haar rapportage vermeldt de psycholoog dat het gedrag van Hans de kenmerken vertoont van een aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit van het overwegend hyperactief-impulsief type (ADHD, DSM IV 314.01), dit op grond van gegevens uit de anamnese en uit eigen waarneming. Onzeker is de psycholoog in hoeverre de onoplettendheid van Hans toegerekend moet worden aan de verstandelijke handicap of dat de verschijnselen van deze onoplettendheid kunnen worden gezien als symptomen die behoren bij het criterium aandachtstekort. In het laatste geval zou er dan sprake zijn van een aandachtstekortstoornis van het gemengde type.

Rapportage van het RBA ontbreekt. Omdat de leiding van het DVO niet zeker was over de perspectieven met betrekking tot de toelating tot de sociale werkvoorziening heeft zij namens Hans de aanmelding gedaan, zonder dat nagegaan is of er hij als werkzoekende was ingeschreven. Vanwege werkovereenkomsten van de SW-organisatie en regionale zorginstellingen worden in de praktijk deze 'formele' tekortkomingen in individuele gevallen geaccepteerd, als het evident wordt geacht dat andere arbeidstoeleiding voor betrokkene

uitgesloten is. Zoals in het geval van Lebon. Indien de commissie positief zou indiceren wordt de inschrijving dan alsnog gedaan.

De commissie oordeelt op basis van de rapportages dat bij Hans Lebon sprake is van beperkingen die behoren bij een matige verstandelijke handicap (ICIDH code 12), en lichte stoornissen/beperkingen in de fijne motoriek (ICIDH code 74.0, dubbelzijdige motorische stoornissen van beide armen). De commissie vraagt zich af in hoeverre de gegevens uit de rapportages betreffende de rusteloosheid van Hans voldoende overtuigend zijn om de tentatief gestelde diagnose ADHD uit het psychologisch rapport over te nemen. Besloten wordt dit (nog) niet te doen.

Voor zover Hans tot regelmatige arbeid in staat is, dan is dat slechts met behulp van organisatorische en vérgaande tempo-aanpassingen en intensieve speciale werkbegeleiding. Deze aanpassingen zijn naar de mening van de commissie in een reguliere werkomgeving niet realiseerbaar.

De vraag is echter naar de mening van de commissie of Hans zelfs in SW-verband wel tot regelmatige arbeid in staat is. Uit het arbeidskundig onderzoek is weliswaar gebleken dat hij in staat zou moeten zijn eenvoudige montage/inpakwerkzaamheden te verrichten, maar zijn prestatieniveau ligt erg laag. Strikt genomen wordt hij wel in staat geacht meer dan één functie te vervullen. Ook in het DVO deed hij immers uiteenlopende lichte werkzaamheden. Ook wordt hij wel in staat geacht tot het leveren van een prestatie van meer dan 10%, een lager percentage dan dat is nauwelijks meetbaar en wordt zelden gerapporteerd. Deze de commissie is dat ook niet eerder onder ogen gekomen. Een breekpunt is vooral nog het kennelijk onvermogen van Hans Lebon voldoende aan het werk te blijven. Ten gevolge van zijn ongedurigheid zal hij, zelfs met een begeleidingsintensiteit die de toelaatbare grens te boven zou gaan, niet in staat zijn tenminste een uur aaneengesloten te werken. In beschouwing nemend dat het impulsieve gedrag mogelijk is te zien als een kenmerk van ADHD meent de commissie dat het advies in het arbeidskundig rapport dat 'de training dient dan ook vooral gericht te zijn op het vergroten van de aandachtsspanne en arbeidsdiscipline' niet kan worden gevolgd.

In zo een geval is specialistische (eventueel medicamenteuze) behandeling nodig, en ook dan is het resultaat niet zeker.

De ervaring in het DVO was dat Hans in redelijk functioneerde. Naar de opinie van de commissie moet dit worden gezien in de context van wat in een dagverblijf van de bezoekers wordt verwacht. De tolerantie voor afwijkend gedrag kan er groter zijn dan in een (SW-)arbeidsorganisatie, mede door de aanzienlijk hogere bezettingsgraad van de leiding. Daarbij had Hans een 'ambulante functie' waarbij hij tamelijk vrij zijn gang kon gaan, en niet aan een werkplek gebonden was. Al met al een situatie waarbij de effecten van de mogelijke ADHD blijkbaar als niet al te storend werden ervaren.

De commissie besluit derhalve te adviseren dat Hans Lebon niet tot de doelgroep behoort.

Niet moet worden uitgesloten dat nadere psychiatrische diagnostiek en (medicamenteuze) behandeling uitsluitel kunnen geven over de vermeende ADHD. In het geval dat een eventuele behandeling succes zou hebben zal een nieuwe situatie ontstaan en kan een nieuwe aanmelding door de commissie worden beoordeeld aan de hand van nieuwe feiten.

Casus 22

Naam: Marga Romeijn, 23 jaar.

Opleiding: mlk.
Werkervaring: enige jaren als afwashulp.
Reden van aanmelding: aanmelding voor SW na faillissement werkgever.
Beoordelingsprobleem: a. of betrokkene in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (beslistabel 1, vraag 6).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: nee
Arbeidshandicapcategorie: niet van toepassing
Scholing: nee
Begeleid werken: niet van toepassing

Dossiergegevens

Gegevens intake

Marga Romeijn is een 23-jarige vrouw. Zij heeft mlk-onderwijs gevolgd. Toen zij 12 jaar was, is bij haar een scoliose ontdekt. Op haar 15^e is ze als afwashulp aan de slag gegaan bij een middelgroot familiebedrijf. Marga was via de directeur van het bedrijf, een neef van haar, aan dit baantje gekomen. Het werk beviel haar goed en ze had nog niet al te veel last van haar scoliose. Ze kon goed samenwerken met haar bazin, de vrouw van de directeur. Als zij met anderen moest samenwerken, dan ging het haar minder goed af; Marga werd dan erg zenuwachtig. Het is volgens haar moeder heel belangrijk dat Marga één bekend, vertrouwd persoon om zich heen heeft, want anders raakt ze in paniek. Haar moeder vertelde verder dat haar bazin wel eens heeft geprobeerd Marga ook andere taken te laten doen, maar ook toen raakte ze van slag. Aanvankelijk werkte Marga zes uur per dag, totdat vanaf haar 18e haar rugklachten steeds meer begonnen op te spelen. Als gevolg daarvan is zij minder gaan werken (vier uur per dag). Ruim twee jaar geleden is de directeur plotseling overleden en is het bedrijf in andere handen overgegaan. Het keukenpersoneel is toen overgenomen door een cateringbedrijf en haar bazin vertrok. Marga kreeg een andere baas, die meer van haar eiste dan alleen het ophalen van gebruikt servies, in- en uitruimen van de afwasmachine. Dit bracht Marga helemaal uit haar evenwicht, zowel thuis als op haar werk. Ze at slecht, sliep slecht en op haar werk kwam er niets meer uit haar handen. In die tijd verergerden haar rugklachten sterk. Zij heeft zich toen ziek gemeld. Marga zit nu anderhalf jaar ziek thuis. De uvi ziet geen mogelijkheden meer mevrouw Romeijn te plaatsen in reguliere arbeid. Een door het uvi ingeschakelde bemiddelingsinstantie heeft haar geattendeerd op de mogelijkheid om in de sociale werkvoorziening aan de slag te gaan. Mevrouw Romeijn voelde hier wel wat voor; zij wil dolgraag weer aan het werk.

Rapportages

Het RBA is van oordeel dat de kans miniem is dat mevrouw Romeijn een baan op de reguliere arbeidsmarkt zal verwerven. Mevrouw Romeijn is ingedeeld in fase 4, omdat er naar het oordeel van het RBA om medische en psychosociale redenen voorlopig geen mogelijkheden tot toeleiding naar de reguliere arbeidsmarkt aanwezig zijn.

De bedrijfsarts die het medisch vooronderzoek verricht put rijkelijk uit de door de intakefunctionaris opgevraagde orthopedische rapportage. Hieruit blijkt dat de rugklachten van mevrouw Romeijn veroorzaakt worden door een scoliose (zijdellingse verkromming van de wervelkolom). Als gevolg daarvan kan zij niet langdurig staan, werken in een gebogen houding, langdurig zitten, langdurig in een zelfde houding werken en tillen. Zij is volgens de bedrijfsarts zeer beperkt belastbaar en alleen in staat tot lichte, rugsparende arbeid met veel afwisseling met betrekking tot staan, zitten en lopen. Waarschijnlijk zijn frequente pauzes tussendoor noodzakelijk. De bedrijfsarts stelt daarbij dat mevrouw Romeijn momenteel niet meer dan vier uur per dag kan werken, en vraagt zich af of zelfs dat mogelijk is. Blijkens de rapportage van de orthopeed is bovendien op korte termijn een rugoperatie noodzakelijk. Mevrouw Romeijn is daarvoor inmiddels op de wachtlijst geplaatst.

Volgens het arbeidskundig onderzoek ligt het prestatieniveau van mevrouw Romeijn op 10-50%. Verder kwam uit dit onderzoek naar voren dat zij pas na herhaalde instructie in staat is tot het uitvoeren van een opdracht en veel moeite heeft zich nieuwe opdrachten eigen te maken.

In het kader van de indicatiestelling is tevens een psychologisch onderzoek verricht. Hieruit wordt gerapporteerd dat mevrouw Romeijn een zeer afhankelijke indruk maakt. Zo klampte zij zich vast aan haar moeder tijdens het bezoek aan de psycholoog. Ook uit het onderzoek bleek dat ze erg onzeker is in situaties die ze niet kent. Mevrouw Romeijn wordt zowel psychosociaal als emotioneel als zeer kwetsbaar getypeerd. Bij het uitvoeren van opdrachten heeft mevrouw Romeijn veel instructie nodig. Het WAIS-IQ werd bepaald op 75.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ⇒ ja, lichamelijke en verstandelijk beperkingen De commissie stelt op basis van de medische rapportages vast dat Mevrouw Romeijn als gevolg van een scoliose beperkt belastbaar is. Zij is alleen in staat tot het maximaal vier uur verrichten van rugsparend werk, waarbij zij zitten, lopen en staan regelmatig moet afwisselen. Hiermee volgt de commissie de conclusies van de bedrijfsarts. De commissie oordeelt dan ook dat er sprake is van lichamelijke beperkingen waaraan een afwijking of stoornis van de wervelkolom ten grondslag ligt. De ICDH code 70 (stoornis van hoofd en romp) is bij haar van toepassing.

Uit het psychologisch onderzoek is naar voren gekomen dat de verstandelijke vermogens van mevrouw Romeijn beperkt zijn en dat zij in psychosociaal en emotioneel opzicht zeer kwetsbaar is. Met ondersteuning van een vast persoon kon zij zich in een arbeidssituatie net handhaven, zo bleek uit de intakegegevens. De commissie discussieerde of, gegeven de IQ-waarde, wel gesproken kon worden van een verstandelijke handicap. De psycholoogdeskundige van de commissie vond dat, alle gegevens in aanmerking genomen en in overeenstemming met wat op dit punt is opgenomen in de professionele standaard, mevrouw Romeijn toch wel als licht verstandelijk gehandicapt kan worden beschouwd. De commissie kan zich vinden in dit standpunt (ICDH code 13.0).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat Mevrouw Romeijn alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

- a. Technische aanpassingen.* Mevrouw Romeijn heeft in verband met haar rugklachten een aangepaste stoel nodig.
- b. Organisatorische aanpassingen.* Noodzakelijk is taakdeling (licht, rugsparend werk, geen repeterend werk omdat zitten, staan en lopen frequent moeten afwisselen), eenvoudige en routinematige werkzaamheden gezien de problemen die mevrouw Romeijn heeft met wisselende werkzaamheden en collega's.
- c. Speciale werkbegeleiding.* Mevrouw Romeijn dient samen te werken met het liefst één vaste persoon bij wie zij zich op haar gemak voelt.
- d. Aanpassing van de werktijd.* Bij beslisstap 1 had de commissie al vastgesteld dat mevrouw Romeijn niet meer dan vier uur per dag kan werken.
- e. Aanpassing van het werktempo.* Afgaande op de bevindingen uit het arbeidskundig onderzoek meent de commissie dat het prestatievermogen van mevrouw Romeijn kan worden gesteld op 10 tot 50% van een normale arbeidsprestatie en dat zij dus een tempoaanpassing nodig heeft.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie is van mening dat de benodigde aanpassingen (taakdeling, frequent vertreden, speciale werkbegeleiding, aanpassing van het werktempo en de

werktijd) tezamen redelijkerwijs niet van een reguliere werkgever verwacht mogen worden.

Daarentegen acht de commissie het wel mogelijk de benodigde aanpassingen te realiseren in de sociale werkvoorziening. Deze overschrijden immers niet de redelijke grenzen die worden aangegeven in het Bisw, toelichting bij beslistabel 'behoren tot doelgroep', ad 5:

- de kosten van een aangepaste stoel (eenmalige investering) vallen lager uit dan 2 maal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur;
- de organisatorische aanpassingen zijn niet ongebruikelijk in de SW;
- het professionele niveau van de begeleider hoeft niet verder te gaan dan mbo⁺;
- de aanpassing van de werktijd tot vier uur per dag valt binnen de gestelde redelijk grens van een maximale reductie tot een dagdeel per werkdag. De commissie overweegt hierbij in hoeverre de twijfels van de bedrijfsarts voldoende aanleiding zijn om bij deze beslisstap tot een negatieve advisering te komen, maar besluit dat nog niet te doen.

De commissie oordeelt dat mevrouw Romeijn het meest geschikt lijkt voor eenvoudig werk in de Hoofdgroep Facilitaire Diensten (bedrijfsrestaurant), op het niveau van Medewerker.

**6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒
nee**

De commissie staat lang stil bij de vraag of mevrouw Romeijn in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband. Bij de commissie bestaat een te grote twijfel over de vraag of mevrouw Romeijn op dit moment in staat is ten minste over een periode van een uur per dagdeel aaneengesloten te werken. Zij moet lopen, staan en zitten met grote regelmaat afwisselen en mogelijk zullen frequent rustpauzes moeten worden ingelast. Haar rugklachten zijn immers zo verergerd dat een operatie noodzakelijk geacht wordt.

Wel wordt mevrouw Romeijn in staat geacht meer dan één functie in de SW te vervullen. Zij heeft weliswaar één baan gehad (afwashulp) en kon zich alleen staande houden, indien zij gekoppeld was aan een vertrouwd persoon (haar bazin, vrouw van de directeur) en routinematige werkzaamheden in hetzelfde stramien kon uitvoeren. Niettemin functioneert zij op een zodanig niveau dat het trainen van twee van de eenvoudigste SW-functies binnen redelijke tijd mogelijk moet zijn.

Gegeven de gerapporteerde kwetsbaarheid en angstig-afhankelijke houding ten opzichte van de buitenwereld, waarbij zij blijkbaar veel bescherming behoeft, vraagt de commissie zich ten zeerste af of de persoonlijke begeleiding op de werkplek wel tot 10% van de werktijd beperkt kan blijven.

Minder twijfels heeft de commissie ten aanzien van haar prestatievermogen: uit arbeidskundig onderzoek blijkt deze voldoende boven de 10% te liggen.

Na rijp beraad komt de commissie tot haar oordeel dat mevrouw Romeijn niet in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband. Doorslaggevend in haar oordeel zijn de twijfels die de commissie heeft ten aanzien van twee van de vier 'ondergrenscriteria' (ten minste een uur per dag aaneengesloten kunnen werken en minder dan 10% begeleiding) in combinatie met de rugoperatie die zij moet ondergaan en de daarop volgende revalidatieperiode. Dientengevolge schat de commissie in dat er het komende jaar geen sprake kan zijn van een duurzame arbeidsinpassing in de SW.

Voor mevrouw Romeijn betekent dat een zware teleurstelling in haar ambitie om deel te nemen aan het maatschappelijke leven. De commissie moet niet alleen

kijken naar de onmiddellijk inzetbare mogelijkheden, maar moet ook rekening houden met te voorziene problemen op korte termijn. De rugoperatie zal voor deze cliënte zowel lichamelijk als psychisch een forse ingreep zijn die haar mogelijkheden een geruime tijd flink extra zal beperken. Om de periode tot de operatie nog verder te belasten met het inwerken in de Wsw-plaatsing is, naar het oordeel van de commissie, eerder tegen het belang van mevrouw Romeijn dan dat zij ermee gediend zou zijn. De hoop en verwachting is dat na een succesvolle operatie en revalidatie zij mogelijk ook wat weerbaarder zal worden en dan wel in aanmerking kan komen voor een plaatsing in Wsw-verband.

Advies: Mevrouw Romeijn behoort niet tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'Indeling in arbeidshandicapcategorie' n.v.t.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie vindt dat mevrouw Romeijn in aanmerking zou kunnen komen voor de cateringbranche, op het niveau van medewerker (loongroep B1). In deze branche heeft zij nog geen scholing gehad. Mevrouw Romeijn kan wat dat betreft dus voor beroepsbegeleidende scholing in aanmerking komen.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie concludeert dat mogelijk de verstandelijke beperking maar in ieder geval de lichamelijke klachten van mevrouw Romeijn een contra-indicatie zijn voor het volgen van genoemde beroepsbegeleidende scholing. Hoewel de commissie niet weet hoe lang het duurt, voordat Marga aan haar rug geopereerd wordt, laat zij deze op handen zijnde operatie ook meewegen in haar beoordeling.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Mevrouw Romeijn komt in aanmerking voor de Hoofdgroep Facilitaire Diensten, op het functieniveau van Medewerker Kantine (Loongroep B1).

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ nee

Hier geldt dezelfde argumentatie als die bij vraag 2 van deze beslistabel.

Advies: Mevrouw Romeijn is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken' n.v.t.

Bespreking van de argumentatie

Bij deze casus stond de vraag centraal of mevrouw Romeijn in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband.

De commissie heeft lang stilgestaan bij de vraag of mevrouw Romeijn in staat is tot regelmatige arbeid in Wsw-verband. Zij twijfelde of mevrouw Romeijn wel aan twee van de 4*10 criteria voldoet. De commissie zou graag mevrouw Romeijn het voordeel van de twijfel hebben gegeven, want zij wil erg graag weer aan het werk. Doorslaggevend in het oordeel van de commissie is de rugoperatie die zij binnenkort moet ondergaan en de daaropvolgende revalidatieperiode die volgens de arts van de commissie tenminste een half jaar in beslag zal nemen. In die periode is zij dus niet inzetbaar in een SW-organisatie. De commissie adviseert mevrouw Romeijn zich over een jaar opnieuw voor een indicatie aan te melden.

Casus 23

Naam: Theo Zantvliet, 19 jaar.

Opleiding: regulier basisonderwijs, Its (niet afgemaakt).
Werkervaring: alleen stage-ervaringen.
Reden van aanmelding: ontwikkelingsstoornis.
Beoordelingsprobleem: a. of betrokkene in staat is tot het volgen van beroepsbegeleidende scholing (beslistabel 3, stap 2);
b. of de speciale werkbegeleiding gelimiteerd kan blijven tot gemiddeld maximaal 15% van de werktijd (beslistabel 4, stap 4)?

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: matig
Scholing: nee
Begeleid werken: ja

Dossiergegevens

Gegevens intake

Theo Zantvliet is 19 jaar. Hij heeft regulier basisonderwijs gevolgd en is in de vierde klas blijven zitten. Vervolgens heeft Theo van zijn 13^e tot zijn 17^e de Its richting metaal gevolgd. Deze opleiding heeft hij niet afgerond, omdat zijn praktische vaardigheden onvoldoende bleken. Daarna volgde Theo gedurende een jaar een opleiding binnen het leerlingwezen tot hovenier, die hij ook niet succesvol heeft kunnen afronden. Het bleek dat Theo te veel begeleiding nodig had en dat zijn tempo beperkt was. De laatste schoolstage in het kader van de hoveniersopleiding heeft Theo Zantvliet bij het SW-bedrijf in de groenvoorziening gelopen. Tijdens het intakegesprek kwam Theo over als een vriendelijke, welwillende jongeman. Hij is gemakkelijk in de omgang. Buiten zijn familie heeft hij vrijwel geen sociale contacten. Hij heeft hier ook weinig behoefte aan. In het gesprek met de intakefunctionaris gaf Theo te kennen graag in de natuur te werken. Hij is een echte natuurliefhebber en ziet zichzelf helemaal tot zijn recht komen in de bosbouw. De heer Zantvliet heeft reeds een rijbewijs voor tractor met aanhanger. Tijdens de laatste stage binnen het SW-bedrijf kon Theo het werktempo wel volgen. Hij kon goed opschieten met zijn werkleider en zijn collega's. Zantvliet voelde zich er prima op zijn gemak.

Rapportages

Uit medisch en psychologisch onderzoek dat op 6-jarige leeftijd is verricht, is gebleken dat Theo een ontwikkelingsstoornis heeft. Dit resulteert in een gebrekkige motorische coördinatie. Deze stoornis was wellicht het gevolg van zuurstoftekort bij de geboorte.

Uit het psychologisch onderzoek in het kader van de Wsw-indicatiestelling blijkt dat als hij zich opgejaagd voelt snel het overzicht kwijt is. Hij raakt dan vervolgens in paniek, blokkeert en is de kluts kwijt. Theo heeft weinig vertrouwen in eigen kunnen, waardoor hij onder werkdruk erg bang is om te

falen. Zijn lage werktempo wordt ten dele veroorzaakt door zijn onzekerheid. Hij durft niet snel te werken vanwege zijn angst om fouten te maken. Ook durft Theo niet snel het heft in eigen handen te nemen en heeft hij de nodige moeite met het nemen van beslissingen.

Uit het arbeidskundig onderzoek kwam naar voren dat er beperkingen zijn in Zantvliets motoriek, met name in zijn fijne motoriek (MAST-testen). Het prestatieniveau lag op 50%. Het arbeidskundig onderzoek wees verder uit dat Theo functioneert op A/B1-niveau.

Medisch onderzoek bevestigt het voorgaande beeld. De bevindingen van het medisch onderzoek in zijn kindjaren zijn opgevraagd. Zij blijken deugdelijk onderbouwd.

De arbeidsmarktdeskundige van het RBA geeft aan dat Zantvliet een sterke affiniteit heeft met de bosbouw en zich geen ander werk kan voorstellen. Naar zijn mening is Theo wat beroepsvaardigheden betreft en de huidige situatie op de arbeidsmarkt in aanmerking genomen ook niet geschikt voor ander werk. Het is echter de vraag of hij de werkdruk in de commerciële bosbouw aankan.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, psychische beperkingen

De commissie is van oordeel dat de in het arbeidskundig onderzoek gebleken beperkte motoriek en prestatievermogen gezien kunnen worden als psychomotore traagheid (ICIDH 28.0). De commissie vindt dat in de huidige rapportage van de psycholoog voldoende aanwijzingen zijn gevonden om te kunnen spreken van ICIDH-code 26.0 (angsttoestand). Theo heeft immers weinig zelfvertrouwen en is bang om fouten te maken dat hij sterk faalangstig reageert, wanneer hij een prestatie moet leveren.

Dit alles wordt naar de mening van de commissie voldoende begrijpelijk tegen de achtergrond van het medisch-psychologisch rapport uit zijn jeugd waarin sprake is van een ontwikkelingsstoornis die heden ten dage met de DSM-IV classificatie zou worden aangeduid als coördinatieontwikkelingsstoornis (315.4). Het is plausibel dat de sociaal-fobische verschijnselen (de faalangst) zich mede vanwege deze stoornis hebben ontwikkeld. Volgens de DSM-IV zou dit dan te classificeren zijn als niet nader omschreven angststoornis (300.00).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

De commissie meent dat Theo alleen in staat is arbeid te verrichten met behulp van:

b: Organisatorische aanpassingen, te weten taakdeling op het niveau van A/B1. De commissie vindt op grond van de rapportages dat Theo het beste enkelvoudig werk kan verrichten. Hij wordt dan in staat gesteld zich op één taak tegelijk te richten waardoor de kans op fouten wordt verkleind. Het is denkbaar dat dit hem meer zelfvertrouwen zal geven. Het moet worden voorkomen dat Theo in een situatie terecht komt waarbij hij werkdruk ervaart.

c: Speciale werkbegeleiding. De commissie is van mening, gelet op eerder genoemde psychische beperkingen van Theo, dat hij zeker speciale begeleiding nodig heeft.

In de algemene Toelichting bij beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie' (Bisw) staat dat 'op voorhand mag worden aangenomen dat verstandelijk gehandicapten en psychisch gehandicapten aangewezen zijn op speciale werkbegeleiding'. Dit betekent niet dat een dergelijke aanname al kan worden gedaan bij het bepalen van de benodigde aanpassingen. Bij die beslisstap moet immers nog worden bepaald of de gegeven verstandelijke dan wel psychische beperkingen wel leiden tot een handicap in de arbeidssituatie die met aanpassingen moeten worden gecompenseerd.

Als dat nodig blijkt, dan zal dat nagenoeg altijd (ook) speciale begeleiding impliceren, reden waarom bij het vaststellen van de arbeidshandicap de speciale begeleiding mag worden voorondersteld.

e: Aanpassing van het werktempo. Het prestatieniveau van Theo dat werd gemeten tijdens het arbeidskundig onderzoek was 50%. Op basis hiervan stelt de commissie dat er in ieder geval sprake moet zijn van een tempoaanpassing.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇨ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇨ ja

De combinatie van speciale begeleiding, geen werkdruk, tempobeperking en organisatorische aanpassingen heeft tot gevolg dat de voorzieningen/maatregelen niet binnen redelijke grenzen realiseerbaar zijn binnen een normale arbeidsomgeving. De commissie is van oordeel dat het voor een werkgever (in de groenbranche) niet mogelijk is al deze aanpassingen te realiseren. Bovendien is zij van mening dat taakdeling op het niveau van A/B1 redelijkerwijs niet gevraagd kan worden van een reguliere werkgever.

De organisatorische aanpassing (enkelvoudige werkzaamheden) en de speciale werkbegeleiding zijn wel te realiseren binnen het SW-bedrijf.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇨ ja

Theo Zantvliet wordt door de commissie in staat geacht regelmatige arbeid in Wsw-verband te kunnen verrichten want:

a. Hij voldoet aan de eis meer dan één functie te kunnen vervullen in de SW.

Theo heeft immers taken in de metaalrichting en de hoveniersrichting uitgevoerd.

b. De speciale werkbegeleiding die hij nodig heeft, kan naar de mening van de commissie beperkt blijven tot 10% van de werktijd. Het gaat er met name om de werkzaamheden zo te structureren dat Theo zich niet opgejaagd voelt en hem te ondersteunen, wanneer hem nieuwe taken worden aangeboden.

c. Theo kan ten minste een uur per dagdeel aaneengesloten werken.

d. Tijdens arbeidskundig onderzoek bleek Theo in staat tot het leveren van meer dan de minimumprestatie van 10% van een normale prestatie. De commissie gaat ervan uit dat dit ook mogelijk is wanneer zijn werk goed is aangepast.

Theo Zantvliet komt volgens de commissie in aanmerking voor de hoofdgroep natuur & bouw, A/B1-niveau.

Advies: Theo Zantvliet behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

De arbeidshandicapcategorie volgens de a-priori-tabel is matig, omdat bij personen met psychische beperkingen een verstrekkende aanpassing (speciale werkbegeleiding) wordt voorondersteld.

Daarmee rest de toetsing van het prestatievermogen om na te gaan of de a-priori-indeling zou moeten worden herzien in ernstig.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇨ > 50%

Het prestatieniveau van Zantvliet was tijdens het arbeidskundig onderzoek 50%. Dit stelde de indicatiecommissie voor een dilemma. Testresultaten zijn nooit 100% betrouwbaar, zodat bij een nieuwe testafname de prestatie van Theo mogelijk lager zou kunnen uitkomen. Uiteindelijk stelt de commissie het prestatievermogen op meer dan 50%. De commissie overweegt daarbij dat

enerzijds de onderzoeksconditie kleinschalig is en met veel individuele aandacht, anderzijds de testsituatie per definitie een zwaar appèl doet op faalangstige personen. Zoals uit het psychologisch rapport naar voren kwam, drukt een dergelijke omstandigheid bij Zantvliet het tempo. De commissie vindt het aannemelijk dat in een situatie waarin voldoende rekening is gehouden met de door de commissie gegeven adviezen, na een inwerkperiode Theo minder druk zal ervaren, waardoor zijn tempo hoger zal liggen en zijn prestatie boven de 50% zal liggen.

De bepaling of het prestatievermogen gelijk is aan of groter dan 50% of minder dan 50% is cruciaal voor de latere categorie-indeling: 50% of meer betekent categorie licht bij niet vérstrekkende voorzieningen en matig bij vérstrekkende voorzieningen. Minder dan 50% betekent echter respectievelijk matig of ernstig. De categorie-indeling is mede bepalend voor de hoogte van het budget dat ten behoeve van betrokkene ter beschikking wordt gesteld. Dit is een gegeven waar de onafhankelijke commissie géén rekening mee dient te houden. Niettemin raakt het de belangen van de opdrachtgever (de gemeente) en mogelijk indirect die van betrokkene. Kortom de keuze moet derhalve goed worden beargumenteerd.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t. (vérstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Advies: Theo Zantvliet wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Gaat de BBL-scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Al eerder had de commissie op grond van de arbeidskundige rapportage aangenomen dat Zantvliet functioneert op vbo-b-niveau. Zij constateert dat er beroepsbegeleidende scholing is die aansluit op Theo's niveau van assistent in de groensector.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

Theo Zantvliet is in ernstige mate onzeker en faalangstig. Dit zal volgens de commissie belemmerend zijn voor het volgen van een opleiding. De commissie vermoedt dat een herhaalde mislukking bij het volgen van een opleiding een te negatief effect zal hebben op het functioneren van Theo in zijn werk en in zijn sociale leven. De commissie is van oordeel dat dit moet worden vermeden en concludeert dat in dit geval de psychische beperkingen vooralsnog een contra-indicatie betekenen voor het volgen van scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ nee

De heer Zantvliet heeft gedurende een jaar de opleiding tot hovenier gevolgd. Dit ene jaar overstijgt reeds het eindniveau van de Wsw-specifieke scholing. Theo Zantvliet komt dan ook niet in aanmerking voor Wsw-specifieke scholing.

Advies: De heer Zantvliet is niet geïndiceerd voor scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ ja

Bij beslistabel 1 heeft de commissie overwogen dat de benodigde werkaanpassingen in hun totaliteit niet in een normale arbeidsomgeving realiseerbaar zijn. Hier gaat het echter bij deze beslisstap alleen om de technische, organisatorische en werktijdaanpassingen die de commissie op zich wel realiseerbaar acht.

Ogenschijnlijk wordt in beslistabel 4 de vraag herhaald die bij beslistabel 1 is gesteld: of de benodigde werkaanpassingen in het reguliere bedrijf redelijkerwijs van de werkgever gevraagd kunnen worden. In beslistabel 4 gaat het echter om een marginale toetsing of er geen praktische beletselen zijn voor een reguliere werkgever om betrokkene in dienst te nemen mét een subsidie (ex art. 7 Wsw) voor de begeleiding door een jobcoach en voor een verminderde prestatie. De beletselen waar het hier om gaat, zijn dan die technische en organisatorische aanpassingen die echt niet in een reguliere werkomgeving te realiseren zijn. Hierbij moet dan rekening worden gehouden dat door de bemoeienis van een jobcoach het inpassen in de werkomgeving van technische en organisatorische aanpassingen doorgaans gemakkelijker zal gaan en zodoende de drempel daarvoor lager komt te liggen.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

Al eerder heeft de commissie vastgesteld dat de heer Zantvliet vanwege zijn psychische beperkingen speciale begeleiding en instructie nodig heeft.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

Theo is faalangstig en bang om fouten te maken. De speciale werkbegeleiding dient voor een groot deel te bestaan uit het uitdelen van schouderklopjes, het bevestigen dat Theo zijn werk goed doet, het tijdig signaleren als het niet zo goed gaat en het benadrukken dat iedereen wel eens een fout maakt, maar dat het erom gaat hoe die zo goed mogelijk op te lossen. Daarnaast dient de jobcoach vooral ook de structurering van Zantvliets werkzaamheden te organiseren en moet hij Theo's directe werkomgeving - de chef en de collega's - coachen hoe om te gaan met iemand als Theo. De commissie acht het niet noodzakelijk dat een dergelijke directe en indirecte coaching permanent aanwezig hoeft te zijn.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇨ ja

Het uitdelen van complimentjes, het controleren van het werk etc. hoeft niet permanent te gebeuren, maar wel met regelmaat. Dat kan ten dele ook gebeuren door de chef en de collega's in een gewoon bedrijf. De commissie vraagt zich wel af of de directe en de indirecte begeleiding door de jobcoach wel binnen de norm van gemiddeld 15% kan blijven.

De commissie is van oordeel dat de speciale begeleiding beperkt kan blijven tot 15%. Van doorslaggevend belang is hierbij het feit dat aanvankelijk de inzet van een jobcoach zeer intensief mag zijn en zo'n functionaris zelfs enige weken permanent aanwezig zou kunnen zijn. Ook speelt mee dat Theo tijdens zijn stage binnen het SW-bedrijf het werktempo kon bijbenen en het daar erg naar zijn zin had. Dat is voor de commissie doorslaggevend geweest in haar oordeel

Advies: Theo Zantvliet is wel geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

Twee beoordelingsproblemen zijn bij de behandeling van deze casus van belang:

- a. of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing (beslistabel 3, stap 2);
- b. of (bij de beoordeling of begeleid werken geïndiceerd is) speciale werkbegeleiding beperkt kan blijven 15% (beslistabel 4, stap 4).

Of betrokkene in staat is tot het volgen van scholing.

Gezien het feit dat scholing een te hoge stressfactor voor de heer Zantvliet kan zijn ten gevolge van zijn onzekerheid en faalangst, adviseert de commissie Theo niet te indiceren voor scholing. Afhankelijk van het opleidingsinstituut kan er soms speciale studiebegeleiding gegeven worden om onzekerheid en faalangst tegen te gaan. Als de commissie ervan uit had kunnen gaan dat een dergelijke begeleiding geboden kon worden, dan zou zij betrokkene mogelijk wel hebben kunnen indiceren voor beroepsbegeleidende scholing. Dit is nu niet het geval, omdat dat deze speciale vorm van begeleiding niet vanzelf van een BBL-instituut kan worden verwacht.

Of (bij de beoordeling of begeleid werken geïndiceerd is) speciale werkbegeleiding beperkt kan blijven 15%.

De commissie heeft getwijfeld over de beoordeling of de speciale werkbegeleiding wel beperkt kan blijven tot 15% van de werktijd. Immers, Theo moet, als gevolg van zijn onzekerheid en faalangst, met zekere regelmaat bijvoorbeeld te horen krijgen dat hij zijn werk goed doet. Het in eventueel paniek raken van Theo bij onzekerheid betekent in de bosbouw eveneens een veiligheidsrisico. Bij de beoordeling van de commissie is echter doorslaggevend geweest dat de jobcoach-begeleiding aanvankelijk zeer intensief kan zijn, waarin zowel Theo als zeker ook zijn directe omgeving goed worden geïnstrueerd hoe in bepaalde situaties te handelen. Zo kan een werkconditie worden gecreëerd waarbij na verloop van tijd de speciale begeleiding sterk kan worden gereduceerd. Bovendien is gebleken dat Theo zich goed heeft weten te handhaven tijdens zijn stage in een SW-organisatie. Daarmee is Theo dus geïndiceerd voor begeleid werken, omdat de overige aanpassingen in principe wel in een reguliere bosbouwomgeving gerealiseerd kunnen worden.

De oordeelsvorming van de commissie bij Theo Zantvliet is vergemakkelijkt door de stage-ervaringen van Theo en zijn uitgesproken affiniteit met de bosbouw. Waren deze stage-ervaringen er niet geweest en waren er meer richtingen in de SW globaal geschikt geacht, zoals bijvoorbeeld grof montagewerk, metaal- of houtbewerking, dan was er wellicht een grotere onzekerheid blijven bestaan over de mogelijkheid van een jobcoach begeleiding en over de realisatie van de overige werkaanpassingen daarbij. Dan zou weliswaar het veiligheidsaspect minder wegen, maar zouden vooral de hogere kwaliteits- en tempodruk een prominenter rol spelen.

In dat geval had de commissie al met al wellicht negatief geadviseerd over begeleid werken.

Casus 24

Naam: Karsten Kok, 33 jaar.

<i>Opleiding:</i>	mlk-vso-a.
<i>Werkervaring:</i>	4,5 jaar in Wsw-verband, geen ervaring in het reguliere bedrijfsleven.
<i>Reden van aanmelding:</i>	verstandelijke beperkingen en psychische klachten.
<i>Beoordelingsprobleem:</i>	a. of de betrokkene, gelet op zijn leervermogen, in aanmerking komt voor (Wsw-specifieke) scholing (beslistabel 3, vraag 4); b. of betrokkene geschikt is voor begeleid werken (beslistabel 4, vraag 1).

Advisering

<i>Behoren tot de doelgroep:</i>	ja
<i>Arbeidshandicapcategorie:</i>	ernstig
<i>Scholing:</i>	ja, Wsw-specifieke scholing
<i>Begeleid werken:</i>	nee

Dossiergegevens

Gegevens intake

Karsten Kok is 33 jaar. Hij heeft een mlk-vso en vbo-a opleiding gevolgd. Deze laatste opleiding heeft hij op zijn 17^e afgerond. Vervolgens is hij op zijn 18^e gaan werken bij een SW-bedrijf. Na ongeveer een jaar heeft hij zelf ontslag genomen. Ruim een jaar later is Karsten weer aan de slag gegaan bij het SW-bedrijf, nu als magazijnbediende. Ook hier nam hij, na ruim twee jaar, zelf ontslag. Ten derde male is Karsten op zijn 27^e opnieuw gaan werken bij het SW-bedrijf als productiemedewerker. Dit keer heeft het SW-bedrijf hem na anderhalf jaar ontslagen wegens ernstige verwaarlozing van zijn taken. Hij was vaak afwezig en bleek niet in staat dit gedrag te corrigeren. De laatste werkervaring deed Karsten Kok twee jaar geleden op, hij was toen 31. Hij heeft gedurende twee maanden bij een regulier bedrijf als productiemedewerker gewerkt (montagewerk). Het RBA heeft vervolgens nog op aandringen van betrokkenen de mogelijkheid nagegaan om een WIW-plaatsing (werkervaringsplaats) te realiseren, maar de kans op succes werd minimaal geacht. Inmiddels zijn er op het sociale vlak enkele veranderingen opgetreden. De heer Kok en zijn echtgenote worden begeleid door zowel het algemeen maatschappelijk werk als door een ggz-instantie.

Rapportages

In de psychologische rapportage wordt gesteld dat er bij Karsten Kok sprake is van verstandelijke beperkingen. Zijn IQ is bepaald op 80. Onderzoek wijst verder op beperkingen in het receptief taalgebruik: dit heeft betrekking op zijn bevattingsvermogen, inprenting en creatief denken. Ook blijkt er sprake te zijn van een stoornis in het lange-termijngeheugen. Deze beperkingen leveren problemen op in normale arbeidssituaties. Goede instructie en begeleiding zijn nodig bij zijn werk, met name bij het aanleren van vaardigheden. Door een matige concentratie is blijvend toezicht op eventueel productiewerk nodig. Karsten kan zich op sociaal niveau moeilijk staande houden. Zijn opvattingen over sociale situaties wijken regelmatig af van de visie van anderen, hetgeen een herhaalde

bron voor onenigheden kan betekenen. Zijn overschatting van eigen mogelijkheden vraagt eveneens om strakke begeleiding. In arbeidssituaties bestaat grote kans op onbegrip bij collega's, ondanks zijn spontaniteit in contacten leggen. Wanneer Karsten onder druk komt te staan, wordt hij weerbarstig in zijn gedragingen.

Gezien het disfunctioneren in het verleden heeft de arbeidskundige van de commissie een 4x10 onderzoek aangevraagd. Hierin bleek Karsten Kok een prestatie van 45% te behalen. Ook de overige 4x10 criteria leveren geen echte problemen.

Medisch onderzoek is niet verricht.

De aangevraagde indicatierapportages die zijn opgesteld naar aanleiding van eerdere indicatieaanvragen, leveren gegevens die consistent zijn met de overige gegevens.

Advisering door de indicatiecommissie

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen ? ja, psychische en verstandelijke beperkingen

De commissie is van oordeel dat er bij de heer Kok sprake is van beperkingen. In psychologisch onderzoek is een IQ van 80 bepaald. Dit op zich rechtvaardigt geen classificatie als verstandelijk gehandicapte. Echter, de bevindingen uit het onderzoek tonen een disharmonisch beeld in de intelligentieopbouw, Karsten is zwakker in taal dan in praktische vaardigheden. Daarnaast is er sprake van een slechte sociale zelfredzaamheid. Dit tezamen rechtvaardigt naar de mening van de commissie dat er sprake is van beperkingen van verstandelijke aard, die samenhangen met een lichte verstandelijke handicap (ICIDH-code 13). De commissie overweegt of de geconstateerde stoornis in het lange-termijngeheugen (code 15.1) de verhoogde afleidbaarheid (code 24.0) en de concentratiestoornis (code 24.1) gezien moeten worden als behorend bij het complex van de lichte verstandelijke handicap, of dat er wellicht sprake is van een aandachtstekortstoornis van het overwegend onoplettendheid type (DSM IV, 314.00). De hiermee samenhangende beperkingen zouden dan kunnen worden gezien als psychische beperkingen. Overigens geeft de gedragsproblematiek waarvoor Kok wordt begeleid door de ggz-instelling, aanleiding om een persoonlijkheidsstoornis niet uit te sluiten. Vanwege onvoldoende diagnostische gegevens laat de commissie dit voorlopig in het midden, omdat wel uit de rapportages een toereikend beeld is verkregen over de beperkingen.

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

Het gesignaleerde patroon van beperkingen heeft naar de mening van de commissie gevolgen voor mogelijke reguliere arbeidsparticipatie. Dit komt tot uitdrukking in de noodzaak tot veel structuur, instructie en begeleiding. Er is verder sprake van omgangsproblematiek. Dit alles beziet de commissie in combinatie met het feit dat Kok niet kan presteren onder druk (hij kan nieuwe situaties niet aan), veel aansporing nodig heeft en controle van de verrichte werkzaamheden noodzakelijk is.

Deze beperkingen verklaren de conclusie dat er momenteel geen sprake kan zijn van reguliere arbeid in normale omstandigheden. Met behulp van voorzieningen en/of maatregelen is de heer Kok in staat om arbeid te verrichten. Nodig zijn:

- b. Organisatorische aanpassingen* met betrekking tot structuur van het werk en de taakverdeling. Dit in verband met de concentratieproblematiek en het niet kunnen presteren onder tijdsdruk. Deze werkaanpassingen kunnen gerealiseerd worden door het werkaanbod te faseren.

- c. Speciale werkbegeleiding* is noodzakelijk hetgeen overigens bij psychische en verstandelijke beperkingen altijd het geval is.

- e. Aanpassing werktempo.* Uit het 4x10 onderzoek is namelijk gebleken dat Kok een prestatie van 50% kan halen.

4. Zijn aanpassingen in reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De combinatie van de factoren organisatorische aanpassingen, verlaagd werktempo en intensieve speciale werkbegeleiding leiden ertoe dat Karsten niet in het vrije bedrijf kan werken. Wel kunnen de organisatorische aanpassingen, het verlaagd werktempo en de speciale werkbegeleiding binnen het SW-bedrijf gerealiseerd worden.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens)? ⇒ ja

Karsten voldoet aan het criterium 'meer dan één functie'. Hij heeft in het verleden de taken als magazijnbediende en productiemedewerker vervuld. Daarmee is aangetoond dat hij aan dit criterium voldoet.

Gezien het disfunctioneren in het verleden heeft de arbeidskundige een 4*10 onderzoek aangevraagd. Uit het 4*10 onderzoek blijkt dat de heer Kok voldoet aan alle 4*10 criteria. Daarmee is aangetoond dat de heer Kok in staat tot het verrichten van regelmatige arbeid in Wsw-verband.

Advies: De heer Kok behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Karsten Kok heeft een psychische/verstandelijke handicap, maar verblijft niet in een beschermde woonvorm en is geen twee jaar opgenomen geweest in een psychiatrisch ziekenhuis. Volgens de a-priori-tabel is de arbeidshandicapcategorie daarom matig.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ 45 %

Uit het arbeidskundig onderzoek is daarnaast gebleken dat het prestatievermogen van Karsten Kok 45 % bedraagt. Er moeten dus verlaagde eisen aan het werktempo gesteld worden.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ vérstrekkend

Het totaal van voorzieningen en/of maatregelen is te beschouwen als vérstrekkend. Gezien de psychische beperkingen van Karsten is speciale werkbegeleiding noodzakelijk. Deze maatregel wordt altijd gezien als vérstrekkend. In dit geval kan de uitkomst van de a-priori-indeling naar beneden bijgesteld worden: Karsten Kok wordt ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie ernstig.

Advies: Karsten Kok wordt ingedeeld in arbeidshandicapcategorie ernstig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Karsten heeft een vso- en vbo-a-opleiding gevolgd. Binnen de beroepsbegeleidende leerweg bestaan opleidingen op een hoger niveau. Hij komt derhalve in principe in aanmerking voor beroepsbegeleidende scholing.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie acht Karsten met zijn capaciteiten (beperkte taalvaardigheid) niet in staat tot beroepsbegeleidende scholing. Daarnaast heeft hij een slechte concentratie en heeft hij moeite met het onthouden van dingen die hij zich eerder eigen heeft gemaakt. Het theoretisch deel van een opleiding zal onoverkomelijke problemen opleveren, het praktische deel minder. Deze situatie heeft de indicatiecommissie doen besluiten meneer niet te indiceren voor de beroepsbegeleidende scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

In zijn eerdere beroepsrichtingen, magazijn- en productiewerk zijn Wsw-scholingen beschikbaar die verder gaan dan zijn bereikte vso-niveau.

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ ja

Ondanks het feit dat betrokkene moeite heeft met het accepteren van opdrachten, niet tegen werkdruk kan en in zijn laatste SW-functie kampte met motivatieproblemen, wordt hij toch geïndiceerd voor Wsw-specifieke scholing. De aanwezige psychische beperkingen zijn onvoldoende contra-indicatie, zodat Karsten het voordeel van de twijfel krijgt.

Advies: De heer Kok is geïndiceerd voor Wsw-specifieke scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Zijn voorzieningen mogelijk in normale arbeidsomgeving? ⇒ nee

Karsten Kok heeft concentratieproblemen, een slecht lange-termijngeheugen en een beperkt prestatieniveau. Bovendien presteert hij slecht onder tijdsdruk. Dit vergt zeer specifieke organisatorische aanpassingen met betrekking tot structuur van het werk en taakverdeling.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ n.v.t.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ n.v.t.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? → n.v.t.

Advies: Karsten Kok is niet geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

De beoordelingsproblemen hebben betrekking op:

- a. of betrokkene gelet op zijn leervermogen in aanmerking komt voor (Wsw-specifieke) scholing (zie beslistabel 3, vraag 4);
- b. of betrokkene geschikt is voor begeleid werken (beslistabel 4, vraag 1).

Of betrokkene gelet op zijn leervermogen in aanmerking komt voor (Wsw-specifieke) scholing.

Betwijfeld wordt of Karsten Kok met de aanwezig psychische beperkingen echt in staat zal zijn de Wsw-specifieke scholing te volgen. Hij heeft immers motivatieproblemen, moeite om opdrachten te accepteren en hij kan niet tegen werkdruk. Toch worden de aanwezige psychische beperkingen als onvoldoende gezien voor een contra-indicatie en krijgt Karsten het voordeel van de twijfel.

Of betrokkene geschikt is voor begeleid werken.

Volgens de toelichting bij beslistabel 4 is weliswaar bij beslistabel 1 vastgesteld dat de benodigde werkaanpassingen niet in het reguliere bedrijf redelijkerwijs van de werkgever gevraagd kunnen worden. In beslistabel 4 is dit oordeel echter meer marginaal, omdat gegeven de Wsw-indicatie een optie voor begeleid werken niet te snel moet worden uitgesloten. Als we dan op deze manier naar de noodzakelijke werkaanpassingen kijken en de speciale begeleiding en de tempoaanpassing niet meewegen, blijken nog steeds de organisatorische aanpassingen te veel gevraagd.

Wanneer de commissie de heer Kok het voordeel van de twijfel zou geven, zou zij de oordeelvorming als volgt vervolgen: de speciale werkbegeleiding hoeft niet permanent aanwezig te zijn. Wel denkt de commissie dat deze meer dan 15% van de werktijd bedraagt. Anderzijds zou de commissie dat kunnen overwegen, wanneer Karsten wat meer aan het werk gewend is geraakt en de psychische en gedragsproblematiek mogelijk verminderen. Zowel de gevraagde werkaanpassing als de intensiteit van de begeleiding verandert dan in gunstige richting, zodat begeleid werken mogelijk wordt.

De commissie dient echter beducht te zijn voor te groot optimisme: Karsten is immers al driemaal de SW 'ontglipt'.

Casus 25, 25a

Naam: Mevrouw Annemiek Franken, 41 jaar.

Opleiding: mlk en huishoudschool (geen diploma).
Werkervaring: 3 jaar werkervaring in het reguliere bedrijfsleven.
Reden van aanmelding: lichamelijke en verstandelijke problemen.
Beoordelingsprobleem: a. of betrokkene in staat is tot het volgen van Wsw-specifieke scholing (beslistabel 3, vraag 4);
b. of speciale werkbegeleiding beperkt kan blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Advisering

Behoren tot de doelgroep: ja
Arbeidshandicapcategorie: matig
Scholing: ja, Wsw-specifieke scholing
Begeleid werken: ja

Dossiergegevens

Gegevens intake

Annemiek Franken is 41 jaar. Zij is de een na jongste uit een gezin met 6 kinderen. Toen zij vier was verliet haar moeder het gezin. Toen is Annemiek in een internaat geplaatst. In de jaren daarop heeft zij nog twee keer van internaat gewisseld. Tijdens de internaatperiode heeft zij mlk-onderwijs gevolgd. Van haar 13^e tot haar 16^e heeft Annemiek Franken op de huishoudschool gezeten en deze zonder diploma verlaten. Daarna heeft ze een naaicursus gevolgd. Toen Annemiek 17 jaar was, is ze weer bij haar vader gaan wonen. In die periode is zij ook gaan werken, als naaister in een confectieatelier. Op haar 19^e is ze getrouwd en gestopt met werken. Hierna heeft ze slechts korte perioden op uitzendbasis gewerkt, als inpakster en champignonplukster/-sorteerster. Op 37-jarige leeftijd is mevrouw samen met haar echtgenoot verhuisd naar een andere gemeente. Mevrouw Franken heeft een aantal maal gesolliciteerd, echter zonder succes. Mevrouw Franken geeft aan nog steeds pijn te hebben aan haar bovenarm die zij een jaar geleden heeft gebroken. In het maatschappelijk leven kunnen mevrouw Franken en haar man zich nog maar moeilijk staande houden. Haar echtgenoot is ook al lange tijd werkloos en ze leven al jaren van de bijstand. Ze hebben geen sociale contacten en weten vaak niet wat ze overdag moeten doen. Daarom liggen ze veel in bed. Sinds drie jaar staan zij onder bewindvoering van instantie A. Daarnaast worden zij begeleid door een instelling voor gespecialiseerd maatschappelijk werk, onder meer met het doel tot een meer geregelde dagindeling (structuur) te komen.

Rapportages

Het RBA rapporteerde dat mevrouw Franken al enige jaren staat ingeschreven als werkzoekende. Aanvankelijk was het RBA van oordeel dat ze kansen had op de reguliere arbeidsmarkt, maar die verwachting is er thans niet meer. Mevrouw Franken is ingedeeld in fase 4, omdat er naar het oordeel van het RBA om medische en sociale redenen voorlopig geen mogelijkheden tot toeleiding naar de reguliere arbeidsmarkt aanwezig zijn. Zij kwam regelmatig niet op afspraken opdagen. Eenmaal aanwezig maakte zij een uitgebluste indruk en zag er voor haar

leeftijd ouder uit. Een eventuele arbeidsplaats in het kader van de Wsw werd niet onmogelijk geacht, al lijkt ze er zelf zo niet in te geloven.

De bedrijfsarts die het vooronderzoek voor de indicatiestelling verrichtte, rapporteert dat mevrouw Franken ten gevolge van de restverschijnselen van haar bovenarmfractuur rechts veel soorten werk niet meer kan verrichten. Er zal rekening gehouden moeten worden met een beperking ten aanzien van bukken, tillen, werken boven schouderhoogte en reiken. Overigens is door haar passieve houding moeilijk een indruk te krijgen van haar belastbaarheid, zo doet ze thuis met moeite het huishouden. Verder heeft mevrouw lage rugklachten en chronische bronchitis waarvoor ze medicatie gebruikt. De arts is van mening dat mevrouw Franken vooralsnog is aangewezen op halve dagen werk in verband met de diversiteit van haar medische klachten.

Tijdens het psychologisch onderzoek, dat na de eerste medische bevindingen werd geadviseerd, maakt mevrouw een eenvoudige, slecht verzorgde indruk. Ze reageert wat schrikachtig en ontwijkend. Ze kwam wat laat op de afspraak en voelde zich tijdens het hele onderzoek niet op haar gemak. Mevrouw is intellectueel beperkt. Het WAIS-IQ werd bepaald op 75. Mevrouw Franken is zowel psychosociaal als emotioneel zeer kwetsbaar. Schrijf- en leesvaardigheid zijn beperkt.

Ook is in het kader van de Wsw-indicatiestelling een arbeidskundig onderzoek uitgevoerd. Mevrouw Franken voldoet hierbij aan de 4*10 criteria. Haar prestatieniveau ligt tussen de 50 - 75%. Zij heeft moeite met verschillende dingen tegelijkertijd te doen en het oplossen van problemen gaat haar niet gemakkelijk af. Verder kost het haar moeite lang te moeten staan, te werken in gebogen houding en te tillen en klaagt ze over pijn.

Beslistabel 1 'behoren tot doelgroep'

1. Zijn er beperkingen? ⇒ ja, lichamelijke en verstandelijke beperkingen

Mevrouw Franken heeft in het verleden een rechter-bovenarmfractuur opgelopen hetgeen blijvende bewegingsbeperkingen oplevert voor wat betreft het tillen, reiken en werken boven schouderhoogte. Na enig beraad wil de commissie deze conclusie van de keuringsarts wel volgen, maar zij blijft enige twijfels houden over de aard en ernst van de beperkingen. Mede op basis van de rapportages van de andere deskundigen acht de commissie het mogelijk dat gedrag en attitude van betrokkene een meer gefundeerde beoordeling van de beperkingen in de weg staan. Niettemin besluit de commissie dat er sprake is van een lichamelijke beperking die samenhangt met de resttoestand na een slecht genezen botbreuk in de bovenarm. (ICIDH-code 71.0 : mechanische stoornis van de schouder en bovenarm).

Uit het psychologisch onderzoek is naar voren gekomen dat de verstandelijke vermogens van mevrouw Franken beperkt zijn en dat zij in psychosociaal en emotioneel opzicht zeer kwetsbaar is. Met ondersteuning van een hulpverlenende instantie kan zij zich in maatschappelijk opzicht net handhaven, zo bleek uit de intakegegevens. De commissie discussieerde of, gegeven de IQ-waarde, wel gesproken kon worden van een verstandelijke handicap. De psycholoogdeskundige van de commissie vond dat, alle gegevens in aanmerking genomen en in overeenstemming met wat op dit punt is opgenomen in de professionele standaard, mevrouw Franken toch wel als licht verstandelijk gehandicapt kan worden beschouwd. De commissie kan zich vinden in dit standpunt (ICIDH code 13.0).

2/3. Zijn er aanpassingen nodig? ⇒ ja

Mevrouw Franken wordt door de commissie alleen in staat geacht met de volgende aanpassingen arbeid te verrichten:

a. Technische voorzieningen. De beperkingen van de rechterarm vereisen een aanpassing van de werkplek (bijvoorbeeld een gekanteld werkblad) of hoofdzakelijk éénhandige arbeid.

b. Organisatorische aanpassingen. Mevrouw Franken heeft hulp nodig bij de aan- en afvoer van materialen. Verder is ze niet in staat om langdurig kort-cyclisch werk te verrichten, kan ze niet tillen en niet boven schouderhoogte werken.

c. Speciale begeleiding. De commissie constateerde al eerder dat mevrouw Franken in het dagelijks leven begeleiding nodig heeft voor het vinden van structuur in haar bezigheden. Uit dit feit alleen mag niet direct worden afgeleid dat dit daarom ook in de werksituatie nodig is. De arbeidssituatie is immers doorgaans meer gestructureerd, reden ook waarom voor structuurarme personen, zoals vele psychiatrische patiënten, juist het deelnemen aan enige vorm van arbeid zo belangrijk is. Alle informatie tezamen genomen gaat de indicatiecommissie er toch van uit dat ook op de werkplek speciale begeleiding noodzakelijk is.

d. Aanpassing van de werktijd. Uit het medisch onderzoek is gebleken dat mevrouw slechts in staat is om maximaal halve dagen te werken.

e. *Aanpassing van het werktempo.* Tijdens het arbeidskundig onderzoek bleek mevrouw een prestatie van 50-75% te leveren. Deze prestatie geeft naar de mening van de commissie slechts de actuele situatie weer (van arbeidskundige tests is niet bekend dat deze een hoge predictieve waarde hebben) en zal zeker beïnvloed zijn door haar emotioneel labiele en wat dysfoor en apathisch gekleurde psychische toestand. Niettemin vindt de commissie uit de overige gegevens die haar ter beschikking staan, vooralsnog onvoldoende aanleiding om van het gevonden percentage af te wijken. Niet uitgesloten moet worden dat dit bij een eventuele herindicatie anders kan liggen.

4. Zijn aanpassingen in een reguliere arbeidsomgeving mogelijk? ⇒ nee

5. Zijn aanpassingen in een SW-bedrijf realiseerbaar? ⇒ ja

De commissie is van oordeel dat de vijf noodzakelijke voorzieningen - technische en organisatorische aanpassingen, speciale begeleiding, aanpassing van de werktijd en werktempo - tezamen in de praktijk eigenlijk niet te realiseren zijn in een reguliere arbeidsomgeving. Daarbij komt dat mevrouw Franken al geruime tijd uit het arbeidsproces is en zich alleen met ondersteuning nog enigszins kan handhaven in het dagelijks leven. Bovendien lijkt haar arbeidsmotivatie op dit moment niet zo groot. Alhoewel deze constatering en de daaropvolgende gedachtewisseling bij deze beslissap strikt genomen buiten de orde is, vindt de commissie het wel van actueel belang, omdat het zeker meebepalend is voor de feitelijke slaagkans.

De geringe arbeidsmotivatie van dit moment zegt immers niet noodzakelijkerwijs veel over de toekomst. Motivatie is immers een sterk mede door omstandigheden bepaald dynamisch gegeven en kan maar ten dele worden gezien als een meer stabiel persoonlijkheidskenmerk. Maar juist de motivatie van dit moment is wél medebepalend voor het welslagen van de herintrede in het arbeidsproces.

Het vermoede aanvankelijke tekort aan arbeidsmotivatie zal het krijgen van een reguliere baan zeker in de weg staan. De kansen op succes zullen wat dat betreft bij een arbeidstoeleidingstraject, werkervaringsplaats en dergelijke beter zijn, maar toch onvoldoende.

De commissie is van mening dat de aanpassingen wel realiseerbaar zijn in een SW-organisatie omdat:

- de kosten van de (eenmalige) technische aanpassing (aanpassing werkplek) overschrijden niet 2 maal het maximale subsidiebedrag per arbeidsplaats van 36 uur;
- de organisatorische aanpassingen niet ongebruikelijk zijn in de SW;
- het niveau van de begeleider op mbo⁺ gesteld kan worden;
- de aanpassing van de werktijd tot vier uur per dag binnen de gestelde redelijk grens van een maximale reductie tot een dagdeel per werkdag valt.

De commissie oordeelt dat zij het meest geschikt lijkt voor eenvoudig inpak- en montagewerk.

6. In staat tot regelmatige arbeid in Wsw-verband (toetsing ondergrens) ⇒ ja

De resultaten van het arbeidskundig onderzoek wijzen uit dat mevrouw Franken tijdens dat onderzoek voldoet aan de 4*10 criteria.

De commissie had zich al eerder bezonnen op de vraag in hoeverre de onderzoeksresultaten gegeneraliseerd konden worden naar een reële arbeidssituatie. Daarbij concludeerde zij op het punt van de productiviteit vooralsnog niet te willen afwijken van de gevonden resultaten. Wel vraagt de commissie zich af of de lage arbeidsmotivatie - waarover bij de vorige beslissap uitvoerig is gesproken - niet ook in de sociale werkvoorziening een redelijk

aanvaardbaar functioneren in de weg zou staan. In vervolg op haar eerdere overwegingen acht de commissie het goed denkbaar dat met een goede begeleiding op de werkplek en begeleidingsafstemming met de instantie die mevrouw Franken begeleidt in haar thuissituatie, juist kan betekenen dat de lethargie van dit moment doorbroken kan worden. Aan de andere kant moet er rekening mee worden gehouden dat er dynamische aspecten kunnen zijn in de relatie met de – werkloze - echtgenoot die deze mogelijke veranderingen zouden kunnen frustreren. Al met al vindt de commissie dat de sociale werkvoorziening de beste kansen biedt om veranderingen in positieve richting te bewerkstelligen en komt zij tot het oordeel dat:

- Mevrouw Franken meer dan één functie in de SW kan vervullen, aangezien zij in het verleden als inpakster en sorteester heeft gewerkt.
- De begeleiding die mevrouw Franken nodig heeft de limiet van 10% van de werktijd niet zal overschrijden. Immers het bieden van structuur en het geven van support vereist geen voortdurend toezicht.
- Mevrouw Franken een uur aaneengesloten kan werken, zoals het arbeidskundig onderzoek heeft laten zien.
- Het prestatievermogen van mevrouw Franken boven de 10% ligt van een normale arbeidsprestatie, zoals al werd geconcludeerd in de voorgaande uitvoerige beschouwing.

Advies: Mevrouw Franken behoort tot de doelgroep.

Beslistabel 2 'indeling in arbeidshandicapcategorie'

Op grond van de a-priori-tabel zou Annemiek Franken worden ingedeeld in de arbeidshandicapcategorie matig, vanwege de als vérgaande voorziening aangemerkte speciale begeleiding die zij blijkens de advisering in de eerste beslistabel nodig heeft.

Daarom behoeft alleen nog te worden nagaan of het prestatieniveau aanleiding geeft om tot indeling in de zwaardere categorie te komen.

1/2/5. Wat is het prestatieniveau? ⇒ > 50%

Tijdens het arbeidskundig onderzoek bleek mevrouw Franken een prestatie van 50-75% te leveren. Al eerder overwoog de commissie dat deze prestatie slechts de actuele situatie weergeeft en zeker beïnvloed zal zijn door haar momentane psychische toestand, maar dat vooralsnog onvoldoende aanleiding is om van het gevonden percentage af te wijken. Zodoende neemt de commissie aan dat Annemiek Franken in staat geacht onder aangepaste omstandigheden een prestatie van 50% of meer van een normale arbeidsprestatie te leveren.

3/4/6. Zijn de aanpassingen vérstrekkend? ⇒ n.v.t. (vérstrekkend volgens toelichting bij de beslistabel)

Advies: Mevrouw Franken wordt overeenkomstig de a-priori-tabel ingedeeld in arbeidshandicapcategorie matig.

Beslistabel 3 'geïndiceerd voor scholing'

1. Is er BBL-scholing die verder gaat dan het bereikte niveau? ⇒ ja

De commissie vindt dat mevrouw Franken in aanmerking zou kunnen komen voor de branche inpak- en/of montagewerk, op het niveau van medewerker (loongroep B1). In deze branche heeft zij nog geen scholing gehad. Mevrouw Franken kan wat dat betreft dus voor beroepsbegeleidende scholing in aanmerking komen.

2. Is betrokkene in staat tot het volgen van deze scholing? ⇒ nee

De commissie concludeert dat de verstandelijke beperking en de psychische conditie van mevrouw Franken een contra-indicatie zijn voor het volgen van genoemde beroepsbegeleidende scholing.

3. Gaat Wsw-specifieke scholing verder dan het bereikte niveau? ⇒ ja

Ook het scholingsaanbod dat specifiek gericht is op uitsluitend in de Wsw voorkomende functies in de voor haar in aanmerking komende branches gaat verder dan het door haar bereikte scholingsniveau (mlk).

4. Is betrokkene in staat tot scholing voor specifieke Wsw-functies? ⇒ ja

De commissie twijfelt of Annemiek Franken in staat is Wsw-specifieke scholing te volgen. Hiervoor dient mevrouw Franken een zekere mate van discipline en motivatie aan de dag te leggen en daar heeft zij – zo blijkt uit de dossiergegevens - moeite mee. Maar de commissie denkt tegelijkertijd dat naast werken het volgen van scholing kan bijdragen tot het doorbreken van de indolentie en het bieden van houvast voor een 'normale' dagindeling. Dit zal - zoals de commissie eerder overwoog - wellicht ook effect hebben op de motivatie. De commissie besluit dit laatste argument zwaarder te laten wegen en adviseert mevrouw Franken te indiceren voor Wsw-specifieke scholing. Wel lijkt het de commissie noodzakelijk dat zij eerst een periode regelmatig aan het werk is.

Advies: Mevrouw Franken is geïndiceerd voor Wsw-specifieke scholing.

Beslistabel 4 'geïndiceerd voor begeleid werken'

1. Kunnen de overige voorzieningen worden gerealiseerd? ⇒ ja

De commissie stelt dat organisatorische aanpassingen, zoals niet langdurig kort-cyclisch werk en niet tillen, realiseerbaar zijn in een normale arbeidsomgeving. Ook de aanpassing van de werktijd, in dit geval halve dagen werken, is realiseerbaar in een normale arbeidsomgeving.

2. Is er speciale werkbegeleiding nodig? ⇒ ja

Omdat mevrouw Franken de laatste jaren nauwelijks heeft gewerkt en ook in haar sociale maatschappelijk leven weinig actief is geweest, zal zij onder meer moeten wennen aan het arbeidsritme. Reeds daarom vindt de commissie het wenselijk dat mevrouw Franken speciale werkbegeleiding in de persoon van een jobcoach krijgt. Daarnaast gelden zéker ook voor het werken in een overigens reguliere baan de argumenten die de commissie ertoe brachten om al bij de doelgroepindicatie de noodzaak van speciale begeleiding aan te geven. Verder zal in het geval van mevrouw Franken enige coaching van haar werkomgeving - de werkgever, de chef, de collega's - waarschijnlijk niet kunnen worden gemist.

3. Moet deze begeleiding permanent aanwezig zijn? ⇒ nee

De commissie vroeg zich af hoe lang de topcoachbegeleiding (permanent, onmiddellijk) beschikbaar zou moeten zijn. Uiteindelijk verwacht de commissie dat na een zekere inwerk- en gewenningsperiode mevrouw Franken zodanig zelfstandig zal kunnen werken dat zij voldoende heeft aan een normale supervisie door haar chef en een bijvoorbeeld wekelijks of twee wekelijks ondersteunend contact met de jobcoach.

4. Kan deze begeleiding beperkt blijven tot 15% van de werktijd? ⇒ ja

In aansluiting op het antwoord bij de vorige beslisstap oordeelt de commissie dat het mogelijk moet zijn de begeleiding te beperken tot 15%, met die aantekening dat met name in het begin de begeleiding betrekkelijk intensiever zal moeten zijn.

Advies: Mevrouw Franken is geïndiceerd voor begeleid werken.

Bespreking van de argumentatie

- a. Of betrokkene in staat is tot het volgen van Wsw-specifieke scholing (beslistabel 3, vraag 4)?
- b. Of de speciale werkbegeleiding beperkt kan blijven tot 15% (beslistabel 4, vraag 4).

Of betrokkene in staat is tot het volgen van Wsw-specifieke scholing.

De commissie heeft uitgebreid stilgestaan bij de afweging of Annemiek Franken in staat is tot het volgen Wsw-specifieke scholing. Zij twijfelt of mevrouw Franken voldoende discipline en motivatie aan de dag kan leggen om de scholing vol te houden. Op dit moment is zij immers niet in staat voldoende structuur in haar dagelijks leven aanbrengen. Maar de commissie denkt dat een scholingstraject juist kan bijdragen tot het bieden van deze structuur en haar wellicht wat zelfvertrouwen kan geven. Verder had de commissie al eerder bespiegelingen gewijd aan de veranderlijkheid van motivationele condities en geopperd dat juist onder invloed van een nieuwe (werk)situatie haar arbeidsmotivatie wel eens in gunstige zin zou kunnen veranderen.

Al met al geeft de commissie Annemiek Franken het voordeel van de twijfel.

Of de speciale werkbegeleiding beperkt kan blijven tot 15%.

Ook over het begeleid werken is discussie geweest. Weliswaar accepteert zij de begeleiding in haar dagelijks leven, waarbij de jobcoach zou kunnen aansluiten. Maar haar werkervaring, werkritme en gedrag zijn zodanig dat werd afgevraagd of de werkbegeleiding beperkt kan blijven tot circa 15% van haar werktijd. Andere benodigde aanpassingen zijn wel in een reguliere omgeving realiseerbaar. Niet haar huidige toestand maar de verwachte situatie dat Annemiek Franken zelfstandig kan werken, is de doorslaggevende overweging om haar te indiceren voor begeleid werken.

Bij deze casus is het opmerkelijk dat de discussie vooral gegaan is over de mogelijkheden tot scholing en begeleid werken en dat de commissie er minder bij heeft stilgestaan (in de overwegingen bij beslistabel 1) hoe de beperkingen van Annemiek Franken geduid moeten worden. Wat is er nu eigenlijk met haar aan de hand? Weliswaar werden er enige twijfels geuit over de aard en ernst van de lichamelijke beperkingen en was ook het vaststellen van het niveau van verstandelijk functioneren een punt van bespreking, maar eventuele psychische beperkingen werden slechts zijdelings aangeroerd. Toch zijn hier in de anamnese en in de rapportages wel aanknopingspunten voor te vinden. Is er geen sprake van een depressie of een andere psychiatrische aandoening? Hoe zit het met het belaste familieverleden? Wat is er met de echtgenoot aan de hand? Iets meer informatie had de casus een andere wending kunnen geven, waarbij de essentiële vraag dan zou zijn of mevrouw wel tot de SW-doelgroep behoort. Casus 25a illustreert dit.

Casus 25a.

Bij de bespreking in de commissie put de psycholoog uit een dik dossier. Anna Pieters (nu 32 jaar) heeft een moeilijke jeugd gehad. Toen zij zes was, kreeg haar moeder voor het eerst zwerfneigingen en moest herhaaldelijk opgenomen worden in een psychiatrisch ziekenhuis. Hoewel Anna zwakbegaafd was, kon zij met de hulp van haar een jaar oudere zusje zich aanvankelijk redelijk staande houden. Vader was vrachtwagenchauffeur en was regelmatig een paar dagen van huis. Op school ging het moeilijker. De mlk heeft ze niet afgemaakt. Ze woonde inmiddels op kamers, was een aantrekkelijk meisje en had altijd vriendjes die haar min of meer onderhielden. Af en toe deed ze in bedrijven wat inpakwerk. Rond haar 24^e kwam zij in wilder vaarwater, verdachte vriendjes, af en toe drugs, lange dansnachten. Zij begon stemmen te horen, slapeloosheid, wisselende stemmingen, deed gevaarlijke dingen. Uiteindelijk kwam zij onder psychiatrische behandeling, kreeg medicijnen en is zij een keer kortstondig opgenomen geweest. Zij kreeg een vaste vriend die weliswaar ook werkloos was, maar wel een stabiele factor was in haar leven. Periodes van lusteloosheid, apathie en verwaarlozing wisselden af met tijden waarin zij opbloede en weer wat ondernam. Na verloop van tijd doofde het vuur dan weer.

De bijstandsconsulent heeft haar steeds vrijgesteld van sollicitatieplicht om medisch-sociale reden. Zij heeft een redelijk contact met haar huisarts die ook degene is die haar psychofarmaca voorschrijft, en af en toe gaat ze nog naar de RIAGG. Ze wordt daar begeleid door een sociaal-psychiatrisch verpleegkundige en verder helpt het maatschappelijk haar wat meer structuur in het leven te brengen. Anna's vriend is nu druk aan het solliciteren na een korte opleiding te hebben gevolgd en ziet voor zichzelf nu meer perspectieven.

Anna is nu alweer bijna driekwart jaar in een lusteloze periode. De huisarts en het maatschappelijk werk hebben overlegd en zo is het idee geboren Anna voor de

SW aan te melden om zo te proberen haar nu ook via werk meer structuur te bieden.

De psychologische rapportage bevestigt het verhaal. De psycholoog concludeert dat Anna net niet beschouwd kan worden als (licht) verstandelijk gehandicapt, maar dat zij functioneert op laag zwakbegaafd niveau. De psycholoog vindt echter de psychiatrische problematiek veel meer op de voorgrond staan. Er is volgens haar mogelijk sprake van een bipolaire stoornis, maar ook een borderline persoonlijkheidsstoornis sluit zij niet uit. Voor meer duidelijkheid over de diagnostiek zou echter veel uitgebreider onderzoek noodzakelijk zijn.

In het arbeidskundig onderzoek blijkt Anna's prestatieniveau te liggen tussen de 50 – 75%. Dit zou te verklaren zijn uit een geringere belastbaarheid vanwege pijnklachten bij bepaalde bewegingen met haar linkerarm. Hierbij komt dat Anna linkshandig is. Mogelijk dat ook de lichte concentratieproblemen die worden waargenomen, kunnen worden gerelateerd aan de pijnklachten. Overigens merkt de arbeidskundige op dat er ook korte momenten zijn dat Anna even in de lucht zit te kijken, alsof ze wordt afgeleid. Ze lijkt daarbij niet afwezig.

Bij medisch onderzoek blijkt inderdaad een bewegingsbeperking van haar linkerbovenarm en schouder, die toegeschreven wordt aan een oude botbreuk. De arts stelt dat hij bij standaard onderzoek moeilijk hoogte kan krijgen van de ernst van de beperking. Wat bij onderzoek vooral opvalt is haar onverzorgde uiterlijk en schichtig gedrag.

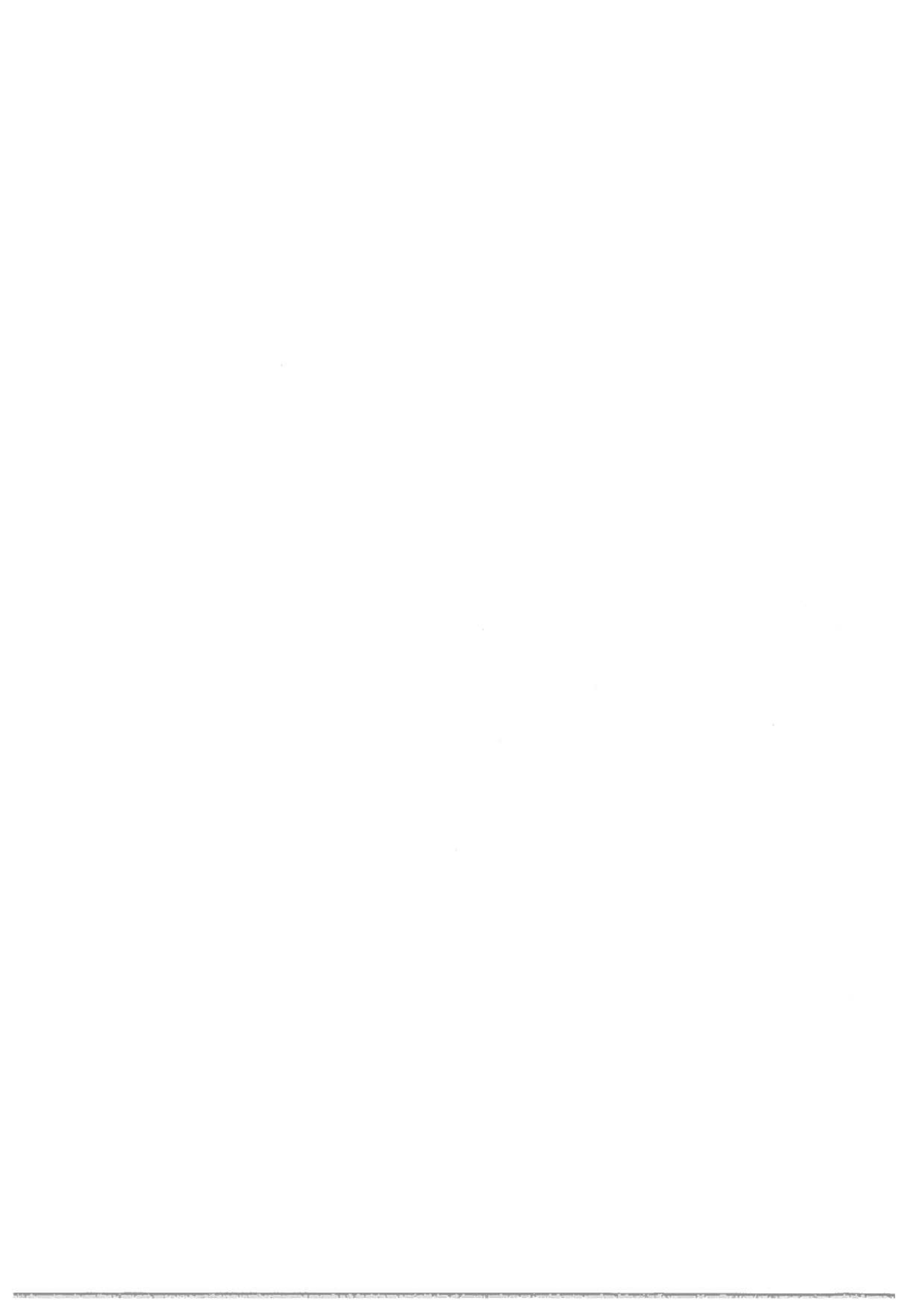
De commissie stelt vast dat Anna Pieters lichamelijke beperkingen heeft. Haar linkerarm is beperkt belastbaar. Hoewel Anna bij de bepaling van het intelligentieniveau iets te hoog blijkt te functioneren om aangemerkt zou kunnen worden als licht verstandelijk gehandicapt, moet naar het oordeel van de commissie haar zwakbegaafdheid wel worden meegewogen in de oordeelsvorming, gezien het zwakke sociaal functioneren en de kennelijke psychische beperkingen. De commissie meent dat er vrijwel zeker sprake is van een of meer psychische stoornissen en dat de in het dagelijks leven gebleken psychische beperkingen zich naar vermoeden ook in de arbeidsomgeving zullen manifesteren. De commissie kan bij gebrek aan voldoende informatie overigens niet met voldoende zekerheid vaststellen om welke psychische stoornissen het gaat en wat daarbij de prognose is. Zo is bijvoorbeeld niet bekend welke psychofarmaca Anna gebruikt. Ook vindt de psycholoogdeskundige van de commissie dat uit het totaal van de beschikbare gegevens eerder aan een schizo-affectieve stoornis moet worden gedacht dan aan een borderline persoonlijkheidsstoornis. Zo zouden de observaties van de arbeidskundige kunnen duiden op auditieve hallucinaties. In het licht van een schizo-affectieve stoornis zouden ook de depressief gekleurde episodes begrijpelijk zijn. Maar het gaat natuurlijk niet aan om zonder nader onderzoek een dergelijke diagnose te stellen. Alle gegevens in aanmerking genomen, is de commissie van oordeel dat - zeker op dit moment - het krijgen en houden van een reguliere baan uitgesloten moet worden geacht. Daarbij kan in dit geval het ontbreken van informatie van het RBA niet als een onoverkomelijk bezwaar worden gezien.

Binnen de commissie is de mening verdeeld in hoeverre binnen SW-verband wel de noodzakelijke begeleiding kan worden gegeven, of deze het mbo⁺-niveau niet overstijgt en niet te intensief zal moeten zijn. Met name de psycholoog verwijst naar praktijkervaringen die aangeven dat op zich de werkbegeleiding van mensen met schizofrene stoornissen heel goed binnen de sociale werkvoorziening mogelijk is, zowel wat betreft de aard van de begeleiding als de omvang. Wel hangt het daarbij af van de aard van de symptomatologie en in het geval van Anna zal met name meer duidelijkheid moeten worden verkregen over de depressieve component. Omdat er onvoldoende zekerheid bestaat over de aard

van de psychische stoornis(sen) en over de gevolgen daarvan besluit de commissie de beslissing aan te houden en te bewerkstelligen dat er eerst een uitgebreid psychiatrisch onderzoek plaatsvindt. Hierbij overweegt de commissie bovendien dat zij het duidelijke verzoek van de hulpverleners begrijpelijk en niet onredelijk vindt.

Trefwoordenregister
lijst met afkortingen en literatuur

Trefwoordenregister casusbeschrijvingen

	Nummer casusbeschrijving
A	
Aandachtsstoornis	3, 3a, 21a, 24,17
ADHD	3a, 21a
Alcohol, alcoholmisbruik, alcoholafhankelijkheid	2, 2a, 2b,16
Analfabetisme	1b
Angstig	1c, 12, 22
Arbeidsgewenning	6
Arbeidsverleden, verbrokkeld	7
B	
Bewustzijnsverlies	3
C	
Coma	20
Concentratiestoornis, concentratieproblemen	11, 16a, 20, 24
D	
Depressie	2, 2a, 2b, 5, 15, 19, 25a
- manische depressie	25a
- 'mediterrane expressie'	5
Disfunctioneren in de SW	24
Diversiteit	
- in cursussen, opleidingen	4
- medische klachten	25
Duizeligheid	3, 5, 17
Dwangmatig handelen	17
E	
Eetstoornis, boulimia	15
Emotionele labiliteit	19, 20
Epilepsie	8, 15, 17
Evenwichtsstoornissen	20
F	
Faalangst, faalangstig	1, 23
Fractuur	18, 20, 25
G	
Gedragsproblemen	2, 2a, 2b, 7, 7a, 16, 24
- agressie, woedeaanvallen	2, 7, 16, 16a, 17
- onverdraagzaam	16, 16a
- sociaal angstig	12
Geheugenproblemen	20, 24
Gehoorsaandoening	8
Goldsteintraining	21

Nummer casusbeschrijving

H

Hallucinaties 25a

Hartfalen

- myocardinfarct 10

Hersentrauma 1c

Hyperactief 3a

K

Kinderverlamming 14

Knieklachten 6, 8

Kwetsbaar 1, 22,25

- emotioneel kwetsbaar 22, 25

- sociaal kwetsbaar 1

- psychisch kwetsbaar 12

L

Leervermogen, beperkt 1, 21, 24

Levensverwachting, beperkte 12

M

Multiple Sclerose 11

Motivatieproblemen, geringe motivatie 16, 24, 25

O

Omgangsproblematiek 24

Ongunstige arbeidsmarktpositie 3, 18

Ontwikkelingsstoornis 12, 23

Onzeker, onzekerheid 1c, 8, 17, 21, 22, 23

Organisch Psychsyndroom (OPS) 16

Overspannenheid 4a, 19

P

Paniek 8, 17, 22, 23

Persoonlijkheidsstoornis 2, 4, 7, 7a, 24, 25a

Prikkelbaarheid 7a

Psychische decompensatie 4, 19

Psychomotore

- psychomotore retardatie 21, 21a

- psychomotore traagheid 23

R

Revalidatie

- revalidatiecentrum, -kliniek 20

- revalidatieprogramma 6

Rolstoelafhankelijk 14a, 20

Rugklachten 6, 8, 9, 13, 14, 16, 16a, 22, 25

S

Slapeloosheid 19, 25a

Sociale zelfredzaamheid, beperkt 1, 8a, 17, 24

Spina bifida occulta 8

Stofwisselingsziekte 12

	Nummer casusbeschrijving
Stressgevoelig, beperkte stressbestendigheid	10, 14, 15, 19
Surménage	4a
Stemming	
- stemmingsstoornis	7a, 16a
- wisselende stemmingen	25a
T	
Taalvaardigheid	
- beperkte beheersing Nederlandse taal	5, 14
- beperkte taal-, lees-, ,uitdrukkingsvaardigheid	14, 19, 24, 25
Testvaliditeit	9
V	
Vergeetachtigheid	16a
W	
Waan, betrekingswaan	4
Werkdruk, werkdrukgevoelig	4, 8, 10, 15, 19, 21, 23
Werkontwenning	16
Woedeaanvallen	2, 17
Z	
Zuurstofgebrek	21a

Lijst met afkortingen

AAW	Algemene Arbeidsongeschiktheidswet
ADHD	Attention-Deficit / Hyperactivity Disorder
ADL	Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen
art.	artikel
BBL	Beroepsbegeleidende leerweg
Bisw	Besluit indicatie sociale werkvoorziening
COG	Classificatie Ontwikkelingsgroep
DSM-IV	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 4 th edition
DVO	Dagverblijf Voor Ouderen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
ICIDH	International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps
ivbo	individueel voorbereidend beroepsonderwijs
IVIO	Instituut Voor Individueel Onderwijs
IQ	Intelligentie Quotiënt
lbo	lager beroepsonderwijs
lhno	lager huishoud- en nijverheidsonderwijs
lo	lager onderwijs
lto-ab	lager technisch onderwijs (A- en B-niveau)
lts	lagere technische school
mavo	middelbaar algemeen voortgezet onderwijs
MAST - I	Manual Ability Scanning Tests
MAST - II	Manual Advanced Skills Tests
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
meao	middelbare economisch en administratief onderwijs
mdgo	middelbaar dienstverlenend- en gezondheidsonderwijs
MLK	Moeilijk Lerende Kinderen
mts	middelbaar technische school
MULO	(voorm.) Meer Uitgebreid Lager Onderwijs
NIP	Nederlands Instituut van Psychologen
NEO-PI	Neuroticisme, Extraversie en Openheid Personality Inventory
RBA	Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening
RIAGG	Regionale Instelling Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg
Risw	Regelingen indicatie sociale werkvoorziening
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
SPD	Sociaal Pedagogische Dienst
SW	Sociale Werkvoorziening
uvi	Uitvoeringsinstelling
vbo-b	voortgezet beroepsonderwijs-b
VCA	Veiligheid Certificering Arbeidsomstandigheden
vso	voortgezet speciaal onderwijs
vwo	voortgezet wetenschappelijk onderwijs
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wet Rea	Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten
WIW	Wet inschakeling werkzoekenden
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WVG	Wet voorzieningen gehandicapten
ZMLK	Zeer Moeilijk Lerende Kinderen

Gebruikte literatuur

BUREAU KWALITEITZORG SOCIALE WERKVOORZIENING. Elementen Kwaliteitszorgsysteem Indicatie sociale werkvoorziening. Den Haag: ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1999.

COG. Classificatie Ontwikkelingsgroep. Gehandicapten, Internationale classificatie van stoornissen, beperkingen en handicaps. Voorburg: Raad voor Gezondheidsresearch TNO, 1980.

HAZELZET AM, MUL CAM. Kwaliteit van oordeelsvorming. Een verkennend onderzoek naar kwaliteitsbeleid bij de Wsw-indicatiestelling. r0000221\2590008. Hoofddorp: TNO Arbeid, 2000.

BUREAU KWALITEITZORG SOCIALE WERKVOORZIENING. Handboek, in de reeks Indicatiestelling sociale werkvoorziening, hoofdstukken 3, 4, 5, 7, 8 en 11. Den Haag: ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

MUL CAM, VERKLEIJ HEM, HAZELZET AM, ROOS F de. Een verkennend onderzoek naar kwaliteitsbeleid bij periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek PAGO, medische aanstellingskeuringen en WAO-claimbeoordeling. 's-Gravenhage: Elsevier Bedrijfsinformatie bv, 1999.

NEDERLANDS INSTITUUT VAN PSYCHOLOGEN. Professionele Standaard Indicatiestelling Sociale Werkvoorziening. Amsterdam: NIP, 2000.

STAATSBLAD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN. Wet sociale werkvoorziening. Stbld 465, 1997.

STAATSCOURANT. Regeling indicatie sociale werkvoorziening. Stcr 215, 7 november 1997.

STAATSBLAD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN. Besluit indicatie sociale werkvoorziening. Stbld 469, 1997.

STAATSBLAD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN. Wet van 11 september 1997, houdende nieuwe regeling inzake de sociale werkvoorziening (Wet sociale werkvoorziening). Stbld 465, 1997.

TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL. Nieuwe regeling inzake de sociale werkvoorziening (Wet sociale werkvoorziening). Memorie van Toelichting. Tweede kamer, vergaderjaar 1995-1996, 24 787, nr. 3.

VERANTWOORDING EN INHOUDSOPGAVE ANDERE BOEKEN IN DEZE SERIE

Verantwoording

De invoering van de nieuwe Wet sociale werkvoorziening per 1 januari 1998 was voor de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aanleiding om bij het departement tevens - voor een periode van 2 á 3 jaar - het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening op te richten. Dit bureau kreeg tot taak de gemeenten te begeleiden bij het implementeren van de nieuwe wet op het punt van de indicatiestelling en het begeleiden werken.

Het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening is op 1 april 1998 officieel van start gegaan. Als begeleider van het implementatieproces vervulde het bureau een adviserende, ondersteunende, stimulerende en voorlichtende functie. Naast activiteiten op lokaal niveau, zette het bureau zich er voor in om op regionaal en landelijk niveau mono- en multidisciplinaire netwerken te initiëren en te stimuleren.

Het bureau onderhield voor de uitvoering van zijn taken contacten met vertegenwoordigers van gemeenten en indicatiecommissies, bezocht vele commissievergaderingen en woonde intervisiebijeenkomsten bij. Bovendien werd in contact getreden met organisaties die bij het begeleiden werken de toeleiding en begeleiding verzorgen en met andere relaties buiten de directe uitvoering van de Wsw.

Het bureau kwam zes maal uit met een Nieuwsbulletin, waarmee werd ingespeeld op in het land gesignaleerde wensen, ervaringen en ontwikkelingen. Hiermee werd bereikt dat lokaal verstrekte informatie ook landelijk bekend werd gemaakt ten behoeve van de kwaliteit van de indicatiestelling, waaronder ook het bevorderen dat indicatiecommissies in gelijksoortige situaties ook gelijksoortig oordelen.

Een belangrijke bijdrage aan de kwaliteitszorg voor de indicatiestelling vormde de brochure: *"Elementen Kwaliteitszorgsysteem Indicatie Sociale werkvoorziening"*. Met die brochure maakte het bureau de keuze voor een oriëntatie op de ISO-systematiek, analoog aan de door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ontwikkelde certificatietoets voor de Arbodiensten.

Het bureau wordt eind december 2000 opgeheven. De medewerkers kijken met genoegen terug op de werkzaamheden die zijn verricht. Er is veel goede wil en enthousiasme bij gemeenten en indicatiecommissies waargenomen om het indiceren van personen zo goed en zo zorgvuldig mogelijk te doen. Bij het streven naar een kwalitatief verantwoorde indicatiestelling kregen bepaalde sleutelwoorden steeds meer een vertrouwde klank. Begrippen als juistheid, onafhankelijkheid, inzichtelijkheid en deskundigheid worden overal herkend. Verheugend is daarbij de constatering dat inmiddels voor alle deskundigheden in de indicatiecommissie de wens om 'kwaliteitswerk' te leveren is vertaald in eigen algemene standaards of richtlijnen van handelen. De deskundigen hebben die standaards en richtlijnen voor de eigen discipline zelf ontwikkeld en vastgesteld.

Het werk is overigens nog niet voltooid. Zo zijn er nog veel gemeenten doende om een kwaliteitszorgsysteem voor de indicatiestelling te ontwikkelen of verder te verbeteren. De ontwikkeling van een instrument voor kwaliteitsborging op regionaal en op landelijk niveau vergt eveneens nog aandacht. Bovendien zijn er beleidsontwikkelingen gaande op het gebied van de arbeidsinpassing (SUWI) die (op termijn) van belang kunnen zijn voor de sociale werkvoorziening en de indicatiestelling in dat kader.

Behalve dat het ministerie vanuit zijn verantwoordelijkheid thans een evaluatie uitvoert, zal het departement de uitvoering van de Wsw vanzelfsprekend met aandacht blijven volgen en, waar nodig, maatregelen treffen. De uitvoering van de Wsw, met in begrip van de kwaliteitszorg voor de indicatiestelling, is de verantwoordelijkheid van de gemeenten.

Het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening houdt weliswaar op te bestaan, maar de kwaliteitszorg vergt blijvende aandacht. Het bureau heeft met het oog daarop een boekencassette samengesteld die tezamen het 'gereedschap' bevatten die de gemeenten en de indicatiecommissies in staat stellen om de werkzaamheden naar behoren te verrichten. Eén boek bevat alle relevante SW-regelgeving. Het Handboek is een bundeling van thema's en vragen met antwoorden. Het boek Praktijkvoorbeelden behandelt de oordeelsvorming in concrete situaties. Het Werkboek tenslotte is een kleine bundel met daarin alleen de beslistabellen voor de indicatiestelling, het Intakeprofiel en de toelichtingen daarop. Overweging voor deze uitgave is dat het de kwaliteit van werken ten goede komt als de verantwoordelijke ambtenaren en deskundigen dit gereedschap bij de hand moeten hebben.

Het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening hoopt en verwacht dat de gemeenten en de indicatiecommissies met hetzelfde enthousiasme als in de afgelopen jaren zullen blijven werken aan de verbetering en handhaving van de kwaliteit van de indicatiestelling sociale werkvoorziening.

Het Bureau Kwaliteitszorg Sociale Werkvoorziening

De medewerkers van het bureau waren:

de heer Th.J. Damming
de heer C.J. Koene
de heer L. Lindhout
mevr. F.A. van Werven-de Bruyne
de heer H.J.A. Simons tot 1-4-00
mevr. dr. H. v.d. Heuvel vanaf 1-4-00

procescoördinator en arbeidskundige
procescoördinator en psycholoog
secretaris en arbeidsmarktdeskundige
arts
algemene leiding
algemene leiding

INHOUDSOPGAVE

Boek Regelgeving

Handboek

Werkboek

Boek Regelgeving

bladzijde

1. Wet Sociale werkvoorziening (Wsw)

Inleidende bepalingen (art. 1)	1-1
Gemeentelijke sociale werkvoorziening (artt. 2-6)	1-2
Subsidieverstrekking door de gemeente (art. 7)	1-3
Subsidie aan de gemeente (artt. 8-10)	1-3
Indicatie (artt. 11-12)	1-5
Toezicht en informatie (artt. 13-15)	1-6
Overgangsbepalingen (artt. 16-21)	1-7
Wijziging andere wetten (artt. 22-45)	1-8
Slotbepalingen (artt. 46-49)	1-14

2. Besluit arbeidsinpassing en begeleiding sociale werkvoorziening

definities (art. 1)	2-1
voorrangruimte arbeidsovereenkomsten (art. 2)	2-1
arbeidsinpassing (art. 3 en 4)	2-2
begeleiding en begeleidingsorganisatie (art. 5 en 6)	2-2
wijziging arbeidsovereenkomst (art. 7)	2-3
bestaande populatie (art. 8)	2-3

Nota van toelichting

inleiding	2-5
indicatiestelling begeleid werken	2-6
de begeleidingsorganisatie	2-7
artikelsgewijze toelichting	2-8

3. Besluit indicatie sociale werkvoorziening (Bisw)

Begripsbepalingen (art. 1)	3-1
De aanvraag (art. 2)	3-2
Het onderzoek door de commissie (art. 3)	3-2
Het advies van de commissie (art. 4)	3-3
De indicatie (art. 5)	3-3
Indeling in arbeidshandicapcategorie (art. 6)	3-3
Wachtdlijst (art. 7)	3-4
Herindicatie (art. 8)	3-5
Advies bij voorgenomen opzegging (art. 9)	3-5
Werkwijze bij indicatie (art. 10)	3-6
Overgangsrecht bestaande wachtdlijst (art. 11)	3-6
Overgangsrecht terugkeer garantie (art. 12)	3-6

Nota van toelichting

inleiding	3-8
relatie indicatiestelling Wsw en SWI-traject	3-8
onafhankelijk, objectief en zorgvuldig	3-9
toelatingscriteria	3-10
indelingscriteria arbeidshandicapcategorieën	3-13
gegevensverstrekking aan gemeentebestuur	3-14
besluit van het gemeentebestuur	3-14
gegevensverstrekking aan de betrokkene	3-15
artikelsgewijze toelichting	3-15

Bijlagen (art. 3, eerste lid)

I. Beslistabel: behoren tot de doelgroep	3-23
II. Beslistabel: indeling in arbeidshandicapcategorie	3-28
III. Beslistabel: geïndiceerd voor scholing	3-32
IV. Beslistabel: geïndiceerd voor begeleid werken	3-35

4. Regeling indicatie sociale werkvoorziening (Risw)

Geldigheidsduur van de indicatie en Herindicatie (artt. 2-3)	4-1
Leden van de commissie (art. 4)	4-1
Incompatibiliteiten (art. 5)	4-1
Deskundigen (art. 6)	4-1
Ambtelijke functionarissen (art. 7)	4-2
Standpuntbepaling commissie (art. 8)	4-2
Kwaliteitszorgsysteem (art. 9)	4-2
Intakeprofiel en functieniveau (art. 10)	4-2

Toelichting

inleiding	4-2
artikelsgewijze toelichting	4-2

Bijlage I, bij artikel 10 van de Regeling

ter introductie	4-0
definities en aspecten intakeprofiel	4-1 → 36
formulier intakeprofiel	4-1,2
functieboek profielensysteem 1997	4-1 → 82

Handboek

1. Inleiding	1
2. Toespraak van de minister	3
3. Indicatie scholing	7
3.1. <i>Inleiding</i>	7
Achtergrond	7
3.2. <i>Indicatiestelling</i>	8
Relevante opleidingen	10
Criteria	11
3.3 <i>Vragen en antwoorden</i>	11

4. Indicatie Begeleid werken	13
4.1. <i>Een nieuwe werkvorm</i>	13
Wettelijk geregeld	14
Voor wie?	14
4.2. <i>Indicatiestelling</i>	15
Begeleidingsnoodzaak	16
4.3. <i>Taakstelling</i>	17
4.4. <i>Vragen en antwoorden</i>	17
5. Kwaliteit	19
5.1 <i>Inleiding</i>	19
Bureau Kwaliteitszorg SW	19
De gemeente	19
5.2. <i>Kwaliteitskenmerken</i>	19
juistheid	20
onafhankelijkheid	23
inzichtelijkheid en herleidbaarheid	24
zorgvuldigheid	25
5.3 <i>Elementen van kwaliteitszorg</i>	26
Inleiding	26
Overzicht elementen kwaliteitssysteem	27
Basiselementen van een kwaliteitssysteem	29
29 beleid + planning; 30 organisatie; 30 beheersing en verbetering; en 37 personeelsmanagement	
6. Intakeprofiel	39
6.1. <i>Functie en betekenis</i>	39
invulling van het formulier	39
minimaal noodzakelijke informatie	39
resultaten van analyse	40
6.2. <i>Scoringsinstructie</i>	41
Hoofdstuk I kennis en ervaring	41
Hoofdstuk II werkdruk	41
Hoofdstuk III contact	42
Hoofdstuk VIII leidinggeven	42
Hoofdstuk IX stressbestendigheid	42
Hoofdstuk X overige aspecten	42
7. Indicatiecommissie	45
7.1. <i>Inleiding</i>	45
kwaliteit van het advies	45
speelveld indicatiestelling	46
professionele domeinen	47
7.2 <i>Commissieleden</i>	49
taken en deskundigheid	49
kennis-eisen	50
opleiding en ervaring	50
7.3. <i>De deskundigen</i>	51
inleiding	51
arts	52
psycholoog	52
arbeidskundige	53
arbeidsmarktdeskundige	55
7.4. <i>Vragen en antwoorden</i>	57

7.5. Professionele Standaards en Richtlijnen	59
inleiding	59
7.5.1. De arts	61
62 inhoud, 63 inleiding, 65 procedure, 69 bakens en 76 bijlage	
7.5.2. De psycholoog	77
79 inhoud; 81 standaard; 86 toelichting; 94 literatuur; 95 bijlagen	
7.5.3. De arbeidskundige	109
110 inhoud; 111 verantwoording; 112 richtlijn en 120 bijlage	
7.5.4. De arbeidsmarktdeskundige	123
125 inhoud; 126 verantwoording; 127 richtlijn en 137 bijlage	
8. Indicatie en dienstverband	141
8.1. Inleiding	141
indicatiecommissie	141
8.2. Indicatiebeschikking en arbeidsverhouding	142
indicatie en subsidie	144
indicatie en ingezetene	144
verschillende grootheden	145
8.3. Aangaan van arbeidsovereenkomst	145
overeenkomen van een proeftijd	145
handelen als goed werkgever/werknemer	146
8.4. Beëindiging van arbeidsovereenkomst	146
aanvullende Wsw-bepalingen	146
op staande voet	147
ontbinding van de arbeidsovereenkomst	147
beëindiging door opzegging	148
148 passeren ondergrens; 149 passeren bovengrens;	
150 toepassing artikel 6, 3 ^e lid, Wsw; 150 tijdens de proeftijd;	
150 niet meer voldoen aan minimumeisen; 151 twee jaar ziekte	
8.5. Rol van de indicatiecommissie bij beëindiging	
arbeidsovereenkomst	151
zorgvuldigheidsvereisten bij advisering	151
151 artikel 9 Bisw; 152 goed onderbouwd advies; 152 toepassen van hoor;	
152 termijnen en motivering van het advies	
toetsingsregime	153
153 handelen in de geest van het Ontslagbesluit	
8.6. Rechtsgang	154
Redelijkheid en billijkheid	154
8.7. Vragen en antwoorden	154
9. Indicatie Wsw en dagopvang Awbz	157
9.1. Indicatie Wsw	157
Negatieve beslissing	157
9.2. Indicatie dagopvang Awbz	158
Regionale indicatieorganen	158
9.3. Vragen en antwoorden	158
10. Profielensysteem	159
10.1. Inleiding	159
Uitbreiding en automatisering van het systeem	159
10.2. Profielensysteem en indicatiestelling	159
Indicatie	159
Herindicatie	160
10.3. Toekomst van het systeem	160
Beheer	160

11. Vragen- en antwoordenboek	161
<i>11.1. Procedureel deel</i>	162
Aanvraag indicatie	162
Advies en beschikking	164
WachtlIJst	168
Begeleid werken	170
<i>11.2. Inhoudelijk deel</i>	170
Doelgroep	170
Arbeidshandicapcategorie	174
Scholing	176
Begeleid werken	178
Opzegging	181
<i>11.3. Oude Wsw</i>	182
WachtlIJst	182
Werknemers	183

Werkboek

0. Voorwoord	0
1. Beslistabel 'behoren tot de doelgroep	1
toelichting	3
2. Beslistabel 'indeling in arbeidshandicapcategorie'	7
toelichting	9
3. Beslistabel 'geïndiceerd voor scholing'	13
toelichting	15
4. Beslistabel 'geïndiceerd voor begeleid werken'	17
toelichting	19
5. Intakeprofiel	21
toelichting	22-53
intakeformulier	24, 40

Gereedschap voor oordeelsvorming

**Regelgeving
Handboek
Werkboek**

SZW

**Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid**

Directie Arbeidsmarkt

Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Vormgeving & productie
Facilitair Bedrijf Postale en
Grafische Aangelegenheden

73Q960